



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

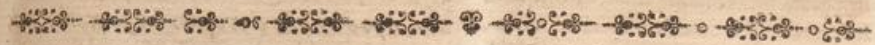
Mogvntiae, 1677

Ejusdem Hermiae Sozomeni Ecclesiasticae Historiae Liber VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

δέξατο, ἐκότερον εἰς θαύμα πᾶσα πληθύνον·
 ἐπιτέτω ἢ καὶ ἄλλο ξυμπέχθη, τὸ πρότερον
 σαφέστερον τε καὶ πᾶσα δόξοτερον· αὐτομά-
 τως γὰρ πάντων ἡ ἐδῆς τῶ σημεῖον ἔσται κα-
 λησιμάνθη καὶ τρέπον πᾶσα ἀστροσι πεποι-
 κλημένα τὰ ἐσθήματα εἶχον, ὡς διὰ ἰσχυρ-
 κῆς πεινοίας καλεσιγμένα· ἐκ τέταρτον, τοῖς
 μὴ αὐτῶ ἐκείνη Θεὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, καὶ
 μὴ ἀρεσθῆναι τῇ ἀναπεύσει ἔνασ· οἱ δὲ, ὅσα
 εἰς μακρὰν προσηύθεν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐμνή-
 σταν, ἔσθῃμοι καὶ ἰκεσίαις ἕως τῶν τε-
 λησιμένων αὐτοῖς, τὸν Χριστὸν ἰλάσκοντο·
 ταῦτα ὅτω πᾶσα ἐκαταφαίνε, πᾶσα δὲ ὡσαν
 οἱ πᾶσα τῶν θρασυμένων ἀκηκοότες ἐτι τῶ
 θω πεινοῖες· πᾶσα δὲ ὡσαν ἢ καὶ ἰεραῖοι καὶ
 ἑλλῆνες, ἡμίλλῆες τὸ ἔργον καταλιπόντες·
 μάλλον ἢ, ἐδῆ ἀρξάσθαι ἔργα δυναθῆνες.

A admiserit, utrumque parem meretur ad-
 mirationem. Post hæc vero aliud mi-
 raculum accidit, priore illo majus atque
 evidentius. Repente enim omnium ve-
 stes crucis signo insignitæ sunt: & indu-
 menta stellis quibusdam distincta habe-
 re cœperunt, quasi textoris acu artificio-
 se depicta. Eare factum est, ut alii qui-
 dem confestim judicarent Christum De-
 um esse, templique instaurationem ei
 displicere. Alii vero haud multo post
 Ecclesiæ sese adjunxerunt, & suscepto
 baptismo, hymnis ac supplicationibus
 pro iis quæ tentare præsumperant,
 Christum placarunt. Quod si cuipiam
 hæc incredibilia videbuntur, fidem ei
 faciant ij qui ea auditione acceperunt ab
 hominibus qui res ipsi viderant, & qui
 etiamnum superstites sunt. Sed & Judæi
 ipsi ac Gentiles fidem faciant, qui opus
 imperfectum dimiserunt, aut ut verius
 dicam, ne inchoare quidem potue-
 runt.



ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
 ΕΡΜΕΙΟΥ
 ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ
 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
 ΤΟΜΟΣ 5.

EJUSDEM
 HERMIÆ
 SOZOMENI
 ECCLESIASTICÆ
 HISTORIÆ
 LIBER VI.

Κεφ. α΄.

CAPUT PRIMUM.

Περὶ τῆς εἰς Περσίαν ἐκστρατείας Ἰουλιανῆ, καὶ ὡς ἀπέθανεν, καὶ κακῶς
 ἐβίβηκε πρὸς ψυχὴν· καὶ ὡς ἀπέθανεν Ἰουλιανὸς ἡμεῖς
 ἀνελάττω αὐτόν.

De Juliani expeditione Persica: & quomo-
 do superatus, miserabili morte interijt. Et
 quam Libanius de ejus interfectio-
 re scripserit.

Ὅσα μὲν δὲ ἐν τῇ ἰουλιανῆ βασιλείᾳ ἄ-
 συγκυρησάμεναι ἐκκλησίαις ἐγένον, ἐν
 τοῖς προτέροις δεικνύμεθα· ἅμα δὲ καὶ δευτε-
 ροῦ δόξαν αὐτῶ ἐπιστρατευσάμεναι ὡς ἔσται, ἐν
 ταῦτα διεῖπεν τὸν εὐφρατίω πόλεμον πᾶσα
 φραμῶν τε τὴν ἐδέσασαι, διὰ μῖστο ἴσως τῶν
 οὐκ ἐκείνων, ἐπεὶ δευτεροῦ πανδημεῖ χριστι-
 ἀνῶν ἐλαχεν ἡ πόλις, ἤκεν εἰς κάρρας·
 εἶθα δὲ διὸς ἱερὸν εὐρών, ἐθύσε καὶ ἠύξατο.

Uacunque igitur Juliano Imp-
 rium regente Ecclesiis accidisse
 comperi, in superiore libro commemo-
 rata sunt. Ineunte autem Vere, cum
 Persas bello aggredi decrevisset, Eu-
 phratem celeriter trajecit. Et præ-
 tergressus Edessam, propter odium
 forsitan incolarum, quippe ea civitas
 jam inde ab initio univërsa Christi fidem
 susceperat, Carras venit. Ubi cum Jo-
 vis fanum reperisset, hostias immolavit,
 LIII

ac vorafecit. Ex hinc viginti millia armatorum, ex copiis quæ ipsum sequebantur desumpta, misit ad fluvium Tigrim, eo consilio ut regionibus illis praesidio essent, sibi que praesto forent quotiescunque eos accerferet. Scripsit praeterea Arfaci, Armeniorum regi & socio Romanorum, ut juxta fines Persarum ipsi occurreret. Quam Epistola postquam ultra modum gloriaus esset, ac se quidem ipse extulisset, tanquam imperio idoneum & diis quos colebat acceptum: Constantium vero decessorem suum, ut ignavum & impium vituperasset: contumeliosis admodum verbis ei minatus est. Et quoniam eum Christianum esse acceperat, contumeliam exaggerans, aut in Christum impia loqui gestiens: id enim subinde praesumere solebat, cum fastu & jaectantia ei denuntiavit, Deum illum, quem colebat, nequaquam ipsi opem laturum esse, si imperata facere neglexisset. Postquam hæc recte sibi constituisse visus esset, sumptis Romanorum copiis, per Assyriam iter fecit. Et urbibus quibusdam & castellis partim proditione, partim vi captis, inconsulte ulterius progressus est; non prospiciens iis quæ a tergo erant, nec cogitans eadem via rursus esse redeundum. Verum cuncta quæ ceperat, funditus vastabat, & horrea, aliaque omnia partim subvertebat, partim incendebat. Cum autem iter faceret secus Euphratem, Ctesiphontem pervenit. Est autem Ctesiphon urbs maxima, & Babylonis loco Persarum nunc regum domicilium: nec procul ab ea labitur fluvius Tigris. Cum autem navibus ad eam urbem appellere non posset ob interjectum terræ spatium, sed necesse haberet aut Ctesiphontem praeterire, aut classem relinquere: percontatus quosdam ex captivis, fossam navigabilem reperit longinquitate temporis obstructam. Quam perpurgatâ, remotoque impedimento, Euphratem in alveum Tigridis deduxit. Hoc modo classem ad latus exercitus sui navigantem habens, ad urbem perrexit. Sed cum Persæ ad ripas Tigridis visi essent cum maximo apparatu equitum ac peditum atque elephantotum, cernens Imperator exercitum suum inter duos maximos fluvios conclusum teneri, timendumque esse ne fame interiret, sive illic mansisset, sive eandem viam remetiretur, urbibus &

τὸ ἄπο τέτρα, ἐν τῶν ἐπομένων ἐξ ἑθιμῶν
των ἀμφὶ δισχυρεῖς ὀπλίτας ἐπιτήρηται
ποταμὸν ἐπεμύσε, φυλακῆς ἕνεκα τῶν ποταμῶν
καὶ εἰς καιρὸν αὐτῶν παρεθρένας, ἧλια κα-
λέσει δροσικῶν τῶν δροσίων ἡγεμονίας, ἡλια κα-
μαχῆν ῥωμαίοις, ἐγραψε συμμαχίαν τῶν
τῶν πολεμίων ἀπαυθαδισάμηνος τῶν
ἐργῶν μετῆς ἐν τῇ Ἰπείρῳ, ἑαυτὸν μὲν
Ἰξάρας ὡς Ἰπείρῳ ἐπὶ ἡγεμονίας, καὶ
Φίλων οἷς ἐνόμισε θεοῖς, καὶ ἑαυτὸν τῶν
δέξασθαι, ὡς ἀνάνδρῳ καὶ ἀσεβῆι λοιδοροῦσα.
B μὲν ὅ, ὕβρισι καὶ μάλα ἠπέλησεν αὐτῶν, καὶ
ἐπεὶ χριστιανὸν ὄντα ἐπιβλήσας, Ἰπείρῳ τῶν
ὑβρῶν, ἢ βλασφημῆν ἂ μὴ θέμις, ἀποκρί-
ζων εἰς τὸν Χριστὸν τῆτο ἵδωθει παρὰ τῶν
σατολμῶν, ἀπεκόμπασεν ὑποδύλων καὶ
ὄσα ἐπαμύνοι ὄν ἡγεῖται Θεὸν ὀλιγῶς
τῶν ἀσεβῶν ἀμύρων· ἐπεὶ δὲ ταῦτα καὶ
ἔχον ἐνόμισε, ὡς ἀλαβῶν τῶν ῥωμαίων ἐπι-
λιαν, ἦγε διὰ τῆς ἀσσυρίων καὶ πολεμίων
καὶ φρέσια, τὰ μὲν ἀσσυρία, τὰ δὲ ποταμῶν
εἶλεν, ἀσσυρία πῶς τε εἰς τὸ ἀσσυρία, καὶ
C δὲν τῆν κατόπιν ἀσσυρίων, ἵδῳ γὰρ διὰ τῶν
αὐτῆν πάλιν ἐπαυθῆν· ἀλλ' ὅπως ἡρε-
νῶς ἐπόρθει ταμεία τε καὶ τὰ ἄλλα, καὶ
μὲν καὶ ἰσοκαπῆ τα ὅ, ἐπιμῆτα παρὰ
μὲν ὅ, τῶν τῶν ἐνφράτων, ἐπὶ τῶν
ἀφίκετο κησιφῶν ὅ, πόλις ἴαυτη με-
λη, καὶ τὰ πῆσῶν βασιλεία ἴαυτη βασι-
λῶν ὅ, ἔχουσα· ῥεῖ ἴαυτῆς ὄσα παρὰ τῶν
πῆρης· ὡς ἴ ταῖς ναυσὶν ὄσα ἔχουσα διὰ τῶν
μέσῳ γῆν τῶν κησιφῶν ἀσσυρίων, ἀλλ'
ἐπὶ ἀνάγκης ἐφαίνετο, ἢ τὴν πόλιν παρὰ
D ναὶ, ἢ τῆν πλοίων καὶ ἀφρογῶν, ἀνακρίας
νάς τῶν αἰχμαλώτων, ἀρε διαρῶν καὶ
πορῶν ἀναχωρῶν εἰσαν τῶν χροῶν καὶ δια-
τὸ δειρῶν, εἰλκυσε τὸν ἐνφράτων ἐπὶ τῶν
ρηῶν ταῦτη τε τῶν στρατῶν ἀσσυρίων
ἔχων τὰς ναύς, ἐπὶ τὴν πόλιν ἔχουσα τῶν
λη ὅ, ἀσσυρία ἴππῶν καὶ ὀπλιτῶν καὶ
Φάνων, τῆν ἀσσυρίων φαίντων ἐπὶ τῶν
ὄχθοις τε ἴρη ὅ, ἴδῳ ἐν πολεμίας ἴρη
ὄν δύο μεγίστων ποταμῶν πολιορῶν
αὐτῶν τὴν στρατιάν, καὶ λιμῶν διαφθορῶν
κινδυνεύουσα, ἦτε μῆρῶν αὐτῶν, ἴρη
τὴν αὐτῆν ὄδον ὑποσρέφουεν τῶν ποταμῶν

τῶν κωλύει δὲ ἂν ἤλθον καθηρημένων, ἔτα
 ἤδη δὲ αὐτὸν μὴ ἐχθρῶν, κέλῃσιν ἄθλα παρ-
 οῦσι. Ἐπὶ δὲ ἀνὶ ἵπποδρομίας ἐδὺ στρατιώτας
 καθίσταν ἐν τῷ ᾧ ἐδὺ παρῆσθαι τῶν
 πλοίων ἐκέλευσεν ἀποβαλεῖν τὰ φορτία καὶ
 τὸ σιτηρεσίον τῆς στρατίας, ὅπως ἐν κινδύνῳ
 πλοίων ἰδίους οἱ στρατιώται, ὡς ἐπιθύμην, ἀπο-
 ρίπτειν ἐπιτηδείων εἰς θάλασσαν τράπων, καὶ προ-
 θυμότερον τοῖς πολεμίοις μαχέσων, συγ-
 καλέσας ἢ ἐδὺ στρατηγὸς ὁ βασιλεὺς καὶ
 ἐδὺ ταξιάρχας μὲν τὸ δειπνον, ἐνεβίβασε
 ἐδὺ στρατιώτας εἰς τὰς ναυς· οἱ δὲ, ἐν νυκτὶ
 τῶν ἡγετῶν πλοίων, ἤδη παρῆσθαι τὰς πέρας
 ὄχθας ἦσαν καὶ ἐξέβαινον τῶν δὲ πλοίων, οἱ
 μὲν αὐτόματρον ἡμῶν, καὶ ἀλλήλοις
 παρεκελεύοντο τοῖς ἢ ἐπικατεύδουσι, ἐπέ-
 σπασαν οἱ ῥωμαῖοι καὶ ἡμέρας ἐπιηρομύνης,
 εἰς μάχην καθίσταντο πολλὰς τε ἀποβα-
 λόντες καὶ κλέναντες, διέβησαν εἰς τὸν ποτα-
 μόν καὶ τότε μὲν παρὰ τῆς κησιφώνης
 ἐστραπεδύοντο δόξαν ἢ τῶν βασιλείων κέ-
 κλημένον χωρεῖν, ἀλλ' εἰς τὴν δεχομένην
 ἐπαυλθεῖν, τὰς ναυς ἐμπρησαντες, ὡς διὰ
 τὴν φυλακὴν τῶν πολλῶν ἀπομάχων
 ἦσαν, τὴν ἐπάνοδον ἐποιεῖτο, ἐν δὲ τῆς
 τῆς τήρης πόδαμον ἐχόντες ἡγεμῶν δὲ
 τῶν ἀρχαίων, τὰ μὲν πρῶτα ἀπὸ
 τῶν χωρῶν εὐφώρα καὶ πάντα ἐπιτηδεία
 ἔλασεν μὲν δὲ ταῦτα, πρὸς οὗτος τις ἐλό-
 μῳ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς πάντων πλοίων
 ἀσθερίας, ἐπιτηδὲς ἀλώμενοι φανείς, ὡς
 ἀπὸ συλλήθους, ἀγεῖ τῶν ἡγεμῶ-
 νων ἀνακρεθείς τε παρὰ τὸ δὲ, καὶ δόξας ἀλη-
 θεύειν, ἐπεισεν ἰν' ἄπ' ἔπει, τὴν ταχί-
 σπῃ τοῖς ῥωμαίων ὄρεσι ἐπισήσεν τὴν στρατιάν
 μόνον ἢ τῶν ἡμερῶν χαλεπὴν
 ἐστῶς τὴν παρῆσθαι καὶ χρεῖται τε τῶν σιτία φέ-
 ρει, τῆ γὰρ ἐρήμιασθαι ὑπαχθείς τε ὁ βα-
 σιλεὺς τῶν πρὸς πρὸς τοῖς λόγοις, ἐδοκί-
 μασε ταύτην πορευθεῖον ἐπεὶ ἢ παρῶν ἡμέ-
 ρων, καὶ μὲν τρεῖς ἡμέρας ἐνεβίβασεν τό-
 πους, οἱ μὲν γάρων ὁ ἀρχαίων βασιλεὺς ὁ
 μῦθος, ἀμολόγησεν ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἀντομο-
 λῆσαι παρῆσθαι θάνατον, καὶ ἐτοιμῶς εἶναι πάν-
 τα παρῆσθαι ὑπομένειν ἀλυσιῶν δὲ τῆς
 στρατίας, τῶν τε μήκει τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς ἐνδείας

A vicis per quos venerat everſis, nec ul-
 la habentibus alimenta: præmia deful-
 toribus propoſuit, & ad equeſtre cer-
 tamen ſpectandum milites convocavit.
 Interim vero claſſis rectoribus manda-
 vit, ut ſarcinas & commeatum exerci-
 tus abjicerent, eo conſilio, ut milites,
 ſicuti accepi, in maximo periculo ſe
 poſitos cernentes, ob penuriam ali-
 mentorum, audaciores fierent, & ala-
 crius, cum hoſtibus dimicaretent. Voca-
 tis igitur Ducibus ac Tribunis poſt cæ-
 nam, milites navigiis impoſuit. Qui
 noctu Tigrim trajicientes, cum ad ul-
 teriorem fluminis ripam perveniſſent,
 navibus egrediuntur. Ex Perſis vero,
 ii quidem qui irruptionem ſenſerant,
 reſiſtere ſequæ mutuo cohortari cœpe-
 runt. Alios vero adhuc dormientes,
 Romani oppreſſere. Orta demum die
 prælium conſeritur: & Romani mul-
 tis hoſtium trucidatis, nec paucis ſuo-
 rum amiſſis, fluvium denuo trajecerunt.
 Ac tum quidem ante Cteſiphontis mu-
 ros caſtra metati ſunt. Cumque Im-
 perator nequaquam ulterius progredi
 ſed domum redire conſtituiſſet, Ro-
 mani incenſis navibus, eo quod mul-
 ti in cuſtodiendis illis occupati, præliis
 intereſſe non poſſent, in patriam re-
 verti cœperunt, Tigrim ad lævam ha-
 bentes. Ac initio quidem captivis
 eos ducentibus, regionem fertilem na-
 cti ſunt, quæ omnia ad victum neces-
 ſaria abunde ipsis ſuppeditabat. Poſtea
 vero ſenes quidam qui ſe pro omnium
 Perſarum ſalute devoverat, cum ſeſe
 ultro capiendum obtuliſſe videretur,
 tanquam invitus à Romanis captus,
 ad Principem perducitur. Qui inter-
 rogatus de via, cum vera dicere viſus
 eſſet, fidem fecit, ſi Romani ipſum
 ſequi vellent, fore ut brevi exerci-
 tum in Romanorum ſinibus liſteret.
 Tridui duntaxat aut quatruidui iter mo-
 leſtum futurum: & cibaria in tot dies
 ferenda eſſe, eo quod regio deſerta
 eſſet. Itaque Imperator callidi ſenis
 ſermonibus inductus, ea via pergen-
 dum eſſe decrevit. Ubi vero ulterius
 progreſſi, adhuc poſt tres dies in loca
 inculta atque aſpera devenerunt. Senex
 quidem captivus dum torqueretur, con-
 feſſus eſt, ſe pro ſalute civium ſuorum
 morti paratū transfugiſſe & quodvis ſup-
 plicium æquo animo perpeſſurum. Cum
 autem exercitus Romanus, partim lon-
 gitudine itinectis, partim alimentorum



penuria vexaretur, jam fatigatos Persæ A aggressi sunt. Ac riq̄ue conferto prælio, ventus vehemens repente exortus, cælum solemque ipsū densis nubibus obtexit, & pulvere aerem miscuit. Cumque tenebræ undique & caligo circumfula esset, eques quidam concito cursu prætervectus, Imperatorem hasta percussit, ac lethale vulnus ei infixit. Quem cum ex equo dejecisset, ignotus, quisnam esset, abcessit. Et alii quidem Persam, alii Saracenum fuisse dicunt. Sunt qui illum militem Romanum fuisse affirmant, qui Imperatorem idcirco percussit, quod moleste ferret, illius imprudentia ac temeritate exercitum Romanum in tot pericula coniectum esse. Porro Libanius Syrus Sophista, qui præ cæteris familiaris Imperatoris & amicus fuit, de cædis auctore ita scribit. Ac fortasse aliquis nosse cupit, quisnam illum occiderit. Ego vero nomen quidem nescio; Ab hoste tamen interfectum non fuisse certissimum illud argumentum est, quod nemo ex hostibus ob vulnus illud honore affectus est. Quamvis rex Persarum auctorem cædis per præconem ad præmium vocaverit, & maxima quæque adipisci licuerit ei, qui in medium prodisset. Verum nemo, ne præmiorum quidem cupiditate ductus, eo facinore falso gloriatus est. Ac profecto habenda est hostibus gratia, qui facinus quod ipsi non admiserant, nequaquam sibi arrogarunt: sed nobis concesserunt, ut cædis auctorem inter nostros quaereremus. Qui enim ex ejus vita nullam percipiebant utilitatem: hi scilicet qui nequaquam juxta legū præscripta vivebant, & olim insidias ei struxerant, & tunc opportunitatem nacti, eum peremerunt: tum reliquâ omni injustitiâ ipsos ad id facinus impellente, quæ illo regnante nullam licentiam obtinebat: tum præcipue Deorum cultu, cui ipsi adversabantur.

τῶν ἐπιηδείων, ἡδὴ τετραλειπῶρκασι, πῶσαι
 ἀξάταξις ἐπέθετο καρτερός ὁ μαχρὸς τυ-
 σάσης, Ἰξαπίνης βίαιῳ ἀνακηθείς ἀνεμῶν
 τὸν ἔρανον καὶ τὸν ἥλιον τοῖς νέφεσι ὀκλαί-
 ψε· τὰ δ' ἄετι τὴν κόνιν ἀνέμιξε σκίπυρα
 καὶ πολλῆς ἀχλύῳ ἕσης, ἀπαραμύχῳ πῶ-
 ἵππευς φέρεϊ ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸ δόρυ, καὶ
 παῖε καίεραν καὶ ἴππε κατὰ βάλαν, ὅτε
 ἦν ἀπῆλθε λαθῶν λέγῃσι ὅ οἱ μὲν, περὶ τοῦ
 οἱ δὲ, Σαρακινῶν εἶναι τῆτον· εἰσὶ δ' οἱ μα-
 μαῖοι Σρακινῶν εἶναι τῆτον ἰσχυροῦσι, καὶ
 ἐπέκλωχέναι αὐτῶ τὴν πληγὴν, ἀγακινῶ-
 σαῖνα καθ' ἡμέραν καὶ φραστίην, τῶ-
 τοῖς ἀπέβαλε κινδύνοισ τὴν Σρακινῶν
 βάνῳ ὁ δ' οὐρῶν ἄφρασις, τὰ μακρῶ-
 σμῶν ἑ Φίλῳ αὐτῶ γεγονῶς, τὰ δ' ἑ
 ἔκλειναν ἄ αὐτὸν γραφεῖ τίς ἐν ὁ κλεινοῦ
 ποθεῖ ἵς ἀκῶσαι τῆνομα μὲν οὐκ οἶδα ἔ-
 μὴ πολέμιον εἶναι τὸν κλεινοῦ, σπῆ-
 ἐναργῆς, τὸ μῆδενα πολέμιον ἐπὶ τῆ
 γῆ τελευτῶν καίτοι διὰ κηρῶν ὁ πῶσαι
 ἐπάλει πρὸς γέρας τὸν ἀπεκλονῶτα, καὶ με-
 γάλων ἴππερχε τὰ φανέλι τυχεῖν αὐ-
 ὅμως ἐδ' ἔρωι γερῶν ἠλαζονεύσατο καὶ πῶ-
 λή γε τοῖς πολεμίοις ἡ χάρις, ὅτι οἱ οὐ
 ἐδρασαν, ἔ πρὸς ἐθεῖο τῶ δόξαν, αὐ-
 ἐδρασαν ἡμῖν πῶ ἡμῖν αὐτοῖς τὸν σφαιρῶ-
 ζῆεῖν οἷς γδ οὐκ ἐλυσιέλει ζῶν, ἔτοι ὅ πῶσαι
 οἱ ζῶνες ἔ κτ' ἔδῶ νόμῳ, πάλαι τῆ ἐπὶ
 ἐκλαθον, καὶ τότε δυνηθέντες ἠγασατο
 τῆς τε ἀλλῆς ἀδικίας ἀναγκαζέτης, ὅ-
 ἐχάσης ἐπὶ τῆς ἐκείνης βασιλείας ὄψεσθαι
 καὶ μάλιστα γε ἔ ἡμαῶς ἔδῶ Θεῶς, ἔ τῶ
 ναλίον ἐζήτην.

A

Κεφ. β΄.

CAPUT II.

ὅτι ἡ Θεομυτιαν ἀγρίθη· ἢ ἄρα τῶν ὁρασεων, ὡς ἀνδρες τινὲς
ἐπὶ τῆς τιμωρίας αὐτῆς ἰδέναντο, ἢ ἄρα τῆς ἀποκρίσεως τῆς ψῆ-
φου τῆς ἐπὶ τῷ αἵμα Ἰουλιανῶν τῆς Χρῆστος ἠντιπαύσε-
ως, ἢ ἄρα κατὰ δημοσίαν τῆς ῥωμαίων ἐπιγνώσεως
δι' αὐτόν.

Quod Julianus divina ultione peremptus
est; & quod mors ejus quibusdam divini-
tus revelata. Item de responso illo, filium
fabri arcam ei fabricare: & quomodo san-
guinem suum Christo projecit: & quot ma-
la Romanis evenerint illius causa.

Καὶ ὁ μὲν Ἰουλιανὸς ὡς πρὸς τὴν γραφὴν,
Χριστιανὸν ἕσσεσθαι ὑποδὸχοι ἰουλιανῶν
τὸν σφαγέα ἴσως ἢ καὶ ἀληθῆς· ἔτι δὲ ἀπει-
κός, πῶς τῷ τότε στρατοδουρῶν εἰς νέον
λαβῶν, ὡς ἔλλωες καὶ πάντες ἀνθρώ-
ποι, μέχει νῦν ὅθεν πάλα τυραννοκλό-
νως ἐπανέσσω, ὡς ὑπὲρ τῆς πάντων ἐλθυ-
φρείας ἐλοιδύρας ἀποθανεῖν, καὶ πολί-
ταις, ἢ συγγενέσιν, ἢ φίλοις παροθύμως
ἐπαμύνοντας· χολῆ γὰρ αὐτῶν καὶ αὐτῶν
μέμψαιτο, διὰ Θεὸν καὶ Ἰησοῦν ἢ ἐπὶ
νεστον ἀνδρείω γυροδύω· ἐγὼ δὲ, ὅστις μὲν τῆ
σφαγῆ τῆ αὐτῆς δικηνοήσατο, πλὴν τῶν εἰρη-
μῶν ἔδεν ἀκελεύω· ὡς δὲ συμφωνῶντες οἱ
λέγοντες ἰσχυρίζονται, ἀψυδῆς λόγος· εἰς
ἡμᾶς ἦλθε, καὶ Θεομυτιαν αὐτὸν ἀναρε-
θῆναι καὶ τέτρα δποδέξισ, θεία ὄψις,
ἢ πῶς τῷ Ἰησοῦ αὐτῶν ἰδεῖν ἐπιθό-
μῳ λέγεται γὰρ, ἐπειδὴ πρὸς αὐτὸν ἐν
πέρασαι ὄνα ἠπειγέτο, ἐν πῶν χωρίω κα-
ταβῶσαι τῆς λεωφόρου, καὶ δποδεῖα οἰκήμα-
τος, ἐν τῇ ἐνθαδὲ ἐκκλησία καθυδῆ-
σαι καὶ ὑπαρ ἢ ὄναρ ἰδεῖν, ὡς εἰς ταῦτον
συνελθόντες πολλοὶ τῶν δποσολῶν καὶ τῶν
πρῶτων ἀπὸ δύο ἑκατῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας
ἔκειντο· ὅθεν, ἢ ὅπως χεῖν ποιεῖν ἐβαλῶ-
ντο· Ἰησοῦν ἢ πρὸς τέτρα διαλογιζομένων,
καὶ ὡς πρὸς διαπορευμένων, ἀνασάντες ἐν μέ-
σων δνο, θάρρην τοῖς ἄλλοις παρεκελεύσαν-
το· ἢ ὡς Ἰησοῦ καθαίρειται ἡ ἰουλιανῶν δεχῆς
ὁρμῶντες, πρῶτον τὸν σύλλογον κατέλιπον
ἢ ἢ ἀνθρώπων ὅς τῶν ἀπαδόξων τέτρα
ἐγεγόνει θεάτης, τῆς μὲν δδοιοποιίας ὠλι-
γυρεῖ λοιπὸν ὁρρωδῶν ἢ πῶς ἀεὶ ἐκβήσε-
ται τὸ τέλος τῆς τοιαύτης ὄψεως, πάλιν ἐν-
θαδὲ καθυδῶν, τὸν αὐτὸν ἰδεῖν σύλλογον,
ἐξαπῆς τε ὡς δπο δδὲ εἰσεληλυθῶτας οἱ τῆ
πρῶτος ἐκείνη νυκτὶ ἐπεσεύθησαν ἰουλιανῶν,

ET Libanius quidem ita scribens, Ju-
liani interfectorem Christianum fu-
isse innuit. Resque fortassis ita se habet.
Neque enim à vero abhorret, quempi-
am eorum qui tunc temporis in exercitu
Romano militabant, id animo reputasse,
tyrannorum interfectores tum à veteri-
bus Græcis, tum à reliquis mortalibus ad
nostram usque ætatem summis laudibus
efferti, ut qui pro communi omnium li-
bertate, mortem oppetere non dubita-
rint, & civibus suis & propinquis atque
amicis alacri animo opitulati sint. Ne-
mo certe eum facile reprehenderit, qui
propter Deum, & propter eam quam co-
lebat religionem, strenuum facinus edi-
dit. Ego vero de illo qui hanc eadem
perpetravit, præter ea quæ jam dixi ni-
hil amplius scio. Verum ut omnes uno
consensu affirmant, vera ad nos perve-
nit narratio, eum divina ultione perem-
ptum fuisse. Cujus rei argumentum est
caelestis visio, quam à quodam ex ejus fa-
miliaribus visam esse accepi. Nam cum
is ad illum tunc in Perfide agentem con-
tenderet, in loco quodam viæ publicæ
diversatus esse dicitur, & penuria tecti
in Ecclesia illic posita decubuisse: ac sive
inter vigilandum, sive in somnis vidisse
plures Apostolos ac Prophetas, qui in
unum convenientes, de Principis in Ec-
clesias contumelia quererentur, & quid-
nam agendum esset deliberarent. Com-
que hac de re diutius consultassent, ac
veluti ancipites hæterent, duo è me-
dio surgentes, reliquos bono animo
esse iusserunt: & tanquam ad delen-
dum Juliani Imperium festinantibus, sta-
tim è Concilio digressi sunt. At ille qui
res tam admirabiles viderat, ceptum
quidem iter deinceps prosequi neglexit:
formidans autem quemnam exitum ha-
bitura esset hæc visio, cum eodem
rursus in loco somnum cepisset, eun-
dem quem prius cæctum vidisse dicitur,
ac repente duos illos, qui superiore
nocte adversus Julianum profecti



erant, velut ab expeditione redeuntes, A in Concilium ingressos esse, ejusque necem reliquis nuntiasse. Eodem die Didymus quoque Ecclesiasticus Philosophus Alexandriae degens, cum, utpote Imperatore adversus religionem peccante, gravissimo dolore afficeretur, tum propter ipsum vano errore deceptum, tum ob contumeliam Ecclesiarum, jejuniis & orationibus vacabat. Cumque præ nimia sollicitudine, ne superveniente quidem nocte cibum sumpsisset, in cathedra sedens somno oppressus est. Ac velut in mentis excessu positus, equos candidos per acrem discurrentes videre sibi visus est, virosque ipsis insidentes, ita clamantes audire: nuntiate Didymo, hodie Julianum hac ipsa hora peremptum esse: idque ille Athanasio Episcopo significet, & surgens comedat. Et hæc quidem tum à familiari Juliano tum à Didymo Philosopho visa fuisse accipi. Et neuter eorum in iis quæ viderat, à vero aberravit, sicuti postea patefactum est. Quod si cuiquam hæc parum sufficere videntur ad ostendendum, Julianum ultione divina interfectum esse, propterea quod Ecclesias Dei devastaret; is in animum revocet prædictionem Ecclesiastici cujusdam viri. Nam cum Julianus adversus Persas expeditionem pararet, coque bello confecto Christianos male mulctaturum se minaretur, ac per ludibrium diceret, filium fabri nullam ipsis opem afferre valiturum; respondens ille ita prædixit, iste fabri filius arcam ei ligneam parat ad tumulum. Sed & ipse accepto demum vulnere, aliquatenus intellexit à quo læsus fuerat, nec calamitatis suæ causam penitus ignoravit. Nam cum vulneratus esset, haultum è vulnere suo cuorem in cælum projecisse dicitur, velut in Christum sibi apparentem oculos conjiciens, eumque suæ necis auctorem inculpans. Alii dicunt, cum Soli iratum, eo quod Persas quidem adjuvisset, ipsum vero nequaquam servasset, tametsi juxta astronomorum doctrinam, natalis ipsius rector esset; manu sua ostensum sanguinem in sublime jaculatum esse. Utrum vero cum jamjam moriturus esset, sicut evenire solet, animam jam à corpore recedente, & diviniora quædam contemplari valente, re ipsa Christum viderit, equidem affirmare non possumus.

Ἐ ἀναστῆλαι τοῖς ἄλλοις ἀνηρῶς τὸ καὶ ἐκείνῳ ἢ τὴν ἡμέραν καὶ διδύμῳ ὁ ἐκκλησιαστικὸς φιλόσοφος ἐν ἀλεξάνδρειᾳ διαβίων, οἷά γε ἔβασιλεύσας εἰς τὴν ἑρητικὴν διασφαλέντος, πρὸς αὐτὸν πεπλησμένον, ἔδιδε τὴν καθ' ἑαυτὸν ἐκκλησιῶν, ἐν ἧς δὲ τε, καὶ τὸν Θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἐκείνου ἐπὶ τῆς μερίμνης, ἐδὲ τὸν κίβητος ἀποχρησμένης μεταλαβῶν προσφῆς, ἔπειθ' ἔρχομαι εἰς ὑπὸν ἡνέχθη καὶ ὡς ἐν ἐπιπέδῳ γεγονώς, ἐδὲ ὄξεν ὄραν ἵππους λευκὰς ἐν τῷ αἰετῷ διατρέχοντάς, ἔδιδε ἐπὶ αὐτῶν ὄχρους κηρύττειν, ἀγείλασε διδύμῳ, σήμερον ἐστὶ τὴν δὲ τὴν ὄραν ἰσχυρὸν ἀνηρῶς, ἔδιδε ἀθανασίῳ τῷ ἑπισκόπῳ τὸ τοῦ μωυσῆος καὶ αἰσῆτος ἐπιπέδου καὶ ἀμνητεβῆ, ὅτι ἐκκλησιῶν κείνῳ, καὶ ὁ φιλόσοφος, ὡς ἔρχομαι ἐπὶ μὲν καὶ ἐδὲ ἑτέρῳ ἐν οἷς τεβῆλο, τῆς ἀθανασίας δὲ μαρτυρεῖν, ὡς ἐμὴν ὕψιστον ἐστὶ ταῦτα ἐκ δὲ αὐτῶν εἰς ἀπὸ εἰς τὸ ἐδὲ αὐτὸν ἀναρῆθῆναι, ὡς ταῖς ἐκκλησιῶν ἀπολυμαίνοντων, καὶ τὴν προσφῆσιαν εἰς λαμβάνει ἢ ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ πρὸς γόρουσε μέλλοντας ἡδὲ ἀπὸ πέρσας στρατεύειν, καὶ μὴ τὸν πόλεμον κακῶς ποιῶντας ἐκκλησιῶν, ἐπαπειλῆναι καὶ ἑπὶ τῷ ἔργῳ ὡς ἐδὲ ἐν αὐτοῖς ἐπαμύνειν δυνατὸν ὁ δὲ τέλειον ὡς, ὡς δὲ λέγων ἀπεφθῆναι ἐστὶ δὲ ὁ δὲ τέλειον, ὡς ἐπὶ αὐτῶν ἐπιπέδου πρὸς θάνατον κατασκευάζει, ἐμὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μὴ τὴν πηγήν ἀμωσγῆτος σωθῆναι ὅθεν ἐβλάστη, καὶ τὸ αἴτιον τῆς συμφορῆς ἐπὶ ἀνελῶς ἡγνόσε λέγεται ἢ ἐπὶ ἐπὶ ὄν, αἶμα ἐκ τῆς ὠτειλῆς δούρατον εἰς τὸν αἰθέρα ἀκοίλισαι, οἷά γε πρὸς θάνατον τὸν Χριστὸν ἀφορῶν, ἔδιδε ἰδίᾳ σοφῶν αὐτὸν ἐπαμύνοντων, οἷ δὲ φασὶν, ὡς πρὸς τὸ ἡλίον ἀθανασίων, ὅτι πέρσας ἐπημύνην, ἢ τὸν ἐδὲ ἰέσωσεν, ἐφορῶν τῆς αὐτῶν ἡμέρας κατὰ πᾶσα τοιαύτην ἀστρονομικῶν ἰσομετρίᾳ τῆ χειρὶ τὸ αἶμα ἑπὶ εἰσῆς, εἰς τὸν αἰθῆρα ἀκοίλισεν, εἰ ἢ ἀληθῶς μέλλων τελευτῆσαι, οἷά γε εἰσῆς συμβαίνειν, τῆς ψυχῆς ἐκ χειρὸς ἀμωσγῆτος τῶ σώματι, καὶ θάνατον ἢ καὶ ἀνθρώπον θάνατον τῆς ψυχῆς ἀμωσγῆτος, τὸν Χριστὸν ἐθάνατο, ἐκείνου λέγοντος

ἐξ πολλῶν ὁδῶν ὁ λόγος ἔτε ἢ ὡς ψαδὸς ἐπι-
 βαλεῖν θάρρῳ ἐπεὶ ἐκ ἀπικῶς καὶ τῶνδε θαυ-
 μασιώτερη συμβῆναι, εἰς ἐπίδειξιν ἕ μὴ ἀν-
 θρωπείᾳ ἀπεξῆ ἢ συστήναι τὴν ἐπὶ ὄνυμον Χριστῆ
 θρησκείαν ἀμέλειτοι ὡς πάντα τὸν χρόνον
 ταυῖσι τῆ βασιλείας ἀγανακτῶν ὁ Θεὸς ἐ-
 φανέσθαι καὶ παντοδαπαῖς συμφοραῖς ἐν πολ-
 λοις ἔθνεσιν ἐπέτερεψε τὴν ῥωμαίων ὑπήκοον τῆ
 ἰερωδῆς συνεχῶς ὑπὸ χαλεπῶτάτων σφισμῶν
 πιασομῶν καὶ τῶν οἰκημάτων ἐρεπιτομένων,
 οὐκ ἀσφαλῆς ἦν οἶκοι, ἔτε αἰθρίδες διατερίβειν
 συμβάλλω ἢ ἔξ ὧν ἐπιθύμω, ἢ βασιλεύον-
 τῶ ἀπὸ, ἢ καὶ τὸ δεύτερον χημάτ βασι-
 λείας οἴῳ, ἔ τὸ συμβῆναι τοῖς ὡς ἀγυπτιον
 ἀλεξανδρεῦσι γέγονε παθῶ ἡνίκα δὴ ἡ θά-
 λασσα ὑποσησασα, ἀνθὶς ἔξ ἐπιδρομῆς
 οὐδὲ ἴδιος ὄρες παρήμεψε, καὶ μέχρι πολλῶ
 τὴν ἔρηρον κατέκλυσεν ὡς καὶ ἐπὶ τῆ κερῶ-
 μων, ἀποχωρήσαντι ἔ ὑδασι, θαλάττια
 ἐρεθίσθη ἀμάθη ἀμέλειτοι τὴν ἡμέραν καθῆ
 ἢν τὰδε σιωπῆ, ἢν ἡγεῖσιν ἔ σεισμῶ πρῶ-
 αγορεύεσιν, εἰσέτι ἔ νῦν ἀλεξανδρεῖς ἐτη-
 σίαν ἐορτὴν ἀγασί λύχνες τε πλείους ἀνά
 πᾶσαν τὴν πόλιν καί οἰκίαις, καὶ χαριστικῶς λι-
 τῶς τῶ Θεῷ πρῶς φεροντες, λαμπρῶς μάλα καὶ
 εὐλαβῶς ταύτην ἐπιελθῶν ἔ μὴν, ἀλλὰ καὶ
 ὡχμοὶ ἐπιείναιτες, πάντας οὐδὲ καρπῶ καὶ
 τῶ ἀέρα ἐπὶ ταύτης τῆ βασιλείας ἐλυμήναν-
 ἔ ὄν τεθεν ἠπάνει τῶν ἐπιηδῶν, ἐπὶ τὰς τῶν
 ἀλόγων ζῶων πρῶφας οὐδὲ ἀνθρώπων ἢ λαι-
 ρῶ ὁ λιμός ἐπακολυθῶν ἢ καὶ ὁ λιμός, ἰδίας
 ἐπὶ γένος, καὶ τὰ σώματα διεφθεῖρε τὰ μὴν
 δὴ καὶ ἰελιανὸν ὡδῆ ἔχε.

A praesertim cum istud à paucis relatum sit.
 Ut falsum tamen, rejicere non ausim.
 Neque enim abhorret à vero, quin alia
 his etiam admirabiliora contigerint,
 quibus ostenderetur, Christianam reli-
 gionem non humana vi aut industria sta-
 bilitam esse. Certe quamdiu Imperator
 iste regnavit, Deus perpetuo indignati
 visus est; & in multis Provinciis Romā-
 nos diversis calamitatibus afflixit. Cum
 enim terra gravissimis motibus assidue
 quateretur, aedesque corruerent, nequa-
 quam tutum erat, nec sub tecto manere,
 nec sub dio. Atque ut ex iis quae auditio-
 ne accepi conjecturam facio, vel eo im-
 perante, vel certe Cæsaris dignitatem
 adhuc obtinente, clades illa Alexandri-
 nis in Ægypto contigit: tunc cum mare
 quod recesserat, iterum subito impetu
 revertens, extra proprios terminos ex-
 cessit, & continentem longe lateque in-
 undavit: adeo ut post recessum maris,
 super tectis domorum reperta sint navi-
 gia. Alexandrini certe eum diem quo
 hæc contigerunt, quem etiam natalem
 terræmotus appellant, ad nostram usque
 memoriam quotannis festum agunt. Et
 plurimis lucernis per universam urbem
 accensis, preces cum gratiarum actione
 offerentes Deo, splendide simul ac reli-
 giose eum diem celebrant. Quin & sic-
 citas nimia eo regnante, omnes terræ
 fructus, ipsamque aeris temperiem cor-
 rumpit. Unde factum est, ut homines
 præ alimentorum inopia, ipsis brutorum
 animantium cibis vesci cogentur. Sub-
 secuta etiam pestis, morbos suos inexit,
 & corpora extinxit. Et hæc quidem Ju-
 liani temporibus evenerunt.

Κεφ. γ.

CAPUT III.

Περὶ τῆς βασιλείας ἰουλιανῆς, καὶ ὅσα ἔνομα παρὰ τῶν, εἰς
 τὴν ἀρχὴν διηγεῖται.

De Imperio Joviani, deque iis quae recte
 constituit, postquam ad Imperium
 evectus est.

Μετὰ τὴν ἔττον, κοινῆ σιωπῆ καὶ ἐρε-
 λωπῆ δὲ ὡς ἀλαμβάνει τὴν βασιλείαν
 ἰουλιανῆς ἡνίκα δὴ ἐν τῇ πολεμῆ ἀντοκράτορα
 χριστιανῶν ἀντὶ τῶν στρατιωμάτων, αὐτὸς
 χριστιανὸν ἀντὶ εἰναιλέων, παρηῖετο τὴν ἡγε-
 μοσίαν, καὶ τὰ σύμβολα τῆ βασιλείας ἐπροσίε-
 ἔ εἰσὸς τε δὴ καὶ ἡ στρατὸς μαθῶσα τῆ ὡς ἀνι-
 σιωπῆς τὴν αἰτίαν, χριστιανὸς εἶναι σφῶς ἐκκρατον
 ἐν κινδύνῳ ἢ καὶ ταραχῇ τῶν στρατιωμάτων οἴων

Post hunc, communi totius exercitus
 suffragio Jovianus Imperium acce-
 pit. Quem cum milites in hostico Im-
 peratorem renuntiarent, ipse Christia-
 num se esse dicens, Imperium recusavit:
 nec Imperii insignia prius admisit, quam
 milites compertâ detrectationis cau-
 sâ, se quoque Christianos esse procla-
 massent. Cumque ex Juliani temerita-
 te res in gravissimo discrimine

& in maxima difficultate constituta est. A sent, & com meatum penuria exercitus laboraret, Jovianus pacem cum Persis necessario faciendam esse animadvertit, traditis quibusdam regionibus, quæ prius erant tributariæ Romanorum. Cum autem experimento didicisset, irâ Dei ob decessoris sui impietatem invectas esse calamitates imperio Romano, nihil cunctatus, scripsit rectoribus Provinciarum, ut in Ecclesias convenirent, & divinum numen studiose colerent: solamque Christianorum fidem Romanis esse venerandam. Ecclesiis præterea & Clericis, viduis item ac virginibus immunitates restituit; & quicquid antea ad utilitatem atque honorem religionis nostræ à Constantino ejusque liberis donatum sancitumve, & postea Juliani temporibus ademptum fuerat. Dedit etiam generalem constitutionem ad Secundum, qui tunc erat Præfectus Pratorii, qua jubebat eum capitali supplicio affici, qui sacram virginem sibi uxorem despondere, aut impudice duntaxat aspiceret ausus esset; nedum rapere conatus fuisset. Hanc autem legem idcirco tulit, quod flagitiosi quidam homines, principatu Juliani, cum hujusmodi virginibus nuptias contraxerant, & seu vi, seu persuasione eas corruperant: quemadmodum evenire solet, cum religione neglecta atque oppressa, fœdâ libido ejusmodi res impune tentari suadet.

CAP. IV.

Quomodo Ecclesia iterum perturbata sint: & de Synodo Antiochena, quæ fidem Nicæni Concilii confirmavit, & quid ad Jovianum Imperatorem scripserit.

Porro questiones ac disputationes de fide, à Præsidibus Ecclesiarum denovo excitatæ sunt. Nam Juliano quidem regnante, cum Christiana religio in summo discrimine versaretur, taciti omnes quieverant: junctimque Deo supplicaverant: ut ipsis propitius esset. Hæc enim fere consuetudo est mortalium, ut dum ab exteris læduntur, cum tribulibus suis concordiam servant: postquam vero ab extraneorum metu liberati sunt, ipsi inter se dissideant. Verum quot Gentibus ac civitatibus istud contigerit, non est hujus temporis recensere.

ἐν τῷ Ἰουλιανῷ στρατηγίᾳ, καμίνους τὴν στρατῶν ἐνδεία τῶν ἐπιηδῶν, ἀναγκασθέντες εἰς συμβάσεις εἰσελθεῖν, ὡς ἀδύνατον ἦν πρὸς αὐτοὺς ῥωμαίοις ὑποδύων τὴν περὶ μαθῶν, ὑπὸ θεομηνίας ἔσπερον βασιλεὺς αὐτῶν κακῶς παθεῖν τὸ ὑποκείναι μὴ ἐν μελλήσας, ἔγραψε τοῖς ἡγεμόνοις τῶν ἐθνῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀποκρίσασθαι, καὶ τὸ θεῖον Ἰησοῦς θεοπεύθει, καὶ μόνῃ εἰσαπέδωκε ἡ τὰς ἀτελείας ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς κληροῖς, χήραις τε καὶ παρθένοις, καὶ ἐπὶ πρῶτον ἐπὶ ὠφελείᾳ καὶ πρὸς τὴν ἀποκαταστάσιν, ἢ νομοθετήσας ἐτύχαιεν ὑπὸ καὶ αὐτῶν καὶ τῶν αὐτῶν παίδων, ὅς ἐστιν Ἰουλιανῷ ἀφῆρηθη πρὸς ἐφῶνος ἡ σκενὴ τῶν τῶν τῶν ὑπαρχόντων ἐξ ἐσίου διέποντι, ἡλικίᾳ νομοθεσίαν, εἰς κεφαλὴν πτωρῶν καὶ ἀποκαταστάσιν τὸν ἱερεῖον παρθένοις μάλιστα πρὸς γάμον πειρώμενον, ἢ καὶ ἀκολάσως μόνον πρὸς ἐλέποντα, μήτι γὰρ διαρπάξεν ἐπιχειροῦντες ἔθετο ἡ τῶν νόμων, καθότι μοχθηροὶ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῇ ἡγεμονίᾳ Ἰουλιανῷ, ἐτύχον τῶν παρθένων γάμους ἐπιελείσαντες, ἐαίαν κηρὶ ἢ ἐπειθοῖ πρὸς φθαρῆσιν οἷα γὰρ φησὶ τῆς αἰχρᾶς ἐπιθυμίας ταῦτα τοῖς ἀποδύνως ὑποδύμεναι, δυσπεργασίας τῆς θεοσεβείας.

Κεφ. δ'.

Ὅτι πάλιν τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνεκινήθη, καὶ ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συνέβη, ἢ τις πλὴν ἐν νικαίᾳ πρὸς ἐν ἐκκλησίᾳ αὐτῆς συνέβη, καὶ βασιλεὺς Ἰουλιανῷ ἔγραψε.

Αἱ δὲ αἰτιῶν δογματῶν ζητήσεις τε καὶ διαλέξεις, πάλιν ἀνεκινήθη τοῖς πρῶτον τῶν ἐκκλησιῶν Ἰουλιανῷ βασιλεὺς. ὡς πάντεως ἔσπερον καὶ ἀδύνατον ἦν, ἡσυχίαν ἔχον κοινῇ ἢ πάντες τῶν θεῶν ἰκέτθον, ἰλεων αὐτοῖς ἡμέρας ἔτω πᾶσι τοῖς ἄνθρωποις φίλον, παρ' ἑτέρων μὲν ἀδικημάτων πρὸς τὸ ὁμόφυλον ὁμοιοεῖν ἀπῆλλα μὲν ἦν ἡ ἰσότης κακῶν, πρὸς σφᾶς αὐτοῖς ἐσπερον ἦν ἀλλ' ὅσας μὲν πολιτείας καὶ ἐθνεσίν ἐπὶ συνέβη, καὶ ἔσπερον καὶ ἀδύνατον ἦν.

αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον, βασιλεῖ ὁ ἀγκύ-
 ρας ἐπίσκοπος, καὶ σιλβανὸς ὁ ταρσός, καὶ Ἰω-
 φρέμιος ὁ πομπηίας πόλεως, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς,
 τῶν τῶν ἀνομοίων καλεσθῶν αἰρεσῶν διπο-
 τρεφόμενοι, τὸ ὁμοιοῦσιον ὄνομα ἀντὶ τῶ
 ὁμοιοῦσι δὲ χαλκίμοι, βιβλίον τῶ βασιλεῖ διε-
 πέμψαντο. χάριν ἔχειν τῶ Θεῷ ὁμολο-
 γήσαντες, ὅτι αὐτὸν παρεστήσατο τῆς Ῥωμαίων
 ἀρχῆς ἐζήτησαν ἢ τὰ ἐν δαμινίῳ πεπρα-
 γμῶν καὶ σελευκείᾳ, κύρια μένειν, καὶ τὰ
 παρὰ τὴν ἐξουσίαν πῶν ἡρώμενα δοχεῖν ἢ
 ἑξουσίᾳ τῶ παρὰ τῶν συνόδων ταῖς ἐκ-
 κλησιαῖς μένοι. συγχωρηθῆναι δὲ
 πάλαι ἐπισκόπουσ, αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς ὅποι
 βίβλον συνελθῶν, μηδ' ἐνός ἄλλῃ κοινωνήσῃ
 μὴ προχωρεῖν ἢ καὶ σκοπὸν τὰ ἐπιχειρήμενα,
 ταῖς ἐν μέρει τι βεβλομένοις πρᾶπτεν ἢ Ἰσα-
 παλίαν, ὡς ἐπὶ κωνσταντίνῃ βασιλείᾳ ἐδή-
 λων ἢ μὴ ἁδωαγγέλιος σφᾶς εἰς τὸς ἐραλοπέ-
 δον, ὡς ἐν μὴ ὀχληρὸς εἶναι δοκεῖν. εἰ δὲ
 ἐπιτραπέειν, ἀσμένως τῶτο ποιήσεν, ὑπο-
 χυμοῖς ἰδίους καὶ δαπάνῃ χρωμένους καὶ οἱ
 μὴ, τοιαύτῃ ἰδοιανῶ τῶ βασιλεῖ ἐγράψαν
 ἐν τῶ τῶ συνόδῃ ἡρώμενης ἐν ἀνιλοχείᾳ
 τῆς τυρείας, βεβαῖσται τῶ ἐν νικαία σινε-
 λυθόντων ἢ πῆσι, καὶ κρατεῖ, ὡς ἀναμνη-
 στικῶς τὸν υἱὸν τῶ πατρὸς δοξάζειν ὁμοιοῦσιον
 ὁμοιώνησαν ἢ ταύτης τῶ συνόδῃ μελέπῃ,
 κατὰ αὐτῆς τῆς ἀνιλοχείας τῶ ἐκκλησιαστικῶν
 ἐπισκόπων, ἐξουσίᾳ ὁ σαμοσάτων, καὶ πε-
 λαγίου ὁ λαοδικείας τῆς σύρων, καὶ ἀκάκιου
 καίσαρείας τῆς παλαιστίνης, καὶ ἰερηνίων ὁ γα-
 λῶν, καὶ ἀθανάσιου ὁ ἀγκύρας ταῦτα δὲ
 πρᾶπτες, ἐδήλωσαν τῶ βασιλεῖ τὰ δόξαν-
 τῶ γραψαλῆς ὡς εἶ.

A Ceterum per id tempus Basilius Ancy-
 ra, Silvanus Tarsi, Sophronius Pompejo-
 polis Episcopi, alique ejusdem cum i-
 psis sententia, qui Anomeanorum qui-
 dem doctrinam averfabantur, similem
 vero substantia pro consubstantiali ad-
 miserant, libellum ad Imperatorem mi-
 serunt, quo testabantur, gratias quidem
 se Deo agere, quod ipsum Romano Im-
 perio profecisset. Postulabant autem
 ut vel ea quae Arimini & Seleucia gesta
 erant, rata permaneret; ea vero quae
 studio ac potentia quorundam acta fue-
 rant, irrita essent: vel manente priore
 diffidio, quod ante illas Synodos in Ec-
 clesis fuerat, omnibus ubique Episcopis
 quocunque vellent loco, in unum con-
 venire liceret, nemine alio in consessum
 admisso. Urque consilia eorum qui se-
 ortum quidpiam agere & alios decipere
 vellent, quemadmodum Imperatoris Con-
 stantii temporibus acciderat, nequa-
 quam ad exitum perducii finerentur. Si-
 gnificarunt praterea, se ad comitatum
 non venisse, ne molesti esse viderentur.
 Si vero venire juberentur, se suo sumptu
 ac propriis jumentis id cupide facturos.
 Atque isti quidem haec ad Jovianum Im-
 peratorem scripserunt. Per idem tempus,
 cum Synodus Antiochia in Syria esset
 congregata, fides eorum qui Nicææ olim
 convenerant confirmata est: statutumq;
 ut sine controversia Filius Patri consub-
 stantialis ab omnibus crederetur. Inter-
 fuerunt huic Synodo, Meletius qui Ec-
 clesiae Antiochena tunc denuo praeside-
 bat, & Eusebius Samosatensis Episco-
 pus, & Pelagius Laodiceæ quae est in Sy-
 ria: Acacius item Caesareae Palaestinae, &
 Irenio Gaza Episcopus: Athanasius
 denique Ancyra. Qui cum ea quae dixi-
 gessissent, decreta sua Imperatori per has
 literas significarunt.

D
 Religiosissimo Deoque carissimo Domino no-
 stro Joviano, Victori Augusto, Synodus
 Episcoporum qui ex diversis Provinciis
 congregati sunt Antiochia.

Quod Ecclesiasticam pacem atque
 concordiam tua primum pietas conci-
 liare studuerit, ipsi quoque probe novi-
 mus, Charissime Deo Imperator. Quod
 verò formam rectae atque orthodoxae
 fidei, caput esse hujus unitatis rectae
 M m m m

τῶ ἐξουσίᾳ ἀτῶ καὶ θεοφιλέσ ἀτῶ ἡμῶν δε-
 σπότη ἰδοιανῶ, νικητῆ ἀυγᾶσῶ, ἢ τῶν ἐν
 ἀνιλοχείᾳ σινελθόντων ἐπισκόπων ἐκ
 διαφορῶν ἐπαρχιῶν συνόδῃ

τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰρήνην τὴν καὶ ὁμόνοιαν,
 ὅτι σὲ καὶ πρῶτη πρῆσθεύειν ἐπαρᾶσκει ἢ ἐν-
 σέειν, ὅτι σὺ μεν καὶ αὐτοῖ, θεοφιλέσ ἀτῆ βα-
 σιλεῦ ὅτι ἢ κεφάλαιον τῆς τοιαύτης ἐνότη-
 τῆς ἀληθῆς καὶ ὀρθοδόξῃ πίστεως καλῶς

cenfueris, istud etiam non ignoramus. Quamobrem ne nos ex numero illorum qui veritatis doctrinam adulterant, esse videamur, religioni tuæ significamus, nos fidem eorum qui Nicææ olim congregati sunt, & probare & retinere. Etenim vocabulum in ea Synodo positum, quod quibusdam novum atque insolens videtur, consubstantialis videlicet, id cautissimam interpretationem à Patribus accepit; ut scilicet Filius ex substantia Patris genitus, & quoad substantiam Patri similis esse intelligatur. Non quo perperissio quædam in illa inenarrabili generatione cogitetur, aut nomen substantiæ juxta Gentilium usum & consuetudinem accipiatur: sed ut evertatur id quod Arius ausus erat asserere, Filium ex nihilo extitisse. Quod quidem & isti qui nuper exorti sunt Anomœi, multo audacius atque impudentius ad perniciem Ecclesiasticæ concordie palam prædicant. Huic autem relationi nostræ adjecimus etiam exemplum fidei illius, quæ ab iisdem Episcopis Nicææ congregatis exposita est, quam & nos suscipimus ac probamus. Et hæc quidem decreverunt Episcopi qui eo tempore Antiochiæ morabantur, fidem ab Episcopis olim Nicææ congregatis expositam, iisdem verbis, quibus scripta fuerat, Epistolæ subjicientes.

Ἐπίκλησας τὸν χαρακτῆρα, ἃ ἤτετο ἀρνη-
 μέν' ἵνα τοίνυν μὴ μὲν τῆσδε χαριστικῶν
 τῶν τὰ δόγματα τ' ἀληθείας τεταχίαι κα-
 μιζόμεθα, ἀναφέρωμεν τῆσδε ἑνὸς ἐκείνου
 τῆσ ἀγίας συνόδου τῆσ ἐν νικαίᾳ ποιη-
 σαστέρου συγκληθείσης τὴν πίσιν, καὶ δε-
 δεχόμεθα, καὶ κατέχομεν ὅποτε καὶ τὸ
 κενὸν αὐτῆσ τισὶ ξένον ὄνομα, τὸ τὸ ὀνομα-
 φάμεν, ἀφαλῆσ τέτυχκε ἀπὸ τῶσ πατέρωσ
 σιν ἐρμηνείας, σημαίνουσ ὅτι ἐκ τῆσ
 τῶσ πατέρωσ ὁ υἱὸσ ἐγέννηθη, καὶ ὅτι οὐκ
 ἐκ τῶσ πατέρωσ ἔτε ἢ ὡσ πατὴρ τῶσ
 ἀπὸ τῆσ ἀρρήτων γέννησιν ἔπινομήσ, καὶ
 κατὰ τινὰ χεῖρον ἐλλωκὴν λαμβάνουσ τὸ
 ὄνομα τ' ἑσίας εἰσ ἀνατροπὴν ἢ ἑσ
 τῶσ ἀπὸ τῶσ ἢ ὑπὸ ἀσεβῶσ τοιμηθῆσ. Ὁ δὲ
 ὅτε καὶ οἱ νῦν ἑπιφοιήσαντες ἀνομοί, τὸ
 φρασύτερον καὶ τοιμηρτέρον, ἐπιλυμῶσ
 ἐκκλησιαστικῆσ ὁμονοίας ἀναγκάσ παρ-
 ῥησάζονται συνειδέσασ, ἢ τῆσδε ἡμεῶσ
 ἀναφορὰ καὶ τὸ ἀντιγραφὸν τῆσ ἀπὸ τῶσ
 σέωσ, τ' ἐν νικαίᾳ ἀπὸ τῶσ συγκληθείτων
 ἑπισκόπων τεθείσης, ἢν τινὰ καὶ ἀγαπῶμεν
 κατὰ μὲν ὡδ' ἐψηφίσαντο οἱ τότε τῆσ ἀνο-
 χείας ἐνδημῆτες ἱερεῖσ, αὐτοῖσ ῥηθῆσ ἀπὸ
 τῶσ ἐν νικαίᾳ συνελθόντων ἐκκληθείσαν πίσιν
 ἰδίᾳ γραφῆσ ἀποτάξαστες.

CAP. V.

*De magno Athanasio, quomodo imperatori
 charissimus fuerit, & Ecclesias Aegypti obtinuerit: & de visione magni Antonii.*

Interea vero Athanasius Episcopus Alexandriæ, communicato cum paucis familiaribus suis consilio, Imperatorem qui Christianus erat, necessario sibi visendum esse existimavit. Itaque cum venisset Antiochiam, ea quæ postulabat, Imperatori exposuit. Alii dicunt, illum ab Imperatore evocatum fuisse, ut quæ circa religionem & rectæ fidei doctrinam agenda essent suggereret. Qui cum Ecclesiastica negotia quoad ejus fieri potuit, constituisset, de reditu cœpit cogitare. At Euzoïus, qui Arianæ sectæ apud Antiochiam præsidebat, omni studio perficere conabatur, ut Probatius Eunuchus eidem sectæ præfesset in urbe

Κεφ. ε.

Περὶ τοῦ μεγάλου αθανασίου, ὡς διαχειρόντος ἐκκλησιαστικῶν ἀσθενειῶν, καὶ τῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν ἡμεῶσ ὄραματος τῶν μετὰ ἡμᾶσ.

Ἐν τῶτῳ ἢ καὶ ἀθανάσιος ὁ τότε ἀλέξανδρου ἑπισκοπὸν ἐπιτροπείαν, ἐκ τῶσ τῶσ ἐκκλησιαστικῶν ἀσθενειῶν, ἀναγκάσ ἀπὸ τῶσ βασιλέα χειριστὸν ὄνα ἰδεῖν καὶ ἀπὸ τῶσ χροῖων εἰσ ἀνιόχουσαν, πρὶν ὡν ἐδέετο, καὶ κρατέοντα διδάσκει, οἱ ἢ φασίν, ὅτι αὐτὸν βασιλεὺσ τὸν ἀνδρα μετὰ καλεσάσ, τὰ πρὸ κείνου ἀπὸ τῆσ φρονησίου, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰσρηγοσύνην διαθείσ τε τὰ τ' ἐκκλησιαστικῶσ αἰόντε ἦν, ἐφρονιζέσ τῆσ ἐπανόδου τῶσ ἢ ὅ ἐν ἀνιόχουσ ἐπίσκοπος τῆσ ἀνοχικῆσ αἰρέσεωσ, ἐπὸ ἐδέασ ἀσθενειῶν τῆσ αὐτῆσ δόξης ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἀσθενειῶν

JOVIANUS.

ἐνέχον εἰσηγησάμενων τὸ τετὸν τῶν ἀμφὶ
 τοῦ ἐυλαίου, λέκιός τις ἀλέξανδρος τὸ γένος
 πρεσβύτερος τῶν πατρῶν γεωργίᾳ χειροτον-
 θῆναι, προσέειπεν βασιλεῖ καὶ βλασφημήσας
 ἀθανάσιον ὡς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἐπισκοπῆς αἰ-
 γραφῆς ὑπομείναντα, καὶ πολλακίς ὑπερ-
 βίον οἰκῆν καθάδικα δένειν πατρῶν τῶν παρὰ
 αὐτῶν βασιλείων, διχονοίας τε παρὰ τὸ θεῖον καὶ
 παραχρῆς αἰτίων γρόμενοι, ἐδεδίτο ἕτερον ἀν-
 τὶ τὴν ἀλέξανδρον ἐκκλησίαν ἐπισκοπεῖν
 ὃ βασιλεὺς, ἠδὲ γὰρ τὰς ἀθανασίω τότε
 συμβάσας ἐπιθελάς, ὅσα ἐθετο ταῖς κατ' αὐτῶν
 διαβολαῖς· ἀλλὰ λέκιον μὲν σὺν ἀπειλῇ,
 ἠσυχίαν ἀγειν ἐπιθήσει προβάτιον ὃ, καὶ ὅδ' ἔδ' ἔν
 ἀμφ' αὐτὸν ἐνέχεας, ὡς αἰτίες τῶν τοιαύτων
 φησὶν, σωφροσύνῃ τῶν παρὰ τῆς ἀθανασίω
 ἐκ τῆς τότε συμβάσεως τὰ μάλι-
 στα φίλον αὐτῷ γρόμενον, ἀπέσειλεν εἰς αὐ-
 γούπιον, ἢ ἀείρας αὐτῷ δοκοῖν, τὰς ἐκκλη-
 σίας ὅδ' ἔλας ἀγειν κελύσας· λέγεται
 ἦδ' ἄγαν αὐτὸν ἢ εἶχεν ἀρετῆς ἐπαπέσαι,
 οἷα τε ἐνεκα ὅδ' φροσύνῃς, καὶ λόγων ὡδ' ἐμὲν
 τῶν ὀνικαῖα σὺν ἐκκλησιῶν ἢ πῆσι, τὸν ἐν
 μέσῳ χρόνον πολεμηθεῖσα, ὡς ἐν τοῖς παρὰ
 ὅδ' ἐν εἰρήνῃ, αὐτῆς ἐπὶ τῆς παρὰ τῆς ἡγεμονίας
 ὑπερῆγεν ὅσα εἰς μακρὰν ὃ τῆς ὁμοίας ἐμελ-
 λει περὶ τῶν ταραχῆς ὡς εἶπε γὰρ, ὅσα ἐπὶ
 μόνῳ τοῖς ἐπὶ κωνσταντίνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ συμ-
 βῆσι, πῆρας εἶχεν ἢ ἑλληνικῆς ἢ μοναχῆς
 παρὰ τῆς αἰτίας· ἀλλ' ἐλείπετο ἐπὶ τὰ μὲν ταύ-
 τα ἐπὶ ἀλέξανδρον γρόμενα λέγει γὰρ πρὸς κρα-
 τῆσαι τῶν ἐκκλησιῶν ὅδ' ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἀρέ-
 σιας, ἐπὶ τῇ κωνσταντίνῃ βασιλείᾳ ὄναρ ἰδ' εἶν
 ἀλλανιον, ἢ μόνῳ τὸ δυσασήριον λακτίζον-
 τας, καὶ τῶν ἰσθμῶν τε ἀπέσαν ἀναπέποινας ὅδ'
 αὐτῶν παρὰ τῆς, ὡς ὑποθέθῃ ὅδ' ἐπιμύλων
 δειμάτων καθ' ἀλήθειαν τὴν ἐκκλησίαν λαρα-
 χῆς, ἕτερον δ' ὅδ' ἐπανάστασις ἀλλὰ ταῦτα
 μὴ ἀψυδῶς τεθεάσθαι τε καὶ εἰρηδῶς, ἀπέδειξε
 τὰ παρὰ τῆς ὅδ' ταῦτα γεγενημένα.

A Alexandria. Cumque id ab Euzoio
 suggestum fuisset, Lucius quidam ge-
 nere Alexandrinus, unus ex Presbyte-
 ris qui a Georgio fuerant ordinati, Impe-
 ratorem adiit. Et Athanasium maledi-
 ctis incessens, utpote qui toto Episcopa-
 tus sui tempore, variis de causis accusa-
 tus fuisset, & a superioribus Principibus
 sæpius damnatus esset exilio: dissen-
 sionis denique in religione ac tumultus au-
 ctor existisset, postulavit ut alter Alex-
 andrinæ Ecclesiæ Episcopus in eius lo-
 cum subrogaretur. Verum Impera-
 tor, quippe qui probe nosset infidias
 B quæ tunc fuerant Athanasio comparate,
 prolatis in eum calumniis haud qua-
 quam assensus est. Sed Lucio quidem
 interminatus, præcepit ut quiesceret.
 Probatum vero & reliquos Eunuchos
 palatii sui, hujusmodi tumultuum aucto-
 res, castigari iussit. Athanasium autem
 quem congressus iste charissimum ipsi
 reddiderat, in Ægyptum remisit: Eccle-
 sias & populos sicut ipsi optimum factu
 videretur, regere permittens. Etenim
 cum virum magnopere laudasse dicitur,
 tum ob virtutem quæ in illo inerat, tum
 ob vitæ integritatem, & prudentiam at-
 que doctrinam. Hunc in modum fides
 C Episcoporum quæ Nicææ olim fuerant
 congregati, cum aliquanto tempore, uti
 supra diximus, oppugnata fuisset, sub hoc
 Imperatore iterum superior fuit. Verum
 paulo post non dissimilem expertura
 erat perturbationem. Etenim Anto-
 nii Monachi prædictio, non in iis so-
 lum quæ Constantii principatu Ecclesiis
 contingerant, finem accepit: sed super-
 rant adhuc ea quæ Valentis temporibus
 gesta sunt. Ferunt enim regnante Con-
 stantio, priusquam Ariani Ecclesias
 obtinerent, Antonium in somnis vidisse
 mulos altari insultantes, & sacram men-
 sam evertentes: statimque prædixisse
 D futurum, ut ex adulterinis mixtisque
 dogmatibus perturbatio Ecclesiam oc-
 cuparet, & hæretici rebellionem exci-
 tarent. Sed hæc quidem verissime ab
 illo visa & prædicta fuisse, ex iis rebus
 quæ ante hoc tempus, & quæ postea fa-
 cta sunt, satis declaratum est.



CAP. VI.

Κεφ. 5'

Mors Imperatoris Joviani : & de vita Valentiniani, ejusque forti animo in pietate servanda : & quo modo ad Imperium evectus sit, & Valentem fratrem ad Imperii consortium adsciverit : & de utriusque morum dissimilitudine.

Θάνατος Ιουλιανού, & πάλιν τῶν ἰουλιανῶν ἐπισημασθέντων ἐκείνου ἡ ἀσπίς ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀφαιρέσθαι, & τὴν ἀδελφὴν ἑλπίαν συμβασιλεύειν ἀπὸ εἰλῆς, & πάλιν τῶν ἀποφορᾶς ἀμφοτέρων.

Proterio Jovianus, octo circiter mensibus Imperio perfunctus, dum Constantinopolim proficisceretur, Dadaftanis qui vicus est Bithyæ in via militari situs, repentina morte interiit. Sive quod intemperantius, ut quidam ajunt, cœnaverat, seu præ odore cubiculi in quo decumbebat, recens calce illiti. Multis enim carbonibus, utpote hyberno tempore, teporis gratiâ ibi accensis, vapor excitatus, & parietes supra modum madefacti fuerant. Exercitus vero, cum Nicæam Bithyniæ venisset, Valentinianum Imperatorem renuntiavit, virum optimum & Imperio dignissimum. Is enim tunc aderat, ab exilio reversus. Nam Julianus cum summam Imperii obtineret, illum tunc Tribunum legionis Jovianorum, militia exuerat, & perpetuo exilio damnaverat : specie quidem, quod milites suos prælium cum hoste imituros non recte ordinaverat: revera autem, ob hujusmodi causam. Cum Julianus adhuc in Gallis moraretur, sacrificandi causa templum quoddam ingressus est. Comitabatur illum inter cæteros Valentinianus. Verus enim mos erat apud Romanos, ut Tribuni Jovianorum & Herculanorum: Hi sunt numeri in exercitu Romano nobilissimi, quorum alter à Jove, alter ab Hercule nomen accepit: Imperatorem semper à tergo præsidii causa proxime sequerentur. Cumque limen templi transgressurus esset, sacerdos verbenas aqua tinctas manu gestans, Gentilium more ingredientiens consperfit. Et cum gutta in vestem Valentiniani decidisset, ille, utpote Christianus, rem moleste tulit, & sacerdoti qui ipsum aspererat conviciatus est. Ajunt etiam illum, Imperatore ipso spectante, eam vestis partem quæ alpera fuerat, abscidisse, ac simul cum ipsa aspergine projecisse. Ex illo tempore Julianus infensus Valentiniano, haud multo post eum perpetuo exilio damnatum, Melitinam Armeniæ relegavit: trimitis loco objiciens,

Ὁ δὲ ἰουλιανὸς ἀμφὶ ὀλίγῃ μῆνι ἐν τῇ βασιλείᾳ διαγνοῦντο, ἀπὸ τῆς τὴν κωνσταντινέπολιν, ἑξαπίνης ἐν δαδαστανοῖς χωρίῳ τῆς βιθωνίας κατ' ὄδον, ἐπελάττησεν ἡ ἀφειδέσειρον, ὡς πινε λέγουσι, ἐκπνήσας ἢ ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τῶν οἰκημάτων, ἢ ὡ ἐκὰθ' ἑαυτὸν, ἀσπείρω πρὸς φάτας ἐρχομένου ἐν τῷ Πηγήρεδι γινώσκοντα, καὶ τὴν ἰουλιανὸν ἐπὶ τοῖς τοίχοις ἀμείπτως, πολλὰ ἀνδράκων αὐτοῦ καιομένων, ὡς ἐν ἑσπέραις ἡμῶν διατῆν ἀλέαν' ἐπεὶ δὲ εἰς νίκαιαν τῆς βιθωνίας ἀφίκετο ἡ στρατιὰ, ἀναγορεύεται βασιλεὺς ἰουλιανὸν, ἀνδρα ἀγαθὸν καὶ τῆς ἡγεμονίας ἀξίον' ἔτυχε δὲ τότε πικρὰ, διὰ τὴν ὑπερβολὴν φουγῆς λέγειν ἰουλιανὸν καὶ ἰουλιανὸς ἐκπερὶ τῶν ῥωμαίων, συνελθόντων ἰουλιανῶν, τῆς στρατείας ἀπεώσατο, καὶ αὐτὸν φουγῆν ἐξημίωσε πρὸς φάσαν μὴν ὡς ἐδεδείκνυτο ἔταξε δὲ ὑπὸ αὐτὸν στρατιώτας πρὸς τὴν πολέμιας τὸ δ' ἀληθές, ἐκτελεῖν ἐπιτάχοντα ἰουλιανὸς ἐν τοῖς πρὸς δύσιν γαλάταις, καὶ εἰς ἰουλιανὸν δύσων συνῆν ἡ αὐτὸν καὶ ἰουλιανὸς ἔειπεν ἰουλιανὸν ῥωμαίους τοῖς ἡγεμονοῦντων ἰουλιανῶν καὶ ἰουλιανῶν, τὰ μάλιστα ταῦτα τῶν ἐν λόγῳ στρατιωτῶν, τὸ μὴ ἀφ' ἡμετέρας, τὸ δὲ διὰ τοῦ λαοῦ τὴν πρὸς στρατιάν, καὶ νῦν ἐγγύς αἰὶ φύλακας ἐπέταξε βασιλεὺς ἐπεὶ δὲ ἐμελλεν ὑπερβαίνειν τὸν ἑσπέραις, πολλὰς πικρὰς διακρούσας καὶ ἰουλιανὸς ὁ ἱερὸς νόμος ἐλλυτικῶς ἀπερρίπτεται ἐπὶ τὴν ἰουλιανῶν ἐκπερὶ τῆς σαγόνος ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐδῆτα, χαλεπῶς ἠνεγκεν ἰουλιανὸν ἦν γινώσκοντα καὶ τὰ ῥαίνοιν ἐλοιδόροντα φασὶ δὲ καὶ τὴν βασιλείᾳς ὀρεῖν, ἀλλὰ ἀφειμένῃ καὶ ἀπορρίψαι σὺ αὐτὴν τὴν καδί, ὅσον ἐβραχίη τῆς ἐδῆτα τὸ δὲ ἐκείνη μελιῶν ὁ ἰουλιανὸς, ἐ πολλὰ ὑπερβαίνειν καὶ ἐδικάσεν αὐτὸν τὴν μελιῶν τῆς ἡμετέρας δὲ ἰουλιανῶν οἰκῆν, αἰτίαν συνελθόντων

τῶν ἀπεισῶν ὑπὸ αὐτὸν στρατιώτας ῥασιώων
 ἐξ ἡδὲ ἐθέλει δόξα, διὰ τὴν θρησκείαν κακῶς
 αὐτὸν ποιεῖν, ἵνα μὴ μάρτυρ ἢ ὁμολογητὴ
 γερῶν ἀξιωθείη καθότι ταύτης ἐνεκα τῆς αἰ-
 τίας, καὶ τῶν ἄλλων ἐφέσειατο χριστιανῶν, ὁρῶν
 αὐτὰς ευκλειαν, καὶ σύστασιν ἑ δόγμα ἰσ-
 τοῖς κινδύνοις πορευομένων, ὡς ἐν τοῖς
 παλαιῶν ἐπιγράμμοις· ἐπεὶ δὲ ὁ ἰουδιανὸς ἐπετεράπη
 τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν, μετὰ κληθείς διὰ τῆς
 φυγῆς εἰς νίκαιαν, συμβάν ἐκείνον τελευτή-
 σαι, βαλδυσσαμῶν τὸ στρατοπέδον καὶ τῶν
 τότε τὰς μεγάλας δρχαὸς ἐχούων, ἦν φησὶ
 πάλιν αἰρεῖται βασιλεύειν ἡ βαλεντινιανός·
 ὡς δὲ τὰ σύμβολα τῆς δρχῆς ἐδέξατο, κε-
 κεκογῶτων τῶν στρατιωτῶν κοινωνὸν αὐτῶ τῆς
 βασιλείας ἐτερον ποιήσας, τὸ μὲν ἐλάσθ
 με φησὶν ἀρχεῖν ὑμῶν, ὡς ἀνδρες στρατιῶται,
 ἐν ὑμῖν ἦν· ἐπεὶ δὲ εἰλεσθε, ὄνουν ἀμείψετε, ὅσα
 ἐν ὑμῖν, ἀλλ' ἐν ἐμοί· καὶ χεῖρ τὰς μὲν δρχ-
 χαρῆρας ὑμᾶς ἡσυχίαν ἀγει· ἐμὲ δὲ ὡς
 βασιλεῖα τὰ πρᾶξια σκοπεῖν· καὶ τότε μὲν
 ταῦτα παροφώνησας, ὅσα εἰξε τοῖς στρα-
 πῶταις· μετ' ἐπολὺ δὲ ἀδελφὸν μὲν εἰς
 κωνσταντινέπολιν, ἀνεκήρυξε βασιλεῖα τὸν
 ἀδελφόν· καὶ τῆς ὑποκίσε τὰ μὲν παρὰ
 ἡλιον ἀνίχοιτα, παρὲδωκεν αὐτῶ τὰ δὲ διὰ
 ἰλλυριῶν ἄπὸ τὸν ἐσπέριον ὠκεανόν, καὶ πᾶσαν
 τὴν ἀντικρὺ ἡπειρον μέχρις ἐχάτων λιβύων,
 ἡδὲ αὐτὸν ἐτάξεν· ἀμφὸ δὲ χριστιανῶ τὴν
 θρησκείαν ἐχρήσθων· διαφόρῳ δὲ τὴν δόξαν
 καὶ τὸν τρόπον· ἐάλης μὲν γὰρ, εὐδοξίῳ τῶ
 ἑσπέρῳ μυσταγωγῶ χριστιανῶν· ἡνίκα
 ἐσαπίδθη, τὴν ἀρεῖα πῖσιν ἐζήλσε· καὶ δεινὸν
 ἠγάτο, μὴ βιάζεσθ πάντας ὁμοδόξους αὐτῶ
 ποιεῖν· βαλεντινιανός δὲ, τὰ αὐτὰ φερονῶν
 τοῖς ἐν νικαίᾳ συνηθῆσι, τέττας μὲν ὠφέ-
 λει τοῖς δὲ ἐτέρως δοξάζουσιν, ἐδὲν
 ἠνώχλει.

A quod milites suos negligentius instituit.
 Nolebat enim videri, cum religionis
 causâ male multasse, ne ille Martyris aut
 Confessoris honore afficeretur. Nam
 & ob eam causam aliis Christianis pe-
 percit, cum videret eos gloriam sibi ipsis,
 & commendatione religionis suæ ex hu-
 jusmodi periculis reportare, sicut in su-
 periore libro observavi. Postea vero Jo-
 viano ad Imperium evectò, ab exilio re-
 vocatus Nicæam venit. Cumque Jovia-
 num mori contigisset, exercitu Romano
 & iis qui præcipuas dignitates gere-
 bant consilium ineuntibus, omnium
 suffragio Valentinianus eligitur Impera-
 tor. Qui cum insignia Imperii suscepisset,
 vociferantibus militibus ut alterum
 sibi Imperii consortem adungeret: ve-
 stri quidem, inquit, arbitrii fuit, Com-
 militones, ut me Imperatorem vestrum
 eligeretis. Sed posteaquam elegistis, id
 quod petitis, mei arbitrii est, non vestri.
 Et vos quidem tanquam subditos que-
 scere decet: me vero utpote Imperato-
 rem quid agendum sit spectare. Hujus-
 modi responso dato, tum quidem mi-
 litibus minime obtemperavit. Paulo
 post tamen Constantinopolim ingressus,
 fratrem Imperatorem renuntiavit. Et
 partes quidem Imperii quæ ad Orien-
 tem spectant, ei regendas commisit.
 Quæ vero ab Illyrico ad Occidenta-
 lem Oceanum porriguntur, omnemq;
 è regione sitam continentem, usque ad
 ultimas Africæ gentes, sub ditione sua
 retinuit. Et ambo quidem religione
 fuerunt Christiani; sectâ tamen & mo-
 ribus inter se discrepabant. Nam Va-
 lens tunc cum baptismum suscipere, ab
 Eudoxio institutus Episcopo, Arii sen-
 tentiam ardentissimo studio sectatus est:
 ac moleste terebat, quod omnes ad sen-
 tentiam suam per vim non cogeret. At
 Valentinianus Nicæni Concilii fidem
 amplexus, iis quidem qui idem cum
 ipso sentirent favebat: eos vero qui di-
 versam opinionem sequerentur, nulla
 affecit molestia.



CAPUT VII.

Κεφ. Ζ.

Quomodo Ecclesia denuo perturbata sint, & Synodus Lampfaci congregata est: & quomodo Arianii qui cum Eudoxio erant, prevaluerint, & Orthodoxos, inter quos fuit Meletius, Ecclesiis expulerint.

ὅτι ἔτι πάλιν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνεκινήθη· καὶ ἐκείνη λαμπάκη γίνεται· ἔτι οἱ αἱ εὐδόξιον ἀρισταί τεταπεινώθησαν, καὶ τὰς ὁρὰς φρονήσας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀποκώλυται, οἱ δὲ ἔτι τὸν ἀντιοχείας μελέτιον.

Porro cum relicta Constantinopoli, Romam contendens per Thraciam iter faceret, Episcopi Hellepontiac Bithyniæ, & reliqui qui Filium Patri consubstantialem asserabant, Hypatianum Heracleæ Perinthi Episcopum elegerunt: qui suscepta pro ipsis legatione peteret ab Imperatore, ut ad corrigendam fidei doctrinam convenire permitterentur. Qui cum Imperatorem adiisset, & Episcoporum mandata ei exposuisset, Valentinianus ita respondit: mihi quidem in laicorum ordine constituto, fas non est hujusmodi negotia curiosius scrutari. Sacerdotes vero quibus id cura est, seorsum ubicunque voluerint conveniant. Hæc cum Imperator ad Hypatianam legationem respondisset, Episcopi Lampfacum conveniunt. Cumque per bimestris spatium inter se consultassent, tandem decreverunt, ut ea quæ Constantinopoli studio Eudoxii atque Acacii gesta fuerant, irrita essent. Et ut formula quidem fidei rejiceretur, quam velut ab Occidentalibus Episcopis editam proferentes Eudoxiani, subscriptionibus quorundam firmari curaverant, polliciti se opinionem dissimilis substantiæ damnaturos: quod tamen minime præstiterunt. Ea vero sententia quæ Filium Patri similem prædicat secundum substantiam, prævaleret. Nam vocabulum, similis, necessario adjiciendum esse, ad significandam personarum differentiam. Ut quæ in omnibus Ecclesiis ea teneretur fides, quæ Seleuciz quidem confirmata, Antiochiæ vero in dedicatione majoris Ecclesiæ exposita fuerat. Præterea decreverunt, ut Episcopi qui depositi fuerant, ab iis dissimilem Patri Filium asserabant, sedes suas postliminio recuperarent, quippe qui Ecclesiis suis injuste spoliati fuissent. Quod si quis eos accusare vellet, sub paris condemnationis periculo id ageret. Judices autem essent Episcopi Orthodoxi ipsius Provinciæ, & ex vicinis Provinciis congregati, in illa Ecclesia, in qua præsto sint testes

Ἐπεὶ ὁ κωνσταντινῆ πόλεως ἔξεδήμιον ἔπει τὴν ρώμην δια θράκης πορθώμενον, τῶν κατὰ τοὺς ἑλλησποντικούς βιθυνίαν ἐπίσκοποι, καὶ ὅσοι ἄλλοι ὁμοίον τῷ πατρὶ τὸν ἕον λέγειν ἤξιον, ἀπεβόλονται πρὸς τὸν ἕον αὐτῶν ἱσαλιανὸν τὸν ἡγεμῶνα τῆς ἐκείνης ἐπισκοπῆς ἐπιλεγάμενον, σπειλῆν ἐπὶ διορθώσας τὰ δόγματα· ἀπεβόλοντο δὲ αὐτῶν, καὶ τὰ ἑξ ἡ τῶν ἐπισκόπων διδάξαντες, ἱσαλιανὸν βασιλιανὸς, ἐμοὶ μὲν, ἔπει, μετὰ τὰ λατρεῖα γὰρ, ἔτι ἐμὲ τοιαῦτα πολυπραγματοῦν· οἱ δὲ ἱερεῖς οἱς τὰ μέλει, καθ' ἑαυτῶν ὅπῃ βέλονται συντάσων τοιαῦτα δὲ τῷ βασιλεῖ δακρυναμῶν πρὸς τὴν ἱσαλιανὸν πρὸς τὴν συνίασιν εἰς λάμπακον· καὶ δύο μίλλια βεβηλοσάμφοι, τελευτῶντες ἐψηφισαίνοντες, ἀκροῦν εἶναι τὰ ἐν κωνσταντινῆ πόλει ππραγματῶν ἀποδοῦν τῶν ἀμφοῖν τῶν εὐδόξιου καὶ ἀκάκιοι δόξαν ὅ καὶ τὴν ἐκείνου τῆς πσεως, ἢν ὡς δικαίων ἐπισκόπων ἔσαν ἀποκαμίσαντες, ἱσαλιανὸν πρὸς τὴν ἀποδοῦσαν, ἐπὶ ἱσαλιανὸν δακρυνοῦντες ἔτι ἀμφοῖν καὶ ἔσαν, ὁ δὲ διελθὼν καὶ τὸ ὅμοιον δόξαν τὸν ἕον τῷ πατρὶ καὶ ἱσαλιανὸν εἶναι γὰρ ὅμοιοι τὴν πρὸς τὴν ἀναγκασίαν, διὰ τὴν σημασίαν τῶν ἱσαλιανῶν πῶν ὅ πολυπράξαι καὶ πᾶσαν ἐκείνην δόξαν, τὴν ἐν σελδικίᾳ ὁμολογηθεῖσαν, ἐκθεθεῖσαν δὲ ἐπὶ τῇ ἀφιερώσει τῆς ἐκείνης ἐκείνης ἐκκλησίας· ὅθεν ὁ καθαρευθῆναι τῶν ἀνόμοιων τῷ πατρὶ τὸν ἕον λεγόντων ὅθεν ἰδίως δακρυνοῦντες ἱσαλιανὸν, ὡς ἀνόμους ἐκβεβηλοσάμφοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν δὲ πρὸς αὐτῶν κατηγορεῖν βέλεται, ἐκείνην κωδὸν τῶν ποιεῖν διακρίσας ὅθεν ἔπει, ὅθεν ὁρθῶς δόξαν οἷον ἐν τῷ ἕον ἐπισκόποις, καὶ ἐν τῶν πέλας ἐπαρχίῶν, συντάσων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶνα οἱ μαρτυροῦντες

ἤρξασθω βεβιωμένων ταῦτα οἰσάντες, ἐπειδή οὖν παρ' εὐδόξιον κεκληκασίη με-
 ταιόσιας αὐτοῖς μέλει δὲ κων, οἱ ἔχ' ὑπὸ
 κων, τὰ δόξαντα ταῖς παλαιαῖς ἐκκλησίαις
 ἐδήλωσαν λογισάμενοι ὅτι εἰς εὐδόξιον τ'
 οἰκείας μερίδος ποιῆσαι τὰ βασιλεία καὶ
 διαβαλεῖν αὐτὸς, ἐγνωσαν φθῆσαι, καὶ τὰ
 πεπερημένα ἐν λαμπάκῳ μινύσαι ὁδὸν
 καὶ ἐποιον, ἐπανόμην εἰλεῖν τὰ βασιλεί ἐν
 θράκης ἐν ἡρακλείᾳ παρ' εὐδοξίῳ δ' ἔ-
 μὲν γὰρ τὰ ἀδελφῶν εἰς τὴν πρεσβυτέρων
 ῥώμην, μέγχι πινὸς συνῆλθεν εὐδοξίῳ δ' ἔ-
 τὰ πρὸς βασιλεία καὶ οὖν ἀμφ' αὐτὸν ἦδη
 καὶ γοῖμιν διακείτο· πρὸς εὐδοξίῳ δ' ἔ-
 τοῖς ἐν λαμπάκῳ πρεσβυτέρους παρεκε-
 λούσατο μὴ διαφέρειν πρὸς εὐδοξίον
 ἐπει ὅτι ἀνείπον, καὶ τὴν ἐν κωνσταντινῶν
 ἡρωδίου ἀπάτην, καὶ τὰ βέβηλα μύρα
 καὶ τὴν ἐν σελευκείᾳ δευδογμῶν εὐδοξίῳ
 ἐμὲ φονεῖ, κινήσει πρὸς ὄργην, οὖν μὲν
 ὑπερβαίον οἰκὴν πρὸς ἑτάξῃ τὰς ἐκκλη-
 σίας παρ' ἡρώδῳ τοῖς ἀμφὶ τὸν εὐδοξίον
 ἐν τῶν ἢ τὴν συρίαν κατέλαβεν ὑπερβαίον
 γὰρ μὴ πῶς οἱ πέρσαι τὰς ἐπὶ ἰουδαίᾳ ἡρω-
 δίου τριακόντα εἰς ἀποδοῦν λύσασθαι τὴν ἢ
 μηδὲν νεώτερον ἰουδαίᾳ, ἐν ἀντιοχείᾳ διέτριβεν
 πέντε μῆνας μὴν ἔσπευξε ὑπερβαίον
 συρίαν φυγὴν κατέδικασε· παυλίαν ἢ τὸν βίον
 ἀπεδοῦν, ἐφείσατο· οὖν ἢ ἐν τῶν μὴ κων-
 σταντινῶν, τὴν ἐκκλησιῶν ἀπῆλθον, εἰς χεῖ-
 μάτα τε ἐζήμια, καὶ ἡκίετο, καὶ ἄλλως
 ἐπέτριβε.

A corum quæ quisque gesserit. His decre-
 tis, Eudoxianos ad se vocarunt, & pœni-
 tentiæ copiam eis fecerunt. Sed cum isti
 minime obtemperassent, Episcopi de-
 creta sua omnibus ubique Ecclesiis per
 literas significarunt. Cum autem suspi-
 carentur Eudoxium, ut erat verisimile,
 aulam Principis ad partes suas traductu-
 rum, & ipsos calumniaturum esse; præ-
 venire illum statuerunt, & ea quæ Lam-
 psaci gesta erant, judicare. Quod qui-
 dem etiam præstiterunt, Valentem Im-
 peratorem Heracleæ adentes, è Thra-
 cia tum revertentem. Fratrem enim
 Romam proficiscentem, aliquatenus com-
 mitatus fuerat. Verum Eudoxius Impe-
 ratoris & aulicorum animos jam in sen-
 tentiam suam pertraxerat. Itaque Im-
 perator legatos Lampfaceni Concilii i-
 psum adentes hortatus est, ne ab Eu-
 doxio dissiderent. Quibus contradi-
 centibus, & fraudem Constantinopoli
 factam, in itaque ab Eudoxio consilia ad-
 versus Seleucenæ Synodi decreta obji-
 cientibus, Imperator irâ succensus, illos
 quidem abire in exilium iussit: Ecclesias
 vero Eudoxianis tradi. Post hæc Impe-
 rator in Syriam perrexit. Verebatur
 enim, ne Persæ triginta annorum indu-
 cias quas cum Joviano pacti fuerant, ru-
 mperent. Sed cum Persæ nihil novi
 moliti essent, Antiochiæ confedit. Quo
 quidem tempore Meletium Episcopum
 exilio damnavit. Paulino autem peper-
 cit, vitæ illius sanctimoniam reveritus.
 Eos autem qui cum Euzoio non com-
 municarent, Ecclesiis expulit, & partim
 pecuniis multavit, partim tormentis af-
 fecit, aut aliis modis vexavit.

Κεφ. η'.

CAP. VIII.

De Procopii defectione, & miserabili inte-
 ritu. Item de Eleusio Cyziceno, deque Eu-
 nomio Heresiarcha: & quomodo is
 Eleusio successerit.

Περὶ τῆς ἀσσιατικῆς προκοπίου, καὶ παρ' ἡρώδῳ τελευτήσῃ· ἐπιτὴν καὶ
 παρ' ἡρώδῳ τῆς εὐζέου, καὶ ἰουδαίᾳ τῆς ἀιρετικῆς ἢ ὅπως
 ἢ ἡλεούσιον διετίξατο.

Ἐγένετο δ' ἂν τότε, ὡς συμβαλεῖν ἐστὶ καὶ
 τῶν δεινότερα, εἰ μὴ ὅτι πρὸς πρὸς
 πιον ἐπέλαβε πόλεμον· τυραννήσας γὰρ ἐν
 κωνσταντινῶν πόλει, καὶ πολλὴν ἐν βραχεῖ
 χρόνῳ σευλιανὴν ἀθροίσας, ἠπειγέτο καὶ εἰ-
 λεῖν· ὁ ἢ, ἐκ τῆς συρίας ἐλάσας, συμ-
 βάλλει ἀπὸ παρ' ἡρώδῳ τῆς φρυγίας

A C profecto, ut conjicere licet, his
 graviora tunc temporis fuissent
 perpetrata, nisi bellum Procopii super-
 venisset. Nam cum iste tyrannidem ar-
 ripuisset Constantinopoli, ac brevi tem-
 poris spatio maximas copias sibi compa-
 rasset, adversus Valentem contendit.
 Valens igitur è Syria digressus, jux-
 ta Nacoliā urbem Phrygiæ, cum

Procopio manum conferuit Quem Agi-
lonis & Gomoarii Ducum ipsius proditi-
one, vivum cum cepisset; & ipsum, &
proditores ejus miserabili mortis gene-
re interfecit. Hos enim, licet se illis be-
ne velle jurejurando affirmasse, medios
ferrâ dissecuisse dicitur. Procopii vero
cura, duabus arboribus haud procul à se
invicem distantibus ad terram inflexis,
alterum alteri arbori alligavit: ac rursus
arborem in sublime erigi permisit. Que
cum ad naturalem stationem reverten-
tentur, hominem disceperunt. Con-
fecto hoc bello Valens Nicæam venit.
Cumque jam in quiete & otio degeret,
eos qui non idem cum ipso de Divinitate
sentirent, turbare iterum aggressus est.
Præcipue vero iis succensebat qui Lam-
pſaci convenerant, eo quod Episcopus
qui Arii opinionem sequebantur, & for-
mulam fidei quæ Arimini fuerat expoſi-
ta, condemnassent. Hujusmodi irâ suc-
census, Eleusium ab urbe Cyzico accer-
sit. Et Episcoporum Arianorum colle-
cto Concilio, invitum cogere eum cepit,
ut cum illis in doctrina fidei consen-
tiret. At illi initio quidem restitit. Post-
ea vero exilium & proſcriptionem
bonorum reformidans: Hæc enim Im-
perator ei minabatur nisi paruisset, fecit
quod imprecabatur; statimque ipsum
facti sui penitentem. Et Cyzicum reversus,
peccatum suum palam in Ecclesia con-
fessus est, hortatusque ut alterum suo lo-
co Episcopum ordinarent. Neque enim
fas esse, ut ipse amplius sacerdotio fun-
geretur, qui ipse qui suæ fidei proditor
extitisset. Verum Cyziceni, cum ob-
vita ejus integritatem singulari cum ob-
servantia ac benevolentia prosequeren-
tur, alterum Episcopum habere noluerunt.
Que cum Eudoxius comperisset,
qui Arianorum sectæ præerat Constanti-
nopoly, Eunomium Cyzici Episcopum
ordinavit. Hinc enim utpote facundia
pollentem, Cyzicenos in suam sententi-
am suadendo facile perducitur sperabat.
Eunomius itaque cum venisset Cy-
zicum, juxta Imperatoris præceptum
excedente illinc Eleusio, Ecclesias occu-
pavit. Il vero, qui Eleusium sectantur,
extra urbem constructâ Ecclesiâ, ibi col-
lectas egerunt. Sed de Eunomio, ac de
heresi quæ ab illo cognominata est, paulo
postea dicam.

πόλιν προδοσία τε ἀγέλωι ἠὲ γυμνασί-
ων ἀντὶ στρατηγῶν, ζωγράφας, αὐτὸν τε καὶ
ὄν προδοσίας ἐλευσίνως ἀνείλε. ὄν μὴ γὰρ
λέγει, καὶ πρὸς ἐνοῦν αὐτοῖς ὁμόσας, πρὸς
διχῆ διελείν. προκοπίς ἡ οὐο δένδρον ὅτι
ἀπὸ πολλῶν διεσώσθη κατακαμψθεῖσι παρ-
τῶν ἐκατέρω ἐκατέρω φυτῶν παρῆναι σπῆ-
λθ, καὶ ἀφῆκεν ἀνεγείρασθαι τὰ δὲ, παρῆναι
σωθήσασιν ἀνορθωθέντα, διὰ πᾶσα τε ἀ-
φρωπον ἐπειδὴ τελεῖται ἔχει ὁ πόλεμος, καὶ
εἰς νίκαιον ἐν ἰσυχία τε γεγονώς, αὐθιγὰς
B ραθῆ ὄν ἐχ' ὁμοίως αὐτῶν παρῆναι τὸ θεῖον.
ἔαζοντες ὑπερφυῶς ἡ ἐχαλέπαινε καὶ τῆν
λαμψάκω σιωελθόντων, καθότι καὶ ὄντα
δρεῖς φρεγγέντας ἑπισκόπους, ἔτι τῶν ἐν δό-
μῶν παρῆναι τῆς πίσεως ἐπιβεῖσαν γραμ-
ἀπεκέρυξαν ἔτι ἡ ἔχων ὀργῆς, ἀγείρει καὶ
κυζικῆ ἐλευσίνων καὶ ὁμοδόξων αὐτῶν ἑπι-
πων σύλλογον καθίστας, ἐξείλετο κοινῶν αὐ-
τοῖς τῆς πίσεως ὁ δὲ, τὰ πρῶτα ἀι δρεῖς ἀν-
τεῖν ὑπερβαῖαν ἡ φυγῆναι τῆς πίσεως ἀφω-
ρεσῶν δρεῖς ἰαδοτὰ γρηπείλει μὴ πεθομῆναι,
τὸ προσαχθέν ἐποίησε καὶ ἐνδὲς μετῆναι
C ἐπανελθῶν τε εἰς κύλικον δημοσία τῆ ἀμα-
λιαν ἑπὶ τῆς ἐκκλησίας ἑξήγησε, καὶ ἐπεὶ
ἐπίσκοπον χειροτονεῖν παρεκελεύετο ἑαυτῶν
γρηγορῶς μὴ προσηκείν ἔτι, ὡς οἰκίος ὄν-
μαλθῶ προδοτικῶν γρηγορῶν κυζικῶν ἐν
αἰδοῖ τ' ἑ ἀνδρὸς πολίεας ἐνοῖ τὰ μάλιστα
αὐτῶν τυγχάνοντες, ἕτερον ἔχει ἐπίσκοπον
ἐχ' εἰλοντο ἐπειδὴ ταῦτα ἐν δόξῃ ὄντα ὄν-
κωνσαν πεπόλει τ' δρεῖς δόξῃ προσηκείν
χειροτονεῖ ἐνόμοιοι τῆς κυζικῆς ἐπίσκοποι ὄν-
γρᾶυτὸν δεινὸν ὄντα λέγειν, πῶν πεθοῖ ἑαυτῶν
D πρὸς τὸ οἰκεῖον δόγμα ὄντα κυζικῶν ἐπὶ
κύσαδς ὡς ἡ εἰς κύλικον παρεχόμενος παρῆναι
τάγματι βασιλέως, ἐλθούσης ἐξ ἐλευσίνων, τῶν
ἐνθάδε ἐκκλησίας κατέχειν οἱ ἡ ἐλθού-
πρωτόμωροι, ἐκλήθειον οἰκονέξω κατασπα-
σαλῆς, πρὸ τῆς πόλεως ἐκκλησίασιν ἑαυ-
μῖς μὴ ἔν ὄντα, καὶ τ' ὁμωνύμῃ τῶν αὐτῶν
σεως, μικρὸν ὕστερον ἐρῶ.

A

Κεφ. θ'.

CAP. IX.

ὅταν αὐτοὶ τότε ἔπαυον οἱ πᾶσι ἐν νικαίᾳ πρὸς τὴν ἀρεσκείαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ ἐπιπέδῳ τῶν ναυαγίων ἀρχομένων.

Quam graviter vexati sint eo tempore, quæ fidem Nicæni Concilii profitebantur: & de Agelio Novatianorum Episcopo.

Παραπλησίον ἢ κακῶν ἐπειρῶντο οἱ ἐν κωνσταντινῆ πόλει πρὸς ἐξουσίαν τὸ δόγμα τῶν ἐν νικαίᾳ συνελθόντων σὺν αὐτοῖς ἢ καὶ αὐτὰ ναυάτε φρονησῆς καὶ πάσης μὴν, ἐλευθερῶν τὴν πόλεως ναυαγίων ἢ, καὶ τὰς ἐκκλησίας ἀποκλείων ἀπερρέταξεν ὁ βασιλεὺς τῶν ἄλλων οὐκ εἶχεν ὅτι ἀποκλείσειεν ἢ καὶ ἄλλοι πρὸς τὴν κωνσταντίνου βασιλείας ἀπορῆντο ἔμην ἀλλὰ καὶ ἀγέλιον τότε εἰς ὑπερθεῖαν φυγὴν κατέδικασεν ὅς ἐν τῶν κωνσταντίνου χρόνων ἠγείτο ἐν κωνσταντίνου πόλει ναυαγίων ἐκκλησίας ἐλέγετο ἢ ὅτι μάλα θαυμασίως πολιεύων καὶ οὐδὲν ἐκκλησιαστικῶν νόμων ὁ ἢ βίβη ἢ ἢ αὐτῶν, τῆτο δὴ τὸ πρῶτον ἐν φιλοδοξίᾳ, κήσεως χρημάτων ἐλευθερῶ καὶ ἀγαθῶν ἐδάκνυ ἐν τε γὰρ χίτωνος ἐχέτο, καὶ διχα ὑποδημάτων αἰ ἐδάκνυ ἢ ἢ πολλῶ ἢ ὑπερθεῖαν αὐτὸς μετεκλήθη, καὶ τὰς ὑπὸ αὐτὸν ἐκκλησίας ἀπέλαθε, καὶ ἀδελφῶν ἐκκλησία ζεν αὐτῶ ἢ τῆτων μαρκιανὸς πρὸς ἐπὶ βίβη καὶ λόγοις θαυμαζομένων, πάλαι μὴν ἐν τοῖς βασιλείοις ἐφαίνετο τότε δὲ πρὸς ὑπερθεῖαν ὠν τῆς ναυαγίων αἰρέσεως, χαρμαλικῶν λόγων ὅτι διδασκατὰς βασιλεὺς θυγατέρας, ἀναστασιάντῃ καὶ καρῶσαν αὐτῶ πρὸν ἐπὶ ὄμμα λατρεῖ καὶ τὴν κωνσταντινῶν ἐς διὰ γὰρ τὴν πρὸς αὐτὸν αἰδῶ ἢ ἢ ἢ, μόνοις ναυαγίοις τὰ εἰρημμένα ὑπερθεῖαν.

Eodem modo exagitati sunt etiam ii, qui Constantinopoli fidem Nicæni Concilii sequebantur, & unâ cum illis Novatiani. Nam omnes quidem urbe eijci; Novatianorum vero etiam Ecclesias claudi Imperator præcepit. Alii non habebant quod clauderet: quippe jam pridem regnante Constantio ademptæ eis fuerant Ecclesiæ. Sed & Agelium eo tempore exilio damnavit: qui jam inde à Constantii temporibus, Novatianorum Ecclesiæ præerat Constantinopoli, & mirabili quadam ratione juxta leges Ecclesiasticas vivere dicebatur. Nam quod in Philosophia præcipuum est, à pecuniarum possessione semper alienus vixit. Ejusque vivendi ratio id factis declarabat; utebatur enim simplici tunica, & absque calceis perpetuo incedebat. Idem tamen haud multo post ab exilio revocatus, Ecclesias suas recepit, & collectas libere celebravit. Cujus rei causam præbuit Marcianus quidam, vir tum ob vitæ integritatem, tum ob doctrinam admirabilis. Qui prius quidem in palatio militaverat: tunc vero Novatianorum sectæ presbyter factus, Anastasiam & Carosam Imperatoris filias, artis Grammaticæ præceptis erudiebat; quarum nomine balnea quædam Constantinopoli etiamnum appellantur. Ob hujus enim viri auctoritatem & gratiam, eæ quæ modo dixi, Novatiani concessa sunt.

Κεφ. ι'.

CAPUT X.

ὅταν αὐτοὶ τότε ἔπαυον οἱ πᾶσι ἐν νικαίᾳ πρὸς τὴν ἀρεσκείαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ ἐπιπέδῳ τῶν ναυαγίων ἀρχομένων.

De Valentiniano juniore & Gratiano: & de persecutione à Valente excitata: & quomodo Homousiani ab Ariano & Macedonianis exagitati, Romam legatos misere.

Υπὸ δὲ τῆτον τὸν χρόνον, οὐμῶν μὲν τῶν βασιλῶν βαλεντινιανῶ γίνεται παῖς ἢ τὴν ὄψιν ἔ πολλῶ δὲ ὑπερθεῖαν, καὶ χαλιανὸς ὄν πρὸ τῆς δεξιῆς εἶχε, καθίστατο βασιλεὺς ἐν τῆτω δὲ, καίτερος πρὸς τὸ εἶδος χαλάτης ἐμφερῶς λίθοις ἐν πολλοῖς τόποις καθάρρα γείνηε, καὶ μεγίστων

Per idem tempus Imperatori Valentiniano in Occidentis partibus natus est filius ejusdem nominis. Nec multo post Gratianus, quem ante Imperium susceperat, Augustus ab ipso est nuncupatus. Eodem tempore, licet grando inusitata magnitudinis instar lapidum multis in locis cecidisset, & gravissimi

Nann

terrae motus tum alias urbes, tum praecipue Nicæam evertissent, Valens tamen Imperator & Eudoxius Episcopus, Christianos qui ab ipsis dissentirent, persequi non cessarunt. Et quidē adversus eos qui Nicænorum Antistitum sententiam lequebantur, res ipsis videbatur ex sententia aliquatenus succedere. Etenim majore in parte Imperii Valentis, ac praecipuè in Thracia, Bithynia, Helleponto, & in ulterioribus Provinciis, hi nec Ecclesias habebant nec sacerdotes. Adversus Macedonianos vero, qui in illis partibus ipsos multitudine superabant, vehementi indignatione commoti sunt; & impetu in illos converso, non mediocriter eos vexarunt. Qui impendentium malorum metu perterriti, missis inter se per singulas urbes legationibus, satius esse judicaverunt, ut ad Valentinianum & ad Episcopum urbis Romæ confugerent, eorumque communioni jungerentur, quàm ut cum Eudoxio & Valente, eorumque asseculis, in doctrina fidei communicarent. Hæc cum illi è re sua fore statuissent, tres ad id Episcopos ex suo numero delegerunt, Eustathium Sebastia, Silvanum Tarfi, & Theophilum Episcopum Castabalarum. Eosque ad Valentinianum Imperatorem mittunt, cum literis ad Liberium Romanum Episcopum & ad Occidentales Antistites scriptis. Quibus eos hortabantur, ut legatos suos omni ope adjuvarent, & cum illis quid agendum esset perpenderent, & statum Ecclesiæ prout ipsis visum esset, corrigerent; quippe qui probam ac stabilem fidem ab Apostolis traditam retinerent, ac præ cæteris omnibus religionis curam gerere deberent. Et legati quidem cum in Italiam venissent, Imperatorem in Galliis morari didicerunt, bellum gerentem cum Barbaris eas accolentibus. Cumque ipsis difficile visum esset iter in Gallias propter bellum, literas dederunt Liberio. Et initio cum illo consilio de rebus quarum causa missi fuerant, Arium eosque qui idem cum illo sentirent ac prædicarent, sententia sua damnarunt. Omnem præterea hæresin fidei Nicæni Concilii adversantem rejecerunt: consubstantialis denique vocabulum susceperunt, quippe quod idem significaret, quod similis secundum substantiam. Harum rerum confessionē scriptis proditam cum

σεισμῶν ἄλλαις τε πόλεσι, καὶ νικαίᾳ τῶν βιθωνῶν εἰς ἀγὰν λυπηναμένην, οὗ ἐπαύσαντο ἑαλῆς τε ὁ βασιλεὺς καὶ εὐδοξίῳ ὁ ἐπίσκοπος, οὐδ' ἑτέρας αὐτοῖς ἐξέλιπον χριστιανὸς ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἁπλῶν οὐδ' ὁμοδόξους τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθόντων ἐδόκει πῶς αὐτοῖς καθρθῶσαι τὸ πνευματικὸν ἐν γὰρ τῶν πλείονι τῆς καθ' ἑαλίαν ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ μάλιστα ἀνά τε θρακικῆς βιθωνίαν καὶ ἑλλησποντον, καὶ ἐπιτεταμένον ἁρρωσθέντων, ἔτε ἐκκλησιαστικῶν, ἔτε ἁπλῶν εἶχον πρὸς δὲ οὐδ' τὰ μακεδονίᾳ φρονεῖν, πολυπλασίους ἀπὸ τῶν ἄλλων καὶ τῶν δὲ τὸ κλίμα, ἐχάλεπανοι καὶ τῶν πέντες ἐπ' αὐτὰς, ἢ μετρίως ἐδωκίμων δὲ, δέει τῶν ἐπισημοτέρων κακῶν, οὐκ ἔπειθετο δὲ οὐδ' ἀλλήλους καταπείθειν, ἀμεινον ἐδοκίμασαν ἐπὶ ἐκκλησιανὸν καὶ τὸν ῥωμαίων ἐπίσκοπον καθύπευθε, καὶ κείνοις μάλλον ἢ ἐνδοξίῳ καὶ εὐδοξίῳ τοῖς ἀμφ' αὐτὰς κοινῶν τῆς πίστεως καὶ ἐπεὶ τὰδε καλῶς ἔχον ἐδόξεν, ἀρῶν ἐπὶ τέτοις ῥεῖσι ἕξ αὐτῶν, εὐσταθίου τε καὶ ἐκκλησιανὸν ἐπίσκοπον, καὶ οὐδ' αὐτὸν τὸν ταρσῆ, καὶ θεοφίλον τὸν κασταβαλῶν καὶ πρὸς ἐκκλησιανὸν τὸν βασιλεῖα πέμπειν, γραψάνας λιβερίῳ τῶν ῥωμαίων ἐπίσκοπον, καὶ τοῖς ἀνά τὴν δύσιν ἱερεῶν, οἳ δὴ πρὸς ἐδοκίμων καὶ βεβαίαν δὸς τῶν ἀποστόλων ἔχουσι, ἕξ πρὸς τῶν ἄλλων, πρὸς οὐκ ἐκκλησιαστικῶν οὐκ ἔπειθετο, παυλὶ δέει συλλαβῆσαι τοῖς αὐτοῖς πρὸς βεβαίαν, ἕξ αὐτοῖς αὐτῶν τῶν πρὸς ἐκκλησιανὸν βεβαίαν, ἕως ἀν' ἐδοκίμασαι διορθῶσαι τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πράγματα καὶ οἱ μὲν, καὶ ἰταλίαν ἀφικόμενοι, ἐγνωσαν τὸν βασιλεῖα εἰς γαλατῶν διάγειν, τοῖς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς δὲ βαρβάρους μαχόμενον ἀπὸ τῶν φρονεῖν αὐτοῖς τῆς ἐπὶ γαλατίας ὁδὸς διατηρητέον. ἔδωκαν λιβερίῳ τὰ γράμματα, ἐν ᾗ νῶτασιν δέει, καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῶν φρονεῖν τῶν καὶ διδασκόντων ἀποκηρύξαι ἢ καὶ πρὸς αἵρεσιν ἐναντικείμενῶν τῆς πίστεως ἐν νικαίᾳ συνόδῳ καὶ τὸ ὁμοῖον ὄνομα δέχονται, καὶ τῶν ὁμοίων καὶ ἕσαν τὰ αὐτὰ σημαίνειν, καὶ δὲ τέτων ἔγραφον ὁμολογίαν αὐτῶν ὅτι

λιβερίῳ, ἐκονώνησεν αὐτοῖς· καὶ τοῖς ἀνα-
τὴν ἐπιτοκίους ἐγράψε, τῆς ὁμοιοῦσας καὶ
τῆς περὶ τὸ δόγμα συμφωνίας ἐπαίνων· καὶ τὰ
πρὸς ἑδὺ πρῆσβυτοις πεπερασμένα ἐμήνυσεν·
Ἦν δὲ τῷ ἀμφὶ τὸν εὐσταθιον, ἡ ὁμολο-
γία ἡδε.

Κεφ. ια'.

Ὁμολογία εὐσταθίου, σιλβανῶ, θεοφίλου, τῶν ἀπὸ μακεδονίας,
ἀπὸς λιβερίου τὸν ἑτάμου ἐπίσκοπον.

Κυρία ἀδελφῶν, καὶ συλλεῖθρα γὰρ λιβερίῳ,
εὐσταθίου, σιλβανῶ, θεοφίλου, ἐν κυ-
ρια χαίρειν.

Διατάς τῶν ἀρελικῶν μανιώδης ὑπο-
κινῶσας, οἱ ἑταῶν τῶν καθολικαῖς ἐκ-
κλησιαῖς σκάνδαλα ἐπαείρην, τέττα χάριν
πᾶσαν ἀφορμὴν αὐτῶν ἀναρεῖνες, ὁμολο-
γῶμεν τὴν σωδοὸν τὴν ἡρομένην ἐν λαμ-
ψάκῳ, Ἐσμύρῃ, καὶ ἐν ἑτέροις διαφοροῖς τό-
ποις τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ἢς σωδοῦς
πρῆσβυτοις ποιέμενοι, πρὸς τὴν χρεσότητά σου
καὶ πάντας ἑδὺ ἰταλῆς καὶ διλικῆς ἐπισκόπους
γράμματι κομιζόμεν, τὴν πίσιν τὴν καθολι-
κὴν κεχρῆν καὶ φυλάσσειν, ἡπίς ἐν τῇ ἀγία νι-
καίων σωδοῦ ἐπὶ Ἐ μακαρίῳ κωνσταντίνῳ
ὑποπριακοσίῳν δέκα καὶ ὀκτώ θεοφόρων πατέ-
ρων βεβαιωθεῖσα, ἀκεραία καὶ ἀσαλεύτω τῇ
καλάσσει ἕως νῦν καὶ διηνεκέως μένει, ἐν ἡ τὸ
ὁμοῖον ἀγίας καὶ εὐσεβῶς καὶ ὑπεναντιῶς τῆ
δοξῆς διαστροφῆς ὁμοίως καὶ ἡμᾶς καὶ τῶν
πρῆσβυτοις ἐν τὴν αὐτὴν πίσιν κεκεράνηκαμεν
καὶ κεχρῆν, Ἐ ἀχειτέλῃς φυλάσσειν, ἰδίᾳ χρι-
στοῦ ὁμολογῶμεν· καὶ ἀκερῶσιν ἀρεῖον καὶ τὴν
ἀρεῖν διδάχην αὐτῶ, σωδοῖς μαθηταῖς αὐ-
τῶ, Ἐ πᾶσαν ἀρεῖον πατροπασιανῶ, μαρκίῳ-
νῶ, Φωλινῶ, μαρκέλλῃ, καὶ πᾶσι Ἐ Σαμο-
σαίῳ, καὶ τῶν τὴν διδάχην καὶ πάντας ἑδὺ
ὁμοφρονῶσιν ἀρεῖν καὶ πᾶσας τῶν ἀρεῖσιν
ἡπίς ἐναντιῶσιν τῇ ἀρεῖν ἀρεῖν ἀγία πίσει,
ἡπίς εὐσεβῶς ὁμοῖον τῶν ἀρεῖων πατέρων
ὀνικαία, ἀναθεματίζομεν ἀναθεματίζον-
τες ἀρεῖον ὁμοῖον, καὶ τὰ ἐν τῇ διδαχῇ
σωδοῦ, ὅσα ὑπεναντιῶσιν ταύτης τῆ ἀρεῖν
μῆσιν πῆσιν τῆ ἀγίας σωδοῦ νικαίων ἐπε-
χρῆν οἱς δόξα Ἐ ἐπορχία ὑποπειθεῖνες ἐν
κωνσταντινῶ πόλει κομιθεῖσιν ἀπὸ νικῆς τῆς
ἀρεῖν, ὑπεγράψαμεν ταῦτα ὁμολο-

A Liberius ab ipsis accepisset, cum eis
communicavit: scripsitque litteras ad
Orientales Episcopos, ob concordiam &
fidei consensum eos laudans; & quæ
cum legatis gesta erant, iisdem signifi-
cavit. Porro Eustathii & Collegarum con-
fessio ejusmodi fuit.

CAP. XI.

Eustathii, Silvani, ac Theophili, qui à
Macedonianis ad Liberium missi fue-
rant, confessio.

B Domino Fratri & comministro Liberio, Eus-
tathius, Silvanus & Theophilus,
in Domino salutem.

P R o p t e r infanas hæreticorum opi-
niones, qui Ecclesiæ Catholicæ of-
fensionem causam præbere non cessant,
nos omnem illis occasionem adimere
cupientes, profitemur & asseveramus,
Synodum Episcoporum Orthodoxo-
rum, quæ Lamplaci & Smyrnæ aliisque
in locis habita est; cujus Synodi legatio-
nem obeuntes, tum ad tuam benignita-
tem, tum ad universos Italiæ & Occi-
dentis Episcopos litteras adferimus, Ca-
tholicam fidem tenere & custodire, quæ
in sacrosancta Synodo Nicæna tempo-
ribus beatæ memoriæ Constantini, à
trecentis decem & octo divinitus inspi-
ratis Episcopis comprobata, hæcenus in-
tegra & inconcussa perpetuò permansit:
in qua consubstantialis vocabulum ad-
versus Arii pravitatem pie sancteque po-
situm est. Similiter etiam nos unà cum
supradictis, eandem fidem tenuisse ac
tenere, & usque ad extremum spiritum
servaturos esse, ipsi manu nostra profite-
mur: Arium & impiam ejus doctrinam,
unà cum discipulis illius, & eadem
cum illo sentientibus condemnantes.
D Omnem præterea hæresin Patropo-
fiani, Marcionis, Photini, Marcelli,
& Pauli Samosatani. Horum doctri-
nam & universos qui idem cum illis
sentiant, omnes denique hæreses ad-
versantes sanctæ fidei supradictæ, quæ
pie à sanctis Patribus Nicææ exposita
est, anathemate damnamus: anthema
præcipue dicentes Ario, & iis quæ in
Ariminensi Synodo gesta sunt contra
prædictam fidem sancti Concilii Nicæ-
ni. Quibus ab oppido Thraciæ Nice-
allatis, dolo ac perjurio circumven-
ti, Constantinopoli subscripsimus.

Nann ij

Cum hæc professi essent, fidem Nicæa A editam iisdem plane verbis confessioni suæ subjunxerunt: & acceptis Liberii litteris de rebus quæ gesta fuerant, in Siciliam navigarunt.

CAP. XII.

De Synodo Siciliensi, & de Concilio Tyanis celebrato, & de illo quod in Cilicia futurum sperabatur, quod à Valente discussum est. Item de persecutione qua tunc grassabatur: & quomodo Athanasius denuo fugiens, sese occultavit: postea vero Valentis literis re- vocatus, processit in medium, & Ecclesias Ægypti gubernavit.

Ibi congregato Concilio, cum Episcopi illius insulæ eadem decrevisent, his rebus confectis, in patriam reversi sunt. Eodem tempore cum Synodus Episcoporum congregata esset Tyanis, cui intererant Eulebius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, Athanasius Ancyræ, Pelagius Laodiceæ, Zeno Tyri, Paulus Emesæ, Otrejus Melitinæ, Gregorius Nazianzi, & alii complures, qui regnante Joviano, Antiochiæ collecti, consubstantialis doctrinam retinendam esse decreverant: Liberii & Occidentalium litteræ recitatae sunt. Qua ex re ingenti gaudio affecti, scripserunt ad omnes Ecclesias, ut Occidentalium Episcoporum decreta perlegerent, & Epistolas tum Liberii, tum Episcoporum Italiæ, Africa, Galliæ, & Siciliæ; Nam & istorum literas attulerant legati à Synodo Lampfacena missi: Utque omnium illorum numerum considerarent. Multo enim plures erant iis qui in Ariminensi Concilio sederant. Præterea ut consentire cum illis & communicare vellent; seque ejusdem esse sententiæ per literas indicarent. Postremo ut ante exitum Veris ad statutum diem, quem ipsi præscripserant, Tarsum Ciliciæ convenirent. Et hi quidem sese invicem hoc modo ad faciendam Synodum hortabantur. Porro cum Synodus jamjam congreganda esset in urbe Tarso, quatuor circiter ac triginta Asiæ Episcopi in Caria Asiæ Provincia collecti, studium quidem in restituendâ Ecclesiarum concordia positum magno opere laudarunt. Consubstantialis autem vocabulum admittere recusabant, affirmantes fidem quæ Antiochiæ & Seleuciæ promulgata fuerat, ratam esse oportere, quippe quæ & Luciani Martyris fides esset, & non sine multis periculis ac labori-

γήσαντες, & τὴν ἐκλεθεῖσαν ἐν νικαίᾳ πίστιν ἀντοῖς ῥητοῖς τῆ οἰκίας ὁμολογία συνῆσαν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιόντων γράμματα λυθῆναι λαβόντες, ἐπέδυσαν εἰς σικελίαν.

Κεφ. 16.

Περὶ τῆ ἐν σικελίᾳ συνόδου, καὶ τῆς ἐν τυαννοῖς, καὶ τῆς ἐν ἀρμινοῦσι ἀποδοκιματικῆς ἐπιστολῆς, καὶ διήλυσεν ἑαλάν, καὶ τὴν ἐν τῷ διωγμῷ, καὶ ὡς ἀθανάσιος ὁ μὲν πάλιν ἐφυγῆναι, ἀποδοκιματικῆς ὡς πάλιν γράμματα ἐκέλευσε ἀποδοκιματικῆς αἰγυπτῶν ἐκκλησίας διῆσαι.

ΓΕνομένης ἡ κακῆς συνόδου, καὶ ταῦτα ἡψησάμενων τῶν τῆδε ἑπισκόπων, ἐπεὶ τὰδε ἐπραξάν, ἐπανήλθον καὶ ἐπέστησαν δὲ τὸν καιρὸν συνόδου ἀγούτων ἐν τυαννοῖς εὐσεβῆς ἑπισκόπου τῆς καππαδοκίης κωνσταντίνου, ἀθανασίου τῆ ἀγκυρῆς, καὶ πελαγίου ἑπισκόπου λαοδικείας, ζηνῶνος τῆ τυαννοῦ, καὶ παύλου ἑπισκόπου ἐμεσῆς, ὁπέως τῆ μέλανης, καὶ γρηγορίου ἑπισκόπου ναζιανζῆς, καὶ πολλῶν ἄλλων, οἱ τὸ ὁμοῦσον πρὸς ἐβένεν ἐψησάμενοι ἀνιθοχίᾳ, ἐπὶ ἰοβιανῆ βασιλείᾳ, ἀναπέσκειται τὰ λιβερεῖα καὶ τῶν ἀπὸ τῆς συνόδου γράμματα, περὶ τῆς ἐπιτέτους ἡμεῖνοι, ἐγραψάν πασας τὰς ἐκκλησίας, ἀποδοκιματικῆς τοῖς ἡψησάμενοι τῶν ἀπὸ τῆς ἐπισκόπων, καὶ τοῖς λιβερεῖα γράμματα καὶ πολλῶν, καὶ ἄλλων, καὶ γαλατῶν τῶν περὶ τὴν σικελίαν ἐκόμισαν ἡμεῖς τῶν γράμματα οἱ ἐκ λαμψάκης πρὸς ἐβένεν: καὶ ἀναλογοῦσάντων πάντων δευθμόν, πολλὰ ἡμεῖς πηθεῖται ἐν δευθμῷ συνόδου ἐνίκων, καὶ ὁμοῦσον αὐτοῖς ἡμεῖς καὶ κωνσταντίνου, καὶ οἱ ταῦτα εἰσὶ τῆς γνώμης, διὰ γενομένης οἰκίας διήλυσαν, συνελθεῖν ἡ εἰς ταρσὸν τῆς κίλικίας ἐν ἡμεῖς ὄντων, εἰς ῥητὴν ἡμεῖς ἡμεῖς καὶ οἱ μὲν, ὡς ἀλλήλους συνίναμι περὶ τῆς ἰσοῦς ἡδὴ δὲ συνίσαδάμεν μελλῶσιν τῆς ταρσῶ συνόδου, συνελθόντες ἐν καρῶν τῆ ἀσίας ἀμφὶ περὶ ἀνοχίᾳ τῶν ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων, τὴν μὲν ἐπὶ τῆ ὁμοῦσον τῶν ἐκκλησιῶν περὶ τῆ ἐπιτέτους ἡμεῖς τῶν ὁμοῦσον ὁμοῦσον καὶ τὴν ἐν ἀνιθοχίᾳ σικελίᾳ ἐκλεθεῖσαν πίστιν ἡμεῖς καὶ ἐν ἰσοῦς ὡς καὶ λαμψάκης ἑπισκόπου ἔσαν, καὶ ἡμεῖς

κινδύνων και πολλών ιδρώτων πρὸς τῆς αἰσῶν δοκιμασθεῖσαν ὁ ἡ βασιλεὺς εὐδοξίᾳ σπεύδῃ, τὴν ἐν κιλικίᾳ πρεσβυτέρω δέ- λουσε σὺν ὁδοῦ, γράψας πρὸς τὰς καὶ ἀπει- λὰς ἑπιθεῖς ἐν μέρει ἢ τοῖς ἀρχιεπιστῶν ἐθ- νῶν, ἀπελαύνει τῶν ἐκκλησιῶν πρεσβύτεροι, ἐξ ἧς ἡ κωνσταντικὴ καθαιρεθῆναι ἐπιτοκίους, αὐθις ἢ τὴν ἱεροσωμῶν ἀναλαβόντας ἐπι τῆς ἰουλιανῆ βασιλείας ἐν ταύτης ἢ τῶν πρεσβυ- τέρων, καὶ ταῖς ἀνά τὴν αἰγυπτίον δρχαῖς σπε- ρδῇ γέγονεν, ἀφελῆσαι τῶν αὐτοῦ ἐκκλησιῶν B ἀθανάσιον, καὶ τῆς πόλεως ἀπελάσαι ἐπὶ τυχὸν γὰρ ἐπολιμίον ἐνέκειτο τῶν βασιλείω γραμμάτων, εἰ μὴ ταῦτα χροῖτο, πάντων ἐπι- σκῶν δρχόντων τε καὶ τῶν ἰσὺ ἀνίκα στρατιωτῶν, καὶ βασιλευσίων, ἐκίσαν πολλῶν χρημάτων καὶ ἀδικῶν, ἵσώματι αἰκισμῶν ἀπειλῶ- μῶν σπευδθῶν ἢ τὸ πλῆθος τῶν χριστιανῶν, ἐξίτην τὸν ὑπαρχον, ἀπεσπείπῶς μὴ ἀπε- λαύνει τὴν ἐπισκοπὸν ἀχειρῶσεν ἢ σκοπεῖν τὸν ὄρον τῆς βασιλείων γραμμάτων, ὡς καὶ ἐκείνων μόνων κρατῆρα τῆς ἐπὶ ἰουλιανῆ κα- τελεθόντων μὲν τὴν ἐπὶ κωνσταντικῆς φυγῶν τὸν ἢ ἀθανάσιον ἐλεγον, φυγεῖν μὴ ἐπὶ κωνσταντικῆ, μετὰ κληθῆναι ἢ παρ' αὐτῆς καὶ τὴν ἐπισκοπὴν διαλαβῆναι ἰουλιανὸν ἢ πάντας καταγαγόντα, μόνον αὐτὸν διώξαι, πάλιν δ' αὖ ἰουλιανὸν ἀν- τὸν μετὰ καλέσασθαι ταῦτα λέγοντες, ἐξέ- πεθεν ἀνείχον ἢ ὁμοῦς, ἵσβιάξασθαι ἐσυνεχώ- ρησι πάντα χροῖθαι ἢ τῶν δῆμα συρρέουσι, καὶ πολλὰ θοροῦσι καὶ ταραχῆς ἀνά τὴν πόλιν ὄν- ται, ἵσάσῶσιν προσδοκωμένης, ἐμύνησεν ὁ ὑ- παρχος βασιλεῖ τὰ χροῖθαι, συλχωρήσας ἀν- τὸν ἐν τῇ πόλει διάγειν ἢ τῆς πολλῶν διαχρο- μείων ἡμερῶν, καὶ τῶν κινήσεως ἵσάσῶσιν πεπαδ- D δαι δακρύσας, ἵσπείρας λαθῶν ἀθανάσιος, ἐξ- ἴληθε τὴν πόλιν, καὶ εἰς πῶχρον ἐκρύπτετο ἀσπί- ἢ τῶν αὐτῆς κινδύων ὁ ὑπαρχος αἰγυπτίος, καὶ ὁ τῶν τῆς δεσποτικῶν ἡγεμῶν, κατέλαβον τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ἣ τὸ καταγαγόντες εἶχε παν- τὰ ἵσάσῶσιν, ἵσπείρας οἰκιστοὺς ἀναζητή- σατες αὐτὸν, ἵσπείρας διαμαρτῶντες τῶν βα- σιλευσίων ἢ τῶν πλῆθους ἐπιπληθυσμῶν καὶ πρεσβυτέρων κινήσεως, εἰ ἐπιθῶντες πάντων πρὸς ἕνα τετραμυθίων, ἵσπείρας τὴν βα- σιλεύειαν πρὸς ἑξῆς ἐπιπέσειν, καὶ τὴν πόλιν

Ab ipsorum antecessoribus fuisset com- probata. Imperator vero, Eudoxii im- pulsu, Concilium quod in Cilicia futu- rum sperabatur diremit, scriptis ea de re litteris, & adjectis minis. Specia- liter quoque rectoribus Provinciarum mandavit, ut Episcopos qui Constanti- tii temporibus depositi, postea re- gnante Juliano sacerdotium recupera- verant, Ecclesiis expellerent. Ob hanc iussionem ii qui in Aegypto magistra- tum gerebant, Athanasium Ecclesiis illius loci spoliare & ex civitate eji- cere studuerunt. Neque enim levis poena inserta erat Imperatoris edicto: sed omnibus ex æquo Praesidibus, co- rumque Officialibus & decurionibus, non modicæ pecuniæ multa irrogaba- tur, & corporis cruciatus intentaban- tur, nisi imperata fecissent. Verum multitudo Christianorum in unum col- lecta, rogavit Praefectum, ne Episco- pum inconsulte expelleret: sed accu- ratius expendere formam Imperialium literarum, quæ adversus eos solos va- lerent, qui post exilium Constantia- nis temporibus irrogatum, regnante Juliano reversi essent. Athanasium porro ajebant, relegatum quidem fuisse sub Constantio: Sed eodem Con- stantio revocante, Episcopatum suum recuperasse. Et Julianum quidem cum alios omnes ab exilio revocasset, hunc solum persecutum esse: Jovia- num vero denuo eum restituisse. Hæc cum dicerent, non persuaserunt Praefecto: restiterunt nihilominus, nec passi- sunt vim inferri Athanasio. Cumque multitudo vulgi conflueret, ingensque tumultus ac perturbatio totam urbem occuparet, ac seditio jamjam futura expectaretur, Praefectus rem Impera- tori significavit, passus interim Athana- sium in urbe remanere. Postea vero multis jam elapsis diebus, cum seditio extincta esse videretur, vespertino tem- pore Athanasius clam ex civitate digres- sus, in quodam loco sese occultavit. Ea- demque nocte Praefectus Alexandriae, & Dux militum Aegypti, Ecclesiam in qua diversorium erat Athanasii, occu- parunt. Et cum illum ubique, in ipsis etiam tectis & culminibus perquisivissent, consilio suo frustrati discesserunt. Sic enim existimabant, populo jam prio- ris seditionis oblito, cunctisque somno oppressis, se, si impetum facerent, Imperatoris iussa facile executuros, & urbem

Nnn iij

feditionis expertem servaturos esse. In-
gens porro admiratio cunctos subit,
quod Athanasius inventus non esset.
Nam sive divina revelatione, sive quo-
rundam hominum indicio præmonitus
effugerit, utrumque eodem recidit.
Certe ut quis tam opportuno tempore
prænoscere insidias & cavere possit,
id majoris videtur esse providentiæ,
quam quæ in hominem cadat. Alii
dicunt, Athanasium cum inconsultum
populi tumultum prævideret, veritum
ne malorum quæ ex eo eventura es-
sent, auctor fuisse diceretur, toto hoc
tempore in monumento patrio deli-
tuisset. Et Athanasius quidem hac ra-
tione elapsus, sese occultavit. Im-
perator vero, non multo post scripsit
ei, ut rediret & Ecclesiam suam reci-
peret. Cæterum suspicor, Valen-
tem non ex animi sui sententia ista
scripsisse: sed vel quod constantem
omnium hominum existimationem de
virtute Athanasii secum ipse reputaret,
& ob hanc causam procul dubio Valen-
tinianum id moleste laturum: quippe
qui Nicæni Concilii doctrinam am-
plexus esset: vel quod multitudinem
eorum qui Athanasio favebant, formi-
daret, nequid in damnum reipublicæ
molirentur. Arbitror etiam, id quod ve-
risimile est, Arianorum Antistites non
ita vehementi studio in illum incubuisse:
prævidentes futurum, ut ille ex civitate
pulsus, denuo Imperatores interpellaret,
& occasionem eos adeundi nanciscere-
tur: ac Valentem quidem in suam sen-
tentiam pertraheret: Valentianum
vero, utpote ejusdem fidei sectatorem
ad iram excitaret. Nam cum virtutem
ejus viri perspectam haberent ex iis quæ
principatu Constantii acciderant, in-
genti metu percellabantur. Etenim eo
quoque tempore, adversariorum infi-
dias tantopere superavit, ut Ecclesias
Ægypti libenter ei concesserint: ipse
vero litteris Constantii vix adductus
fuerit, ut hac conditione ex Italia re-
verteretur. Et hanc quidem causam
fuisse conjicio, cur Athanasio ademp-
ta non sit Ecclesia, perinde ac reli-
quis Episcopis. In reliquos vero per-
secutio incubuit, non dissimilis illi quæ
à Gentilibus olim fuerat excitata. Nam
qui doctrinam illorum sequi detrecta-
rent, iis irrogabantur exilia. Et Ec-
clesiæ iis quidem adimebantur: illis
autem tradebantur. Verum Ægyptus

ἀσασίαςον φυλάξεν θαύμα ἰπάλλας ἐ-
κότως ἔχεν, ἀθανασίς μὴ εὐρεθείη
εἴτε γὰρ θείας διωάμεως περὶ τῆς
ὑπανεχώρησεν, εἴτε τινῶν ἀναγελῶν
ἀμφότερα εἰς ταυτὸν τελείη καὶ περὶ
θείας ἢ καὶ ἀνθρώπων ἐδόκει, εἰς ἀνα-
καίον ὡδὲ καιρὸν περμαθεῖν τὴν ἐπι-
λήν καὶ φυλάξασθαι ἔτεροι δὲ φασί,
ὡς τῶν τῶν πολλῶν ἀδελφῶν κίπυ
περροῶν, δεῖσας τὴν μὴ τῶν ἐντεῦθεν συμ-
βηθημένων δεινῶν αἰτίῃ εἶναι δόξει, πάλαι
B τῶτον τὸν χρόνον ἐν πατρῷῳ μνηματί δὴ
περὶ καὶ ὁ μὲν ὡδὲ διαφυγὼν ἐλάττω
ἔ πολλῶν δὲ ὑπερῶν ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς
αὐτὸν ἐπανελεῖν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐκ
τεκμαίρεται ἢ ἐκάλειν τῶν σκοπῶν ἐπὶ
ταύτῳ τῶν γραφῶν ἐλθεῖν, ἢ τῶν κερ-
τῶσαν περὶ ἀθανασίᾳ δόξαν λογισθῆναι,
καὶ ὅτι τέττα χάριν εἰκός ἦν μεμνη-
σθαι καλεῖν ἰνιανόν, ἐπειδὴ τῶν ἐν κων-
σταντινουπόλει τὸ δόγμα ἐπέσειδουσιν ἢ τῶν
ἐπαυεῖων αὐτὸν πολλῶν ὄλων, τὴν κων-
C σταν ὑφορώμενον, μὴ τι νεωτερίωσιν ἐπὶ
βλάβῃ τῶν κοινῶν πραγμάτων οἰμαι δὲ,
ὡς εἰκός, ἔ ὅδῃ περὶ τῶν τῆς δόξης ὑ-
ρέσεως, μὴ λίαν ἐπιθεῖσθαι τῇ περὶ τῆς
περὶ ἡ λογισαμένους, ὡς τῆς πόλεως ἐπὶ
ἐληθείς, αὐτῶν ὀχλήσει τοῖς βασιλεύσιν, καὶ
ἀφορμὴν ἐντεῦθεν ἔξει τῆς περὶ αὐτοὺς
ὀμιλίας, καὶ μετὰ τῆς ἐκάλειν ἰνιανόν
δὲ καὶ εἰς ὀργὴν κινήσει, ὡς ἐμὲ-
φρονα. μάλιστ' ἂν περὶ εἰς ἵσται ἐπὶ τῶν
ἐπὶ κωνσταντικῆς συμβαλῶν, περὶ τῶν
τῆς αὐτῆς δόξης ἐπιτοσῶτον ἢ ἔ τῶν
D τῆς τῶν ἐναντίων ἐπερῶν ἐπέεθης, ὡς
ἀσμεῖως αὐτὰ περὶ χωρῆσαι τῶν ἀπὸ τῶν
αἰγυπῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐπὶ τῶν μὲν
εἰς κωνσταντικῆς γράμμασιν, ἐν τῆς ἰπ-
λίας ἐπανελεῖν τὸ μὲν ἐν αἰτίον, κατὰ
ἀθανασίῃ ἰπῆσης τοῖς ἀλλοῖς ἐκ ἀσμεῖως
τῆς ἐκκλησίας, τῶτον εἰκάτω εἶναι τῶν
δὲ λοιποῖς μονοκαὶ διωγμῶς σιωπῶν
ἐλληνικῶν περὶ τῆς φυγαίτερον ὑπερ-
εἰς ἐσπερῶν τῶν τὰ αὐτὰ φρονα
ἀνανομένων καὶ ἐκλήριοι οἰκοί, τῶν μὲν
ἀφρηέντ' τοῖς ἰ, περὶ τῶν ἰ δὲ ἀφρηέντ'

τέως τῶν ἀπειρήτων ἦν, ἐπὶ ἀθανασίᾳ τῶν
βίῳ ἀειδίῳ.

Alistarum calamitatum expers interim fu-
it, Athanasio adhuc superstitite.

Κεφ. ιγ'.

CAPUT XIII.

ὡς μὲν Ἰουδῆσιον δημόφιλος ἀριανὸς κωνσταντινουπόλεως γίνε-
ται τὸ ἵευσθεῖς, εὐαγγέλιον προχειρίζονται, καὶ τὸ ἡμο-
μένε ἐπιθεῖν διαγμῶν.

Quomodo Demophilus Arianus post Eu-
doxiū factus sit Episcopus Constantinopole-
os: Orthodoxi vero Evagrium elegerint. Et
de persecutione ob eam rem excitata.

Τῷ βασιλεὶ ἐλάλησεν τὴν παρ' ὀρρόνιου,
ἀντιόχειαν καταλαβὲν ἐδόκει ἔχομένην
ἴσως τ' ὁδὸν, τελευτήσας τὸν βίον ἐν δόξῃ, ἐπὶ
ἐνδεκά ἐνιαυτοῖς κρηθίσας τῶν ἐν τῇ κωνσταν-
τινουπόλει ἐκκλησιῶν Ἰππότερον ἢ ταύτας
δημόφιλον, χειροτονηθεὶς εἰς τὴν αὐτὴν δια-
δοχὴν παρὰ τῶν ἀρεῶν Φρονητῶν, οἳ τὸ
δύσγραμμα τ' ἐν νικαίᾳ συνόδῳ, νομισαντες
εἰς καιρὸν αὐτοῖς τάδε συμβεβηκέναι, ψηφί-
σαν εὐαγγέλιον πᾶσι Ἐπισκόποις αὐτῶν χει-
ροτονῆσαι τὸν εὐσάβιον, ὃς τὴν ἀντιόχειαν
ἐκ τῶν συριανῶν διεπέμψεν ἐκκλησίαν μετακλήθειν, ἵνα
ἐπισημασθεὶς ἐκ τῆς ὑπερβολῆς φυγῆς, λά-
βρα τότε ἐν κωνσταντίνῃ πόλει διέτριβε, ἔδυν
ἐμὸς ὁδὸς αὐτῶν διδάσκων, ἔπειτα ἔπειτα ἐπὶ
τῶν αὐτῶν μένειν παρὰ τὸ θεῖον γνώμης ἐπιτε-
λεῖν οἳ μὴν ἀπὸ τῆς ἀρεῶν ἀρεσέως ἄρως εἰ-
σαν ἀνακηθύνειν, χαλεπῶς ἐδίωκον ἔδυν σα-
δας τ' εὐαγγέλιον χειροτονίας, ὃ ἡ βασιλεὺς
ταῦτα γνῶν, ἐν νικομηδείᾳ τῶν ὁδῶν
ἐπέχευε δεισας ἢ παρὰ τὴν πόλιν μή τι πάθῃ
ὑπὸ σάσεως, συνίδεν ἐπέμψεν ἡρακλίωτα εἰς
κωνσταντινουπόλιν, ἕως ἵκανὸς ἐνόμισεν εἰς τὸ
εὐσάβιον ἢ συλληφθέντα, προσέταξεν ἐν βι-
ζυηπόλει τ' ἡρακλῆος διαλεῖν, καὶ εὐαγγέλιον ἐτέρω-
θεν ἀπάγειν καὶ τὰ μὴν ἄδ' ἐχευε.

Interea Imperator Valens Antiochiam
ad Orontem sitam proficisci decrevit.
Qui dum in itinere esset, Eudoxius ex
hac vita discessit, undecim annis Episcopa-
tu Constantinopolis perfunctus. De-
mophilus vero, ejus loco ab Arianis ordi-
natus, Ecclesiam urbis regiae admini-
strandam suscepit. Verum Nicenae fidei
propugnatores, opportunū sibi tempus
oblatum rati, Evagrium quendam sibi
Episcopum delegerunt. Hunc Eusta-
thius, is qui olim Antiochenam Ec-
clesiam rexerat, ordinavit. Namque is,
cum Jovianus ipsum ab exilio revocal-
set, clam eo tempore Constantinopoli
morabatur, Homusianos docens, atque
exhortans, ut in eadem de Divinitate
sententia permanerent. Hinc igitur
Ariani ad seditionem commoti, fauto-
res ordinationis Evagrii acerbe persequi
coeperunt. Quibus cognitis, Imperator
Nicomediae aliquantisper substitit. Ac
veritus ne quid mali urbi regiae per sedi-
tionem accideret, milites eo mittere de-
crevit, quantos ad eam rem satis esse ju-
dicabat. Et Eustathium quidem com-
prehensum, in oppidū Thraciae Bizum
relegari iussit. Evagrium vero alio abdu-
ci. Atque haec quidem gesta sunt in hunc
modum.

Κεφ. ιδ'.

CAP. XIV.

Περὶ τῶν περιετῶν τῶν ἱερέων ἐν δόξῃ, καὶ ἄλλοις σὺν πλείοις
μὲν καὶ θάλασσαν κατέκαυσεν ἐν νικομηδείᾳ.

De octoginta Orthodoxis Presbyteris, quos
Valens medio in mari combussit
Nicomediae.

Ἐπὶ τῷ εὐαγγέλιῳ, ὡς φιλεῖ συμβαίνειν τοῖς
εὐτυχέσιν, οἳ τὰ ἀρεῶν Φρονητῶν γρό-
μῳ, ὅσα ἀνεκλά ἐπεβύβλουν τοῖς ἀπὸ
τῆς ἐναντίας δόξης, οἳ δ' εἰς τε σῶμα
ὑπερβόμῳ, ἀρχισὶ τε καὶ δέσμοι-
νοῖς παρὰ τὸν ὄμιλον, καὶ τὰς ἐσίας κατ'
ὀλίγον δαπανώμῳ ταῖς ἐπιθέδου συχῶς
συμβαίνουσαις ζημίαις, ἐγρωσαν δευθῆναι
τὴν βασιλείαν, ὅπως τινὰ τῶν δεινῶν εὐρεῖν

Ariani vero, ut in rebus secundis
evenire solet, insolentiores facti,
eos qui ab ipsis dissentiebāt, acerbissime
persequi instituerunt. Qui cum & cru-
ciatus corporis sustinerent, & ad Prae-
sidum tribunalia & carceres traherentur,
& ob crebra quae inde ipsis eveniebant
damna, facultatibus suis paulatim nuda-
rentur, Imperatori supplicare decreve-
runt, ut his calamitatibus aliqua ex parte

liberarentur. Hujus rei causa octoginta viros Ecclesiasticos delegerunt, inter quos Urbanus, Theodorus ac Menedemus principem locum obtinebant. Qui cum Nicomediam venissent, libellum Valenti obtulerunt, in quo ea perscripserant, quae ad causam ipsorum pertinebant. At Valens, quamvis supra modum indignaretur, ira tamen suae gravitatem non prodidit: sed clam mandavit Praefecto, ut eos comprehensos interficeret. Praefectus vero, timens ne vulgus seditionem concitaret, si tot piii viri qui nihil deliquerant, praeter jus ac rationem occiderentur, simulat se exilio eos addicere. Et tanquam in exilium mittendos, navigio imponi jubet, quod quidem illi forti animo ferre parati erant. Porro cum ad medium Aftaceni sinus navigando pervenissent, nautae, succensa nave, sicut ipsis fuerat imperatum, in scapham desilientes abscedunt. Navis vero ipsa secundo ventu impulsâ, Dacibizam usque, qui locus est in Bithynia ad mare situs, valuit pervenire. Sed simul atque ad terram appulit, dissoluta unâ cum ipsis hominibus conflavit.

ἀπαλλαγὴν καὶ ἐκκλησιαστικὰς ὁδοὺς ἀνδρας ἐπιτέτο εἰλοῖτο, ὡν ἠγέτο ἕρπαιος καὶ θεόδωρος καὶ μενέδημος ὡς ἵς νικηθείαν ἀφίκοντο, βιβλίον ἐπέδωκαν τὰ κατ' αὐτὰς ἐγγράφαις· ὁ δὲ, σφόδρα θυμωθεὶς ὅτι ὠργιστὴν ἐκεῖ ἐγγέλο δ' ἦλθε· λατρεῖς ὑπάρχω προσέταξε συλλαβεῖν αὐτοὺς καὶ ἀνελεῖν ὃ ὑπάρχω δέισας μὴ σασιαντὸν πλῆθος, τοσάτων εὐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ μετὰ ἡδικηκότων ἀσφαλῶς ἀναιρεμένων, πιατῆς) καλαδικῶν αὐτῶν ὑπεροίαν ἀγνοῖ ὡς ἐπὶ τέτο δὲ πέμπων αὐτὰς, εἰς πόντον ἐνεείβασεν, ὅτι ἀγνώως τὰ δὲ παθεῖν ὑπεμένοισι· ἐπεὶ ἡ πλεονῆς καὶ μέσον ἔσσαν καλεμένε κόλπε ἐγγύοιο, οἱ μὴ ναύται περὶ τὸ σκάφος ὑφ' ἀφαινας, ὡς ἦν αὐτοῖς περὶ ταγαμένον, ὑπεχώραν εἰς τὸ ἐφορῶν μετὰ πηδησάντες ἢ ἡ ναὺς ὑπὸ ἐπιφορῆ αἰετα ἐλαυομένη, ἀχει δακίσις, χερσὶν ἡ τῶν τ' ἀσφαλῶν βιθυνίας, δῆρκετε πρὸς τὴν ἀπὸ πλὴν ἅμα ἡ τῆ γῆ προσέταξε, καὶ διελύθη, σὺν αὐτοῖς ἀνδράσι καλαφλεγείσα.

CAP. XV.

De dissensione inter Eusebium Caesariensem Episcopum & Basilium Magnum, & quomodo Ariani sumpta ex eo fiducia, Caesariensem Ecclesiam adorti sunt, ac repulsi.

AT Valens, relicta Nicomedia, Antiochiam versus iter fecit. Quo quidem tempore cum in Cappadociam venisset, Orthodoxos, ut solebat, exagitare, & illius Provinciae Ecclesias Arianis tradere studuit. Idque eo facilius se confecturum sperabat, quod dissensio quaedam ac similtas intercederet inter Basilium & Eusebium, qui tunc Caesariensem Ecclesiam administrabat. Qua de causa Basilium se in Pontum receperat, & cum Monachis illic Philophantibus versabatur. Populus vero, ac praecipue optimi quique ac prudentissimi, Eusebium suspectum habere ceperunt: eique fugam viti, tum ob vitam, tum ob eloquentiam celeberrimi assignantes, deserere illum, & seorsum collectas agere meditabantur. Verum Basilium quidem, ne Ecclesia ipsius causa

Κεφ. 15.

Περὶ τῆς διαφορᾶς ἐνταῖσι τῶν καίσαρος, καὶ βασιλικοῦ μεγάλου ὡς ἐπιτέτο οἱ ἀρεινοὶ θεοὶ λαλῶντι, τῆ καλαδικῶν ἐπιφορῶν, καὶ καταρρισταῶν.

Ὁ γὰρ ἡ καλαδικῶν τὴν νικηθείαν, ἐπὶ τὴν ἀντιόχειαν ὁδὸν ἐποιεῖτο ἐν τέτω ἡ, καππαδοκίαι ἐνδημῆσας, ἐπεὶ εὐαγγελιστοῦ, ἐσπᾶ δαξε κακῶν τῶν ἀρεθῶν, ἔ τας ἐνθάδε ἐκκλησίας ἀσφαλῶν τῶν τὰ δρεῖς θεογῶσι· ῥαδίως τε τέτο καλαδικῶν σεν ὡς οἰο, ὅτι ἔ διαφορᾶς τῶς εἰς λυπῶν καλαδικῶν βασιλεῖον εὐσεβῶν τότε ἐπιπροσέπων λιτὴν καίσαρῶν ἐκκλησίαν διὸ καὶ πρὸς τὸ πόντον ὑπεχώρησε, καὶ τοῖς ἐνθάδε φιλοσοφῶν μοναχοῖς συνῶν τὸ ἡ πλῆθος, ἔ μάλιστ' αὐτοῖς κρείσσοι καὶ ἄφωτεροι, ἐν ἰσωνοῖα τῶν ἐπιτοῖν εἶχον ἔ ὡς φυγῆς αἰπὸν ἡρόμοιο ἀνδρῶς εὐδοκιμῶν ἐν τῶ βίβιν καὶ γέλει, ἀπὸ λυπῶν αὐτὸν ἐβαλεῦοιο, καὶ κατ' αὐτὰς ἐκκλησιάζων ἀλλ' ὁ μὴν, ἡ αὐτὸν καὶ τὸ κατ' αὐτῶν ἐπιτέτῃ τὴν ἐκκλησίαν ὅτι ἐπὶ τῶν θεογῶν

θουρίων δια τας επαναστάσεις τῶν ἑτεροδόξων, ἐν τοῖς πασι τὸν πόντον φρονησιελίοις ἡσυχίαν ἤγε βασιλέα ὃ καὶ ἐδύ αὐμὸς ἀντὸν Ἐπισκόπος, αἰετὸν αὐτῶν σιωπῆσαν τῆς δόξης ἀρέσεως, παρθυμολίους εἰς τὴν Ἐπιχειρήσιν ἐποίησεν ἡ βασιλεία ἀπεστία, καὶ τὸ παρὲν εὐσεβίον τὸ λαεὶ μίλος ἀπέβη ὃ παρὰ γράμμι αὐτοῖς· ἀμα γὰρ ἠγέλθησαν Ἐπικαππαδοκίαν ἐλαύνειν, κατὰ λιλαν τὸν πόντον βασιλεῖα, ἐβελονῆς εἰς καισαρείαν ἦκε καὶ εὐσεβίω πεισάμην, ἔννεος ἦν τῆ ὃ ἐκκλησία εἰς καιρὸν τοῖς λόγοις ἐπήμυεν· ὃ ἐξ ἑλλάδος ἀπολυχὼν τῆς ἀπεδῆς, ἀπρακί· ἀμα τοῖς σὺ αὐτῶ Ἐπισκόποις ἀπεχώρησε τότε.

A perturbatione, quae alioqui ob hereticorum insultus tumultibus nequaquam vacua erat, in Monasteriis Ponti quiete degebat. Imperatori vero & Episcopo qui cum illo erant, secum enim perpetuo habebat Arianae sectae Antistites, animos addiderat absentia Basilii, & odium multitudinis adversus Eusebium. Verum conatus praeter sententiam ipsis successit. Etenim simulatque nuntiatum est eos in Cappadociam contendere, Basilium Ponto decedens, suo prope motu venit Caesaream. Et cum Eusebio quidem in gratiam reversus est: Ecclesiam vero opportune admodum eloquentiae suae subsidio adjuvit. Valens itaque unâ cum Episcopis quos secum habebat conatu suo depulsus, tum quidem re infecta discessit.

Κεφ. ις'.

CAP. XVI.

ὡς μὲν ἔστιν βασιλεῖα καππαδοκῶν ἐπιτρέπει, καὶ παρὰ τῶν ἑλλένων ἀλλοτρίαν ἀπεστία.

Quomodo post Eusebium Basilium Ecclesiam Cappadocum regendam suscepit: & de insigni ejus adversus Valentem in dicendo libertate.

Μετὰ χρόνον δὲ πάλιν εἰς καππαδοκίαν ἐλθὼν, κατὰ λαμβάνει βασιλεῖον τῆς τῆς ἐκκλησίας Ἐπιχειρήσιν ἀμύτην εὐσεβίος τελευτήσιν· βελδυσάμην ὃ αὐτὸν ἐξέλασαν, ἐκ τῶν ἀπέχετο τῆς Ἐπιχειρήσιν ἀμα γὰρ τῆ Ἐπιχειρήσιν λέγε τῆς ἐχομῆς κίλος, τὴν αὐτῶ γαμῆλιν παρῆσειν δειμασὶ καὶ γαλάτῳ τὸν ὄν μόνον εἶχε, ταχία νόσω ἀποθανεῖν· ἐδόκει ὃ πᾶσι, τιμωρὸν γρόμῳ τὸν Θεὸν τῶ βασιλεία βελδυσάμην, Ἐπι κακώσιν τῶ τεκόντων, ἀπλέσιν τὸν παῖδα ταῦτα ὃ καὶ ἑλλάδος ἐπελάμβανεν ἀμῆλιν ἀποθανόντι μὴν τῶ γέ, ἐκέπεν αὐτὸν ἠνώχλησεν ἐν ὃ δὲ παρὲν, καὶ κακῶς ἔχων ἐμῆλε τελευτῶν, πέπομφε παρὰ αὐτὸν ἀνιβολῶν ὑπὲρ αὐτῶ τῶ κάμνοντι· ἔννεος, ἀμα γὰρ ἀφίκετο εἰς καισαρείαν, μετὰ καλεσάμην ὃ ὑπαρχὸν τὸν βασιλεῖον, ἐκέλευσε τὰ βασιλείας φρονησὶ ἀπειθῆναι ὃ, ἠπέλιπσε θάνατον τὸν ὃ φάνα, πολλὰ ἄξιον ἐσεδαμ αὐτῶ, καὶ μεγίστω δώσειν χάριν, ὡς ἐν τάχει τῶ δεσμῶ τῶ σώματι ἀπαλλάξαι ἐπεὶ δὲ τῶ τότε ἡμέραν καὶ τὴν ἑξῆς νύκτα ἐκέλευσε αὐτὸν ὃ ὑπαρχὸν βελδύεσθαι,

Verum aliquanto post Valens in Cappadociam reversus, Basilium post mortem Eusebii Ecclesiae illius Provinciae regendis Praefectum reperit. Quem cum inde expellere constituisset, ab incepto desistere coactus est. Nam simulatque id aggressus fuisset, insequenti nocte uxor eius in somnis terrefacta dicitur, & Galates filium quem unicum habebat, repentina morte praereptus. Omnesque ita censuerunt, Deum ulciscentem insidias quae adversus Basilium structae essent, ad puniendos parentes, filium e medio sustulisse. Ipse etiam Valens ita judicavit. Certe mortuo filio, nullam amplius molestiam exhibuit Basilio. Dum autem superesset, & morbo oppressus jamjam moriturus crederetur, misit ad Basilium, rogans atque obtestans ut pro aegrotto Deum precari vellet. Cum enim venisset Caesaream, statim Praefectus Praetorio evocatum ad se Basilium, eandem cum Principe fidei doctrinam amplecti iussit; mortem minatus nisi obtemperaret. Basilium vero respondisse fertur, magno id sibi lucro fore, seque ingentia largiturum, ut quam citissime corporis vinculis liberaretur. Cumque Praefectus iussisset, ut eo die & insequenti nocte consilium

○○○○

caperet, neve inconsiderate in apertum A
rueret periculum, sed ut postridie ad-
esset suamque sententiam promeret :
mihī vero, inquit Basilius, delibera-
tione opus non est. Idem enim qui
nunc sum, cras etiam ero. Nam cum
ipse creatura sim, nunquam adduci
potero, ut mei similem adorem, De-
umque confitear, utque ejusdem tecum
& cum Imperatore cultus particeps
sim. Et si enim admodum conspicui,
nec modicæ orbis terrarum parti impe-
ratis, non ideo tamen hominibus gra-
tificari decet, fidem vero in Deum
negligere : quam ego quidem nun-
quam prodiderim, nec si bonorum
proscriptione, aut exilio, aut capitali
sententia damnatus fuero. Nihil enim
horum me dolore afficere poterit.
Nam opes quidem nullas habeo, sed
pallium duntaxat & paucos libros. In
terris autem ita dego, quasi peregrinus.
Corpus vero præ imbecillitate, post
primam inflictam plagam, sensu dolo-
ris & cruciatibus superius erit. Quæ
cum libere dixisset Basilius, Præfectus
virtutem viri admiratus, rem Impera-
tori nuntiavit. Ille, cum festus Theo-
phaniorum dies ageretur, unâ cum
Comitibus suis & protectoribus ad Ec-
clesiam processit : & muneribus suis ad
altare oblati, in colloquium venit
cum Basilio, cumque tum ob prudenti-
am, tum ob decorem atque gravita-
tem quâ sacerdotii munus obibat, &
conventus agebat, magnopere susce-
pit. Paulo post tamen adversariorum
calumniis effectum est, ut in exilium
mitteretur. Iamque aderat nox quâ id
perficiendum videbatur. Cum repen-
te febris Imperatoris filium corripens,
incipiti ac periculoso morbo oppressit,
Pater ipse humi provolutus, filium ad-
huc superstitem lugebat. Cumque
ad inopiam consilii redactus esset, &
omnibus modis incolumem sibi filium
restitui studeret, permisit familiaribus,
ut Basiliū accerferent ad visendum
ægrum. Id enim ipse ei mandare non
audebat, quem paulo ante contumelia
affecisset. Simulatque adfuit Basilius,
puer melius habere cœpit : adeo ut
multi affirmaverint, puerum omnino
moriturum non fuisse, nisi unâ cum
Basilio hæreticos etiam advocasset Va-
lens, qui pro filio precarentur. Quin
etiam Præfectus eodē tempore in mor-
bum incidisse fertur : cumq; supplicaret

καὶ μὴ ἀπεισκέπως εἰς περιπέθει ἀ-
δαι κίνδυνον, εἰς δὲ τὴν ὑστερίαν πα-
εἶναι καὶ τὴν ἑαυτῶν γνώμην δηλῶσαι
ἐμοὶ μὴν, ἔφη, εἰ δὲ βελήσῃ αὐτὸς ἡ
μαὶ καὶ τῆ ὑστερίᾳ κῆσμα ἡδὲν, εἰ
ἀνέξομαι τὸν ὅμοιον περιπεθεῖν καὶ Θεῶν
ὁμολογεῖν, εἰ δὲ κοινῶς σοὶ τε καὶ βασι-
λεὶ τῆς Ἰηουσκείας εἶναι εἰ ἡδὲν καὶ
ἐπίσημοι τυγχάνετε, καὶ εἰσαὶ ὀλίγης ἡγε-
δε τῆς οἰκονομίας μοίρας, εἰ ἄρα τὸ
τοῖς ἀνθρώποις χαριστέον ὀλιγορήσασθαι
εἰς τὸ θεῖον πίστεως, ἢν εἰσαὶ ἀνὴρ ποτε περι-
δοῖν, ἔτε δὴ μὲν εἰσίας, ἔτε ἡσπερ
εἰσαν φυγῆν, ἔτε θάνατον καθαρῶς
ἐπεὶ τῶν εἰσαὶ με ἀνὴρ διωκόμενος
εἶγε εἰσαν μὲν εἰσαὶ ἔχω, ῥάως τε καὶ
εἰσαὶ ὀλίγα οἰκῶ δὲ τὴν γῆν, ὡς εἰσαὶ
παρθεύων σῶμα δὲ δι' ἀδυναμίας, ἡ
τὴν πρώτῃ πληγῇ, ἀδύσως καὶ βα-
σάνων κρείττον τοιαῦτα βασιλεὶς παρ-
σιασάμενος, θανάτου τε ἀνδρῶν τῶν
δρετῆν ὁ ὑπαρχὸς ἀνήγειρε τῶν βασιλέων
ὁ δὲ, ἐπιλεγμένης τῆς τῶν θεοφανίων
τῆς, τῶν τοῖς ἀρχεσὶ καὶ δομοφύροις
τῆν ἐκκλησίαν ἡσπερ ἀγρόμην, διασπῆ
τῆ ἱερά τραπεζῆν περισηνεκεν, καὶ
λόγως αὐτῶ ἦλθε, καὶ θεῖας καὶ τῶ
τὸ ἱερόν καὶ ἐκκλησιαστικὸν κόσμον τῶ
ἐνταξίας ἐπήνεσεν ἐκέραι δὲ ὁμοῦ
εἰς μακρὰν ἐν διαβολῆς τῶν οἰατικῶν
ὑπερολίαν αὐτὸν οἰκεῖν καὶ ἡσπερ
καθ' ἡν ἐδόκει τῶν γινεῶν ἔξαιτιος δὲ πε-
ρεὸς ἐπλαθεῖν ἔ βασιλέως τὸν υἱὸν, εἰ
ἀθεῶν καὶ σφαλερὰν νόσον καὶ εἰσαὶ
ὁ παῖς καὶ τῶ εἰσαὶ ἐρρίπτετο, εἰσαὶ
τα τὸν παῖδα πενήτων ἀμνηστῶν δὲ καὶ
πανταχόθεν σῶον αὐτὸν περιελάσων ἔχων
ἐπιπέπει τοῖς οἰκείοις, μετὰ καλέσασθαι
σῆλιον εἰς ἐπίσκεψιν τῶ κειμένῃ ἡσπερ
ἡδὲ ὑδρισμένῳ, ἡδὲ αὐτὸς ἡσπερ τῶ
κελεύειν ἄμα δὲ παρῆν, καὶ ὁ παῖς
ἔχων ὡς πολλὰς τότε ἰχυρῆσας, ὡς εἰ
ἀν διπολώει, εἰ μὴ καὶ ἔτεροδοξους
μα βασιλεῖν συνεκάλεσεν, ὑπέε τῶ
δὸς ἐξομένους λόγῳ δὲ καὶ τὸν ὑπαρχ-
νόσω τότε ἡσπερ εἰσαὶ ἀντιβολεῖται

καὶ ἀδελφὸν αὐτὸν ἡγῶν ἡγεῖσθαι ἀλλὰ
ταῦτα μὴν ἐξαιτίας δόξαιεν Ἰππιβα-
σιλίου σκοπέμεθα, ἀνδρὶ φιλοσοφία τῆ
ἐκ λόγους ὑπερφυῶς ἐνδοκίμησαν.

Ac veniam peteret, salutem recuperasse.
Verum hæc minus admirabilia fortasse
videbuntur in Basilio, viro excellenti
Philosophia prædito, & ob doctrinam at-
que eloquentiam ubique celebrato.

Κεφ. ιζ.

CAPUT XVII.

Ἐπισημασθέντες βασιλείῃ καὶ κρηγορίου ἡτολόν καὶ ὡς ἀκρι-
βῶς ἐπὶ ἐκείνῃ, τὴν ἐν νικαίᾳ δόγματι
ὑπερίσταντο.

De societate inita inter Basilium & Grego-
rium Theologum: & quomodo ambo ex-
cellenti doctrinæ præditi, Nicænam
fidem defenderunt.

Σὺ γὰρ οἱ ὅτι οὐκ αὐτὸς τε καὶ κρηγόριος,
ὁμοίηλοι ταῖς ἀρεταῖς, ὡς εἶπεν, ἐγνω-
ρίστο ἀμφω γὰρ νέοι οὐκ ἴσως, ἰμερίῳ καὶ παρ-
ουσίας, τοῖς τότε δοκιμωτάτοις θεοσοφίαις ἐν
ἀθήναις ἐφοίτησαν μὴ ταῦτα ἴσως, ἐν ἀντιοχείᾳ
λεβανίου τῷ σύργῳ. Θεοσοφίαν ἴσως καὶ δικασ-
τηρῶν ὑπερίσταντες, φιλοσοφίαν ἐγνωσαν
τὴν τῆς ἐκκλησίας νόμον Ἰππιπῶν ἡγε-
μονίᾳ μαθημασι τῆν παρ' ἑλλησι φιλοσο-
φῶν ἐνδοκίμησαν, καὶ τὰς ἀρετὰς τῆν
ἱερῶν λόγων ἐξακριβώσαντες ἐκ τῶν ἰσχυ-
ρῶν, ἵσως τῆν παρ' αὐτῶν καὶ μετ' ἐκείνων ἐν ταῖς
ἱερῶν βιβλίαις τῆν ἱερῶν βιβλίαις ἐνδοκίμησαν
των, μέγα ὄφελος καὶ τὸν παρ' αὐτῶν και-
ρῶν ἐγγύνητο τοῖς ὁμοδόξοις τῆν ἐν νικαίᾳ
συνοδικῶν ἐκάτερον γὰρ ἀνδρείως συν-
ελάττω τῶν δόγματι παρ' αὐτῶν τὰ ἀρετὰς
φρονεῖν καὶ διηλεγχῆν ὡς μήτε τὰ ἄλλα
ἰσχυρῶς φρονεῖν, μήτε τὰς ἰσχυρὰς δόξας,
ὡς μάστιγα ἐπιηρέιδοντο κοινῇ ἢ συνθήκη, ἢ
ἀνδρῶν, ὡς παρ' αὐτῶν ἐπιηρέιδοντο, ὅθεν κινδύ-
νος ἐμερίσαντο καὶ βασιλείᾳ μὴν, τὰς παρ' αὐ-
τῶν πόλιν ἰσχυρῶν πόλεις, συνοικίας τῶν μονα-
χῶν πολλὰς ἐκείσθε καλεσθήσασθε, καὶ τὰ πληθῆ
ἀσκήτων, ὁμοίως αὐτῶν φρονεῖν ἐπαθεῖν κρη-
γορίου ἴσως, νικαίαν πόλιν μικρὰς Ἰππι-
σιλοπείν μὴ τὸν αὐτῶν παρ' αὐτῶν λαχόν, ἀλλα-
χῆ τεταῖτε χάριν, καὶ μάστιγα τῆν κωνσταντι-
νουπόλει συνοικίᾳ ἐπεδήμει ἢ πολλῶν ἢ ὕψε-
ρον τῶν τῆν λαῶν παρ' αὐτῶν ἐπετεράπη ἡσυχῶν
πολλῶν ἰσχυρῶν μήτε γὰρ Ἰππιλοπείν μήτε ἐκ-
κλησίας ἴσως ἐπὶ ἀδελφῶν, ἐκινδύνισθε μὴ ἐπὶ εἶναι
λοιπὸν ἐκ κωνσταντινουπόλει τὸ δόγμα τῆς ἐν
νικαίᾳ συνοικίας.

Iste porro & Gregorius, pari virtutis
studio dediti, iisdem temporibus flo-
ruerunt. Ambo enim adhuc adole-
scentes, Himerium & Proxerum, Sophistas
ea tempestate celeberrimos, Athenis
audierunt: postea vero Libanium Syrum
Antiochiæ. Sed cum sophisticam pro-
fessionem & causidicam tandem spre-
vissent, juxta sacras Ecclesia leges philo-
sophari decreverunt. Porro cum ali-
quantum temporis in disciplinis Phi-
losophorum Gentilium consumpsissent,
& sacrarum literarum expositione par-
tim ex commentariis Origenis, partim
ex aliis, qui vel ante Origenem, vel post
illum, in sacris voluminibus interpre-
tandis non mediocrem laudem adepti
sunt, accurate didicissent, maximo adju-
mento fuerunt iis qui ex eo tempore fi-
dem Nicæni Concilii sequebantur.
Uterque enim eam doctrinam fortiter
asserat adversus Arianos. Eosque co-
arguebat, quod neque alia recte intelli-
gerent, nec ipsas Origenis opiniones,
quibus præcipue nitebantur. Ex com-
muni autem consensu, sive, ut à nonnullis
accepi, sortito, pericula inter se partiti
sunt. Et Basilius quidem urbes Ponto
finitimas circumiens, multa illic Mona-
chorum domicilia constituit, & populis
prædicans, ut eandem cum ipso doctri-
nam fidei sequerentur persuasit. Gre-
gorius vero Episcopatum Nazianzi, quod
est oppidum Cappodociæ, post parentis
obitum sortitus, ejusdem rei causâ tum
aliis in locis, tum præcipue Constanti-
nopoly, diu multumque versatus est, Nec
multo post ejus civitatis Episcopus mul-
torum Antistitum suffragio est constitu-
tus. Nam cum nec Episcopus, nec Ec-
clesia illic esset, parum aberat quin do-
ctrina Nicænæ fidei Constantinopoly in
posterum extingueretur.



ἔφη μόδες, ὁ δὲ ἔγνωσ ἀπὸ αὐτῆς μέλλειν ἄναισε τὸν ὑπαρχον ἔναι, καὶ ἔς ἂν ἔνρῳ, πάντας ἀναιρήσειν ναίχι ἀκήκοα. Φησὶ καὶ διὰ τὸτο μάλισα θρόμῳ δεῖ μοι, ἵνα μὴ τῷ κερῷ καλὸ πιν γῆραμα, καὶ ἀμάρτω τῆς πατρὸς μαρτυρίας ἀτάξ, ἢ γε τῷτο τὸ παιδὸν μεθ' ἐαυτῆς ἀγεις, ἢ ἔρῃ οὐ ὑπαρχῶ. ὡς ἂν γε αὐτὸ, ἔφη, ἔκονε παθας μετὰ γῆ, καὶ τῷ ἴσων ἀξιώθειν. Φαυμάσας ὁ μόδες τῷ γυναικα τ' ἀνδρείας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ βασιλεία καὶ κοινωσάμην τῷ κερῷ πατρὸς αὐτῆς, ἔπεισε μὴ χεῖναι τὸ δόξαν ἀπὸ τῆς αἰχρῆν τῷτο καὶ ἀσύμφορον ἴπιδεας ἢ μὲν δὴ τῶν ἐδ' ἐσωτῶν πόλις, πανδημει τὸν εἰρημῶν τρέπον ἵπιδε εἰς δόγμα τῶ ὁμολογήσειν.

A Modestus : tune sola, inquit, ignoras Praefectum eo statim venturum esse, & quotquot invenerit, simul omnes interfectorum? Immo vero, ait mulier, audi vi. Atque idcirco curfu mihi opus est, ne tardius eò veniam, & Martyrii gloria priver. Tum Praefectus interrogavit. Cur vero puerum hunc tecum ducis? Ut & ipse, inquit mulier, particeps sit communis mali, & pari cum alius premio afficiatur. Admiratus mulieris fortitudinem Modestus, ad palatium recurrit. Cumque mulieris facinus Principi retulisset, persuasit ut ab incepto desisteret; nec honestum, nec utile id esse ostendens. Ad hunc modum Edeffendorum civitas univërfa Christi cultum confessa est.

CAPUT XIX.

De obitu magni Athanasii, cujus sedem invasit Lucius Arianus: Et quot malis afflicta sint Aegypti Ecclesiae: Et quomodo Petrus successor Athanasii, fuga elapsus, Romam perrexit.

Κεφ. ιθ.

Τῷτο δὲ μεγάλῃ ἀθανάσιῳ, καὶ λυκίῳ τῷ ἀρεινόφρονος ἀνοδοσ ἰπὸ τῶν θρόνον, καὶ δὲ κατὰ τὰς ἐν αἰγύπτῳ ἐκκλησίας κατέλαβεν ὡς ἄς πῆτος ὁ μὲν ἀθανάσιον, δευτέρως εἰς ῥώμην εἰβῆν.

ΥΠὸ τῷ τῷτο τὸν χρόνον, ἐτελδύτησεν ὁ ἀθανάσιος τῷ ἀλεξάνδρῳ ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ἀμφίλοσαράκοντα ἔξ ἐνιαυτῶν τῆν ἀρχιερωσύνην ἀνύσας τῶν ὅτα δὲ φρενέλιω ἐκ τάχει τῆν αὐτῷ τελεδύτην δηλωταίω, καὶ εἰς μακρὰν ἐν ζωίῳσ παρὰ γῆρομῶν, ἢ ἐν ἀνιλοχέια τῆς δρεῖς αἰρέσεως παρῆς αὐτῷ, ἐν αὐτῷ ἢ καὶ μάγνος ὁ τῶν θησαυρῶν ταμίας παρὰ τῷ βασιλέως δποσαλείς, ὡς τρεῖς μὴν ὅτα ἐπίσκοπὸν ἐπέστρεψεν ἀθανάσιος, συλλαμῶν καθεῖρξαν λυκίῳ τῷ ἀλεξάνδρῳ ἐκκλησίαν παρῆσαν ἐν τῷτο, καὶ δὲ ἐν ἀλλαγῷσε χαλεπώτερον σωσέβη διαλεθῆναι ἐν αἰγύπτῳ συμφοραῖτε συμφοραῖς ἐπιγόμεναι, τῶς δὲ τῷ καθόλῃ ἐκκλησίας ἐπέσον ἀμα γῆ ἢ ἀλεξάνδρῳ ἐνεδήμησε, ἔτας ἐκκλησίας καταχεῖν ἐπεχείρησεν ἀνιλοπῶν τῷ πλῆθος, τασεως αἰτία τοῖς κληρικῶς ἐπλάκη καὶ ταῖς ἱεραῖς παρβῆνοῖς ὡς πολεμῶν τῷ κατὰ ῥαμῶν τῆν πόλιν, οἱ μὴν εἰσυγον οἱ δὲ, διακόμῳν κατελαμβάνοντες, καὶ δεσμῶται ἐφραρέντο καὶ δὲ τῷ δειματῆρα παρραγόμενοι, ἐτιμωρέντο, οἱ μὴν, ὄνυξι καὶ βοείας αἰκίζόμενοι οἱ δὲ, ἵπιδε λαμπάσι πυρῶς φλεγόμενοι παρὰ δόξαν τῷ ἢ, ταῖς πτωείας ἐπιβῶναι

SUB idem tempus Athanasius Alexandrinae Ecclesiae Episcopus, fato functus est, cum sex & quadraginta circiter annos sacerdotium obtinisset. Cumque mors ejus celeriter ab Arianis nuntiata fuisset, haud multo post Euzoiius Arianus partis in urbe Antiochia Episcopus, & una cum illo Magnus Comes sacrum largitionum ab Imperatore missus, Petrum quidem, cui Athanasius Episcopatum commiserat, comprehensum custodiae mandarunt: Lucio vero Alexandrinam Ecclesiam tradiderunt. Hinc factum est ut Aegyptii acerbius vexati sint quam reliquae Provinciae; & calamitates aliae super alias ingruentes populum Ecclesiae Catholicae oppresserint. Nam simul atque Lucius Alexandriam venit, Ecclesias occupare aggressus est. Sed cum vulgus palam ei resistisset, Clerici & sacrae virgines velut seditionis authores in crimen vocati sunt. Prorsus autem quasi civitas ab hostibus occupata esset, alii fugiebant, alii à persecutoribus capiebantur, & in vincula conjecti custodiebantur. Alii è carcere producti, pars unguis ferreis & loris bubulis, pars ardentibus facibus perusti, cruciabantur. Instarque miraculi videbatur, post tormenta supervivere. Oooo ij

Mori vero antequam huiusmodi cruciatus inferrentur, aut exilio damnari, optabile censebatur. Et hæc quidem fiebant in hunc modum. Episcopus autem Petrus è carcere elapsus, concessa nave, ad Episcopum urbis Romæ, utpote ejusdem cum ipso fidei sectatorem, se contulit. Ariani vero, licet numero pauci, Ecclesias obtinuerunt. Eodem tempore Imperatoris rescriptum supervenit, ut ex Concilio Nicæni sectatoribus, quotquot iussisset Lucius Alexandria & universa Ægypto expellerentur. Sic enim mandatum fuerat Præfecto Ægypti. Porro Euzoius, rebus quas instituerat ad exitum perductis, Antiochiam reversus est.

Α ἀποθανεῖν ἢ πρὸς τῶν πείρας, ἢ ὑπερβαίναν οἰκείν καταδικασθῆναι, ἡλικιωτὸν ἐπιμαρτυροῦν καὶ τὰ μὴν ὡς ἐγένετο· ὡς ἐπεσκοπεῖται, διαδραματίζοντες ἀπὸ τῆς δεσμοφύλαξης, ὡς πρὸς ὁμόδοξον τὸν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον, καὶ ἐπιτυχῶν, ἀνέπλευσεν· οἱ δὲ ἀρείς, καί τε πολλοὶ ὄντες, τῶν ἐκκλησιῶν ἐκράτησαν· ἐν αὐτῷ δὲ καὶ βασιλεὺς ἐπηκολύθησε πρὸς ἁγίασμα, τῷ ὁμοδόξῳ τοῖς ἐν νικαίᾳ συνελθόντων, ἀλεξάνδρειας τε καὶ αὐτῆς αἰγυπτίας ἀπὸ λαόνος ὅσους ἐπέλευσε λέκκιος ἄδελφὸς τῆς πρῆξις τεταγμένων τῶν ἡγεμονῶν τῶν ἐθνῶν· ἐν αὐτῷ δὲ καὶ ἰωάννης τῶν ἀποστόλων ὡς ἐπέδραμεν, ἐπὶ τῆν ἀντιόχειαν ἀνέστρεψεν.

CAP. XX.

De persecutione Monachorum Ægypti, & discipulorum sancti Antonii, qui ob recte fidei doctrinam in quandam insulam deportati fuerant; & de miraculis que perpetrarunt.

Κεφ. κ'.

Περὶ τῶν θαυμάτων τῶν ἐν αἰγυπτίᾳ μοναχῶν, καὶ τῶν μαθητῶν ἀγίου ἀντωνίου· ὡς εἶπε τὸ ἱερόν βιβλίον ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς ἐπιτομῆς, καὶ τῶν θαυμάτων αὐτῶν διὰ τὴν πίστιν.

ΑΤLucius, adjuncto sibi Duce Ægypti, cum magna militum manu, adversus Monachos in solitudine degentes expeditionem suscepit. Sic enim existimabat, si homines tranquillitatis amantes molestius exagigaret, fore ut illos sibi morigeros haberet, eaque potissimum ratione Christianos in urbibus agentes ad suas partes traduceret. Multi enim tunc temporis admirabiles viri regionum illarum Monasteriis præerant, omnesque pariter opinionem Arianæ aversabantur. Quorum testimonio adherens multitudo vulgi, eandem cum illis doctrinam fidei profitebatur: quippe quæ de dogmatibus disputare & garrere, neque vellet, neque nosset: penes illos autem veritatem esse crederet, qui virtutem factis ipsis profiterentur. Cujusmodi tunc Monachorum Præfectos fuisse accepimus, Macarios duos, de quibus jam antea dictum est; & Pambo atque Heraclidem, & ceteros Antonii discipulos, Lucius igitur, cum animadverteret fieri non posse, ut Ariani superiores essent Catholicis, nisi istos Monachos in Arianorum sententiam pertraxisset, vi eos cogere aggressus est, quando verbis persuadere non poterat. Sed ne sic quidem voti sui compos factus est: illis mori quoque, si opus esset, paratis, & cervices suas gladiis ultro subjicientibus potius, quam ut Synodi Nicænæ decreta violarent,

Ο Δὲ λέκκιος πρὸς ἀλατῶν τὸν ἡγεμόνα τῶν ἐν αἰγυπτίᾳ στρατιῶν, σὺν πολλοῖς ἐπέστρεψε τοῖς ἐν ταῖς ἐρήμοις μοναχῶν ὡς ἐλογίσθη εἰ διενόησεν αὐτῶν ἰσχυρὰ ἐρωήσας, περὶ τῶν ἐξέων, καὶ αὐτῶν μάλιστα δὲ ἐν ταῖς πόλεσι χριστιανῶν πρὸς αὐτὸν μετὰ σφοδρῆς καθότι πολλοὶ καὶ θεασάμενοι αὐτῶν πρὸς ἀντιόχειαν τότε τῶν αὐτῶν μοναχῶν καὶ πάντας τῶν ἀρείων δόξαν ἀπεστέφοντο τῆς ἁγίας μαρτυρίας ἐπὶ τῶν ἐπιτομῶν· ἐφῆνε δὲ διαλέγεσθαι μὲν καὶ περὶ δογματικῶν ἀπολογεῖσθαι ἕτερον, ἕτερον δὲ πρὸς ἀντιόχειαν παρὰ ἐκείνοις ἢ πρὸς ἄλλοις εἰς τὴν ἀντιόχειαν οἰκίσαντες ἐργασίαν τὴν ἀπὸ τῆς ἀντιόχειας οἰκίσαντες τῶν αἰγυπτίων ἀσκητῶν ἡγεμόνας ἡγουμένους ἀντιόχειας μὲν, τὰς δύο μακαρίους, ἕως ἐν τοῖς ἀσκητικῶν ἐργασίαις καὶ πάμπαν, καὶ ἡρακλίδην, καὶ λαπίον αἰγυπτίαν μαθητῆν· λογισάμενος ἐν ταῖς πόλεσι ὡς ἐπέβλησεν τοῖς ἀσκητικῶν βεβαίως τῶν ἁγίων τῶν ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐν αὐτῶν μοναχῶν τῶν ὁμοφροσύνων σφίονων ποδείξειεν, ἐπεχείρει βιάσασθαι πᾶσι τῶν ἀσκητῶν διημάραντες ἢ καὶ ἕως τῶν ἀσκητῶν αὐτῶν, καὶ δὲ ἀντιόχειαν ἐτοίμασε τῶν ἀσκητῶν τῶν ἐξ ἰσραὴλ, ἢ τῶν ἐν νικαίᾳ δόξαν.

ἡ περιδεδειγμένη λέγει ἡ τότε περὶ δόκιμων
 ἀνδρῶν ἐπιπέσει τῶν στρατιωτῶν, διακομιδῆ
 ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐκ πολλῶν τὰ ἀρθεῖα ἀπε-
 σπληκτότα, καὶ ἐπιποδῶν εἶναι μὴ δυνάμενον
 ἐπεὶ ἡ εὐλαϊὰ τῶν ἑρῶν, παρεκλάσαντο,
 ἐπὶ ὀνόματι Χριστοῦ, ὃν λέγει διώκει, Ἰξάνι-
 σαδὸς, καὶ οὐκ ἀπέβαιναι Ἰξάνης ἡ ὑγῆς γε-
 νόμενος ὁ ἄνθρωπος, ἀναφανδὸν ἀπέδειξε
 πρὸς ἀπλήσια χεῖρα, δόξα Ἰν τέτοις, οἷς καὶ
 Θεὸς αὐτὸς ἀλήθειαν ἐπέφησάτο, καὶ ἠτορ-
 μένος λέγει ἡ καλέων ἐπακέσας καὶ τὸν κά-
 μιν ἰαίασάμενος ἀλλ' ἐπὶ τῶν μετὰ
 λήθησαν οἱ ἰστέτοις τοῖς μοναχοῖς ἐπεβλενόντες
 εἰσὶν δὴ νύκτωρ αὐτοὺς συλλαβόμενοι, διη-
 λῶν εἰς αἰγυπτίαν πρὸς τὸν ὑπολιμῶν κυκλα-
 ρῶν ὡκεν ἡ ταύτω ἄνδρες ἀμύνησι χρι-
 στιανῶν δόγματι, καὶ δόξα αἰμόνες καθότι καὶ
 παλαιότερα παρ' αὐτοῖς ὄντος, πολὺ τέτα-
 σίας εἶχον ὡς ἡ κατῆραν, φασὶν ἅμα τῇ
 ἐπιπέσει τῶν ἀνδρῶν, δαίμονι ἐπιπέσει κερ-
 βῆσαν τὴν θυλίαν, ἡ ἱερῶς εἰς ἀπάντησιν ἀν-
 τὶς εἰθεῖν θεῶς ἡ βοώσης τ' κόρης, καὶ
 πλαγῆτες οἱ τῆς ἀνθρώποι τῶ ἀϊφνιδίῳ καὶ
 πρὸς ὅξω ἡ πρὸς ἀγάθω, εἶπον ὡς ἡ πρὸς
 τῇ νύκτωρ ἡ ὄντος ἱερῶς πρὸς εὐτας ἐφερε,
 πόνοι μὲν ἡ ἐπὶ γῆν κυλινδραμένη, ἡ ἐπὶ
 μέγα ἀνέκραγε ἡ δὴ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἡκέει, ὡς
 μετὰ Θεὸς θεράποντες ἡ ἰσίου ἡ τῶ πα-
 λαιόν ἡ μὲν ἐστὶν οἰκίησιον ὄχλη μὲν ἡ ἐδ' ἐνί-
 τάσι τῶ ἀνθρώποις ἀγνώτες, ἀνὸς ἡ λαθ-
 ῶν, ταύτας ταῖς λίμναις περικεκλιμένοι
 πάντες ἐπὶ τῶ φιλῶν ὑμῶν, δέχεσθε τὸ ἡ-
 μέτερον κῆμα, καὶ οἰκίον ποιήσατε ἡμεῖς δὲ
 ἡ ἐκκομῆ ἡ ἡ μὲν τοιαύτας ἡ φωνῶς
 ἐπιπέσει τῶ δαίμονι τῶ ἀμφιμα-
 κελον, ἡ παῖς ἐβόρησεν ἐπὶ τῶ ἡ ὄντος
 πάσης τῶ οἰκίῳ, ἡ ἡ πᾶσι πανδημεί-
 ας χριστιανισμὸν μετέβαλε καὶ ἀμεινῆ καθε-
 λόντες τὸν παρ' αὐτοῖς ναόν, εἰς ἐκκλησίαν με-
 τεικέναν ταῦτα ἡ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ
 ἀγγελόμενα, ἡ μετὰ εὐλῆ τὸν λέκιον
 ἐκινδύνισεν ἡ τῶ τῶ ἰδίων μισείας, ὡς ἐκ
 ἀνθρώποις, ἀλλὰ ἀπὸ τῶ Θεῶ πόλεμον πρὸς
 ἡ κατὰ γέλλων ἀπὸ κατὰ λάθρα ὄντος ἀμ-
 φιμακίον ἐπὶ τὰ ἰδία ἡ καὶ τὴν ἑρημὸν
 ἐπιπέσει περὶ ἡ ὄντος ἡ ἐν λέκιῳ

A Porro eo ipso tempore quo milites in
 eos impetum facturi erant, quidam ad
 eos perlati esse dicitur, cujus artus
 jamdudum ita arefacti erant atque ex-
 tenuati, ut pedibus insistere non posset.
 Quem cum oleo unxisent, jussunt
 ut in nomine Christi quem Lucius
 persequeretur, exurgeret ac domum
 rediret. Ille autem repente sanatus,
 perspicue demonstravit, illorum doctri-
 nae assentiendum esse, penes quos Deus
 veritatem esse restitutum fuisset; etiam
 cum accusatione Lucii invocantes i-
 plum exaudiens, & ægrotum sanitati
 restituens. Nec idcirco tamen respue-
 runt ii qui Monachis istis insidiaban-
 tur: sed noctu eos comprehensos,
 in quendam Ægypti insulam quæ pa-
 ludibus undique circumcincta est, abduxerunt.
 Incolæ ejus insulæ, religionis
 Christianæ penitus expertes erant, &
 dæmonum cultui dediti. Templum
 enim quod apud ipsos erat vetustissi-
 mum, summa religione veneraban-
 tur. Eo cum appulissent, fertur fi-
 liam sacerdotis quæ a dæmone obsessa
 erat, illis à nave egredientibus ob-
 viam venisse. Quæ cum curreret cla-
 maretque, insulani repentinâ & im-
 provisâ re stupefacti, puellam seque-
 bantur. Postquam vero accessit ad na-
 vem quæ sanctos senes veherat, eju-
 lans & humi provoluta supplicare cœ-
 pit, altaque voce clamare: Quid ad nos
 venistis, o famuli magni Dei? Hæc
 enim insula nobis vetus domicilium est.
 Nemini molesti sumus: sed cunctis
 mortalibus ignoti, hic delitescimus, pa-
 ludibus istis undique circumclusi. Quod
 si vobis ita placet, hanc nostram posses-
 sionem accipite, & vestro juri vindica-
 te: nos ea cedimus. Et puella quidem
 hæc vociferabatur. Sed cum Macarius
 ejusque comites dæmonem objurgas-
 sent, puella ad sanam mentem rediit.
 Quo facto, & pater virginis illius cum
 omni familia, & universa insula ad
 Christianam religionem conversa est:
 & fanum quod apud ipsos erat demoliti,
 in Ecclesiam commutarunt. Hæc
 cum Alexandria nuntiata essent, Luci-
 um non mediocri dolore affecerunt.
 Verebatur enim, ne ipse in suorum odiū
 incurreret, quippe qui non hominibus,
 sed Deo ipsi bellum indixisset. Statim
 igitur occulte mandavit, ut qui cum
 Macario erant, ad suas sedes & in solitu-
 dinem reverterentur. Ac Lucius quidem

Agyptum hoc modo perturbavit. Quæ quidem per id tempus non Didymo solum Philosopho qui ea tempestate floruit, sed & alis doctissimis viris emicabat. Ad istorum igitur virorum, & ad Monachorum de quibus dixi virtutem oculos adjiciens Ecclesia Aegypti, Lucio ejusque affectis repugnabat. Et quanquam persecutionem sustineret, Arianos tamen multitudine longe superabat.

Ἔδεν τὴν αἰγυπτιὸν ἐδόνει· ἑσθὲ τὸ τῆτον τὸν χεῖνον, ἐμὸν δίδυμω πρὸ φιλοσόφω κατ' ἐπισημοῦ καιρῶ ἀκμάζοντι, ἀλλὰ καὶ ἀλλοῖσι ἐλλογμοῖσι διέπρεπεν· ὧν εἰς τὴν δρεῖν ἄποβλέψασα καὶ τῶν ἀνυθῶν μοναχῶν, ἐναντίας εἶχε τοῖσι ἀμφιλέκτιον παρδιδόκειμι ἡ δὲ δρεῖς παρὰ τοῖσι πλήθεσι, καὶ διωκομένη ἡ κατ' αἰγυπτιὸν ἐκκλησία.

CAPUT XXI.

Enumeratio Provinciarum in quibus Nicæna fides predicabatur : & de Scytharum fide, deque Vetrarione ejus Genitis Episcopo.

Idem quoque tunc temporis apud Osdroenos accidit; & apud Cappadoces, quippe quibus par quoddam mirabile proriusque divinum obtigerat, Basiliscus scilicet primarius apud ipsos urbis Cæsareæ Episcopus, & Gregorius Nazianzi. Syria vero & finitimæ Provinciæ, ac præcipue civitas Antiochia, in maxima perturbatione ac tumultu versabantur: cum Arianii quidem numero plures essent & Ecclesias obtinerent: Catholici tamen haudquaquam pauci essent, quos Eustathianos & Paulinianos vocabant; quibus Paulinus præerat ac Meletius, ut supra retulimus. Horum ope Antiochenis Ecclesiis, cum parum abfuisset quin universa Arianam amplecteretur hæresin, ægre admodum Imperatoris conatibus & eorum qui apud Imperatorem plurimum poterant, resistere valuit. Ubique enim à generosis & fortibus viris Ecclesiæ regerantur, populi, ut verisimile est, priorem sententiam non mutabant. Certe Scythas hanc ob causam in pristina fide permansisse narrant. Hæc autem Provincia multas urbes & vicos continet & castella. Metropolim autem habet Tomes, urbem magnam & opulentam, ad mare sitam, in sinistro latere Ponti Euxini. Porro vetus illic consuetudo etiamnum manet, ut totius Provinciæ Ecclesias unus tantum regat Episcopus. Per id tempus Ecclesiis illis præerat Vetrario, tunc cum Imperator Valens ad Urbem Tomes advenit. Qui cum Ecclesiam eius loci ingressus esset, & ut solebat suaderet Episcopo, ut cum Arianis communicaret, Vetrario constantè & libere

Κεφ. κα΄.

Κατάλογος τῶν τόπων, ἐνθα τὸ δόγμα τῶν ἐναντιῶν ἐπισημοῦ καὶ ἀμφιλέκτιον τῶν σκυθῶν πίστεως, καὶ ἀμφιλέκτιον τῶν ἡμετέρων ἔθνεσιν.

Τοῦτο δὲ τότε συνέβαινε καὶ ἄλλα ἄλλα τοῖσι· ἐμὴν ἀλλὰ καὶ καππαδοκίας, καὶ τε ξυωρίδα πρὸ θείαν ἐκ λογιστῶν γαλαχῶσι, βασιλεῖον τὸν καισαρίας τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπίσκοπον, καὶ γρηγόριον τὸν ναζιανζῆσιν· ἡ κατὰ περίεξ ἔθνη, καὶ μάλα ἡ τῶν ἀνυθῶν πόλις, ἐν ἀταξίαισι καὶ ταραχαῖσι ἦσαν πλῆθον μὴν ὄντων τῶν τὰ δρεῖς Φεργηνῶν καὶ τῶν ἐκκλησίας ἐχούσων· ἔσχε ὀλίγων δὲ ὄντων καὶ τῶν δὸ τὸ καθόλου ἐκκλησίας, ἐς εὐσταθιανὸν καὶ παυλιανὸν ὀνόμαζον, ὧν ἡγεῖτο παυλιανὸς τε καὶ μελέτιος, ὡς ἐν τοῖσι ἀνωτέρω ἐγνωσμένῳ διατρεπόμενος, ἡ ἀνυθῶν ἐκκλησία πᾶσα κινδυνώσασα γρηγορεῖ τῆς δρεῖς ἀρρέσεως, μόλις ὑπερέσχε ἐναντίον τῶν βασιλέως ἀπερθεῖ, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν δυναμῶν ὡς εἶκε γὰρ, εἰ συνῆθη ἀνδρείως τὰ ἐκκλησίας ἰθύνειν, ἐμὴν ἐβάλλοντο τὸ ἀπερθεῖ δρεῖς τὰ πλῆθη· ἀμείλιτοι καὶ σκληροὶ λόγῳ διὰ ταύτην αἴτην ἴππ' αὐτῆς μέγα πειρασῶν τῆτον ἡ τὸ ἐθῆσιν, πολλὰς μὴν ἐχέει πειλαίς καὶ κόμας, καὶ φρέσια· μητροπολις ἐστὶ τόμις, πόλις μεγάλη καὶ εὐδαίμων ἀμφιλέκτιος, ἐξ ὀδωνύμων ἐπιστολέων τὸν εὐξείνου καὶ λεμῆρον πόντον· εἰσέτι ἡ καὶ νῦν ἐθῆσιν πηλαίων ἐνθάδε κεραιεῖ, ἡ παλιὸς ἔθνεσιν ἐναντίας ἐκκλησίας ἴππισκοπεῖν· καὶ δὴ τὸν παρὰ καιρῶν, ἐπετεροπυετῆτων βρετανίων καὶ ἄλλης ὁ βασιλεὺς ἤκεν εἰς τόμῳ· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀφίκετο, καὶ ὡς εἶπεν ἐπέμπε αὐτὸν κοινωνεῖν τοῖσι δὸ τῆς ἐναντίας ἀρρέσεως, ἀνδρείως μάλα ἀπερθεῖ τὸν καιρῶν παρρησιαστικῶς.

παρρησιασάμενος πρὸς τὸ δόγμα τῶν ἐν
 νικαία σιωληθόντων, κατέλιπεν αὐτόν, ὡς εἰς
 ἕτερον ἦλθεν ἐκκλησίαν καὶ ὁ λαὸς ἐπηκολυ-
 θησε· ἡ δὲ πόλις σιωληθῆναι
 βασιλεῖα ὀψόμενοι, καὶ νεώτερον ἔσε-
 δαί πρὸς δόξαν· ὅσοι φθίβεις ἵ εἰ-
 λης σὺ τοῖς ἀμφ' αὐτόν, χαλεπῶς ἤνεγκε
 τὴν ἕξιν καὶ συλληθῆναι βρεθάνιονα, εἰς
 ὑπερορίαν ἀγαθὸν πρὸς ἑταξέ· καὶ εἰς μα-
 κρον αὐθις ἐπανάγαθ' ἐπέτερε· χαλε-
 παίνοντας γ' οἶμαι πρὸς τὴν φυγὴν ἔ-
 σπασάν· ἀνδρείους τὸν Ἰππασάμενον, καὶ τῆ
 ἔσει τῶν τόπων, ἀναγκάσας τῆ ρωμαίων οἰ-
 κηθῆναι, καὶ τῶν ἱερέων τὸ κλίμα βαρβάρων
 πρὸς ἐλλήνων· βρεθάνιον μὲν ἐν ὧδε
 κρείττων ἀνεφάνη τῆς ἑκράσει· πρὸς δὲ
 ἀνέτατε ἀλλα ἀγαθός, καὶ Ἰππασάμενον
 βίαι Ἰππασάμενον, ὡς καὶ αὐτοὶ οὐδὲν μαρτυ-
 ρῶν ὡς Ἰππασάμενον ἢ πᾶς κλήρος ἐπειράθη διὰ
 τὰ τῆς τῆ βασιλείας ὀργῆς, πλὴν τῶ
 πρὸς ἑσέραν τῆς δεχομένης τῶ ἐκκλη-
 σιῶν καθότι τῶ ἐπέκεινα ρωμαίων ἤρχεν ἑ-
 ληνιανός, ἐπανέτης τὸ ἀντὶ δόγμα τῶ
 ὀνικαία σιωδῶ, καὶ εὐλαβῶς εἰς ἀγαν πρὸ
 τοῦ θεοῦ ἔχων ὡς μὴ τῆ Ἰππασάμενον τοῖς ἱεροῦσι
 μὴδεν, μὴτε ἀλλως ἀρεῶν νεώτερον ἐπὶ
 χέρον ἢ ἀμείωνι δοκῶν πρὸς τῆς ἐκ-
 κλησίας θεσμῶν· τὰ δὲ γ' κρείττων τ' αὐτὸ
 δικμασίας ἠγάτο, καὶ πρὸς βασιλεῦς ἀεισος
 γρονῶς, καὶ ἱκανὸς ἀρχεν διὰ τῶν πρᾶγμα-
 των φανεῖς.

A coram Imperatore locutus de doctrina
 fidei Nicæna, ab eo discessit, & ad aliam
 Ecclesiam se contulit : quem populus
 quoque secutus est. Univerſa autem
 fere civitas confluxerat, Imperatoris
 videndi caussa, & quia novi quidpiam
 eventurum credebatur. At Valens unâ
 cum suis derelictus, contumeliam ini-
 quo animo tulit. Quocirca Vetranio-
 nem comprehensum, in exilium abduci
 jubet : nec multo post redeundi ei copi-
 am fecit. Nam cum Scythas, ut opinor,
 ob exilium Episcopi sui indignantes vi-
 deret, metuere cepit ne quid novarum
 rerum molirentur. Norat enim eos for-
 tianimo præditos esse, & ob situm loco-
 rum, utiles ac necessarios esse Imperio
 Romano, valli instar objectos finitimis
 Barbaris. Hunc in modum Vetranio
 conatus Principis superavit: vir & in re-
 liquis rebus eximius, & vitæ integritate
 conspicuus, sicut ipsemet Scythæ te-
 stantur. His de causis omnes fere ubi-
 que clerici Imperatoris iram experti
 sunt, exceptis Occidentalium partium
 Ecclesiis. In illis enim regionibus re-
 gnabat Valentinianus, qui & Nicæna
 Synodi doctrinam sequebatur, & erga
 divinum numen adeo piè erat affectus,
 ut neque imperaret quidquam sacerdo-
 tibus, neque omnino novare aliquid in
 Ecclesiasticis sustineret, si quid sibi de-
 terius aut rectius visum fuisset. Has
 enim res, examine ac iudicio suo præ-
 stantiores esse existimabat, quamvis
 eximius esset Imperator, & ad res geren-
 das, ut experimento patuit, aptissimus.

CAPUT XXII.

Κεφ. κβ.

*Quomodo tunc temporis cum de Spiritu
 Sancto mota esset quaestio, eum Patri &
 Filio consubstantialem esse decretum est.*

Ὅτι καὶ ἐκείνη καιρὸ κινηθέντος τῶ πρὸς τὸ ἅγιον πνεύματος λό-
 γου, ἐκυράθη ὁμοῖον λόγον πατρὶ τε καὶ υἱῷ.

ΕΝ τῷ τῷ ἵ πάλιν, ἡδὴ μὲν πρῶτον
 δόξαν ἔχον, ἡν ἵ πλεον Ἰππασάμενον ἢ
 Ἰππασάμενον ἢ, εἰ καὶ τὸ ἅγιον πνεύμα πα-
 τρὶ τε καὶ υἱῷ ὁμοῖον δόξαν ἔχον πρὸς ἵ-
 κεν εἰς καὶ τε πρὸς τῷ πολλὰ δια-
 λέξεις, ἔχ' ἡττον ἢ πρῶτον πρὸς τὸ θεῶ
 λόγῳ συνέστησαν καὶ τῷ δὲ ἀλλήλους συνε-
 φέρων ὅτι τε ἀνόμοιον καὶ ὁμοιοῦσιν τὸν υἱὸν

Eodem tempore rursus mota est
 quaestio, utrum Spiritus Sanctus
 ejusdem cum Patre & Filio substantiae
 censendus esset, quæ quidem quaestio
 cum jam pridem cœpta fuisset, tunc ma-
 ximum incrementum acceperat. Multæ
 igitur hac de re disputationes magna
 contentione factæ, non minus quam an-
 tea de Dei Verbo. Porro in hac con-
 troversia Anomiani, & ii qui Filium Pa-
 tri similem quoad substantiâ asserbant,

Pppp

inter se consenserunt. Utrique enim Spiritum sanctum ministrum esse, & ordine atque honore tertium, & substantia dissimilem asseverabant. Quicumque vero Filium Patri consubstantialem esse profitebantur, idem quoque sentiebant de Spiritu. Quam doctrinam in Syria quidem Apollinatis Laodicensis: in Aegypto autem Athanasius Episcopus; in Cappadocia vero & in Ecclesiis Pontici, Basilii & Gregorii acerrime tutati sunt. Porro cum hæc quaestio ageretur, & contendendi studio magis magisque in dies cresceret, Episcopus urbis Romæ, re comperta scripsit ad Orientis Ecclesias, ut Trinitatē consubstantialem, & honore gloriaque æqualem, una cum Occidentalibus Episcopis confiterentur. Quo facto, utpote controversiâ iudicio Romanæ Ecclesiæ terminatâ, singuli quievêre: eaque quaestio finem tandem accepisse videbatur.

CAP. XXIII.

De morte Liberii Episcopi Romani: deque Damaso & Ursino qui post illum fuerunt. Et quod uni versus Occidens præter Mediolanum & Auxentium eius Episcopum, recte sentiebat. Item de Synodo Romana que Auxentium deposuit, & de regula quam promulgavit.

PER idem tempus mortuo Liberio, Damasus Romanæ sedis administrationem suscepit. Qua in ordinatione Ursinus quidam Diaconus quorundam suffragiis nominatus, cum repulsum passus esset, ferre non potuit: sed clam ab obsecris quibusdam Episcopis ordinatus, Ecclesiam discerpere, & separatim collectas agere conabatur. Diviso igitur populo, alii quidem istum, alii vero Damasum præferabant Episcopum. Hinc, ut verisimile est, ingens contentio ac seditio multitudinis exarsit: adeo ut malum ad vulnera & cædes usque prorumperet. Donec Præfectus urbis, multis tum ex plebe, tum ex clero supplicio affectis, Ursini conatum repressit. Quod vero ad doctrinam fidei pertinet, nec Romani, nec ulli alii in Occidentis partibus, tunc temporis, sicut nec antea, inter se dissidebant: sed universi sententiam Nicænæ Synodi approbant, & Trinitatem æqualis honoris ac potentie venerabantur. Excepto duntaxat Auxentio; qui tunc Mediolanensi

ἐναυλέγοντες ἀμφότεροι γὰρ διακονικὸν καὶ τρίτον τῆ τάξει καὶ τῆ τιμῇ, καὶ τῆ ἐστία αὐλοῖον τὸ πνεῦμα ἰσχυρίζοντο ὅτι ὁμοουσιον τῷ πατρὶ τὸν ὕμν ἐδόξαζον, τὰ αὐτὰ δὲ αὐτῶν πνεύματι ἐφρόνεν ὁμοαγνώως ὁ τρίτον λόγῳ συγίσιον, ἐν μὴν τῆ συρία δὸσολδὸν αὐτοῦ ὁ λαοδικεύς ἐν αὐγύπτιω δὲ ἀθανάσιος ὁ ἐπίσκοπος ὡσαύτῃ καππαδοκίαις κρηταῖς ἀνα τὸν πόντον ἐκκλησιαστικῶν βασιλέων ἡ Ζηρηγόριος ἀνακινεμένης ἡ τοιαύτης ζήτησεως, καὶ ὡς εἰκὸς ταῖς φιλονεικίαις ὁμοουσιον πλέον ἐπίδοξου, μαθῶν ὁ Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐγράφε ταῖς ἀνα τὴν ἑὼ ἐκκλησιαστικῶν τοῖς δὲ τῶν δύσεως ἱερεῦσι, περὶ ἀομοουσιον καὶ ὁμοδόξου πρεσβεύειν τῆς ἡγεμονίας, καὶ ἡλικιωμένοις ἀπαξ ὡσαύτῃς Ῥωμαίων ἐκκλησιαστικῶν συχίαν ἡγοῦν ἕκαστοι, καὶ τῶν ἑχρῶν ἐδόξεν ἡ τοιαύτη ζήτησις.

Κεφ. κγ.

Περὶ τελευτῆς Liberii Ῥώμης, καὶ Damaso καὶ Ursino τῶν μετ' αὐτῶν καὶ ἀντιστήσαντων τὸ ὄρθιον ἐδόξαζον, πλὴν μετ' αὐτῶν καὶ αὐξέντιος τῆ ταύτης ἀρχιερέως, καὶ αὐτῶν ὅτι ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ἥτις κατέλιπον αὐξέντιον, καὶ ἔγραψεν.

Περὶ ἡ τρίτον τὸν χρόνον Liberii τελευτήσαντος, ἐπιπέπευτο Damaso τῶν Ῥωμαίων ἱρόνον ἑσπέρων ὡσαύτῃ χειροτονία καὶ ἐπίσκοπος τῆς διακονίας, ἀπὸ τῶν ἑσπέρων ἠνεγκέ λαβεῖν ἡ ὑπὸ τινῶν ἀσήμεν ὁμοουσιον χειροτονηθείς, διασπῶν τὸν λαὸν ἐσπέρων δαξέ, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐκκλησιαστικῶν μετὰ ἑαυτοῦ ἡ τῶν πλῆθους, οἱ μὴν τρίτον, οἱ δὲ Damaso ἡπίσκοπον ἡξίεν καὶ πολλῶν τῶν δημοκρατικῶν, ἕως εἰς ἡσάσις ὡς μέχρι καὶ Ῥωμαίων καὶ φόνων τὸ κακὸν ἀπερθεῖν εἰσὶν ἐπὶ τῶν Ῥώμης ὑπαρχῶν πολλῶν ἡ δῆμος καὶ τῶν κληρῶν πτωρῶν ὑποβαλῶν, ἐπαύσε τῶν ἐσπέρων ἐπιχειρήσειν δογματῶν δὲ ἀπερθεῖν θὰ ἀπερθεῖν, ἕτε Ῥωμαῖοι διεφείρον ἕτε ἕτεροι τῶν ἀνα τὴν δύσειν ἀλλὰ πάντες τὰ δόξαζον τοῖς ἐν νικαίᾳ συνεβούσιον ἐπήνευ, καὶ περὶ ἀδα ἰσότημον τε καὶ ἰσὸδύναμον ἐδόξαζον πλὴν τῶν ἀμφοῖν τῶν αὐξέντιον ὅς ἀπερθεῖς τότε τῆς ἐν μετ' αὐτῶν.

δικησίας, ἅμα πῶν ἐπεχείρει νεώτερον, καὶ
 πρὸς τὴν κοινὴν συνθήκην τῆς πρὸς ὅσων ἱε-
 ρεῶν, τὸ δόγμα κεραιώεν, καὶ τὰ ἴσα
 φρονεῖν τοῖς ἀνόμοιον τὸν ἴον καὶ τὸ πνεῦμα
 δοξάζουσι καὶ τὴν ὑπερβύτην Πηλοῦδον Ζήτη-
 σὶν καὶ ἀμύλων σάβων ἢ τῶν ἀπὸ τῆς γαλλίας
 καὶ βενετίας, καὶ παρ' ἑτέρων πινῶν ταῦτα πα-
 ράδοξον παρ' αὐτοῖς, καὶ πολλὰ ὑπερβύτην συνελ-
 θήσιν εἰς Ῥώμην Ἐπισκοποὶ πολλῶν ἔθνων,
 ἐκ τῆς αὐτῆς κοινῆς ἀλλότρετον εἶ-
 ναι αὐξήσιον, καὶ οὗτοι ὁμοίως ἀπὸ δοξάζον-
 ται βεβαίαν ἢ ἄλλω τὴν πρὸς ἀδοξασαν πίστιν
 πρὸς τὴν νικαία συνόδον τῶν ἐν Σαμνίνω δο-
 ξασάντων ὑπερβύτων ταύτης, ἀκύρων ὄντων,
 ὡς μήτε τῶν Ῥωμαίων Ἐπισκόπων, μήτε τῶν
 ἄλλων συνθεμένων αὐτοῖς καὶ ὡς πολλῶν τῶν
 ἀντιθεσυνελθόντων, ἀπαρεδέχθησαν τοῖς τότε
 παρ' αὐτῶν δεδογμένοις ταῦτα ἢ ἄτω γρη-
 στακῆ δόξαι, μαρτυρεῖ καὶ ἡ Ἐπιστολὴ δα-
 μασίου Ῥωμαίων ἐπισκόπων, ἢ τῶν ἅμα αὐτῶν
 τότε συνελθόντων, πρὸς οὗτοι Ἰλλυριῶν Ἐπι-
 σκόπων γραφεῖσα ἔχει ἢ ὡδε.

Οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων εἰς τὸ ἱερὸν
 συνέδριον συνελθόντες, τοῖς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ
 καθέσταν ἐπισκόποις, δάμασος, καὶ χαλέ-
 ρειος, καὶ οἱ λοιποὶ, τοῖς ἀγαπήσις ἀδελ-
 φοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Πισθίον τὴν ἀγίαν πίστιν ἡμῶν, ἢ ἐν τῇ δι-
 δασκαλίᾳ τῶν ἀποστόλων θεμελιωθεῖσαν,
 ταύτην κατέχειν, καὶ ταύτην τῷ λαῷ ὑψηλά-
 ται ἢ πρὸς τῶν ἀποστόλων πρὸς τῶν πατέρων,
 ἢ ἐν λόγῳ διαφωρεῖ ἢ ἐν ἄλλως ἀρ-
 μόλις διανοήσας ἢ θεῶν ἱερεῖς, ἢ ὧν δικαίων
 ἱστίες ὅπως παιδὲς ἀλλὰ δι' ἀναφορῆς
 τῶν ἐν γαλλίᾳ καὶ βενετία ἀδελφῶν, ἐν ἡμῶν
 πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ ἀλλήλων ὅπως κακὸν ἐμὸν
 καὶ ἀφελῆσαι πινῶν ἢ ἀπλοτήν οἰκείαις ἐρμη-
 νείαις ἀντίσταντο, διὰ τῶν διαφορῶν διδα-
 καλίας διανοομένων μὴ παρελθάνειν,
 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῶν πατέρων ἡμῶν κατέχειν
 τὴν γνώμην, ὅσακις ἀν' ἀναφορῆς βεβαίως
 ἀπεφώνηται τοιγαρὲν αὐξήσιον τὸν με-
 δολάνον ἔξαιρέτως ἐν τῷ τῷ πρῶτῳ
 καὶ ἀκακεῖται πρὸς ἐγγράφαι δίκαιον
 ἐν ἐστὶ, πάντα οὗτοι ἐν τῷ Ῥωμαίων
 κόσμῳ διδασκάλους ὁμοφρονεῖν, καὶ

A praefidens Ecclesiae, cum paucis quibus-
 dam res novas moliebatur, & contra
 communem consensum Occidentalium
 Episcoporum, Arit opinionem stabili-
 lire, & cum iis qui Filium ac Spiritum
 sanctum, juxta controversiam recens ex-
 ortam, Patri dissimilem esse censabant,
 consentire nitentur. Sed cum Episco-
 pi Galliae & Venetiae, idem quoque ten-
 tari à quibusdam aliis retulissent, brevi
 post tempore Episcopi ex multis Pro-
 vinciiis Romam convenientes, Auxenti-
 um eosque qui idem cum illo sentirent,
 alienos esse à communione sua decreve-
 runt: utque fides quae à Concilio Nicae-
 no tradita erat, firma ac stabilis permaneret;
 infirmatis iis qui in Ariminensi
 Synodo contra illam fidem decreta
 erant, eo quòd nec Romanus Episco-
 pus, nec alii gestis illis consensissent,
 multique etiam ex iis qui huic Synodo
 interfuerant, decreta ejus improbavissent.
 Hac porro ita gesta constituta-
 que esse testatur Epistola Damasi, quam
 ille unà cum Episcopis qui tunc Romam
 convenerant, scripsit ad Episcopos Illy-
 rici. Sic autem habet.

Episcopi ad sacrum Concilium Romae con-
 gregati, Episcopis in illyrico constitutis,
 Damasus, Valerius & reliqui, dilectis fra-
 tribus in Domino salutem.

Credimus vos Sacro-sanctam fidem
 nostram, quae super doctrina Apostolo-
 rum fundata est, retinere, eamque popu-
 lo praedicare: quae à Patrum decretis
 nullatatione dissentit. Neque enim de-
 cet aliter sentire sacerdotes Dei, à qui-
 bus etiam sapientes erudiri debent. Ve-
 rum fratrum ex Gallia & Venetia rela-
 tione didicimus, nonnullos haeresin in-
 ducere studere. Quod malum non so-
 lum praecavere debent Episcopi, sed
 quaecunque seu per imperitiam, seu per
 simplicitatem quorundam, veris ac pro-
 priis interpretationibus adverfantur:
 nec ab illis qui diversa dogmata commi-
 niscuntur, abripi in errorem, sed potius
 Patrum nostrorum decreta retinere, quo-
 ties illi variis consiliis temere circumfe-
 runtur. Quapropter Auxentium Medio-
 lanensem praecipue in hoc negotio dam-
 natum esse perscribunt. Aequum igitur
 est, ut omnes in orbe Romano Ecclesia-
 rum doctores inter se consentiant, nec

PPPP ij

της μελιτικής κοινωνίας, ἀπολλιναρίω προσέθε-
 τὸ καὶ τῶν τὰ αὐτὰ δοξαζόντων ἐπὶ τῆς ἀντιο-
 χέων ἡγεῖτο· αἱ δ' οἱ τῆς αὐτῆς πόλεως, πλῆθος
 οὐκ ὀλίγον πειθόμενον ἔχων, οἱ καὶ ἀπ' αὐτῆς
 τῆς προσηγορίας ἔλαχον, βίβαλιανοὶ καὶ
 ἀντιοχέων εἰς ἐπὶ νῦν ὀνομαζόμενοι λέγε-
 ται, δὲ τὸ παθεῖν ὑπολύτης, ὡς ὑπερβου-
 θεῖς καὶ φλακίανθ' ὃς ὑπερβου ἐπετραπή
 τὸν ἀντιοχέων θρόνον, συμπροσβύλευσ' τότε
 αὐτῶν, καλυθεῖς συνήθως εἰδὲν τὸν ἐπί-
 σκοπον· παρδουδοκίμει δ' αὖ νομίσας,
 ἀντιοχίαν ὑπέστη καὶ πρὸς ἀπολλινάριον
 ἐλθὼν, ἐκοινωνήσας, καὶ φίλον αὐτὸν εἶχεν· ἐν
 τῷ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι χωρὶς ἐκκλη-
 σιάζον ὑπο ἐπισκόποις ἰδιοῖς, καὶ θεσμοῖς
 ἑαυτῶν ἄλλοτρίοις τῆς καθολικῆς ἐκκλη-
 σίας, καὶ τὰς νενομισθῆσας ἰσθῆς ὡδῆς,
 ἡμμετραῖα πνα μελύθρια ψάλλοντες, παρ'
 αὐτῶν ἀπολλιναρίω ευρημύρα· πρὸς γὰρ τῆ ἀλ-
 λη παιδεύσει, καὶ ποιητικῶς ἂν, ἢ παντὸς ἀπάν
 μέτρων εἰδήμων, καὶ τοῖς ἐντευθεν ἡδύσμασι
 οὐκ πολλὰς ἐπέθεν αὐτῶν προσέχειν· ἀν-
 δρες τὲ καὶ οὐκ ὄντες ἢ ἐν ἔργοις, καὶ
 γυναικῶν καὶ οὐκ ἴσθῆς τὰ αὐτῶν μέλη
 ἐφαλλον· ἀποδοῖς γὰρ ἀνέσεως, καὶ ἐσθῆτων,
 καὶ τῶν ἄλλων, πρὸς τὸν ἑκάστῃ καιρῷ εἰ-
 ῥύλλια αὐτῶν πεπόνθη, πάντα εἰς εὐλογίαν
 θεῶν τεινοῖα· μαθὼν ἐν ταύτῃ τὴν αἵρε-
 σιν εἰς πολλὰς ἔρπειν πρὸ τῶν δαμασῶν ὁ
 ῥωμαίων ἐπίσκοπος, καὶ Πέτρος ὁ ἀλε-
 ξανδρείας, συνῶδες χρομένης ἐν ῥώμῃ,
 ἄλλοτρίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐψη-
 φίσαντο· λέγεται δὲ καὶ ἀπολλινάριον
 ῥμοῖως ὑπο μικροψυχίας νεφερίσας καὶ
 τὸ δόγμα, ὅτι αἰτίας τοιαύτης ἦν καὶ γὰρ
 ἀθανασίον ὁ τὴν ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίαν
 ἐπηρεεύσας, καὶ τὴν ἐπὶ κωνσταντίας
 φυγὴν προσετάχθη ἐπανελθεῖν εἰς αἰ-
 γύπτον, διοδεύοντι τὴν λαοδικίαν, συν-
 ῆθῆς αὐτῶν ἐχρητο καὶ εἰς τὰ μάλιστα φί-
 λῶν ἀπαμύτῃ δὲ ἔσθῆς τῆς πρὸς αὐ-
 τὸν κοινωνίας τοῖς ἀπὸ τῆς ἐναντίας αἵρε-
 σεις, ἂν ἦν καὶ γεώργιον ὁ ἐνθάδε ἐπίσκο-
 πος, ὑβριστικῶς ἐκβάλλεται τῆς ἐκκλη-
 σίας, ὡς καὶ κανόνας καὶ οὐκ τῶν ἰε-
 ρεῶν νόμους ἀθανασίῳ συγγενέμενον· ἐπι-

A Meletii abjunctisset, Apollinare adhæsit:
 iisque qui Antiochiæ eandem opinio-
 nem sectabantur præfuit, ob vitæ suæ
 sanctimoniam haud paucos auditores
 habens, qui ab ipso cognomentum sor-
 titi, Vitaliani etiamnum ab Antio-
 chensibus appellantur. Huc autem
 prolapsus esse dicitur ex offensione ani-
 mi, eo quod despectus fuisset à Flaviano
 tunc compresbytero, postea vero Anti-
 ochenis Ecclesiæ Episcopo: à quo pro-
 hibitus fuerat, ne Episcopum more soli-
 to videret. Contemni enim se arbitra-
 tus, humani quidpiam passus est: & ad
 B Apollinarem transgressus, societatem &
 amicitiam cum eo junxit. Abhinc in
 aliis quoque civitatibus separatim con-
 ventus agere cæperunt sub Episcopis
 suæ sectæ, & ritibus usi sunt ab Ec-
 clesia Catholica alienis: præter sacros
 Hymnos qui in Ecclesia cani so-
 lent, cantica quædam numeris adstri-
 cta psallentes, quæ ab Apollinare erant
 excogitata. Namque hic præter reli-
 quam eruditionem, Poeticæ quoque
 & omnis generis carminum gnarus,
 multis ejusmodi oblectamento captis,
 ut ipsi adhererent persuasit. Denique
 viri in conviviiis, & dum opus face-
 rent: mulieres verò inter texendum,
 cantica ejus psallebant. Etenim pro
 labore atque otio, pro diebus festis ac
 reliquis omnibus, brevia quædam
 composuerat carmina, cuncta ad lau-
 dem divini numinis spectantia. Pri-
 mus autem Damasus Episcopus urbis
 Romæ, & una cum illo Petrus Alex-
 andrinus Antistes, cum hanc hære-
 sin latius serpere intellexissent, Con-
 cilio Romæ congregato, eam ab Ec-
 clesia Catholica alienam esse decreve-
 runt. Cæterum ipse quoque Apollina-
 ris, ex infirmitate animi ad dogmatum
 novitatem simili modo prolapsus esse
 dicitur, ob hujusmodi causam. Nam
 cum Athanasius Episcopus Ecclesiæ
 Alexandrinæ, post exilium quod re-
 gnante Constantio pertulerat, redire
 in Ægyptum jussus esset, ei per Lao-
 diceam transeunti familiaris & amicus
 factus est Apollinaris. Sed quoniam
 communicare cum Athanasio sceleratum
 habebatur ab Arianis, ex quorum nu-
 mero erat Georgius urbis illius Episco-
 pus: idcirco Apollinaris cum contumelia
 pulsus est Ecclesia, utpote qui
 contra regulas legesque ab Episcopis la-
 tas, cum Athanasio aggressus fuisset.

Hæc igitur illi objecit Georgius ; si mulq; alia delicta qua per pœnitentiam obliterata erant , exprobravit. Nam quo tempore Theodotus decessor Georgii , Laodiceenam regebat Ecclesiam , cùm Epiphanius Sophistanobilis Hymnum in laudem Bacchi recitaret , Apollinaris qui eo præceptore utebatur , erat enim adhuc adolescens , ei recitationi interfuit unâ cum patre ejusdem cum ipso nominis , qui Grammaticus erat , non obscurus. Cumque Epiphanius in ipso carminis exordio , sicut moris est iis qui ejusmodi Hymnos publice recitant , cunctos prophanos homines nec sacris illis initiatos , foras abire jussisset , nec junior Apollinaris , nec senior , nec ullus omnino ex Christianis qui aderant , discessit ex auditorio. Id cum rescivisset Theodotus Episcopus , graviter commotus est. Ac reliquis quidem qui ex plebe erant , leviter oburgatis veniam concessit. Utrumque autem Apollinarem publice convictum , Ecclesia ejecit. Erant enim clerici : Pater quidem Presbyter ; Filius vero lector sacrarum scripturarum. Aliquanto post tempore elapso , cum in lachrymis ac jejuniis pœnitentiam delicto suo congruentem egissent , Theodotus eos denuo suscepit. Ubi vero Georgius Episcopatum illum fortitusest , & Apollinaris , ut jam dixi , congressum illum habuit cum Athanasio , à communionem cum exclusit Georgius , & alienum ab Ecclesia pronuntiavit. Et Apollinaris quidem sæpenumero eum rogasse dicitur , ut in communionem reciperetur. Sed cum cum flectere non posset , dolore superatus , Ecclesiam turbare , & dogmatum novitatem , supradictam videlicet hæresin , inducere aggressus est : ea arte qua plurimum valebat , dicendi felicitate facultate , inimicum ulciscens ; & quod hominem in sacrarum literarum doctrina præstantiorem ipse inferior depoluisset , redarguens. Itaque privata inter clericos inimicitia , Ecclesiam subinde maximo detrimento affecerunt , & Christianam religionem varias in sectas disciderunt. Cujus rei argumentum hinc suppetit. Nam si Georgius pœnitentem suscepisset Apollinarem , perinde ac Theodotus , hæresis illa quæ ab ejus nomine nuncupata est , hodie ut opinor , non extaret. Natura enim ita comparati sunt homines ,

πατο ἢ αὐτὸν , διὰ ταῦτα , καὶ εὐθύνας παλαιῶν ἀμαρτημάτων μετάνοια λατρεύων , ὠνείδιζεν ἐπὶ γὰρ Θεωδότης Ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς λαοδικεῶν ἐκκλησίας ἰθὺς ἀνέβη , καὶ οὐκ ἔτι οὐ καίρῳ διαπέσειν ἐπιφάνει οὐδὲ ἄλλῳ ὕμνον εἰς τὸν δῖον υἱὸν πατρὸς διδάσκαλον δὲ αὐτὰ χρωμάτων δὲ ἀπολλινάριον , ἐπὶ γὰρ νέον ἦν , παρεγγύετο τῇ ἀκροάσει οὐκ ἔτι πατρὶ ὁμώνυμον ἢ ἢν ἀπὸ , γραμματικὸς ὄχι ἀσημῶν ἐπεὶ ἢ τὸ λόγῳ δεχόμενον ἐπιφάνει , ὡς ἐβόητο τοῖς τοιαύτοις ἐπιδεικνυμένοις λέγειν , ἔδωκε ἀμύνητας καὶ ἐβόητος ἔξεναι θύραζε ἐκείδοντες ἔτι ἐπὶ ἀπολλινάριον ὀνόματι , ἔτε ὁ πρῶτος ἔτερος τις τῶν παρόντων χριστιανῶν τῆς ἀκροάσεως ἀπεχώρησε μάθων ταῦτα θεοδόσιον ὁ ἐπίσκοπος , χαλεπῶς ἤνεγκε καὶ τὸ μὴ ἄλλοις ἐν λαῷ τσταγμένοις μετῴντας καλέσας , συνγράμῳ ἐνεμῶν ἀπολλινάριον δὲ ἀμφὸς τὴν ἀμαρτίαν δημοσίᾳ ἐπέταξας , τῆς ἐκκλησίας ἀφώρειν ἡσυχάζοντες κληρικῶν , ὁ μὴν πάλιν , πρῶτος ἔτερος παῖς , ἀναγνώσεως ἐπὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν χρόνῳ δὲ τῶν διαχριστομένων , ἐν δὲ ἀκρίτως τῆς εἰσῆχθαι τῆς ἀμαρτίας μετάνοιας θέντας , πρῶτος ἐπὶ πάλιν θεοδόσιον ὡς τὴν αὐτὴν ἐπισκοπὴν ἐλάχε γένηται , καὶ ἢ πρὸς ἀθανάσιον συνουσία γένηται ἀπολλινάριον ὡς εἴρηται , ἀκωνῶντων αὐτὸν ἀποφαίνει , καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀλλοτριῶν ἢ , λέγεται μὴ πολλάκις αὐτὸν δεῖναι τὴν κοινωνίαν ἀπολαβεῖν ὡς ἢ ὄχι ἐπέσει , τὴν πη κερῶνθεις , ἐτάραξε τὴν ἐκκλησίαν , καὶ δόγματων καινότησι τὴν εἰρημὴν αἰετισμῶν εἰσῆγαγῆν ὅπως ἠδύνατο , τέχνη δὲ μὴ λόγων , τὸν ἐχθρὸν ἀμνόμῳ καὶ ἐπὶ λέγγων ὡς ἐν διδασκαλία ἱερῶν δόγματων ἔτοιγῆτον ὡν , τὸν ἀμῶν καθεῖναι ἐπιπηαὶ ἰδαὶ ἐχθραὶ τῶν καὶ καίρῳ κληρικῶν τὰ μέγιστα τῶν ἐκκλησιῶν ἐξελάνθαι , τῶν ἱρησκειῶν εἰς πολλὰς αἰρέσεις κατέστη μόνι τεκμήριον ἢ τέτο εἰς ἴσομοις θεοδόσιον ἔδειξε ἔτι , ὄχι ἂν οἶμαι ἢ ἀπὸ καλεμένη αἰρέσις ἦν ἢ γὰρ ἀνθρωπεία ὄσις , πρῶτος φεγγεμένη μὴ ἀπαυθαλασσομένη

καὶ εἰς φιλονεικίαν καὶ νεώτεροις καθίσα. Ἐπιπολιμαὶ δὲ τὸ διδάσκαλον αὐτῶν ἀετί' ἐκ τῆς κατ' αὐτοὺς ἐξουσίας ἐπιπολιμαίοντος, καὶ ὅτι πρῶτοι ἔτι μίαν κατάδοσιν ἐπιπολιμαίοντος ἐπιπολιμαίοντος.

Aut despecti quidem insolescant, & contentioni ac rebus novis studeant: ubi vero æquum adepti sunt, moderate se gerant, & in eodem statu permaneant.

Κεφ. κς'.

CAP. XXVI.

De Eunomio, & de magistro ejus Aetio. Quæ fuerit utriusque vita, & quæ dogmata. Et quod primi unicam in baptismo mentionem induxerint.

Ἀμφὶ δὲ τῆτον τὸν χρόνον εὐνομίῳ, ὃς Ἀντιόχειον τὴν ἐν κυζίκῳ ἐκκλησίαν κατείχε, τῆς ἀρεῆς ἀρέσεως ὡς ἀνδρῶν, ἑτέραν ὡς αὐτῶν εἰσηγήσατο ἢ οἱ μὴν, ἀπ' αὐτῆς ὀνομάζουσι οἱ δὲ, τὴν τῶν ἀνομιῶν καλεῖσι φασὶ δὲ πῶς, πρῶτον τῆτον εὐνομίον τολμήσαι εἰσηγήσατο, ἐν μιᾷ κατὰδοσιν ἑλθεῖν τὴν θείαν βάπτισιν, καὶ ὡς ἀποκαταστήσει τὴν διὰ τῶν ἀποστόλων εἰσέπυον ἐν πάσι φυλακισμένην ὡς ἀποδοσιν καὶ ὡς ἑλθεῖν, ἑτέραν πᾶσι τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἐξυφάνει ἀγωγῶν, σεμνότητι καὶ ἀκερβία πλείον τὴν καινότητά ὡς ἐπιπολιμαίοντος ἐλθέτω ἢ τῆς τεχνίτης λόγων, καὶ ἐριστικῶς, καὶ συλλογισμοῖς χαίρων τοιαύτας δὲ ὡς πολλὰς τῶν τὰ αὐτῶν φερόντων, ἔστιν ἑλθεῖν ἢ μᾶλλον ἢ ἐπαινεῖσι βίον ἀγαθὸν ἢ ἠρόπον, ἢ τὸν ὡς ἐπὶ δευτέρῳ ἔλεον, εἰ μὴ τὰ αὐτὰ δοξάζουσι ὅσον εἰς πᾶσι εἰρηκτικῶς διακρίσει, καὶ κρατεῖν δοκοῖν συλλογισμῶν ἰσοῦσθαι ἢ εὐσεβῆς ὡς πάντας νομίζουσι ὡς ἀλλοῖς δοκεῖ τὰ ληθῆσεν, οἶμαι, λέγουσι, ὡς θεοφρόνιῳ ὁ καππαδόκης, ἐπιπολιμαίοντος, ὡς ἀποδοσιν τῆς ἀρέσεως, ἀποδοσιν σφᾶς ἐπὶ τῆς ἐχομένης βασιλείας, ὡς τε ἄλλα τῶν εὐνομίῳ δοξάντων, καὶ ὡς τὴν θείαν βάπτισιν ἐνεώτερον ὡς εἰς περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν τῶν χεῖρῶν θάνατον βαπτίζουσι εἰσηγήσατο ἀνδρῶν εὐνομίον μὴται μὴδὲν ὡς τῆς καινότητος, ἀλλ' ὡς ἀρεῆς τῆτον τὰ ἀρεῆς φρονήσαι, ὡς διαμείναι ἐπίσκοπον ἢ κυζικῆς ἡμερον, κατηγορηθῆναι ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ὡς νεωτέρων δόγματων εἰσηγήτην τὴν κατὰ τὴν εὐδόξιον τὸν ἡγεμόνον ἐν κωνσταντινῶν πόλει τῆς ἀρεῆς ἀρέσεως,

Edem fere tempore Eunomius, qui Eleusii loco Cyzicenam regebat Ecclesiam, cum Arianorum sectæ præesset, novam insuper hæresin invexit, quam alii quidem ex ejus nomine, alii vero Anomæorum appellant. Ajunt porro hunc Eunomium primum omnium ausum esse asserere, quod sacrum baptismum unicam mentione peragendum sit: & Apostolicam traditionem quæ etiamnum ubique servatur, corrupisse: aliam denique Ecclesiæ suæ disciplinam plerisque in rebus introduxisse, quæ gravitate ac severitate quadam novitatem suam obregeret. Fuit autem peritissimus dicendi artifex, & disputationibus atque argumentis delectabatur. Certe plerosque eorum qui hanc sectam profiterentur, ejusmodi ingenio præditos licet cernere. Neque enim vitæ morumque probitatem, & in egentibus misericordiam tantum laudant in aliquo, nisi forte is sectam ipsorum sequatur, quantum laudare solent, si quis in disputando contentiosus fuerit, & adversarios rationando superare videatur. Hujusmodi enim vir, præ reliquis omnibus pius ab illis existimatus. Alii vero dicunt, quos quidem veriora dicere arbitror, Theophronium Cappadocem, & Eutychium, istius hæresis defensores acerrimos, sequentis Imperatoris Principatum, cum se ab Eunomio abruptissent, tum alia ex Eunomii decretis, tum ea quæ ad sacrum baptismum pertinent innovasse, asserentes non in Trinitatem, sed in Christi mortem baptizari oportere. Eunomium certe nihil hac in parte innovasse affirmant. Sed ab initio quidem opinioni Arij hæsisse, & in ea perseverasse: Postea vero cum Episcopus Cyzici factus fuisset, accusatum esse à clericis suis, tanquam novorum dogmatum assertorem. Itaq; Eudoxium qui Arianæ sectæ præerat Constantinopoli,



eum evocasse, jussisseque ut de sua doctrina publice in Ecclesia verba faceret. Cumque nihil in eo damnasset, monuisse ut Cyzicum reverteretur. Eunomium vero respondisse, nolle se amplius versari cum iis quos suspectos haberet. Et hanc quidem causam secessionis suae illum praetendisse: revera autem ideo secessisse, quod Aetium praecceptorem suum suscipere renuissent. Post haec Eunomium in propriis aedibus mansisse, nec de pristina sententia quidquam omnino mutasse. Et haec alii quidem hoc modo, alii vero aliter narrant. Verum sive Eunomius, sive qui alii, haec in traditione baptismi innovarint, verendum est ipsis, mea quidem sententia, ne soli omnium juxta hanc rationem, expertes sacri baptismatis ex hac vita discedant. Nam primi illi qui juxta consuetudinem ab initio traditam baptizati fuerant, semetipsi rebaptizare minime potuerunt. Qui tamen id quod ipsis minime obtigerat, primitus introduxerunt: idque aliis praestiterunt, quod neque ipsi erant, neque per alios adepti fuerant. Cumque nullo certo principio, sed propria duntaxat comprehensione nixi, istud dogma confassent; id quod ipsi minime susceperant, aliis tradiderunt: quod quidem extremae dementiae est. Nam & apud ipsos in confesso est, eos qui nondum baptizati sunt, baptismum aliis conferre non posse. Qui vero ex ritu traditionis ipsorum baptizatus non fuerit, hic baptizatus ipsis non videtur, utpote qui non rite fuerit consignatus. Idque ipsi testantur, qui quoscunque ad sententiam suam pertrahere potuerint, rebaptizant, tametsi jam prius baptizati fuerint juxta Ecclesiae Catholicae traditionem. Atque haec quidem religionem nostram non mediocriter conturbant: usque ad hunc diem Christianam fidem amplecti vellent, plurimum obstitit novorum subinde dogmatum varietas. Acres enim quotidie fiebant disputationes; & ut inter haereseon exordia fieri solet: vigeant, quippe quae assertores haberent, zelo atque doctrina non vulgari praeditos. Ac meo quidem judicio, plerosque ex Catholicis in suam sententiam pertraxissent, nisi Basilius & Gregorius Cappadoces, sese illis opposuissent: Ac nisi Theodosius, qui paulo post imperavit, impetum illorum repressisset, ipsosque haereseon auctores ex amoenioribus

μετακαλεσάμενον αὐτὸν, ἐπιπέσει τὴν λαὸν πρὸς θρησκείαν αὐτῆς ὁ δόγματι καθ' ἑαυτὸν ἀπέχειν, πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐκείνην ἐπανελθεῖν τὸν δὲ φῆσαι, μὴ αὐτοῦ λοιπὸν τοῖς ἐν ἑσθέρῳ ἀπὸ τῶν μένοις σιωπῆσαι καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς χάρισμά ποίησαι τὸ δὲ ἀληθὲς, ἐπὶ αἰτίῳ τὸν αὐτὸν διδάσκαλον ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐφ' ἑαυτῆς δὲ διαμέναι, μὴ δὲ πρὸς τὴν δόξην ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν μὴν, ὡς δὲ οἱ δὲ, ἐτέρως λέγουν ἀλλ' ἐπὶ ἐνὸς μὲν, εἴτε ἄλλοι πῖνες, αὐτῆς παραδοσὶν ἢ βαπτίσματι ταῦτα ἐνεποιήσαν, ἐμοὶ δοκεῖ μόνον κατὰ τὸν αὐτῆς λόγον κινδυνεύειν, ἀμοιροῦ τῆς θείας βουλομένης τὸν βίον καταλιπεῖν εἰ γὰρ τὸ νομισμένον ἔξ' ἀρχῆς βαπτισθῆναι, πῶς ἄλλοι αὐτοῖς ἀναβαπτίσαντες ἐπινοήσαντο, οἱ τὸ μὴ συμβᾶν ἐπὶ αὐτῶν τῆς ἀρχῆς εἰσηγήσονται καὶ ὁ μὴ αὐτοῖς καὶ μὴ δὲ ἄλλων ἐγγύοιο, τὸτο εἴη ἐποίησεν καὶ ἔξ' ἀνυποστάτου πρὸς ἀρχῆς ἰδίας κατὰ τὴν ἀλήθειαν τὸτο δὲ δόγμα συστάμενοι, ἀ μὴ αὐτοῖς παρεκλήθησαν, ἀλλὰ παραδεδώκασιν ὅπως ἐνθεὸς ἐστὶ σιωπῆσαι λόγηται γὰρ καὶ παρ' αὐτῶν, ὅτι ἀμὴν καὶ μὴ δυνάσθαι ἄλλως βαπτίσαι ὅτι τὸ πρὸς τῆς αὐτῶν παραδόσεως μὴ βαπτισθῆναι ἀβάπτιστον αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ, ὡς μὴ δυνάσθαι μνηθεῖν ἢ μαρτυρῆσαι αὐτοῖς, ἐπὶ τῶν ἀνομιῶν πείθειν τὰ αὐτῶν φρονεῖν, ἀλλὰ πῶς ζῶντες, εἰς τὸ εὐθεῖαν μνηθεῖν καὶ πρὸς τὴν παραδοσὶν καθόλου ἐκκλησίας ἐπορεύει μὴ ἢ μετρίως καὶ ταῦτα τὴν ἰρησικίαν καὶ τοῖς διὰ τῆς ἐκκλησίας ἐμποδίων ἐγγύοιο τὸ διὰ τῶν φρονεῖν τῶν ἐπιγρομένων δόγματι ἐπιστῆναι γὰρ καὶ διαλέξεις ἐγγύοιο, καὶ ὡς ἐπὶ ἀρχῆς μέναις αἰρέσεσιν ἡμαρτον, ἢ τὰς τυχούσας ἀρχῆς καὶ λόγων δυνάμει καθηκτικῆς εἶναι ὡς δὲ συμβᾶν εἶναι, μικρὸν τὸ καθόλου ἐκκλησίας εἰς τὴν αὐτῶν δόξαν τὰς πᾶσι παρέστυραν, εἰ μὴ τὰς ἀμφὶ βασιλείαν γρηγόριον τὸς καππαδόκας, ἀντιπάλους τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἡ Θεοδοσίου βασιλείας ὅσοι εἰς μαρτυρίαν ἐπιγρομένη, τὴν ἐπιχείρησιν ἐποίησεν, καὶ αὐτοῖς τὰς ἀρχῆς τῶν αἰρέσεων ἐκ τῆς συστάσεως

τῆς δεχομένης εἰς ἐρημοτέρους τόπους ἐχώρη-
 σαν ὡς εἰ μὴ παλιελῶς ἡμᾶς ἀγνοεῖν τὸ δόγμα
 τῆς ἐκείνης αἵρεσεως, ἴσθαι ὡς τῆς κατ'
 εὐνομίον δόξης, πρῶτον αἰτίου ὁ σύρ-
 σουρείης ἐχέου, ἀνόμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν κλι-
 σὸν τε καὶ δὲ οὐκ ὄντων γεγονέναι, μὲν ἀρειον
 δημοφιλῶν καὶ οἰτάδε φεροντες, ἀε-
 λιοὶ τὸ πρὶν ὀνομάζοντο. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐν τῇ
 κωνσταντινῆ βασιλείᾳ εἶρη, τῷ μὲν, ὁμοί-
 ον τῷ δὲ, ὁμοίοςιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν
 δοξαζόντων, ὅμοιον τότε εἰδοξε λέγειν τοῖς
 τότε κρατίστοις καὶ τὴν ἐν δριμύτι συνόδον,
 αἰτίου καλεδιλάδην φεύγειν, ὡς εἰς Θεὸν
 βλασφημῶν. ἡ δὲ ὑπὸ αὐτῆς συστάσει αἵρε-
 σης, πρόπον πᾶσι τὸν ἐν μέσῳ διελεύθει χρόνον
 ἐπεὶ αἴτιος τῶν ἐν λόγῳ, ἔτε εὐνομίον εἰς τὸ
 φανερόν ἐπὶ ταύτῃ παρήσιας ζῆδης πολ-
 μῶν ὡς δὲ τὴν κωνσταντινῆ ἐκκλησίαν
 αὐτὴ ἐλθούσης παρείληφεν, οὐδέποτε παλιελῶς
 ἡμεῖν ἠνεχέτο καὶ ἐν πληθεί, διαλεγόμε-
 νου, αὐτὴς τῆς αἰτίας δόξαν εἰς μέσον ἤγα-
 γεν οἷα δὲ φιλεῖ πολλὰκις, Ἰππυλάτου μὲν
 οὐκ ἀνθρώπων τῶν πρῶτων ταύτῃ ἐυρήνῃ τὴν
 αἵρεσιν, εὐνομίον οὐδὲ φεροντες ἐπὶ ὀνό-
 μασαν, καθότι μὲν αἰτίον, τῆς τὸ δόγμα
 αἰνεύσεως, καὶ τολμηρότερον ἐπεξεργάσατο τῆ
 τὴν δεχθῆναι ὡς ἀδύνατον.

A locis Imperii Romani in regiones de-
 fertas & squalidas deportasset. Porro ne
 utriusque hæresis doctrinam penitus
 ignoremus, sciendum est, Eunomiani
 dogmatis auctorem primum fuisse Ac-
 tium Syrum, qui Filium Patri dissimilem,
 & ex nihilo creatum esse, post Arium
 asseveravit. Itaque qui hanc opinio-
 nem sequebantur, Actiani primum sunt
 dicti. Postquam vero, sicut in rebus ge-
 stis Constantii retulimus, aliis consub-
 stantialem Patri Filium, aliis substantia
 similem asserentibus: ii qui in Arimi-
 nensi Synodo prævalebat, statuerunt
 ut similis tantum diceretur: Aetius
 quidem utpote qui in Deum impie lo-
 queretur, exilio damnatus est. Hæresis
 vero quæ ab illo conflata fuerat, interea
 temporis quodammodo extincta est,
 cum nec alius quispiam alicujus mo-
 menti vir, nec Eunomius ipse eam pal-
 lam defendere auderet. Verum ubi
 Cyzicenaë urbis Episcopatum Eleufii
 loco suscepit, non jam amplius se con-
 tinuit: sed coram populo differens, opi-
 nionem Aetii rursus in medium produ-
 xit. Homines vero, sicut plerumque fie-
 ri solet, ejus qui hæresin illam primum
 excogitaverat obliti, opinionis illius te-
 ctatores Eunomianos cognominarunt,
 propterea quod Eunomius post Actium
 hæresin illam renovaverat, & majore
 cum audacia quam ille à quo primum
 fuerat tradita, eam adstruxerat.

Κεφ. κζ.

CAP. XXVII.

Ἰππυλάτου μὲν, καὶ Ἰπποκρίτου, οἷα ὁ θεολόγος γρηγορίου ἐν τῇ
 ἐπιτομῇ τῆς ἐπιστολῆς καὶ ὅτι κατὰ φιλοσοφίαν τῶν
 τότε βιωτῶν μοναχῶν ταῦτα ἠπὸν ἐκείνου αἰρέσεως
 πᾶσαν γὰρ πάλαι οὐκ εἰδὸν ἠαῖρεσι τῶν δύο τε-
 τῶν διπλασι.

Quæ Gregorius Theologus de Apollinare
 deque Eunomio scribit in Epistola ad Ne-
 ctarium: utque per sapientiam Monacho-
 rum, qui eo tempore vivebant, hæresis illo-
 rum extincta est. Totum enim fere Orien-
 tem hæc due hæreses occuparunt.

Εὐνομίον μὲν ἐν ταῦτα φεροντες αἰτίου,
 Εὐνομοιογενῆ δέον καὶ γὰρ δὴ αὐτὸς εὐ-
 νομίον αἰτίου διδάσκαλον ἀνχεῖ, καὶ μαρτυρεῖ
 τῆς πολλὰκις ἐν ἰδίῳ γραμμασι παρ-
 ῖνα ζῶντος. δημοφιλῶν δὲ ἐπαλιώ-
 μων γρηγορίου ὁ ναζιανζῶν ἐπισκοπή-
 σης, ἐν Ἰπποκρίτῃ περὶ ταύτης γράφει πρὸς
 νεκτάριον τὸν ἡγούμενον τῆς ἐν κωνσταντι-
 νουπόλει ἐκκλησίας τὸ δὲ ἐγκόλπιον ἡμῶν
 κατὰ εὐνομίον, οὐδέποτε ἀγαπᾷ τὸ ὅπω-
 πον εἶναι ἀλλ' εἰ μὴ πάντας τῆ αὐτῆ

Eunomium certe eadem cum Actio
 sensisse omnino fatendum est. Nam
 & ipsemet Eunomius Actium præcepto-
 rem suum fuisse jactat, idque sæpenumero
 in libris suis palam ac libere testatur.
 Apollinarem vero Gregorius Nazianzen-
 us Episcopus, in quadam Epistola ad
 Nectarium Episcopum Constantinopo-
 litanum accusat his verbis. Intestinum
 vero malum nostrum Eunomius, non
 jam satis habet quomodo cunque vive-
 re: sed nisi cunctos in eandem secum



perniciem traxerit, damnum se pati existimat. Et hæc quidem utcumque toleranda. Sed Apollinaristarum licentia, inter Ecclesiæ calamitates omnium est acerbissima. Quos quidem collectas perinde ac nos celebrandi facultatem sibi comparasse, nescio quo modo sanctitas tua passa sit. Ac tu quidem cum singulari Dei beneficio divina mysteria apprime edoctus sis, non eas solum quæ ad Dei Verbi patrociniûm spectant prope nosti, verum etiam quæcumque ab hæreticis adversus sanam fidem excogitata sunt. Non tamen intempestivum fuerit, ut gravitas tua ex tenuitate nostra discat, incidisse in manus meas libellum Apollinaris, in quo ea quæ adstruuntur, omnem hæreticorum improbitatem excedunt. Affirmat enim carnem illam quæ ab unigenito Dei Filio per dispensationem assumpta est ad naturæ nostræ instaurationem, adscitiam non esse: sed carnalem illam naturam ab initio fuisse in Filio. Et quædam verba ex Evangelio male accipiens, ad hujus absurdæ opinionis confirmationem adducit, ita dicens: Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit Filiius hominis: adeo ut priusquam descenderet, Filius hominis fuerit, descenderitque propriam afferens carnem; eam scilicet quam jam in cælo habebat, æternam & substantiæ ipsius coalitam. Profert enim rursus quendam Apostoli locum: in quo legitur secundus homo de cælo. Deinde asserit hominem illum qui de cælo descendit, mentem non habere: sed Unigeniti Deitatem quæ mentis locum suppleverit, tertiam fuisse partem humani compositi: cum anima quidem & corpus juxta hominum naturam in eo essent: mens autem non esset, sed Deus verbum ejus locum impleret. Nec hoc adhuc grave piaculum. Sed quod omnium longe gravissimum est, ipsum unigenitum Deum, qui omnium judex, qui auctor vitæ, qui mortis destructor est, mortalem esse contendit, & in propria divinitate passum esse; & in tridua illa corporis morte divinitatem quoque ei commortuam fuisse; atque ita demum Patris beneficio ex morte ad vitam esse revocatam. Cetera quæ hujusmodi absurdis assertionibus adjungit, longum fuerit commemorare. Quamnam igitur & qualia de Deo senserint Apollinaris & Eunomius, ex

ἀπολεία σωφελεύσαιτο, ζημιάν κενεὴ καὶ ταυτα μὴ φορηὰ τὸ ὅτι πάντων χαλεπώτατον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συμφοραῖς, ἡ τῶν ἀπολλιναιεῶν ἐπὶ παρρησίᾳ ἕως ἐκ οὐδαμῶς παρῆδ' ἐσθ' ἡ ὁσιότη, πορισάμενος ἐαυτοῖς τὴν ἔσσην ἄν ὁμοίμως ἡμῖν παρρησίαν πάντες μὴ ἐν δια πάντων καὶ Θεῶν χάριν τὰ θεῖα παιδιδυμένος μυστήρια, ἔμνον τὴν Θεῶν ἄγχι συνηγορίαν ἐπίστασιν, ἀλλὰ κακῶς ἐπὶ τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν ὑμῶν ἐπιπέσειν πείσεως πλὴν τῶν ἀβραχύτητος ἡμῶν ὁμοκαίρη ὁσως ἀκῆσαι σὺ τὴν σεμνοπῆς ἐπιπέσει μοι πυκλὸν γέγονεν ἐν χερσὶ Θεοῦ ἀπολλιναιεῶν ἐν ᾧ τὰ κατὰ σκευὰ ζόμενα, πᾶσαν αἰρέσιν καίαν παρέρχετ' διαβέβαιον ὅτι μὴ ἐπιπέσειν εἶναι τὴν σάρκα καὶ οἰκονομίαν Θεοῦ ἡμῶν ἡμῶν Θεῶν προσληφθεῖσαν ἐπὶ μελέτω χρώσει τῆς φύσεως ἡμῶν, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τὴν σαρκώδη ἐκείνην φύσιν εἶναι καὶ κατὰ ἐπιλαβὼν εὐαγγελικὴν πνεύματι, εἰς μαρτυρίαν τῆς τοιαύτης ἀτοπίας προβαλλετ', λέγων ἐσθ' ἀναβέβηκεν εἰς τὴν ἕρανόν, εἰ μὴ ὅτι Θεῶν κατὰ θεῶν, ὁ ὕψος ἀνθρώπου ὡς καὶ τῶν κατὰ θεῶν ἀνδρῶν, ὅν ἀνθρώπων εἶναι, καὶ ἐκείνην ἰδίαν ἐπαγόμενον σάρκα ἐκείνην, ἢ ἔχον ἐπὶ τῆς ἕρανῶν ἐπὶ χανε, ὡς θαιώνιον τε καὶ σωφιστικῶν λέγει ὅτι πάλιν ἀποστολικὴν ἰσχυρίσθη, ὅτι δεύτερον ἀνθρώπου Θεῶν ἕρανῶν εἶτα κατὰ σκευὰ τῆς ἀνθρώπων ἐκείνων ἰὸν ἀνθεν κατὰ θεῶν, ἢ ἐν μὴ ἔχον ἀλλὰ τὴν θεοτήτιαν Θεοῦ ἡμῶν, ἢ ἐν τῆς φύσιν ἀναπληρώσασαν, μέρος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων συγκεῖμαλος τὸ τῆς ἡμῶν ἡμῶν καὶ τῆς σώματος καὶ τὸ ἀνθρώπων πᾶσι αὐτῶν ὄντων ἢ μὴ ὄντων, ἀλλὰ τῶν Θεῶν ἰὸν ἐκείνην ἰσχυρίσθη ἀναπληρῆντος ἔσθ' ἔπειτα ὄντων Θεοῦ καὶ ἀλλὰ τὸ πάντων χαλεπώτατον, ὅτι αὐτὸν ἰὸν μονογενῆ Θεόν, ἰὸν κρείνην ἰὸν ὄντων, τὸν ἀρχὴν γόντ' ζωῆς, τὸν καθαιρέτην τῆς θανάτου, εἶπε εἶναι κατὰ σκευὰ τῆς καὶ ἐν τῆς ἰδίας αὐτῶν Θεοῦ πάθος δ' ἐξασθ' καὶ ἐν τῆς τεμνίερω ἐκείνην νεκρῶν τῶν σώματος, καὶ τὴν θεοτήτιαν συναπνευρωμένην ἰὸν σώματος καὶ ἔσθ' ἔπειτα τῶν Θεῶν πάλιν ἀποστολικῶν θανάτου διασπῆναι ἰὸν ἄλλα ὅσα πᾶσι θεοταῖς ἰσχυρίσθη ἀτοπίας, μακροῦν ἢ ἐπὶ τῶν ἐξίεναι οἷα μὴ ἐν καὶ ὅπως πᾶσι Θεῶν δ' ἐξασθ' ἀπολλιναιεῶν καὶ τῶν ὁμοίων, ἐκ τῶν εἰρημῶν

ὅτω μέλει σκοπεῖται· εἰ ἢ πρὸ μάθησιν ἀκριβῆ
 τῶν τοιούτων ποιεῖν ἐγράψεν, ἐν τῷ γεγραμ-
 μῶν, ἢ αὐτοῖς, ἢ ἑτέροις ἀπὸ πάντων, Ἰπ-
 ζήσεται πλείω· ἐπεὶ ἐμοὶ ἕτε σιωπῶντα
 τοιαῦτα, ἕτε μετὰ φράζων ἐπιπέσει· ὡς εἰκε-
 δεῖ, ἀπὸ τῶν εἰρημνῶν αἰτίας, τὸ μὴ κρα-
 τῆσαι τὰδε τὰ δόγματα καὶ εἰς πολλὰς
 ἀποβῆναι, μάλιστα τοῖς τότε μοναχοῖς λο-
 γιστοῖν ἀπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ἐν νικαία δόγ-
 μάτων, οἵ τε ἐν συρία καὶ καππαδοκίᾳ, καὶ
 περὶ τῶν φιλοσοφῶντες ἢ μὲν γυναικῶν,
 ἀπὸ κιλίκων δόξαμένη, μετὰ Φοινίκων ἐκιν-
 ῶν δὲ ἡρώδης τῆς ἀπολλωναρίας αἰρέσεως·
 εὐνομίᾳ ἢ ἀπὸ κιλίκων, καὶ ταύρας τὰ ὄρεα,
 καὶ μετὰ τῶν ἑλλησπόντιον καὶ τῆς κωνσταντι-
 πόλεως· ῥαδίως γὰρ ἑκάτερον παρ' οἷς διέ-
 κριθεῖ, καὶ οὐδὲν πέλας, τὰ αὐτὰ φερονεῖν πε-
 δεῖ ἀπὸ πλείων δὲ πῶς τοῖς Ἰπὶ δόξαι, καὶ
 Ἰπὶ τούτοις συμβέβηκε· τὸ γὰρ τῆδε πλήθους,
 οὐδὲν δηλωθέντας μοναχοὺς τῆς δόξης τῶν
 ἔργων ἐκθαυμάζον, ὁρθῶς αὐτοὺς δόξα-
 ζεν ἐπίσθως καὶ οὐδὲν ἄλλως φερονεῖν, οἷά
 γε μὴ καθαρῶς, νόθον δόγματων ἀ-
 πεσρέφοντο· ὡς περὶ αἰγυπῖοι τοῖς παρ' αὐ-
 τοῖς μοναχοῖς ἐπόμνητοι, ἐναντίας εἶχον ἀπὸ
 τῶν δόξαι.

A his quæ diximus, intelligere poterit qui
 volet. Quod si quis accuratam hujus-
 modi rerum notitiam desiderat, ex his
 quæ ipsi, vel quæ alii de ipsis scripserunt,
 plura poterit cognoscere. Neque enim
 mihi facile est aut intelligere ista, aut
 exponere. Caterum quod dogmata ista
 non prevaluerint, nec ad multos per-
 manarint, præter eas causas quas supra
 dixi. Monachis potissimum ut arbitror
 adscribendum est. Nam quotquot in Sy-
 ria & Cappadocia, & circumfisis Pro-
 vinciiis monasticam philosophiam secta-
 bantur, Nicænae Synodi decretis mordi-
 cus adhererant. Parum certe abfuit
 quin Orientis omnes Provinciæ, à Cili-
 cia usque ad Phœnicen, Apollinaris hæ-
 resin amplecterentur. Eunomii autem
 hæresis, à Cilicia & monte Tauro ad
 Hellepontum usque & Constantino-
 polim, cuncta propemodum occupa-
 vit. Uterque enim tum eos apud quos
 morabantur, tum eorum finitimos, in su-
 am sententiam facile perduxerunt. Idem
 porro istis accidit, quod antea Arianis
 acciderat. Populus enim in illis regio-
 nibus, cum Monachos quos supra dixi-
 mus, ob virtutem atque opera valde ad-
 miraretur, recte illos sentire existima-
 bat: eos vero qui aliter sentirent, tan-
 quam adulterinis opinionibus inquinatos,
 averlabantur. Quemadmodum olim
 Ægyptii Monachorum suorum do-
 ctrinam secuti, Arianis fortiter restite-
 runt.

Κεφ. κη.

CAPUT XXVIII.

*De sanctis viris qui tunc in Ægypto florue-
 runt. Joanne, Or, Amon, Beno, Theona, Co-
 pre, Helle, Elia, Apelle, Isidoro, Serapione,
 Dioscoro, & Eulogio.*

Ἰπὶ τῶν κη' τῶν καιρῶν ἐπιπέσει ἀμαρτανῶν ὁρίαν ἀνδρῶν ἐν
 αἰγυπῷ, ἰωάννη, ὄρη, ἀμόν, βήνο, θεονά, κόπρο, ἐλλή, ἡλία,
 ἀπιλλῆ, ἰσιδῶρη, σεραπίων, διοσκῶρη, καὶ
 εὐλογίῳ.

Εἰς καιρὸν δὲ μοι δοκεῖ, Ἰπὶ μνησθέντα
 ἑστῶν τότε ἐν χριστιανισμῶ φιλοσοφῶντων,
 ἵνα ἀνδραγαθῶς διεξέλθω πλείω γὰρ
 καὶ ἐκείνο καιρὸ φερονεῖν θεοφιλῶν ἀνδρῶν
 ἐπιπέσει· διέπεσε ἢ καὶ τὰς ὡν ἰσχυρὸν ἐν
 αἰγυπῷ ἰωάννης, ὃ τὸ μέλλον καὶ ἄλλοις
 ἀδελφοῖς ὁ Θεὸς ἐδήλωσεν, ἕχ' ἡπτόν ἢ τοῖς
 ἄλλοις πάλαι φερονεῖται· καὶ δῶρον ἔδω-
 κεν ἰατρῶν οὐδὲν ἀνιάτοις πάθεισι καὶ νόθοις
 καμνοῖσιν· καὶ ὡς, ὅς ἐκ νέου διέκριθεν ἐν

Sed quando in mentionem incidi eo-
 rum qui tunc temporis inter Chri-
 stianos philosophati sunt, opportunum
 arbitror quoscunque nunc potuerim,
 commemorare. Ea enim tempestate in-
 gens copia hominum Deo dilectorum
 effloruit. Ex iis vero quos in Ægypto
 vixisse accepimus, præcipuus fuit Joan-
 nes: cui Deus non minus quam vete-
 ribus illis Prophetis, futurarum abdi-
 tarumque rerum cognitionem donave-
 rat: eosque qui insanabilibus morbis la-
 borabant, curandi dederat potestatem.
 Or præterea, qui ab ineunte ætate vixit
 Qqqq iij

in solitudine, Hymnos assidue in Dei A
laudem canens. Vescatur autem
plantis quibusdam ac radicibus. Aquam
vero bibebat, sicubi invenerat. Qui
cum jam ad senilem venisset ætatem,
Deo iubente migrans in Thebaidem,
plurimis illic Monasteriis præfuit, ne
ille quidem miraculorum expers.
Morbo enim ac dæmones oratione
sola fugabat. Cumque literas non di-
dicisset, libris opus non habebat, ut re-
minisceretur: sed quicquid mente
perceperat, nulla unquam delere po-
terat oblivio. In eadem regione phi-
losophabatur etiam Ammon, præfe-
ctus Monachis qui Tabennentes voca-
bantur. Et tria circiter millia habens
discipulorum. Bonus item ac Theo-
nas Monachorum consortiis præerant,
præscientiæ ac Prophetiæ celesti do-
no præditi. Ac Theonas quidem,
Ægyptiorum & Græcorum Romano-
rumque literis ac disciplinis erudi-
tus, annis triginta silentium exercui-
se dicitur. Bonus vero à nemine un-
quam vilus esse fertur iratus, aut jus-
jurandum proferens aut mendacium;
nec audacter, aut negligentius lo-
quens, nec inane sermonem effuti-
ens. Eodem tempore vixerunt Cop-
res, Helles, & Elias. Et Copra qui-
dem à Deo id donatum esse perhibent,
ut varios morbos ac languores sanaret,
& dæmones eiceret. Helles vero
monasticam disciplinam ab adolescen-
tia edoctus; multa admirabilia gessit.
Adeo ut ignem in sinu gestaret, nec ve-
stem interim combureret: eaque re
Monachos qui cum ipso degebant, ma-
gnopere incitat, quasi bonæ conversa-
tionis comes esset miraculorum perpe-
tratio. Elias vero, tunc quidem haud
procul ab urbe Antinoo philosophaba-
tur, annos natus decem circiter supra
centum. Antea vero dicebat se in de-
fertis locis solitarium mansisse annis se-
ptuaginta. Ac licet adeo provec̄ta ef-
flet ætate, nihilo tamen minus in jejuniis
& districta vivendi ratione perseveravit.
Præter hos Apelles iisdem tempori-
bus claruit, qui juxta oppidum Acho-
rim in Monasteriis Egypti plurima
edidit miracula. Huic aliquando opus
fabrile facienti: eam enim artem profite-
batur: spectrum dæmonis, instar decoræ
mulieris, noctu apparens, tentare cæpit
ejus continentiam. Tum ille ferrum
quod fabricabatur, ex igne extrahens,

ἐρήμοις, αἰὶ τὸ θεῖον ὑμνῶν. ἐπεὶ οὖν ὁ
βοτάναις καὶ ρίζαις ἕσθαι ὑδὼς δὲ πῶτα
εἶπη εὖρεν· ἐπεὶ δὲ γέρον ἦν, καὶ θεῖα
πρόσταξιν μετριοδότης εἰς θεβαΐδα, πῶ-
των ἠγάγετο μοναστηρίων, ἐδ' αὐτὸς θεῖα
προσταξίων ἀμοιβῶν· μόνον γὰρ εὐχολογῶν,
νόσους καὶ δαίμονας ἤλωνε καὶ γραμμάτια
μὴ μαθῶν, ὅσα ἐδέετο βιβλίων εἰς ἀνά-
μνησιν· ἀλλὰ πᾶν ὅπερ ἔλαβεν εἰς τὰς
κρείττων λίθους ἐτύγγχε· ἀεὶ δὲ τὰ τοιαῦτα
κλίμα, ἐφιλοσόφει καὶ ἀμμιῶν, ὅτι κα-
λεμένων ταβεννησιωτῶν ἠγχεῖται, ἀμ-
φιπειραχίλις μαθητὰς ἔχων καὶ βῆθον ὁ
ἐθεωρίας, μοναχικῶν ἠγέτο ταγμα-
των, καὶ θεῖας προσηγορίας καὶ προφη-
τίας ἐμπλεῶ· λέγει δὲ καὶ θεῖα μὴ
ἴσορα ὄντα τῆς αἰγυπτίων ἐκ ἐλλήνων, καὶ
ῥωμαίων παιδείσεως, ἵνα περικλυτὰ ἐπι-
σι σιωπῇ ἀσκήσῃ· βῆθον δὲ, παρ' ἐθνῶν
θεαθῆναι ὀργιζόμενον, ἢ ὀμνύοντα, ἢ
ψευδόμενον, ἢ εἰκαῖον, ἢ φρασίαν, ἢ ἀλογη-
ρημένον ἐπιτόλμα λόγον· περὶ τῶν τοιαύτων
ἐγγύθι κόπης τὴν ἐλλήν, καὶ ἡλίας· ὅτι
σὶ δὲ κόπῃ μὲν δωρηθῆναι θεῖον, ἵασι
παθῶν, ἐνοσημάτων ποικίλων, καὶ δαι-
μόνων κερῶν· ἐλλήν ὁ παιδευόμενος ἐκ
νέε τὴν μοναχικὴν ἀγωγὴν, πλείστα πᾶσι
δοξοποιεῖν ὡς καὶ πῶς ἐν τῷ κόλπῳ κοιμῶ-
ζων, καὶ μὴ καίειν τὴν ἐδῆτα καὶ τὴν παρο-
τρύνειν οὐδὲν συμμονάζοντα, ὡς τὴν ἀγα-
θῆν πολιτείαν καὶ τῆς ἐπιδοξίας τῆς ἀγα-
θῶν ἐπομένης· ἡλίας δὲ, τότε μὲν ἐ-
πὶ ῥῶν τῆς ἀνύσεως πόλεως ἐφιλοσόφει,
ἀμφὶ οὐδὲν ἑκατὸν ἢ δέκα ἀγῶν ἐποιεῖται
πρὸς τῆν ὁ ἔλεγεν ἐπὶ ἐβδόμηκοντα ἐπι-
σι μόνον ἐν ἐρημίαις οἰκῆσαι· ἵνα τῶν
σῶτον ὁ γρηγορεῖ γυγῶν, διέλεγε σεν-
σεύων καὶ ἀνδρείως πολυεύομαι· ἵνα τῶν
τοῖς καὶ ἀπελλῆς τμηκᾶδε διέπρεπε πᾶσι
ἀχώρῳ, ἐν τοῖς κατ' αἰγυπτίον μοναστηρίοις
πλείστα θαυματουργῶν ὅτι ποτε χαλκῶν
τα, τῶν γὰρ ἐπέληθεν, νύκτωρ φάσμα
δαίμονος, ὡς γυνὴ εὐπρεπῆς, εἰς σάφειον
σπίλον ἐπέειρε· ὁ δὲ, σὶδῆρον δι' εἰργασίαν
το ἐκ β' πνεύσε ἔξερύσας, κατέφλεξε· ἵνα
μόνις τὸ πρὸς ἅπαν· τὸ δὲ, τῶν πρὸς ἅπαν

δλοφρονέμυρον ἀπέδρασεν Ἰπποκρίτου ἢ
 τότε πατέρες μοναχῶν ἦσαν, ἰσίδωρος τε
 καὶ σεραπίων, καὶ διοσκορῶ. ἀλλ' ἰσίδωρος
 μὲν, πάντως ὅθεν ἀειφραξάς τὸ μοναστή-
 ριον, ἐπεμελεῖτο μηδὲνα τῷ ἔνδον εὐραζε-
 εῖναι, καὶ πάντα τὰ Ἰππὶδεια ἔχειν σερα-
 πίων δὲ, περὶ τὸν δευρονοίτω διέτειλεν, ἀμφὶ
 οὗ μύριας ὕφ' ἑαυτὸν ἔχων, πάντα τῶν ἡγ-
 γῶ οικείων ἰδρωτῶν τὰ Ἰππὶδεια ποιεῖν, καὶ
 ἄλλοις δεομύροις χορηγεῖν ὥρα ἢ θέρους
 ἢ ἡμῶν ἀμύρτες, δοκῶν αὐτοῖς σίτον
 ἀπελθεῖν, καὶ ἄλλοις μοναχοῖς μελεδίδεν
 διοσκορῶ δὲ, ἐπὶ πλείους ἐκατόν εφοίτων πρεσ-
 βύτερον ἢ ὄν, ἐν τῷ ἱερατικῷ διαπάσης ἀκρι-
 βείας ἐχώρει βασιλικῶν καὶ Ἰππὶδων
 ἀνακρίων οὗν περσιόνας τοῖς μυστηρίοις,
 ὥστε αὐτὰς ἀποκαθαρῆναι τὸν νῦν, καὶ μὴ
 σιωπεῖν ἢ πεπεραχέναι δεινόν ἀκριβέ-
 σερον ἢ τότε ἐγγύεω περὶ τῶν μετὰ δόσον τῷ
 θεῶν μυστηρίων, καὶ εὐλόγητον πρεσβύτερον
 ἢ φασιν ἱερωμύρον, ἀεὶ ἔγνωσεν ἐγκρίτως
 τῆς τῶν περσιόνων ἐνοίας ἐπὶ τούτων, ὡς
 καὶ τὰ ἡμαρτῶν σαφῶς διελέγγχειν, καὶ
 τὰ κατὰ νῦν ἐκάστω κρυπτόμῳ ἐφορᾷ οὗν
 ἐν κακῶς πεπραχότας, ἢ περὶ τῶν φαύλων
 βελούσαμένους, τῶς εἶργε δυσιαστῆρις, δὴ-
 λῶν ποιήσας τῶν ἀμαρτῶν μετὰ μελεῖα δὲ
 καθαρθέντας, πάλιν περσιότω.

A demonis faciem combussit. Atque ita
 demon stridens atque ejulans aufugit,
 Sed & Isidorus & Serapion ac Diofco-
 rus, nobilissimi tunc temporis Mona-
 chorum patres fuerunt. Et Isidorus qui-
 dem, cum Monasterium suum undique
 circumspisset, diligenter cavebat, ne
 quis foras egrederetur, studens ut om-
 nia necessaria intus suppeterent. Se-
 rapion vero juxta Arsenoiticam Prate-
 cturam vixit, mille circiter Monachos
 regens. Quos omnes ita instituebat, ut
 propriis laboribus victum sibi compara-
 rent, & aliis indigentibus subministra-
 rent. Messis autem tempore, pretio con-
 ducti fruges metebant, & frumentum
 quod sibi sufficeret recondebant, & aliis
 Monachis gratis dabant. Diofcori vero,
 haud plures quam centum erant, disci-
 puli. Qui cum esset Presbyter, sum-
 ma cum diligentia sacerdotale munus
 implebat; eos qui ad sacra mysteria ac-
 cederent, examinans & accurate diju-
 dicans: ita ut mente antea perpurgata,
 nec ullius admitti sceleris conscii acce-
 derent. Adhuc illo severior in sacris my-
 steriis impertiendis fuit tum Eulogius
 Presbyter. Quem ferunt cum rem divi-
 nam faceret, accedentium cogitatio-
 nes usque adeo prænovisse, ut delicta
 eorum certissime coargueret, & quæ sin-
 guli penitus in mente recondita habe-
 bant perspiceret. Eos igitur qui mali
 quidpiam perpetrassent, aut patrare de-
 crevissent, aliquandiu arcebat ab altari,
 delicta eorum in apertum proferens.
 Postea vero penitentia purgatos, ad my-
 steria admittebat.

Κεφ. κθ.

CAPUT XXIX.

Ἡ δὲ ἐν Θεβαΐδι μοναχῶν, ἀπολλῶ, δωροθέου, πιάμμου,
 ἰωάννου, μαρκου, μακαρίου, διοσκορῶ, μακρίου,
 παύλου ἢ ἐν Φέρμῳ, παχῶν, σεραπίων, καὶ
 πύρου.

De Monachis in Thebaide degentibus:
 Apollo, Dorotheo, Piammone, Ioanne,
 Marco, Apollonio, Paulo Fermensi, Pa-
 chon, Stephano, & Pior.

Κατὰ τέρας ἢ καὶ ἀπολλῶς ἐν Θεβαΐδι
 διέτειλεν ὡς ἠδὲν δευρομύρον, ἐφιλο-
 σόφησεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἢ ἔτη τὴν ἐρη-
 μον οἰκήσας, ἀνήλατον ὑπὸ τὸ ὄρητον πλη-
 σίον τῆς οἰκισμένης, τῶν Θεῶν χησάντος κατέ-
 λαβεν ὑπὸ τῶν πνίθων θυμαλαργῶν, ἐν
 ἀλύτῳ ἐπίσημον ἐγγύεω, ἢ ἡγεμῶν πλείων

HOrum temporibus æqualis Apol-
 los vixit in Thebaide. Qui cum
 pubescere adhuc inciperet, philosophari
 instituit. Cumque in solitudine mansit-
 set per annos quadraginta, tandem spe-
 luncam ad radices montis sitam, haud
 procul ab hominum domiciliis, divino
 monitus oraculo occupavit. Ubi præ
 miraculorum multitudine, brevi con-
 spicuis & complurium Monachorum

pater evasit. Nam & utilibus documentis omnes ad virtutem alliciebat. Verum quænam fuerit ejus vivendi ratio, & quanta quamque divina miracula patravertit, Timotheus Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus commemorat: qui & hujus viri, & aliorum, quorum antea mentionem feci, vitam literis prodidit. Porto tunc temporis, multi boni viri in Alexandrinorum regione sedulo philolophabantur, numero circitero bis mille. Quorum alii degebant in locis quæ eremica dicuntur: alii circa Mareoten & vicinos Libyas incolebant. Inter quos maxime enituit Dorotheus, patria Thebæus: cujus hæc fuit vivendi ratio, ut interdum quidem ex vicino mari lapides colligeret, & quotannis cellulam construeret, eamque donaret iis qui sibi ipsi ædificare non possent; Noctu vero ex palmarum foliis funiculos texens, sportulas ad parandum sibi victum faceret. Cibus erat illi, panis quidem uncia sex, & minutorum olerum fasciculus, potus autem aqua. Cumque hoc genus abstinentiæ ab ineunte ætate exerceisset, ne senex quidem illud dimisit. Nec unquam visus est super stoream aut in lecto dormire, nec quietis causa pedes extendere, nec sua sponte somnum petere. Sed dum opus faceret aut comederet, cogente natura tantisper claudebat oculos: adeo ut sæpe numero inter edendum dormitanti, cibus ex ore excideret. Contigit aliquando ut supra modum somno oppressus, in stoream imprudens decideret. Quam ob causam dolore affectus, submissa voce dixit: si Angelis persuaseris, ut dormiant, persuadebis etiam studiose philolophanti. Seipsum autem designabat his verbis, somnum ipsum fortasse alloquens, aut dæmonem bonis actibus adversantem. Porto cum tot ac tantis se laboribus maceraret, quidam ad eum accedens: cur, inquit, corpus tuum tantopere enecas? Cui ille, quia me ipsum enecat, respondit. Piammon præterea & Joannes, juxta Diolcum Ægypti, nobilissimis monasteriis eo tempore præfuerunt: & cum essent Presbyteri, summa cura & gravitate sacerdotale munus obierunt. Et Piammon quidem, cum aliquando rem divinam faceret, divinum Angelum vidisse dicitur, stantem juxta sacrum altare: qui Monachorum quidem

μοναχῶν ἦν ἡ δὲ ταῖς διδασκαλίαις εἰς ἀφελίαν ἐπαγωγός· ἀλλ' οἷα μὲν ἀγαθῇ ἐχρήθη, ἐπὶ δὲ τῶν ἁγίων καὶ ἀσκήσεων πραγμάτων ποιήτης, ἰσορροπιοῦσά τὴν ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίαν διηγερούσας· ἀλλὰ μάλιστά, καὶ πολλῶν ὧν ἐπεμνήσθη, καὶ ἄλλων δοκίμων μοναχῶν ἐδὴ βίβας διεξελθὼν ἐν δὲ τῷ τότε, πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ σαρδαίως ἐφίλοσσοφον ἀνατὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀμφὶ δὲ ἀγγέλοι ὄντες· ὧν οἱ μὲν, ἐν τοῖς καλεσμένοις ἐρημικοῖς ὤκουν· οἱ δὲ, παρὰ τὸν μαρτυρικὸν καὶ ἐν γειτόνων λίβας ὑπεφυῶς δὲ ἐν τέτοις διέπεπε διαβόηθησαν· ἀνατὴν τὸ γένος· ὅτι βίβας ἦν, ἐν ἡμέρῃ μὴν, διὰ τῆς πέλας θαλάσσης λίβας συλλέγειν, καὶ ἔτας ἐκάστω οἰκίδιον κατασκευάζειν, καὶ δίδοναι τοῖς μὴ δυναμένοις αὐτοῖς οἰκοδομεῖν· νύκτωρ δὲ εἰς αὐτὴν διατροφὴν ἐκ Φοινίκων φύλλων σιτοῦς πικρῶν, στυραίδας εἰργάζετο· τροφὴ δὲ ἦν ἀπὸ ἄρτους ἐγκύβητος, καὶ λεπτῶν λαγύρων δέμα, ἐν ὕδατι ποτόν· ἐν νύκτι δὲ ἄσκησας, καὶ διέλιπε καὶ γερῶν ὧν ἐδὲ ποτε ὠρῆθη ἐπὶ ῥιπὸς ἢ κλίτης καταβήσας, ἢ ἐδὴ πόδας ἐκπέτας αἰτίσας, ἢ ἐκῶν ὑπὸ ἑαυτὸν ὀρθῶς· πολλῶν δὲ ἐργαζομένων ἢ ἐδῶν, βιασθεῖς ὑπὸ τῆς φύσεως, ἐμυσσε ἐδὴ ὀφθαλμοὺς· ὡς πολλὰκις νύκτι ἐπὶ τῷ ἐδῶν, ἐκπέσας ἐν τῷ τροφῶν· ὡς γὰρ ἐν εἰς ἀγροὺς κεκλιθείς τῷ ὑπῶ, ἐλαθεν ἐπὶ τῷ ῥιπὸς πεσὼν καὶ περὶ λυπῶ ἐπὶ τέτρω γειγῶς, ἡρέμα ἔσθην, εἰ τις ἀγγέλος πέσει καθύπερθε, πέσει καὶ τὸν σαρδαίων ὑπεδῆλες ἢ ἐαυτὸν, πρὸς τὸν ὑπὸ τῶν νόμων τῶν σαρδαίων πρῶτος· ἀδὲ ἴσως μοχθῶντι ὑπερσελθῶν περὶ ἐπὶ τίτῳ σωματίσῳν διὰ κλεινῶς τοσῶτον; ὅτι μετὰ κλεινῶν, ἀπὸ κείνων καὶ πᾶμμων ἢ καὶ Ἰωάννης τιμωκῶν περὶ διορκὸν τῆς αἰγύπτου, ἐπισημοτάτων πρῶτον τοῦ μοναστηρίου ἐπιμελέστατα τε καὶ μετὰ σεμνῶς πρῶτον ὄντες, τὴν ἰσορροπία μελήσαν λέγει· δὲ ποτε τὸν πᾶμμων κερωμένον, θεασάσθαι περὶ τὴν ἰεράν τραπέζαν· θεῖον ἀγγέλον ἐσῶτα, καὶ τῶν μοναχῶν τῶν παρόντων

παρόλας ἐγρέφειν βίβλω πνί εἶν ἵδρον
 τα, ἀπαλείφειν Ἰωάννη ἢ τοσαύτω ἐδωρή-
 σατο δύναμιν ὁ Θεὸς κτ' παθῶν καὶ νοσημά-
 των, ὡς πολλὰς ἰάσασθαι ποδαλγας, καὶ
 τὰ ἄρθρα διαλελυμένα· ἐν τέρτῳ ἢ καὶ
 βενιαμὴν γηρολέον δὲ μάλα λαμπρῶς
 ἀνά τὴν σιήτην ἐφιλοσόφει, δῶρον ἔχων ἁγία
 Θεοῦ, δίχα φαρμάκων ἐπαφῇ μόνῃ χειρὸς,
 ἠδ' αἰὼν ὡ ἐπὶν χεῖρ, πάσης ἀπαλλάσσει νό-
 σεσιν καμνοῦσας τὸν δὴ τοῦτον, λόγον
 ἰδὲ φων ἁπεπεσόντα, τοσῶτον οἰδῆσαι τὸ σῶ-
 μα, ὡς μὴ δυνήθηται διὰ τῶν θυρῶν ἔξοι-
 κήματ' ἐν ὧ δὴ ἴσθ' ἐκκομιθῆναι, εἰ
 μὴ σὺ ταῖς θυραῖς καὶ ταῖς ἁγαστάδας
 καθεῖλον· ἐν δὲ τῷ νοσεῖν, ἐν κλινῇ κείσται
 μὴ δυνάμει, ἀμφὶ δὲ ὀκτὼ μῆνας
 ἔπι δίφρῳ πλατυάτῳ ἐκαθίζετο, σιωπῆ-
 ρας δὲ καμνοῦσας ἰώμεν, αὐτὸς μηδὲν
 δυσφορῶν ὅτι μὴ τῆς ἐχέσης αὐτὸν νόσεα
 ἀπηλλάγητο· μάλλον μὲν ἔν καὶ εἶν ὁρῶν-
 τας παρεμυθεῖτο, καὶ ἐλιπαρεῖ τὸν Θεὸν ἰκε-
 τῶν ἕως τῆς αὐτῆς ψυχῆς σώματ' δὲ
 αὐτῷ μηδὲν μέλει· ἐπεὶ καὶ ἐνεκλῆν, εἰδὲν
 με ὠνήσεν, ἔφη, καὶ κακῶς πάσχον, ὅκα
 ἔλαβ' ἐκατ' ἐκείνο δὲ καιρῷ ἐν σιήτην διέ-
 κρισε μαρκοῦ τὸ ὀνομαζόμενον, καὶ μακάριον ὁ
 καὶ δπολλώνιον, καὶ μωσῆς ὁ αἰθίοψ· φα-
 ρτὶ μαρκὸν μὲν, καὶ ἐν τῷ νέῳ τῆς ἡλικίας εἰς
 ἄνω πρῶτον καὶ σὺ φρονα, καὶ μνήμονα ἰε-
 ραφῶν ἡγρέαζ' θεοφιλή ἢ ἔπι τοσῶ-
 τος, ὡς ἰσχυρῶς μακάριον τὸν αὐτὸν πρῶ-
 τερῶν ὄντα τῶν κελίων, μηδὲ πώποτε
 παρ' αὐτῶν λαβεῖν ἂν θέμις ἰερεῶσι διδόναι
 τοῖς μεμνημένοις περὶ τὴν ἱεράν τεράπεζαν
 ἀγέλ' ἢ αὐτῶν ἐδίδε, ἐ τὴν χεῖρα μέχρι τῆς
 καρπῆ μόνον ἔλεγε θεωρεῖν μακαρίῳ ἢ ἐδόθη
 χάρις ὑπὸ Θεοῦ, ὑπερφρονεῖν τῶν δαιμόνων·
 ἔμελλε ἢ αὐτῶν τὴν δεξιὴν ἀπέφασκε τὸ φιλο-
 φίας, ἀκασίον φονεῖ· ἐτι γὰρ βέβαιος ὢν,
 ἀπέστα ἀνεμεσθε τὴν μαρείαν λίμνην, καὶ
 παύσαν, τινὰ τῶν ὀμηλικῶν ἀνεῖλε δέσας τῆ
 δέξιαν δὲ ἰσχυρῶν εἰς τὴν ἐρημίαν ἀ-
 φῆ· ἢ ἐπὶ τρία ἔτη μὲν ταῦτα διάγων,
 αὐτῷ οἰκίδιον μικρὸν ἑαυτῷ κατεσκεύα-
 σεν, ἐν ὧ εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη διέτριψεν ἔλε-
 γον ἢ οἱ γε αὐτῶν ἀκηκόευσαν, ὡς πολλὴν

A presentium nomina in quodam libello
 perscriberet, absentes autem expun-
 geret. Joanni vero tantam vim ac po-
 testatem in morbos ac languores Deus
 indulgit, ut multos pedum dolore vexa-
 tos, & paralyticos sanaret. Iisdem
 temporibus Benjamin senex circa Sce-
 tim eximie philosophatus est: cui De-
 us id gratia concesserat, ut absque ul-
 lis medicamentis, solo manus conta-
 ctu, aut oleo quod preceatione sua bene-
 dixerat, quovis morbo aegros libera-
 ret. Atque hic tantus vir, cum in mor-
 bum aquae intercutis incidisset, usque
 adeo corpore intumuisse dicitur, ut
 per januam cellae in qua degebat, ef-
 ferri non potuerit, nisi postibus ipsis si-
 mul cum janua everfis. Porro inter
 aegrotandum, cum in lecto decumbe-
 re non posset, octo circiter mensium
 spatio sedit in sella quadam latissima,
 aegris more solito sanitatem restituens;
 nec iniquo animo ferens quod suo ipse
 morbo nequaquam liberaretur. Quin
 potius consolabatur eos qui ipsum vi-
 serent, rogabatque ut pro ipsius anima
 supplices Deum orarent. Corporis enim
 nullam sibi curam esse aiebat. Quip-
 pe dum, inquit, bene valeret, nihil mihi
 profuit: & nunc male habens, nihil de-
 trimenti attulit. Per idem tempus ce-
 lebris ille Marcus, & Macarius Ju-
 nior, & Apollonius, & Moses Aethi-
 ops Scetim incolebant. Et Marcum
 quidem, ab incunte adolescentia admo-
 dum mitem ac temperantem fuisse per-
 hibent, & sacrae Scripturae libros me-
 moria tenuisse: Deo vero ita charum
 fuisse: ut Macarius qui Cellarum Pres-
 byter fuit, saepe affirmaverit, Marcum
 nunquam ab ipso accepisse quae sacerdo-
 tes fidelibus ad altare praebere jus fas-
 que est: sed Angelum ei praebuisse,
 D
 cujus manum ad juncturam usque dun-
 taxat, se vidisse dicebat. Macario ve-
 ru donatum fuit a Deo, ut daemones
 contemneret. Occasionem porro
 philosophandi ei primum praebuit ca-
 des fortuito perpetrata. Nam cum esset
 adolescens, oves pascebat circa Mareo-
 ticum lacum. Cumque inter ludendum,
 quendam ex aequalibus suis interfecisset,
 veritus ne poenas daret, in solitudi-
 nem se recepit. Illic triennii spatio sub
 divo moratus, parvam sibi cellam ibi-
 dem construxit, in qua quinque & vi-
 ginti annos exegit. Narrabantque ii qui
 ex ipso id audierant, ipsum calamitati



illi gratias referre solitum, & eadem il-
lam fortuito factam, salutarem appellas-
se, quæ Philosophiæ ac beatæ vitæ occa-
sionem ipsi attulisset. Apollonius au-
tem, cum antea cto tempore mercatu-
ram fecisset, jam in senium vergens, ad
Scetim se contulit. Cumque confi-
deraret, se ob ingravescentem ætatem,
nec scribendi artem, nec ullam aliam
posse addiscere, varias species medi-
camentorū & ciborū qui commodi sunt
ægotantibus, suâ pecuniâ coemens,
singulas Monachorum januas circui-
bat, ad horam usque nonam ægros
invisens. Quod quidem exercitatio-
nis genus cum sibi commodum repe-
risset, ita deinceps conversatus est. Et
cum moriturus esset, quæcunque ha-
bebat, alteri tradens, mandavit ut idem
officium exerceret. Moses vero cum
esset servus, propter improbitatem ex
ædibus domini sui ejectus, & ad la-
trocinandum conversus, agmini latro-
num ducem se præbuit. Qui cum
multa scelera commisisset, multasque
cædes patrasset, casu quodam ad mo-
nasticam vitam translatus est, ac re-
pente ad summum Philosophiæ fasti-
gium evasit. Nam quoniam bona cor-
poris habitudine, quam ex priore victu
contraxerat, adhuc fervens, ad cogita-
tiones fœdæ libidinis incitabatur, omni
philosophicæ exercitationis genere cor-
pus suum maceravit: nunc exiguo pane
victitans sine obsonio: nunc plurimum
operis faciens, oransque quinquagies.
Interdum etiam singulis noctibus stans,
per lex continuos annos orabat, nec
genua flectens, nec oculos claudens
ad somnum capiendum. Nonnunquam
Monachorum cellas noctu circumiens,
hydrias singulorum clam aqua imple-
bat. Quod quidem laboriosum erat in-
primis: Ab aliis enim decem; ab aliis
viginti: a quibusdam vero triginta & am-
plius stadiis aberat locus ille, unde
aquam hauriebant. Diu tamen presti-
tutum robur retinuit, licet plurimis exer-
citationibus illud frangere studuisset, &
affiduis vexationibus corpus attereret.
Porro cum latrones aliquando in cel-
lam in qua solus philosophabatur irru-
pissent, ipse cunctos comprehensisse ac
ligasse dicitur. Et quamvis quatuor nu-
mero essent, humeris suis impositos tu-
lisse ad Ecclesiam, ac reliquis Mona-
chis permisisse, ut de illis statuerent,

ὡμολόγει χάριν τῆ συμφορᾶ, καὶ ἑαυτὸν
ἀπεκαλεῖ τὸν ἀκέραιον Φόρον. Φιλοσοφίας καὶ
μακαρίας εἰς αἴτιον ἀπὸ γενημηδίων ἀπο-
λάνει. ὁ δὲ τὸν ἄλλον χρόνον ἐμπορείαν με-
λιών, ἢ δὴ παρὰ γῆρας ἐλαύνων, ἵππῳ τῷ σπι-
τῶν ἤλθε. λογισάμενος δὲ ὡς ἔτε γράσει,
ἔτε ἄλλην πᾶν τέχνῳ μαθεῖν οἷος τὸ ἐπὶ
διὰ τὴν ἡλικίαν, παλιδοπαῶν Φαρμα-
κῶν εἶδη καὶ ἐδεσμάτων ἐπιηδέειαν τῶν
κάμνεσιν, ἔξ οικείων χρημάτων ἀ-
μῆρος, ἀνά ἐκάστῳ ὑγίαν μοναστικὴν πε-
B ρεῖν μέχρις ἐνάτης ἡμέρας, ἐφορῶν οὐδὲν
σύνεσθαι ἐπιηδέειαν ὅ τὰντῶν ἀπὸ τῶν
ἀσκησῶν εὐρών, ὡς ἐπολιεύσατο μέλιων
ἢ τελοδίαν, ἄλλῳ παρὰ δὲ ἀ εἶχε, οὐ-
τεῖλα τὰ αὐτὰ ποιεῖν μωσῆς ὁ δὲ τῶν
ῶν, διὰ μοχθηρίαν ἐξηλάθη τῆς αἰσῆς
ἔκκλημηδύς καὶ εἰς ληθείας τεταπίς, ἡ-
C σρικῆ τάγματες ἠγείτο πολλὰς ὁ κακῆ-
γῆσας, καὶ πολλὰς Φόνας τομῆσας, ἐκ
παρὰ τῆς πρὸς τὸν μοναστικὸν μετῶν
βίον, καὶ ἀδρόον εἰς δὲ τῶν φιλοσοφίας
C ἐπέδωκεν ἐπεὶ γέν ἐκ τῆς παρὰ τῆς
διαίτης εὐεξία ζῆων, καὶ παρὰ τῆς Φιλο-
σοφίας ἡδονῶν κινεμένης. μυρίας ἀσκησῶν
σῶμα κατέτηξε πῆ μὴν διχα ὄφθαλμοῖς
ἀρτῶν δεκόμενος πῆ δὲ πλείστον ἐργῶν
ἀνύων, καὶ πενήτησόν εὐχόμενος πῆ
ἐπὶ ἔξ ἔτεσιν ὀλοκλήρου ἐκάστῳ νύκτα εἰς
παρὰ τῆς χεῖρο, μήτε γόνυ κλίνων, μήτε οὐ-
ὄφθαλμοῦ μῶν εἰς ὑπνον ἀλλοῦ ὅ τῶν
παρὰ τῶν οἰκήσας τῶν μοναχῶν, λαθεῖν
τὴν ἐκάστῳ ὑδρίαν ἐπλήρῳ ὑδάτος ἢ δὲ τῶν
το λῆαν ἐργῶδες τῶν μὴν γῶ, σαδίοις δὲ
καὶ τῶν δὲ, εἰκοσὶ τῶν ὅ, καὶ τετακτοῦ
D καὶ πλείον διεισέηκει ὁ τόπος ὅθεν ὑδνεῖται
το δὲ μέμενε ὅ ἐπὶ πολὺ τῶν παρὰ τῆς
ἰσχυρῶν ἔχων, καίπερ ταῖς πολλαῖς ἀσκησῶν
καθελεῖν ταύτην παρὰ τῶν, καὶ τὸ σῶμα
ταῖς ταλαιπωρίαῖς παρὰ τῶν λέγει τῶν
ποῦ ληθείας καθάρα μόνιας τὸν τόπον
ὅ μόνος ἐφιλοσόφει, συλλαβῶν παρὰ
καὶ δῆσαι, καὶ τεσσαρῶν οἷας τοῖς
ἐπιθεῖναι, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀγαγεῖν
συμμοναζέσθαι ἐπιτρέψαι τὰ παρὰ τῶν

ὡς μὴ θεμιτόν αὐτῷ ἔτι μηδένα κακῶς
 ποιεῖν· Φασὶ γὰρ ἄπο κακίας εἰς ἀρετὴν
 μηδενί τοσαύτην ὑπάρχει μεταβολήν. ὡς
 τε ἀπὸ μὴν Ἰππιδάου μοναστικῆς φιλο-
 σοφίας· Ἰξάσιον δὲ φόβον τοῖς δαίμοσιν
 ἐμποῖσται, καὶ πρῶτον γινώσκαι τῶν
 ἐν σκήτει μοναχῶν· ὁ μὴν ἐν τοιαύτων
 πολλὰς δόξας μαθητὰς καταλιπὼν,
 ἀμφὶ τὰ ἐδομηκότα καὶ πέντε ἔτη γεγο-
 νῆς ἐτελεύτησεν· Ἰππιδάου δὲ τῆς βα-
 σιλείας ἐγγυῆτο Παύλῳ καὶ Παχῶν, ἐ-
 φανῶς τε καὶ Μωσῆς, ἀμφὺ Λύβες, καὶ
 Πάρις ὁ ἀγύπτιος· ὡς δὲ, Παύλῳ
 μὴ ἐν φέμεν ὄρθῳ ἢ τῆτο ἐν σκήτει, ἔ-
 μίας πέντακοσίων ἀσκήτας ἔχων· εἰργά-
 ζετο δὲ ἄδεν, ἔδὲ ἐλάμβανέ τι ἄλλο
 τε, πλὴν ὅσον ἠδύν· ἠύχετο δὲ μόνον,
 ὡς περὶ φόβον τινὰ πριακοσίας ἐυχῆς ἐκά-
 σης ἡμέρας διποδιδῆς τῷ Θεῷ· ἵνα δὲ
 μὴ λαθῶν διαμάρη τῆ δριθυμῆ, πρια-
 κοσίας ὑψηλῆς τῷ κόλπῳ ἐμβάλλων,
 καὶ ἐκάσθη ἐυχῆν ὑψηλῆς ἐκείνηι ἀ-
 καλαθέντων δὲ τῶν λίθων, δῆλον ἐγγύε-
 το τὰς ἰσαριθμῆς τοῖς λίθοις ἐυχῆς πε-
 πηρωτάμ καὶ Παχῶν δὲ τότε ἐν σκή-
 τει διέπρεπεν· ὃν ἐκ νέου μέχρι γῆρας
 πολιδυστάμρον, ἔτε σῶμα δὲ ἔχων,
 ἔτε πᾶσι ψυχῆς, ἔτε δαίμων, ἀναν-
 δον ἐφώρασε πει τῶ ἐγκρατεῖαν, ὡς
 ἐν κρατεῖν τὸν φιλόσοφον· ἐφάνθη δὲ
 πει τὸν μαρεῶτιν τῶ οἰκιστῶν εἶχεν, ὅσα
 ἀπὸ τῆς μαρμαρικῆς δι' ἀκείνους δὲ
 καὶ τελειότατης χωρήσας ἀσκήσεως, Ἰπ-
 πιδάου ἔτεσιν, ἐυδοκίμωτα ἐγγυῆτο
 μαχῶς, καὶ ἀντωνίῳ τῷ μεγάλῳ γνώρι-
 μῳ· ἐγγυῆτο δὲ πρῶτον, καὶ ἄλλος εἰς ἀ-
 γων, καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἠδύς καὶ ὠφέ-
 λιμος, καὶ ἰκανὸς τὰς τῶν λυπεμένων ψυ-
 χῆς κηλεῖν, καὶ Ἰππιδάου τὸ ἔνθυμον μεταβάλλ-
 λαν, εἰ καὶ ἀναγκαίαις λύπαις περιχαί-
 λημῶνοι, ἐτύγχανον τοιαύτων ἢ ἢν καὶ πρὶ
 τὰς οἰκίας συμφορὰς· ἀμέλει χαλεπῶ
 ἐάντα παθεῖς ἐνοικήσῃται αὐτῶ, τὰ
 διεφθαρμένα μέλη τοῖς ἰατροῖς τέμνειν
 ἄλλοι δὲ, εἰργάζετο ταῖς χερσὶ φύλλα φοι-
 νικῶν πλεκτῶν καὶ τοῖς παρῶσι σινεβέλλου

A quando ipsi jam nefas esset quenquam
 malo afficere. Ajunt enim nemini
 unquam talem ac tantam mutationem
 ex vitio ad virtutem contigisse, quan-
 tam isti: quippe qui ad culmen mo-
 nasticæ Philosophiæ pervenerit, &
 dæmonibus maximum terrorem incuf-
 ferit, & Scetiensium Monachorum
 presbyter factus sit. Atque hic qui-
 dem tantus vir, annos circiter septua-
 ginta quinque natus, excessit à vita,
 multis præstantibus discipulis post se
 relictis. Eodem Imperatore regnante
 vixit Paulus & Pachon; Stephanus
 item ac Moses, ambo Lybies; &
 Pior Ægyptius. Ac Paulus quidem
 degebat in Ferme, qui mons est in
 Sceti; haud pauciores quingentis Mo-
 nachos habens. Nullum hic opus faciebat,
 nec ab ullo accipiebat quicquam,
 præterquam quod esurus esset.
 Orationi tantum vacabat, trecentas
 orationes, velut tributum quoddam
 quotidie persolvens Deo. Ac ne
 forte aberraret ab integro numero,
 trecentis lapillis in sinum suum conge-
 stis, ad singulas preces singulos
 projiciebat lapillos. Absumptis itaque
 lapillis, planum fiebat orationes
 numero lapillorum æquales jam com-
 pletas esse. Pachon quoque tunc
 temporis in Sceti celebris fuit. Qui
 cum ab adolescentia usque ad ultimam
 senectutem vixisset in solitudine, ta-
 men nec bona corporis habitudo, nec
 perturbatio animi, nec dæmon, cir-
 ca abstinentiam eorum à quibus Philo-
 sophum abstinere decet, eum unquam
 ignavum deprehendit. Iam vero
 Stephanus circa Mareotem habita-
 bat, haud procul à Marmarice. Qui
 cum severâ ac perfectissimâ disciplinâ
 sese exercuisset per annos sexaginta, ce-
 leberrimus existit Monachus, & magno
 Antonio familiaris. Fuit autem mitis
 & admodum prudens: in colloquiis sua-
 vis atque utilis, & ad animos eorum qui
 dolore affecti essent, permulcendos,
 & ad lætitiâ traducendos aptissimus,
 quamvis dolor eorum prorsus necessari-
 us videretur. Ipse quoque ita affectus
 erat in suis calamitatibus. Nam
 cum grave quoddam & insanabile ul-
 cus ei contigisset, corrupta corporis
 membra secunda Medicis præbuit; ipse
 interim opus faciens, & palmarum fo-
 lia manibus suis texens. Suadebatque
 adstantibus, ne ob ipsius mala morore

afficerentur, neve aliud quicquam cogitarent, quàm ea quæ à Deo fiunt, bonum semper exitum fortiri : idque sibi utile fore, quòd tanta sustinisset mala; ac fortasse pro peccatis suis : pro quibus hic pœnas dare satius fuerit, quàm post hanc vitam. Moses vero mansuetudine & charitate, & languorù curationibus quos oratione sola pellebat, præ cæteris inclaruisse memoratur. At Pior, cum ab incunte atate philosophari decrevisset, ejus rei causâ paternis edibus egressus, spondit Deo, se deinceps neminem ex propinquis visurum esse. Post quinquaginta vero annos, soror ipsius, cum audivisset eum vivere, præ immoderato gaudio insperati nuntii stupefacta, quiescere non poterat, nisi fratrem videret. Quam in senili atate lamentantem ac supplicantem miseratus ejus regionis Episcopus, scripsit ad præfides Monachorum in Sceti degentium, ut Piorē mitterent. Qui abire jussus, cum refragari non auderet: nefas enim habent Egyptii, aliique omnes, ut opinor, Monachi, jussis non obtemperare: adjuncto sibi comite perrexit in patriam. Cumque pro foribus paternarum adium staret, nuntiavit se adesset. Cum autem strepitum januæ sensisset, clausis oculis, sororem nominatim allocutus: ego, inquit, sum frater tuus. Contemplare me, quantum placuerit. Illa ingenti gaudio perfusa, gratias Deo egit. At ille juxta januam oratione facta, e vestigio reversus est ad locum in quo degebat. Ibi effosso puteo, aquam amaram reperit, eaque utens usque ad exitum vitæ perseveravit. Porro ejus abstinentiæ magnitudo insequentem tempore declarata est. Nam post ejus obitum, cum multi in eodem loco philosophari ambiissent, nullus id sustinuit. Verum ut ipse mihi persuadeo, haudquaquam ei difficile erat aquam in dulcem saporem convertere, nisi hoc modo philosophari decrevisset: quippe qui eam cum antea non esset, scaturire fecerat. Certe traditum est Monachos qui cum Mose erant, cum aliquando puteum foderent, & nec vena quæ sperabatur, nec altitudo ulla aquam profunderet, animum despondentes, opus dimittere voluisse: Piorē vero circa meridiem supervenisse; & salutatis primum Monachis, diffidentiam & pusillum animum exprobrasse;

μη δυσφορῶν ἐπι τοῖς αὐτῶ παθεσι, μη δ' ἀλο πὶ διανοείας, πλὴν ἐπὶ πρὸς τὸ τέλος ὄν πάντως, ἀ ποιεῖ ὁ Θεὸς ἰσχυραίνεσθαι σιωοῖσιν τοιούτων πειραθῆναι παθῶν καὶ ἀμαρτημάτων ἰσως ὡν ἐνεκεν ἀμῶνον οὐδ' ἀδιδόσαι διπλῶ, ἢ μὲν τὴν βίωσιν ταύτην μαστῆς ἢ πρᾶοτην καὶ ἀγάπην ὑπερφυοῖς ἐυδοκίμηκείαι (ᾧ δ' ἀδ' ὁ), καὶ ἰάσει παθῶν ἐυχῆ καλορθομῆταις ὁ ἡπίως ἐκ νέου φιλοσοφῆν ἐγνωκώς, ἠνίκα διὰ τῆτο Ἐ παρὰ οἴκῃ δ' ἐξήλθε, σιωθεῖτο τὰ Θεῶ, Ἐ λοιπὸν μὲν δ' ἐνα τῶ οἰκειῶν ὄψαδ' μὲν ἢ πενήτικοῦσιν ἐπύθετο αὐτὸν ἢ ἀδελφῆ ἦν ἰσὸ δ' ἐ χ' ἀεὶ ἀμέτρησιν ᾧ δ' ἀδ' ὁ, εἰ μὴ δεῦτα τοῦ ἀδελφόν ὄλοφουρμῆν δ' ἐ καὶ ἀνιέοισαν ἐν γῆρα ἐλεήσας ὁ παρ' αὐτοῖς ἐπίπτεπθ, ἔγραψε τοῖς ἡγεμῆροις τῶν ἐν ερημῶ μοναχῶν, ἐκπέμψαι τὸν πῶρ ἀπίαι δὲ πρὸς ἀχθῆς, ὅκ' ἔχων ἀνιέπειν ἔ γ' ἡμῶ ἀγγυπῆοις μοναχοῖς, οἶμαι ἢ καὶ τοῖς ἀλλοῖς ἀπιθεῖν τοῖς ἐπισημομένοις ᾧ δ' ἀδ' ὁ τινά, ἀφίκετο εἰς τὴν πατρίδα καὶ σὰς πρὸς τῆς πατρῶας οἰκίας, ἐμήνυσεν ἐληθῆναι ἐπὶ τῆ ψοφῆν τὴν δύσιν ἢ δ' εἶο, μύσας τῆς ὀφθαλμῶ, ὀνομασί τὴν ἀδελφῆν, πρὸς τῆν ἐπὶ ἔφη πῶρ ὁ σὸς ἀδελφός ἀλλὰ ὅκ' ἔβδ' ἡ κατ' ἀνοῖ ἢ μὴν ἐν ἡδ' εἶσα, χ' ἀμ' ὀμολογῆ τὰ Θεῶ ὁ ἢ ᾧ δ' ἀδ' ὁ τῆν δύσιν ἐξάμηνθ, ἀνιέσρεψεν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ ᾧ δ' ἀδ' ὁ τῆν φρέαρ ὀρύξας, πικρὸν ὄρετο ὄδ' ὄρ' Ἐ μὲν τῆ δ' ἡσ ᾧ δ' ἀδ' ὁ τῆν κεχημένθ, ὁ δ' ἐμ' ταῦτα χρόνος, τοῦ πρὸς ἄλλον ἀπέειξε τ' αὐτῆς ἐγκαταλείας ἐπὶ γ' ἐτελεύτησε, πολλῶν ἀπεδασάντων ἐν τῶ αὐτῶ τόπῳ φιλοσοφῆν, ἐδ' ἡσ ᾧ δ' ἀδ' ὁ τῆν πείθω, εἰ μὴ ἢ τῆ τῶ τῶ πῶ φιλοσοφῆν ἐγνωκεν, ἔ χαλεπὸν ἢ αὐτῶ ἐξάμηνθ μὲν ἀδελφῆν τοῦ ὄρ' εἰς γῆσιν γλυκεῖαν ὄπε γε κ' μὴ δ' ἢ πᾶν ἄπασιν ἀσάβλυσαι ἐποίησεν ἀμῆλτοι λέγει) ποτὲ τῆ φρέαρ ὀρύσσοντας ὅκ' ἀμ' ὀμολογῆ, μὴ τῆ πρὸς ὀκαμῆρῆς φλέδος, μὴ τῆ πρὸς βᾶδ' τὸ ὄδ' ἀναδιδόνθ, μέλλειν τὸ ἔργον ἀπαγορεύειν ἐπισημῶ ἢ αὐτοῖς ᾧ δ' ἀδ' ὁ τῆν ἡμέραν τὸν πῶρ, καὶ πρὸς τῆν ἀσπασῶ μῆρον, οἰεῖσιν ἀσπασίαν καὶ μικρῶν γῆσιν

καλεθόντα ἢ εἰς τὴν τάφρον ἕξαδα, καὶ ὄρουσι τρίτον πληξαι τὴν γῆν ὡς ἀρχὴν μαζῶν ἀναελύσαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὴν τάφρον πληρῶσαι ἐπὶ ἢ ἕξαμυρῶ ἀπῆι, δεομένων τῶν ἀμφιμωσέα γενούσας παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἠνέχετο, φήσας μὴ εἶπαι τὰ τῶ ἀπελάθαι, ἠνύσας ἢ ἐφ' ᾧ ἦλθε.

A deinde in fossam descendentem orasse, humumque ligone ter percussisse. Quo facto statim aqua erupisse dicitur & fossam complevisse. Porro cum Prior oratione facta discederet, rogatus à Monachis qui cum Mose erant, ut apud ipsos gentaret, non obtemperavit; haudquamquam ejus rei causa missum se esse dicens: id verò propter quod venerat, confectum esse.

Κεφ. λ΄.

CAPUT XXX.

Περὶ τῶν ἐν σκήτι μοναχῶν, αἰεθίου, διδύμου, κρονίου, ἰρημίου, πυτυβάτου, ἀρσιῶν, ἀμμωνίου, εὐσεβίου καὶ διοσκορίου τῶν ἀδελφῶν, καὶ μακρῶν λεγομένων, καὶ εὐαγρίου τοῦ φιλοσόφου.

De Scetiensibus Monachis, Origene, Didymo, Cronione, Orfesio, Putubate, Arfione, Ammonio, Eusebio & Dioscoro fratribus, qui Magni vocabantur: & de Evagrio Philosopho.

Εἰς τὰ τῶν ἡσυχαστικῶν ἐπιπέσειν ἐν ταῖς σκήτις μοναστηρίοις, γενεαί μὲν ὡς ἔφη ἐν τῶν μαθητῶν ἀνιόντις ἕξ μεγάλας ἀδελφειμῶν καὶ διδύμου, καὶ κρονίου, ἀμφὶ οὓν ἑκατὸν καὶ δεκά ὀκταεὶς γενούσας καὶ ὁ μέγας δεσπότης, καὶ περὶ ἐλάσης καὶ δεσπότης, καὶ σεραπίων, οἳ καὶ αὐτοὶ σύγχρονοι ἀνιόντων τῶν μεγάλων ἐγγύοντο καταγενησάμενοι ἢ ἐν τῶν φιλοσόφῶν, περὶ ἀντιβόταν τῶν τῆδε μοναστηρίων τῶν δ' αὖ νεανῶν καὶ μέσῳ ἡλικίαν ἀγούτων, πολλοὶ καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ σὺν αὐτοῖς ἐγνωρίζοντο καὶ ἀμμωνίου καὶ εὐσεβίου καὶ διοσκορίου ἕως ἀδελφῶν ἀλλήλοις ὄντας, μακρὰς ἐν τῆς ἡλικίας ἀκόμαζον λέγει ἢ τῶν τὸν ἀμμωνίου εἰς ἀκρὴν φιλοσοφίας ἀφελθῆναι, ἀνοήτως τὸ ῥασωπῆς ἀνδρείως κρατῆσαι, καὶ φιλολόγον εἰς ἀγανθρῶς ὡς οὐδ' ὠριγένης καὶ διδύμου καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν, λόγους διεξελθῆναι ἐκ νέου μέλει τελειότης πᾶν ἄρτι, μηδ' ἐνός γενούσας ἐν πνεύματι γενομένων μέλλων δὲ ποτε περὶ χειροτονίαν ἐπιτοκῆς συλλαμβάνεσθαι, ὡς ἀνιόντων οὐκ ἐπίσταν ἀπέναι τὰς ἐπ' αὐτὸν ἐληλυθότας, διπλομένων τὸ ἕως, ἀπῆι ἐφῆ λοιπὸν γὰρ ἢ ἑκόντα μὲν ὁ ἱερατικός νόμος συγχωρεῖ χειροτονεῖσθαι ἄρτιον γὰρ χρῆναι τὸν ἱερεῖα κατέσθαι ἀναχωρησάμενος δὲ, ἐπὶ τὰς ἐργασίας ἰσθαι Φυλακία, τῆ δὲ ἐκκλησιαστικῆ σώματι μηδ' ἐν μέλει, ἢ μόνον ἄρτι τῶν τοῖς ἡσυχαστικῶν ὁ ἱερεὺς, αὐτοῖς ἀνέσπεσαν

Odem tempore in Monasteriis Scetiis claruerunt, lenes quidem, Origenes, qui ex magni Antonii discipulis adhuc superaret: & Didymus, & Cronion annos natus decem supra centum: & magnus ille Arfifius, & Putubastes & Arfion ac Serapion; qui & ipsi magni Antonii temporibus æquales fuerunt. Cumque in monastica Philosophia confenuissent, tunc temporis monasteriis illic sitis præerant. Ex junioribus vero & in media adhuc ætate constitutis, multi probi atque honesti viri unâ cum superioribus illis florebant. Inter quos Ammonius, Eusebius ac Dioscorus: qui cum fratres essent, ob staturæ proceritatem magni vocabantur. Porro hunc Ammonium ad culmen monasticæ Philosophiæ pervenisse narrant, & voluptatem ac desidiam forti animo superasse. Idem admodum studiosus fuisse dicitur: adeo ut Origenis, Didymi, & aliorum Ecclesiasticorum scriptorum libros diligenter evolveret. Ab incunte autem ætate ad extremum vitæ diem, nihil digne coctum præter panem gustasse fertur. Cum vero aliquando capiendus esset ut Episcopus ordinaretur, nec rogando periuadere potuisset iis qui ad ipsum capiendum venerant, ut abirent; abscissâ sibi auriculâ: abite, inquit. Posthac enim ne quidem si vellem, sacerdotalis lex me ordinari sineret. Integri enim corporis sacerdotem constitui oportet. Illi digressi, posteaquam intellexerunt, Judæis quidem hæc observanda esse: Ecclesiam vero de corpore non curare, dummodo sacerdos integer sit moribus, denuo

Rrrr iij



redierunt, eum comprehensuri. Tum ille juravit, se linguam quoque sibi praecisurum, si vim facere tentassent. Quibus illi minis perterriti, abcesserunt. Hinc porro factum est, ut Ammonius iste Parotes, id est, auricula mutilus vocaretur. Haud multo post, sequentis scilicet Imperatoris temporis, Evagrius sapiens cum illo familiariter vixit. Vir doctus in primis, & tum intelligendi facultate, tum dicendi copia praeditus: & in distinguendis cogitationibus quæ aut ad virtutem, aut ad vitium tenderent, sagacissimus: & quomodo illæ quidem excolendæ, hæ vero cavendæ sint, consultor idoneus. Verum quod quidem ad doctrinam attinet, qualis quantusque vir fuerit, libri quos posteris reliquit, satis declarabunt. Moribus vero moderatis fuisse dicitur, & ab omni fastu & arrogantia ita alienus, ut nec jure merito laudatus, præconiis intumesceret; nec immerito vituperatus, contumelias iniquo animo ferret. Ortus hic fuit ex urbe Iberis quæ ad Euxinum Pontum sita est. Philosophiam vero & sacras literas didicit sub Gregorio Episcopo Nazianzi. Qui dum Constantinopolitanam Ecclesiam administraret, eum archidiaconum habuit. Cumque vultu esset eleganti, & exquisito vestium cultu uteretur, quidam ex proceribus Zelotypus, eum uxori suæ familiarem esse intelligens, interficere molitus est, Cumque insidiatores opus ipsum aggressuri essent, dormienti Evagrio Deus terribilem quandam ac salutarem in somnis visionem ostendit. Videbatur enim sibi quasi in scelere deprehensus, manus ac pedes ferro vinctos habere. Et cum in iudicium ducendus ac supplicio afficiendus esset, quidam ad eum accedens sacrum Evangeliorum codicem demonstravit, pollicitus modo ex urbe egredi vellet, se illum vinculis liberaturum: jurareque illum iussit, se ita facturum. Ille tactis Evangelis, ita se facturum juravit: & solutus vinculis, confestim è somno excitatus est. Divinoque obtemperans somnio, præsens periculum evitavit. Porro cum apud se statuisset vitam sibi monasticam excolendam esse, Constantinopoli profectus est Hierosolyma. Aliquanto post tempore ad visendos Monachos, qui in Sceti philosophabantur profectus, illic degere constituit.

αὐτὸς συλληφόμενοι τὸν ἄνδρα ὃ ἡ μὴν καὶ τὴν γλῶσσαν τεμῆν διαμόσατο, εἰ βίαια αὐτὸν παρεθλίεν· δέισαντες ἐν τὴν ἀπειλήν, ἀπέχωρον αὐτὸς ὃ ἐντεθεὶν ἀμμώνων ὁ παρώτης ὠνομάζετο τῷ ὃ μεταπολεῖ Ἰππὸς τῆς ἐχομένης βασιλείας, συνην ἐνάγκη ὁ ὄφρος· ἐλλόγιμο ἄνης, νοῆσαι τε καὶ φράσαι δεινός, ἵε Ἰππὸς ὁ διακεῖναι ὅτι παρὰ τὴν κακίαν ἀγνοίας λογισμὸς καὶ ἰκανὸς ὑποθέσας, ἢ χρεὶ τὰς μὴν Ἰππὸς εὐεῖν, τὰς δὲ φυλάξασθαι ἀλλ' οἱ μὴν πρὶ λόγους ἢ ὅτι δειξασθαι γραφαὶ αὐτὸς κατέλιπεν ἐλέγξασθαι καὶ τὸ ἦθ ὁ μίτριος, τύφρα τε καὶ ὑπερφανέστατον κράειν, ὡς μήτε δικαίως ἐπανεμασθαι ὄγκασθαι τοῖς κρότοις, μήτε ἀδίκως λυθιόμενοι, ἀγανακτεῖν ἐπὶ ταῖς ὑβρεσὶν ἐγείναι ὃ τῷ μὴν γῆραι, ἰσθῶν πολίτης παρὰ τὸ καλεμένω ἐυξείνω πόνῳ· ἐφίλοσόφησε ὃ καὶ ἐπαίδευθη ὑπὸ γρηγορίου τῷ ἐπισκόπῳ καζιανζῆ τὰς ἱερὰς λόγους ἠνίκα ὃ ἐπετροπέδεν τὴν ἐν κωνσταντινῶν πόλει ἐκκλησίαν, ἀρχidiaconon αὐτὸν εἶχεν ἀσείον δὴ ὅτι τῇ ὄνει καὶ πρὶ τὴν ἐδὴ ἦτα φιλόκαλον, μαθὼν περὶ τῶν ἐτέλει ζήλοτυπος γνώριμον εἶναι τῇ γαμῆτι, θάνατον αὐτῷ ἐμμηχανάτο εἰς ἔργον ὃ παρὰ ἐπίσεας μελλούσης τῆς ἐπιεχλῆς, καθευδὼν αὐτῷ, φοβερὰν πῆν καὶ σωθῆλον ὄνειρα ὄνειν ἐππέμπει τὸ θεῖον ἐδοξε γὰρ ὡς ἐπὶ ἐγκλήματι συλληφθεῖς, σιδηρῶν δεδεσθαι πόδας καὶ χεῖρας· μέλλοντί τε αὐτῷ εἰς διασθεῖν ἀγεῖν καὶ τιμωρίαν ὑπέχεν παρὰ τὸν πρὶ ὑπέδειξε τὴν ἱεράν τῶν ἐγαγγελίων βίβλον καὶ ὑπαγνεῖτο, εἰ τῆς πόλεως ἐξέλθοι, τῶν δεσμών αὐτὸν ἀπαλλάξεν, καὶ ὅτι τὸτο ποιήσει ὄρκον ἀπήτει ὃ δὲ τὸ βίβλος ἐφάναμθαι ὃ μὴν ὡδὲ πρὸ ἄξεν ἐπωμόσατο· διαφθεῖναι τῷ δεσμῷ, αὐτίκα ἐξηγήθη καὶ τῷ θεῷ ὄνειρω πειθεῖς, διέφυγε τὸν κίνδυνον εἰς τὸ τε λαθὼν χρῆναι μελίναι τὸν ἀσκητικὸν βίον ἐξεδήμησεν ἐν κωνσταντινῶν πόλει εἰς ἱερὸν σόλυμα· καὶ μὴ χρόνον πῆν παρὰ γῆραι ἐπὶ θείαν τῶν ἐν σκήτει φιλοθετησῶν, ἢ σμῆναι σε τὴν ἐνθάδε διατερεῖν.

A

Κεφ. λά.

CAPUT XXXI.

Περὶ τῶν ἐν τῇ νιτρίᾳ, καὶ τῶν καλυμμένων κελίων μοναστηρίων, καὶ
ἑξ ἑκείνων τῶν ἐν ῥινόκορον, καὶ ἐν μέλανος, διονυσίου,
καὶ ἐν σόλωνος.

De Monasteriis Nitria, & de iis que cella
vocabantur; item de Monasterio Rinoco-
rurorum; & de Melane, Dionysio
& Solone.

Καλοῖσι δὲ τὸν χώρον τῆτον, νιτρίαν,
καθότι κώμη τις ἐστὶν ὁμοιοῦς, ἐν ἣ τὸ
ἕτερον συλλέγεσθαι ἐπὶ τὸ τυχερὸν δὲ πλήθος ἐν-
ταῦθα ἐφιλοσόφει ἀλλὰ μοναστήρια ἦν
ἀμφὶ πενήκοντα, ἀλλήλοισ ἐχώματα τὰ μὴν
σωσικῶν τὰ δὲ καθ' αὐτὰς οἰκέντων ἐν-
τεῦθεν ἢ ὡς ἑπτὰ τῶν ἐνδον ἐρημον ἰκόντων,
ἕτερος ἐστὶ τόπος, σχεδὸν ἐξ ἑβδομήκοντα στα-
δίοις διεσῶς, ὄνομα κελία ἐν τῆτῳ δὲ
πορεύσθαι ἐστὶ μοναχικὰ οἰκίματα πολλὰ,
καθὸ καὶ τοιαύτης ἔλαχε ἀπορηγορίας κέ-
χρηται ἢ τοσούτον ἀλλήλων, ὡς εἶδ' αὐτόθι
καλοῦντας, σφᾶς αὐτὰς μὴ καθορᾶν ἢ
ἐπαίειν συνίασι δὲ πάντες εἰς ταυτὸν
αἶμα καὶ ἐκκλησιαστέωσι τῇ πρώτῃ καὶ τε-
λευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος ἡ δὲ τις
μὴ ἄρῳα γῆ, δὴ ἡλθὲ ἐστὶν ἀκὼν ἀπολειφ-
θεὶς, ἢ παθεῖ τινὶ ἢ νόσῳ πεπεδημένῳ καὶ
ἐπὶ θεῶν αὐτῶν καὶ θεραπείαν, ὅσα ἐνθὺς
πάντες ἀπιάσῃ ἀλλ' ἐν διαφόροις καιροῖς
ἕκαστος, ἑπὶ φερόμενος ὅπερ ἔχει πρὸς νό-
σον ἀρμόδιον ἐκτός ἢ τοιαύτης αἰτίας, ἐχ-
ρηγῶσιν ἀλλήλοισ, εἰ μὴ λόγων ἐνεκεν εἰς
γνώσιν Θεοῦ τεινόντων ἢ ὠφέλειαν ψυχῆς,
ἔθου τις μαθησομένων πρὸς τὸν φρασμὸν
δυναμῶν οἰκῶσι ἢ ἐν τοῖς κελίοισ, ὅσοι
τῆς φιλοσοφίας εἰς ἀκρὸν ἐληλύθασι, καὶ
σφᾶς ἀγεῖν δύνανται, καὶ μόνοι διατελεῖν,
δι' ἡσυχίαν χωριζόμενοι τῶν ἄλλων τὰ
δὲ μὲν ἡμῖν ὡς ἐν βραχεῖ πρὸς σκή-
λεως εἰρηδῶ, καὶ τῶν ἐνθάδε φιλοσοφούντων εἰ-
ρηδὸν καθέκαστον τ' αὐτῶν ἀγωγῆς διεξελ-
θεῖν πρὸς ἀείλιον, μηκνωμένῳ ἴσως τὴν γρα-
φὴν μωμῆσαι ὡς ἰδιαν γδυσσῆσαι ἀμφοῖν πο-
λίαν, ἔργα καὶ ἡθῆ καὶ γυμνάσια, καὶ διαίταν, καὶ
καίρον, ἐκάστη ἡλικία καὶ τὸ εἶκος δένειμαν
καὶ ῥινόκορον δὲ, ὅσα ἐπιστάτοις, ἀλλ' οἱ-
καθεν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς δὲ ἐκείνους διέπε-
πὸν ὧν ἢ ἐνθάδε φιλοσοφῶν ἐπιθυμῶν

Hic autem locus vulgo Nitria voca-
tur, eo quod vicus quidam est fini-
timus, in quo nitrum colligunt. Porro
non exigua hominum multitudo ibi
philosophabatur. Nam circiter quin-
quaginta erant monasteria, sibi mutuo
vicina; quorum alia fratrum congrega-
tiones, alia homines separatim degen-
tes habebant. Hinc ad interiorem
eremum perguntibus, alter locus est di-
stans circiter septuaginta stadiis, qui Cel-
lia vocatur. In eo varia sunt monacho-
rum domicilia, hinc & inde dispersa: un-
de etiam locus id nomen accepit. Id
tantum vero distant a se invicem, ut Mo-
nachi qui illa incolunt, nec videre se in-
vicem, nec audire possint. Porro uni-
versi in eundem locum conveniunt, &
collectas celebrant, primo quoque & ul-
timo hebdomadis die. Quod si quis non
interfit, palam est illum abesse non sua
sponte, sed languore aut morbo deten-
tum. Et ad illum visendum curandum-
que pergunt, non statim omnes; sed di-
verso tempore singuli, ferentes id quod
quisque ad curandum morbum utile ha-
buerit. Extra hujusmodi causam, nun-
quam inter se colloquuntur: nisi forte
quis ad aliquem dicendi peritum per-
gat, auditurus ab eo sermones ad cogni-
tionem Dei, aut ad utilitatem animæ
spectantes. Porro in cellulis habitant,
quotquot ad summum philosophiæ cul-
men pervenerunt, seque ipsos regere &
soli manere possunt, quietis gratiâ à
reliquis sejuncti. Atque hæc à nobis
breviter dicta sint de Sceti, deque iis
qui ibi philosophabantur. Nam si eorum
disciplinam atque institutionem sigil-
latim persequi vellem, descriptionis pro-
lixitatem quispiam forte posset repre-
hendere. Cum enim propriam ac pecu-
liarem conversationem constituerint,
opera & studia, exercitationes & vi-
ctum, & tempus unicuique ætati accom-
modatū partiti sunt. Rinocurura quoq;
ex eo tempore viris optimis, non adven-
titiis, sed indigenis, floruit. Ex iis vero
quos illic philosophatos esse accipi,

præstantissimos fuisse competi, Melanē A
 qui tunc temporis Ecclesiam illius loci
 administrabat : & Dionysium qui ad
 Borealem urbis partem domicilium ha-
 buit : & Solonem Melanis fratrem , qui
 eidem in Episcopatu successit. Ceterum
 eo tempore , quo præceptum fuerat
 ut omnes ubique Episcopi , qui Ariano-
 rum dogmati repugnarent , sedibus suis
 expellerentur , ajunt eos qui ad Mela-
 nem exturbandum venerant , deprehen-
 disse illum , tanquam infimum mini-
 strum , lucernas Ecclesie preparantem :
 supra pallium oleo fordidatum habentem
 Zonam , & ellychnia importantem .
 Quem cum interrogassent de Episcopo :
 ille : hic est , inquit , eumque vobis indi-
 cabo . Statimque homines , utpote via
 longitudine fatigatos , in aedes Episcopi
 deduxit , mensamque iis apposuit , &
 quos habebat cibos præbuit . Post con-
 vivium vero , cum manus eorum abluif-
 set : ipse enim ministrabat epulantibus :
 seipsum indicavit . Illi hominem admi-
 tati , cujusnam rei causa venissent con-
 fessi sunt : fugiendi tamen liberam ei fa-
 cultatem concesserunt , reverentia ejus
 adducti . Tum vero ille : nunquam , in-
 quit , detrectaturus sum eadem perpeti ,
 quæ Episcopi ejusdem mecum fidei ac
 sententia perpetiuntur : sed ultro ac
 sponte in exilium ire paratus sum . Om-
 nes porro virtutes monasticæ disciplinae
 sibi comparaverat , utpote ab incunte
 ætate hoc philosophandi genus sectatus .
 Solon vero , ex mercatore Monachus ef-
 fectus , ipse quoque haud parum emolu-
 menti inde percepit . Nam & fratris sui ,
 & aliorum qui illic philosophabantur ,
 magisterio institutus , & in iis quæ ad Dei
 cultum pertinent studiosus fuit inprimis ,
 & erga proximum benignus . Ac
 Rinocururensis quidem Ecclesia , hujus-
 modi Antistites ab initio sortita , ex eo
 tempore ad nostram usque ætatem , illo-
 rum institutis uti , & probos viros ferre
 non destitit . Est autem ejus loci clericis
 communis domus & mensa ; reliqua de-
 nique omnia communia .

αείρας ἔγνω , τὸν τε μέλανα τὸν καὶ ἐκεί-
 καιρέτω ἐκκλησίαν ἐπιτροποῦντα· καὶ δι-
 νύσιον, ὃς πρὸς βορέαν τὴ πόλεως τὸ φρη-
 σήριον εἶχε καὶ σόλωνα τὸν μέλανα· ἀδελ-
 φὸν, ἑτῆς ἑπισκοπῆς διάδοχον λέγει· Ἰη-
 κα πρὸς ἑτάκτ' ἑδὺ καὶ πόλιν ἱερέας ἐπι-
 δρέω φρησίτας ἀπελαύνεας, καὶ λαλαεῖν
 μέλανα ἑδὺ ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντας, ἑδὺ λίγας
 τῆς ἐκκλησίας πρῶτα διαζόντα, οἳ γε ἑτα-
 ρέτω ἐξ ἄτον, Ἰππύριον τὰ ἱματῶν καὶ
 ἐλαίω τῶν ζώνων ἔχοντα, καὶ τὰς ἱερῶν
 δας ἐπιφροῦνμον ἐρωτήθηνα ἢ καὶ ἐπι-
 σκόπη εἰπείν, ὡς ἐνθάδε ἐστὶ, καὶ μὴ ἴσως τῶ-
 λον· ἀντίκα ἢ ἑδὺ ἀνδρας οἳα γε ἑξ ὁδὸς κα-
 μηκότας, εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν καὶ ἀγαθῶν ὁ-
 γῆσαι, καὶ τρᾶπεζαν πρῶτα θείαν, καὶ ἐν τῇ
 ὄλων ἐστῆσαι· μὲν δὲ τὴν ἐστῆσαν, καὶ ἄλλα
 τὰς χεῖρας, δικονεῖτο γὰρ τοῖς ἐσιωπῶν,
 ἑαυτὸν πρὸς ἀγαθῶν ἑδὺ ἢ τὸν ἀνδρα ἑτα-
 μάστας, ὁμολογήσαι μὴν ἐφ' αὐτὸν ἐκλήθη-
 σαι· αἰδοῖ ἢ τῇ πρὸς αὐτὸν, ἑξῆσαι δὲ αὐ-
 φυγῆς τὸν ἢ Φάναι, ὡς ἑδὺ ἀν πρὸς αὐ-
 τὰ τὰ τοῖς ὁμοδόξοις ἱερεῶν ἐπιμεταί,
 ἀλλ' ἐκοντὴ ἐλέως εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἐλθόν-
 πᾶσαν ἢ, οἳα γε ἐκ νέας φιλοσοφίας, μονα-
 χικὴν δρέω ἑξῆσαι· ὁ ἢ σόλων δὲ ἐπι-
 πόρτ' εἰς μοναχὸν μεταβαλὼν, ἢ ἢ αὐτῶν
 ὀλίγον ἀπώνατο ἢ ἐνθάδε ὡφελείας· καὶ δι-
 δασκάλω γὰρ τὰ ἀδελφῶν καὶ τοῖς τῶν φι-
 λοσοφῶν ἐπιμελῶς παιδιδθεῖς, ἑδὺ τὸ
 θεῖον ὁπμάρισα πρὸς αὐτὸν ἐστῆσαι, καὶ
 πρὸς τὰς πέλας ἀγαθὸς ἐτύχων· ἢ μὴ
 ῥινοκερέων ἐκκλησία, τοῖσιν δὲ δρέω
 ἢ γυμνῶν ἐπιτυχῆσα, ἢ διέλιπον ἑξ ἐκεί-
 D μέχει καὶ εἰς ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐκείνων ἑτα-
 μένη θεσμοῖς, ἑ ἀγαθὸς ἀνδρας φέρου-
 κοινῇ δὲ ἐστὶ τοῖς αὐτοῖς κληρικοῖς οἰκιστῶν
 τρᾶπεζα, καὶ τ' ἄλλα πάντα.

A

Κεφ. λβ.

CAPUT XXXII.

Περὶ τῶν ἐν παλαιστίνῃ μοναχῶν, ἡσυχᾶ, Ἐπιφανίου ἡ ὕστερον
ἠνομένου κύπρου, ἀμμωνίου, καὶ σιλβανῶ.

De Monachis Palestina, Helycha, Epiphania,
nio, qui postea Episcopus Cypri fuit,
Ammonio & Silvano.

Οὕ μιν ἀλλὰ καὶ παλαιστίνῃ μονα-
χῶν ἀνδρῶν διατεταῖς ἦνθει οἷτε
ᾧ πλείους ὢν ἐν τῇ κωνσταντινῇ βασιλείᾳ
ἀπνευμάτω, ἔτι ἦσαν ταύτῃ τῷ
ἐπισημοῦ σερμύωνες· οἱ δὲ, ταῖς αὐτῶν
συναξίαις εἰς ἀκρῶν δρετῆς ἐπέδωσαν,
καὶ εἰς εὐκλειαν μείζονα τοῖς ἐνθαδὲ φεργ-
νιτικοῖς προσετέθησαν ὢν ἦν ἡσυχᾶς ὁ
ἰλαρίων· ἐταῖρ·, καὶ ἐπιφάνι· ὁ ὕστε-
ρον γρηγόρι· Σαλαμῖν· τῆς κύπρου ἐπι-
σκοπ· ἐφιλοσόφησε δὲ ἡσυχᾶς μὲν,
καὶ ὁ διδάσκαλ· ἐπιφάνι· δὲ, ἀμ-
φιβησανδ· ἐκιν κώμῃ ὅθεν ἦν, νομῆ ἐλθ-
ουσπόλεως· ἐκ νέου δὲ ὑπὸ μοναχοῖς δρι-
στοῖς παιδοθεῖς, καὶ τέτρα χάρι ἐν αἰγύ-
πτῳ πλείονα διατεταῖς χρόνον, ἐπισημο-
τάτ· ἐν μοναστικῇ φιλοσοφίᾳ γέγονε ὡς
τε αἰγυπτίοις, καὶ παλαιστινοῖς· καὶ ἵταυτα
καὶ κυπρίοις, παρ' οἷς ἠρέθη τῆς μητροπό-
λεως τῆς ἡσῆς ἐπισκοπεῖν· ὅθεν οἰμα μάλ-
λον καὶ πᾶσαν ὡς εἶπεν, τὴν ὕψηλιον, αἰ-
διώτατος ἐστὶν ὡς ἐν ὁμίλῳ καὶ πόλει
μεγάλῃ καὶ ὡσαύτῃ ἱερομὲν· καὶ μεθ' ὅσης
δρετῆς εἶχε πολυλοκοῖς ἐμβαλῶν πρᾶγμα-
των, ἀστικοῖς καὶ ξένοις παυλοδαποῖς γνώ-
εμ· ἐν ὀλίγῳ ἐχέει τοῖς μὲν, θεα-
ταμῶσι καὶ πείραν λαβῶσι τῆς αὐτῆς πο-
λίσεως· τοῖς δὲ, ὡσαύτῃ τῶν παιδομένοισι·
ὡσαύτῃ τῆς ἐν κύπρῳ ἐπιδημίας, ἔτι ἐν
παλαιστίνῃ διέτριβεν ἐπὶ τῆς παρῆσης
ἡγεμονίας· ἡνίκα δὲ ἐν τοῖς τότε φεργνι-
τικοῖς ὁ μάλᾳ διαπρέπων Σαλαμῖν
καὶ φύσκων, ἔκ μαλαχίων καὶ κραιπίων
ἀδελφοί· ἐφιλοσόφην δὲ ἀμφιβηθελεῶν
κώμῃ· νομῆ γάρ·, καὶ ᾧ δὲ ἐπαρτί-
δωτῶν ἐνθεν ἦσαν διδάσκαλοι ἵταυτης τῆς
φιλοσοφίας ἐτυχον ἰλαρίων·, ἀφ' ἧ λέ-
γε· πότε τῶν ἀμα οἰκοῖ ἀπὸ ἰων, ἐκ
μέσῃ ἀραγῆναι ὡς τὸν μαλαχίωνα,

Sed & Palestina Monachorum domi-
ciliis florebat. Nam & plerique eor-
um quos supra in rebus gestis Constantii
enumeravi, adhuc superstites, hanc
disciplinam summa cum laude excole-
bant. Et horum consuetudine ac ser-
monibus alii instituti, ad summum virtutis
apicem pervenerunt, & ad majoris
gloriae cumulum monasteriis illic posi-
tis adjuncti sunt. Ex quorum numero
fuit Helychas, Hilarionis sodalis; &
Epiphanius, qui postea Salaminis in Cy-
pro Episcopus fuit. Et Helychas quidem
in eodem quo Magister loco philoso-
phatus est. Epiphanius vero juxta Befan-
ducem vicum, in territorio Eleuthero-
politano situm, ex quo ortus fuerat. Qui
cum ab ineunte adolescentia a præstan-
tissimis Monachis institutus fuisset, ejus-
que rei causâ diutissime moratus esset in
Ægypto, in monastica Philosophia ce-
leberrimus exstitit, non apud Ægyptios
solum & Palæstinos, verum etiam
apud Cyprios, apud quos electus est,
ut in Metropoli totius insulæ Episco-
patum administraret. Qua ex re per
universum, ut ita dixerim, orbem terra-
rum, maximam nominis celebritatem
adeptus est. Nam cum in media homi-
num multitudine & in urbe magna ac
maritima, sacerdotio fungeretur, & cum
ea qua præditus erat virtute, civilibus ne-
gotiis sese applicuisset, brevi omnibus
tam urbanis, quam peregrinis notus ex-
stitit: illis quidem, utpote qui hominem
vidissent & piam ejus conversationem
experimento cognoscerent: his vero,
utpote qui ab illis accepissent. Porro
antequam Cyprum venisset, principatu
Valentis Augusti adhuc manebat in
Palæstina. Quo quidem tempore Sala-
manes, Phylcon, Malchio & Crispio fra-
tres, in illis Monasteriis inclaruerunt.
Degebant autem juxta Bethelam, qui
vicus est in agro Gazæorum. Erant
enim nobili apud istos genere orti. Ma-
gistrum porro hujus disciplinæ habue-
rant Hilarionem. A quo cum aliquan-
do domum simul redirent, Malchionem
SIII

Κεφ.

raptum esse memorant, & ex conspectu A
 evanuisse; ac repente iterum apparuisse,
 eandem cum reliquis viam carpentem:
 nec multo post è vita migrasse; adhuc
 quidem adolescentem, nulli tamen eo-
 sum qui in monastica Philosophia con-
 fenuissent, vitæ integritate & amore di-
 vini numinis inferiorem. Præterea Am-
 monius decem circiter stadiis remotus,
 habitabat juxta vicum Gazæorum Cha-
 pharcobram, ex quo originem traxerat:
 vir qui summa cum severitate ac forti-
 tudine monasticam disciplinam excolu-
 it. Silvanus vero, qui ob eximiam virtu-
 tem Angelus, ut perhibent, visus est mi-
 nistrare, ex Palæstina ortus, eo quidem
 tempore adhuc, ut opinor, in Ægypto
 philolophabatur. Postmodum vero,
 cum aliquandiu in monte Sinæ moratus
 fuisset, tandem Geratis juxta torrentem,
 maximum ac nobilissimum Monaste-
 rium plurimorum bonorum virorum si-
 mul degentium constituit. Cui quidem
 Monasterio admirandus Zacharias post
 illum præfuit.

καὶ ἀφανῆ ἤγρεατ' Ἰζαπίνης δὲ πάλιν ἀνα-
 φανῆται, τῷ αὐτῷ ὁδῷ βαδίζουσα τῶν
 ἀδελφοῖς μετ' ἐπολύ δὲ ἰσοβιῶναι νου-
 μῶν ἐπιόντα τῷ γενηρακότων ἢ ἐν Φι-
 λοσοφία κατ' ἀρετὴν βίῃ καὶ θεοφιλείᾳ
 ἐλειπόμην καὶ ἀμμόνιῳ ἢ ὡσεὶ δέκα
 σταδίοις διεσῶς, ὅκει ἀμφὶ χαφάρχο-
 βραὶ κώμῃν γαζαίαν, ἀφ' ἧς τὸ γῆθ' ἔ-
 χεν' ἀνὴρ ἀκριβῶς ὅτι μάλιστα καὶ ἀνδρείως
 ἐν τῇ ἀσκήσει διαφρόνῳ σιλεῖται, δὲ
 ὄν δια τῷ αἴγαν δρεῖν ὑπὸ ἀγέλης ὑπε-
 τέρων θεαθῆναι λόγῳ, παλαιῶς ἂν,
 ἐπι οἰμαι κ' τῷ αἴγυπτον ἐφιλοσόφῃ τότε
 ἐπέα ἢ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ χρόνον τινα δια-
 τείψας, ὑσερον τῷ ἐν γερεσίᾳ ἐν τῷ
 χερμαρῶ μεγίστην τὴν καὶ ἰσομοσάτω
 πλείων ἀγαθῶν ἀνδρῶν στωικίαν στωι-
 σήσατο ἢ μετ' αὐτοὺν ἠγήσατο Ζαχαρίας
 ὁ θεοσεύς.

CAPUT XXXIII.

Κεφ. λγ'.

De Syria Monachis, Bathæo, Eusebio, Bar-
 ge, Hala, Abbo, Lazaro, Abdaleo, Zenone,
 Heliodoro, Eusebio qui fuit Caris, & Pro-
 togene & Aone.

Περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ μοναχῶν, βατθαίου, εὐσεβίου, βαργῆ, ἀλλῶ, ἀ-
 βῶ, λαζάρου, ἀβδαλεῶς, ζήνωνος, ἠλιοδώρου, εὐσεβίου τοῦ ἐν
 κάραις, καὶ ἀραβῶν ἡρώδου, καὶ ἀόνου.

Hinc ad Syros, & ad Persas Syris fini-
 timos transeundem est: qui cum
 Ægyptiorum Monachis contendentes,
 in immensam multitudinem excreve-
 runt. Inter hos autem eo tempore præ-
 cipue claruerunt, apud Nisibenos qui-
 dem circa montem qui Sigoron dicitur,
 Bathæus, Eusebius, Barges, Halas
 & Abbo; & Lazarus qui fuit Episco-
 pus: Abdaleus item & Zeno, & senex
 Heliodorus. Istos porro vulgo Boscos,
 id est pascentes vocabant, qui hoc phi-
 losophandi genus tunc primum inve-
 xerant. Sic autem eos appellant, pro-
 pterea quod nec domicilia habent ulla,
 nec pane aut obsonio vescuntur, nec
 vinum bibunt; sed in montibus
 degentes, Deum perpetuo celebrant,
 orationibus & hymnis, juxta Eccle-
 siæ ritum vacantes. Cumque vescen-
 di tempus advenerit, singuli falce at-
 trepta per montem vagantes, instar
 pascentium pecorum herbas comedunt.

Ἐντεῦθεν ἢ ἰσὺν συρίαν καὶ πέρσας τῶν
 σύρων ὁμοερετίτων οἱ δὴ ἀρετῆς πηρῶν
 ἐπέδωκαν, τοῖς ἐν αἰγύπτῳ φιλοσοφῶσι
 ἀμιλλώμενοι διέπρεπον ἢ μάλιστα τότε,
 ὧσα μὲν νοσικλειοῖς ἀμφὶ τὸ σιγῶν καλε-
 ῶν ὄρῳ, βατθαίῳ καὶ εὐσεβίῳ, καὶ βαρ-
 γῆς καὶ ἀλλῶς ἀβδαλεῶς, λαζάρου τε ὁ γενηραὶ
 ἐπίσκοπος, καὶ ἀβδαλεῶς, καὶ ζήνων, καὶ ἠλιο-
 δώρῳ ὁ γέροντι τέτταρες δὲ, καὶ βοσκῶν
 ἀπεκάλεον, ἐναγῶ τῆς τοιαύτης φιλοσο-
 φίας ἀρξάντας ὀνομάζουσι ἢ ὡς αὐτοὶ
 καθότι ἔτε οἰκήματα ἔχουσιν, ἔτε ἀπὸ
 ἔτε ὄψον ἐσθίσουσιν, ἔτε οἶνον πίνουσιν
 τοῖς ὄρεσι διατεθῶντες, αἰ τοῦ θεοῦ ἐν
 γέσῃ, ἐν εὐχαῖς καὶ ὕμνοις καὶ θεσμοῖς τῆς
 κλησίας τεσφῆς ἢ ἡνίκα χροῖται καιροῖς, καὶ
 θάπτε νεμόμενοι, ἀρπῆν ἔχον ἕκαστος, αὐτὸ
 τὸ ὄρῳ ἀειούντες, τὰς βοσκῶν σπίζουσαι

Pecuniam vero & curam civilium negotiorum, corporis item molliem & cultum prorsus contemnere. Alii vero ad tantam progressi sunt abstinentiam, ut Bathæo quidem ob nimiam incediam vermes ex dentibus enati sint: Alas vero ad annos usque septuaginta panem non comederit: Heliodorus autem multas noctes infomes transfegerit, septenos dies continuos in jejuniis perseverans. Syria vero, tam ea quæ Coele dicitur, quam quæ supra illam posita est, excepta urbe Antiochia, ferius quidem ad Christi religionem conversa fuit. Sed tamen Ecclesiasticis philosophis non caruit. Qui quidem eo fortiores & fuerunt & visi sunt, quo magis invisi erant incolis earum regionum, eorumque crebris insidiis appetebantur; iisdemque virili animo resistebant, non vim vi repellendo, nec semetipsum ulciscendo, sed contumelias & verbera sibi à Gentilibus illata, alacri animo perferentes. Ejusmodi fuisse accepi Valentinum, quem alii ex urbe Emesa, alii ex Arethusa genus traxisse dicunt: & alterum isti cognominem Valentinum, ac Theodorum. Hi duo ex Tittis, qui vicus est in territorio Apamensium, erant oriundi, Maroiam præterea ex Nechilis ortum, & Bassum, & Bassonem, ac Paulum qui ex vico Telmiso prognatus, cum multis variis in locis congregasset, & competentem rationem ad monasticam Philosophiam informasset, tandem in loco qui Iugatum dicitur, maximam ac nobilissimam Monachorum congregationem instituit. Quo etiam in loco mortuus est ac sepultus, cum diutissime vixisset; quippe qui ad nostra usque tempora vitam produxerit, eximiam ac vere divinam philosophandi rationem secutus. Sed & reliqui quos supra memoravimus monachi, fere omnes diu superstites vixerunt. Ac mihi quidem videtur Deus prolixum vitæ spatium iis indulgisse, ut religio incrementum acciperet. Illi enim Syros fere omnes, & ex Persis ac Saracenis quam plurimos, ad religionem suam traduxerunt, & à superstitione dæmonum cultu abstraxerunt. Cumque monastica Philosophiæ studiis vacare cœpissent, multos sibi similes reddiderunt. Galatas etiam &

μάτων δὲ καὶ τῆς παρὰ τὰ πολιτικά περὶ μαλα ἀσχολίας, σάμαλός τε βασίως ἐπιμελείας παντελῶς ἀμελεῖν ἔνοι δὲ ἐπὶ τοσούτον ἐγκραθείας ἦλθον, ὡς βατθαίς μὴ ὑπὸ τῆς ἀγαν ἀσείας, σκωπικας ἐν τῶν ὀδόντων ἔρπειν ἀλλὰ δὲ ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἐνιαυτὸς, ἀετὲ μὴ γενοσθαι τὸν δὲ ἠλιόδωρον αὐτῆς τὰς πολιτικὰς διακαρτερῆσαι νύκτας, ἐξδομάδας ἡμερῶν ἐν νηθείαις ἐπισυνάψαι στυρια δὲ, ἢ τε κοίτη καλεμένη, καὶ ἡ ὑπερταύτη, πλὴν ἀνηχορίας, βραδύτη εἰς χριστιανισμόν μετέβαλον ἢ μὴ εἰς αὐτὴ φιλοσόφων ἐκκλησιαστικῶν ἀμοιβῶν ἢ τῶν γὰρ μᾶλλον ἀνδρείων ὄντων καὶ φαινομένων ὅσω γὰρ ἢ παρὰ τῶν ἀκούων τῶν χώραν ἐμισῆντο καὶ ἐπέλελεύοντο καὶ γρηναίως ἀνείχοντο, οὐκ ἀμυώμενοι, ἢ δὲ δίκην λαμβάνοντες, ἀλλὰ παρθεύτως τὰς παρὰ τῶν ἐπιπέτων ὑβρεῖς τε καὶ πλεηγάς ὑπομένοντες ὡς γρηναῖα ἐπιτόμιον βαλεντινῶν, οὐ αἰμὴ δὲ ἐμέσης, οἱ δὲ, δὲ χρεθίσσης τὸ γρηναῖον ἔχον ἔφασαν καὶ τὸν ὀμῶνμον τὸν αὐτὸν καὶ θεόδωρον ἀμφω δὲ διὰ πῆλιν τὸ ἀπαμείων νομοδῆσιν ἢ μαρῶσαν τὸν ἐνεχειλῶν, ἢ βάσων, ἢ βασίλων, ἢ Παύλον, ὃς διὰ τῆς τελμισῆ τῆς κάμης ἐγχετο πολλὰς δὲ ἐν πολλοῖς τοῖς στωικίσαις, ἢ ὃν χεῖ τρέπον στωικῶν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν εἰδέσθαι, τὸ τελμισῶν εἰς τὸ ἰεγάτον καλέμενον χωρίον μεγίστην τε καὶ ἐπισημοτάτην στωικίαν μοναχῶν κατέστησάτο ἔνθα δὲ ἐτελεύτησε, ἢ τὸν τῶν φων ἔχει, μακροβιώτατον γεγονὼς ὡς μετὰ καὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιβιῶναι, εὐδοκίμως δὲ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν δηλωθέντων μοναχῶν, χεῖ δὲ ὅν πάντες πᾶσι διεγρόντο χεῖρον καὶ μοι φαίνετο, μακροβιώτατος ἀνδρας ὁ θεὸς ἐποίησεν, εἰς ἐπίδοσιν τῆς ἀρησκείαν ἀγωνίης τῆς γὰρ ὡς ἐπίπαν, καὶ τῶν καὶ Σαρακηνῶν πλείους, παρὰ τὸ αἰετὸν ἐπηγαγόντο σέβας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαύσαντο μοναχικῆς τε φιλοσοφίας ἐνθάδε ἀρξάντων πολλὰς ὁμοίους ἀπέφηναν καὶ γαλατας δὲ

καππαδόκας, κ' ἑδὺ ἰστων ὁμόρους, συμβάλ-
λω πολλὰς μὴν, κ' ἄλλας ἐρχόμενα τότε ἐκ-
κλησιαστικὰς φιλοσόφους, οἳά γε πάλαι τὸ
δόγμα πνευματικῶν πρεσβεύοντες, κ' ἰστωι-
κίας ἢ ἐν πόλεσιν ἢ κώμας οἱ πλείους ὤκνουν ἔτε
ἢ παρὰ δόσει τῶν πνευματικῶν εἰθίωθη-
σαν ἔτε ὑπὸ χαλεπότητι τοῦ χειμῶνος, φύσει
ἔ τῆδε χώρῃ ἐκάσθι συμβαίνοισι, διωα-
λὸν ἴσως καλεφαίνετο ἐν ἐρημίαις διατρέχειν
ἐνδοκιμώτατοι ἢ ὧν ἐπυθόμενοι ἐχρόνον ἐνθά-
δε μοναχοί, λεόντιος, ὁ τὴν ἐν ἀγκύρῃ ἐκ-
κλησίαν ὑπερῶν ἐπιτροπεύσας, Ἐπραπίδιος,
ἢ ἡδὴ γεγραλέων, πολλὰς ἐπεσκόπει κώ-
μας, πρεσβῆσι τῶν βασιλέων, ὁ πτωχῶν
ἐν ἐπιστημώτατον καταγώγιον, ὑπὸ βασι-
λέως ἔ καυσαρείας ἐπισκόπου κατασκευά-
σθαι, ἀφ' ἧ τὴν πνευματικὴν τὴν δὲ χεῖρ ἔλα-
βε, κ' εἰς ἐπὶ νῦν ἔχει.

A Cappadoces, eorumque finitimos, mul-
tiis aliis Ecclesiasticis philosophis abun-
dasse existimo; quippe qui jampridem
Christianam religionem studiose cole-
rent. Eorum autem plerique per con-
tubernia in urbibus & pagis simul dege-
bant. Neque enim superiorum tradi-
tioni adhuc assueverant: neque præ fri-
goris acerbitate, quæ illic ob naturam
loci sæpissime solet evenire, fieri pote-
rat, ut in solitudine morarentur. Eorum
porro quos illic vixisse comperi mona-
chorum, clarissimi fuere, Leontius, qui
postea Ecclesiam Ancyræ administravit:
B & Prapadius, qui jam provecta ætate
multis in vicis Episcopi munere funge-
batur. Præpositus etiam fuit Basilidis,
quod est celeberrimum Prochotro-
phium, à Basilio Cæsariensi Episcopo
constructum: à quo cognomentum
initio cæpit, & hæcenus retinetur.

Κεφ. λέ.

CAPUT XXXV.

Περὶ τῆς ξύλων τριπόδος, κ' τῆς βασιλείας ἀναδοχῆς, τῆς τῶν
σοφῶν εἰσόδου, κ' αὐτῶν τῶν φόντων τῶν φιλοσόφων, κ'
αὐτῶν ἀετιολογίας.

De ligneo tripode, & quomodo futuri post
Valentem Imperatoris nomen ex primis ele-
mentis quidam scrutati sint: & de cade
Philosophorum: deque Astronomia.

Ἀλλά τὰ μὴν ἀφηγησάμενοι, ἐφ' ὅσον μοι
Ἀμαθῆν ἄξεργετο, περὶ τῶν τότε ἐκκλη-
σιαστικῶν φιλοσόφων τῶν δ' αὐτῶν ἐλλήνων, μι-
κρὰ πλείους καὶ ἐκείνο καιρὸν διεφθάρσαν, π-
ρὸς τοὺς τῶν ἄλλων ἐν φιλοσοφίᾳ πρὸς φέρειν
σοφιστικῶν, πρὸς τὴν ἐπίδοσιν τῶν χριστιανισμοῦ
ὑποφορέων, ἐκβαλεῖν ἡγεμονίαν τὴν ἐφε-
θῆς ἐκ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίαν, μαυρίαις
τῆς παλιόδοξου περὶ τῆς ἐξήσαντο, καὶ τε-
λεσιώσαντες, τριπόδα ξύλινον ἐν δάφνης κατε-
σκευάσαντο, κ' ἐπικλήσεισι λόγοις οἷς εἰώθη-
σαν, ἐτέλεσαν ὡς ἐκ συλλογῆς γραμμάτων,
καὶ ἕκαστον σοφῶν ὑπὸ μηχανῆς ἔ τριπό-
δος καὶ τῆς μαυρίαις σημασιῶν, ἀναφα-
νῆσι τὸ ὄνομα ἔ ἐσομένης βασιλείας, κεχη-
νῆσι ἢ αὐτοῖς εἰς θεόδωρον, ἀνδρα τῶν ἐν
τοῖς βασιλείαις ἐπισήμως σεβασίμων, ἐκ
ἐλλήνων καὶ ἐλλόγιμον, μέχρι τῆς δέλτα
ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἐλθῶσα τῶν σο-
φῶν ἢ σωτάξιν, ἢ πᾶσι τοῖς φιλοσόφους
καὶ ὅσον ἐπὶ θεόδωρον βασιλεύσειν πρὸς
δοκῶν καταμνησείσης δὲ τῆς ἐπιχειρή-
σεως, ὡς εἰς ῥωμαίαν ἐπιβλαβεῖς ἐάλης

V Erum de Ecclesiasticis philosophis
qui eo tempore vixere, quantum
quidem scire potui, hæcenus comme-
moravi. Gentiles vero Philosophi, ea
tempestate pæne universi periere. Non-
nulli enim qui in philosophia præstare
cæteris videbantur, Christianæ religio-
nis incrementum ægre ferentes, qui-
nam Valenti in Imperio successurus es-
set, prænoscere studuerunt. Cumque
ejus rei causâ omnia divinandi genera
tentasset, tandem tripodem ligneum
ex lauro fabricarunt, & invocationibus
D ac verbis solennibus consecrarunt: ita
ut ex collectione literarum per singula
elementa, quæ per artem tripodis at-
que oraculi designabantur, nomen fu-
turi Imperatoris appareret. Porro cum
omnium vota inclinarent in Theodo-
rum, qui tum splendide in palatio mili-
tabat, Gentilem quidem, sed egregium
alioqui virum; ordo literarum ad quar-
tum usque ejus nominis elementum pro-
gressus, Philosophos in fraudem indu-
xit. Brevi enim sperabant Theodorum
Imperio potiturum esse. Verum pro-
dito eorum conatu, Valens quasi salus



ipsius infidiis appetita fuisset, incredibili A
ira succensus est. Itaque Theodorus,
& tripodis artifices comprehensi, hi
quidem flammis absumi, ille gladio
obtruncari iussi sunt. Sed & quoque
in Imperio Romano celebriores erant
Philosophi, hac de causa similiter ex-
tincti sunt. Cumque Imperatoris ira
nullis retinaculis coereretur, etiam in
eos qui Philosophi non erant, sed veste
duntaxat Philosophorum utebantur, ca-
des grassata est. Ita ut ne hi quidem
qui aliis studiis vacabant, fimbriatis pal-
liis uterentur, propter suspicionem peri-
culi ac metum, ne vaticiniis & magicis B
consecrationibus operam dedisse vide-
rentur. Ac profecto apud eos qui recte
sapiunt, reprehensione dignus, est, ut ar-
bitror, tum Imperator ipse ob immodi-
cam iram & crudelitatem: tum Philo-
sophi, ob temeritatem & consilium Phi-
losophis parum conveniens. Nam ille
quidem arbitratus, id quod extremae
dementiae est, se successorem suum è
medio sublaturum, nec iis qui oracu-
lum consuluerant pepercit, nec illi de
quo consultum fuerat oraculum. Ac
ne quidem illis pepercisse dicitur, qui
eandem cum illo, aut similem haberent
appellationem, à litera Th, incipientem
usque ad literam D, cuiusmodi tunc
erant multi viri nobiles. Philosophi vero
quasi in ipsorum potestate situm esset, ut
Imperatorem deponerent, aliumque
rursus constituerent, istud facinus aggressi
sunt. Enimvero si hæc astrorum decretis
assignanda sunt, futurum Imperatorem,
quemcunque demum, expectare eos
oportebat. Sin ea res ex Dei nutu ac
voluntate proficiscitur, quid necesse
erat eam curiose scrutari. Neque
enim divinatione aut studio humano
sciri potest id quod Deus decreverit.
Nec si id liceret, tamen rectum esset
ut homines, quamvis omnium sapien- D
tissimi, melius se quam Deum, consu-
lere existimarent. Quod si præ cupi-
ditate duntaxat res futuras cognoscen-
di, eo imprudentiæ progressi sunt, ut
in præsens periculum se præcipites da-
rent, & leges olim apud Romanos la-
tas contemnerent, tunc cum ritus Gra-
canici & sacrificia tuto peragebantur,
non eadem senserunt quæ Socrates.
Qui quamvis injustè cicutam bibitu-
rus, cum ei liceret evadere, tamen ob
legum reverentiam, in quibus natus &

ὄν ἀνελὸς ἦν χαλεπαίνων ἐκ τέτοιον
δὲ συλληφθέντες θεόδωρος τε, καὶ οἱ τε-
ποδῶν τεχνίται, οἱ μὲν πυρί, οἱ δὲ ἐξ ὀφθα-
λμοῦ ἀπολέσθαι προσετάχθησαν ἀπαπτοῦ
δὲ διὰ τὴν αὐτῶν αἴψαν διεφθάρσαι,
καὶ οἱ ἀνα πάσαν τὴν δεχομένην λαμ-
πρῶς φιλοφάντες ἀχέετε δὲ τῆς βα-
σιλέως ὀργῆς ἕως, καὶ εἰς μὴ φιλοσό-
φος, ἐδῆτι δὲ τῆ ἐκείνων χραμίνες,
ὁ φόνος ἐχώρει ὡς μὴ δὲ ἔδου ἀλλὰ
ἐπισηδύνοντας, κρηκωτῆς ἢ περὶ νόμιον ἀμ-
φιένουσαι δι' ἰσπονοῖαν κινδύνου καὶ δέου
ὡς ἀν μὴ δόξωσι περὶ μαντείας καὶ τελε-
τάς ἐχολοκέναι ἐχ' ἡνίκα δὲ ἔδου τῶν
δὲ φρονέσι, δίκαιον οἶμαι καταμίμνη-
σθαι, βασιλέα τὴ τῆς ἐπι τοῦτο ὀρ-
γῆς καὶ ἀμότητος, καὶ ἔδου φιλοσόφου
προσπετείας καὶ τῆς ἀφιλοσόφου ἐπιχρη-
σεως· ὁ μὲν γὰρ δὴ τέτοιο τὸ λίαν ἐπι-
πολαβῶν, ἀναίρησεν τὸν μετ' αὐτῶν βα-
σιλεύσοντα, ἕτε τῶν μανθουσαμένων ἐπι-
σαῶν, ἕτε περὶ ἕ ἐμανεύσαντο ὡς δὲ
φασίν, ἕτε τῶν ὁμωνύμων αὐτῶν, οἱ τῶν
ἦσαν ἐπισημοὶ τότε, τῆς αὐτῆς προση-
γορίας καὶ ἡ ὁμοίας, ἀπο τῆς ἕ δεχομένης
μέχρι τῆς δὲ οἱ δὲ, ὡς περὶ ἐν αὐτοῖς ἐπι
βασιλέα καθαιρεῖν καὶ πάλιν ἐγείρειν,
ἐπὶ τέτοιο προσήχθησαν καὶ μετ' αὐτῶν
τοῖς ἀπαξ δεδογμένοις ἐν τῆ τῶν ἀστρον
φορᾶ ταῦτα λογισέον, ἐξῆν τὸν ἐπι-
μνηρον, ὡς περὶ ἦν, ἀειμένειν εἰ δὲ Θεῶν
βελῆς τὸ ἔργον, τί πολυπραγματῶν ἐδὲ
εἰ γὰρ δὴ περὶ ἐν προγνωσεῖς ἢ ἀπεδοῦ
ἀνθρωπείας, ἐνεσιν ἐπιπαῶναι τὸ Θεῶν
δοκῆν ἕτε εἰπερὶ ἐξῆν, καλῶς ἐπι-
οῖεσθαι ἀνθρώπους ὄντας, εἰ καὶ πάλιν
σοφωτάτες, ἀμεινον Θεῶν βελυένουσαι
εἰ δὲ ἀπλῶς ἰσπο προθυμίας τῆς ἀπὸ
τὸ μέλλον εἰδήσεως, ἐπὶ τοῦτο ἀκέραιον
ἔχον, ὡς εἰς ἔτοιμον ἀλέσθαι κινδύνου καὶ
νόμιον ἰσπερὶ δὲν πάλαι τεθέντας ἐν ἰσ-
μαίοις, καὶ ἡνίκα ἐλληνίζεν τὴ καὶ ἰσπεν ἀκέραιον
ἦν, καὶ τὰ αὐτὰ ἐφρόνεν σακράτει
ἐξῆν σωζέσθαι, ἐ ταυτὰ ἀδίκως κινῶν
μέλλων πῖεν, αἰδοῖ νόμων καθ' ἕως ἐφῆρται

Quo quidem tempore Themistius Philolophus, oratione coram illo habita, monuit eum, mirandam non esse Ecclesiasticorum dogmatum dissensionem, quippe quæ longe minor sit ac levior eâ quæ in Gentilium dogmatibus reperitur. Varias enim ac multiplices apud illos esse opiniones: atque ut in opinio- num varietate fieri solet, dissensionem de illis ortam, contentiones necessario gignere ac disputationes. Ac Deo fortassis ipsi ita placere, ut non facile cognoscatur, utque variæ sint de ipso opiniones: quo scilicet unusquisque ipsum magis reveretur, cum perfectam ejus notitiam nemo penitus assequi possit: secum ipse reputans ex eo quoadusque progredi se existimat, qualis ille sit & quantus.

CAPUT XXXVII.

De Barbaris qui trans Istrum habitabant; quomodo ab Hunnis expulsi, ad Romanos confugerunt, & quomodo facti sunt Christiani, item & Viphila & de Athanarico, & de iis quæ Gothis acciderunt, & qua de causa Arianam opinionem amplexi sint.

HAc oratione Themistii Imperator aliquantisper mitigatus, minori quidem acerbitate in puniendo usus est quam antea: iram tamen adversus Sacerdotes Dei conceptam nunquam penitus abjecisset, nisi supervenientes curæ publicorum negotiorum, cum ab ejusmodi studio revocassent. Nam Gothi qui antea trans Istrum sedes habebant & aliis imperabant Barbaris, ab Hunnis expulsi, ad Romanorum fines transvecti sunt. Hæc autem Hunnorum natio, Thracibus ad Istrum degentibus, ipsi- que adeo Gotthis, ut ajunt, prius ignota erat. Ac licet vicini inter se essent, se tamen vicinos esse ignorabant, propterea quod maximo lacu inter ipsos interjecto, singuli eam partem continentis quam habitabant, finem orbis terrarum esse existimabant, nec quidquam ulterius esse præter mare & immensam aquarum copiam. Sed cum forte contigisset, ut bos caestro percitus lacum tra- jiceret, bubulcus eum insecutus est. Qui cum terras ex adverso sitas conspexisset, renuntiavit populatibus. Alii narrant, cervum fugientem, Hunnis quibusdam venantibus viam monstrasse,

Ανευ' οτε δη λογον αυτω παρεσφωνων θεμιστιου ο φιλοσοφου, παρηγει μη χηνηαι ταυμαζου την διαφωνιαν των εκκλησιαστικων δογματων, μειωωτερον και μειω των παρεπι- στω εσαν πολυπλασιες γν ειναι τας παρ αυτοις δοξας η ως εν πληθει δογματων, αναγκη την παρ ταυτα διαφοραν πολυας εριδας και διαλεξεις ποιειν' επει η παρ αυτους, μη ραδιως γνωσκεισθαι φιλων, η διαφορας δοξαζουσ' οπως εκασου μαλλον φασιν, ακαταληπτε εσσης της ακριβους αυτης γνωσεως, αναλογιζομενου τον οσον εφικεισθαι μιζει, πληρικου τε η οιος εστιν.

Κεφ. λζ'

Περι των περι τον ιστρον βαρβαρων, ως υπο των ενων εξελθοντων ρωμαιοις προσεχωρησαν' η ως χριστιανοι ηγινοντο, και εθις η φιλας, η αθαναρικου, η μετα των τυτων συμβεβηκεν, και την τον αριανιζουδον εις τειξαισθαι.

E'κ δὴ τοιούτων θεμιστίου λόγων, φιλο- φροπότερον πως διατεθείς ὁ βασιλεὺς ἔχαλεπώς ἔτιως ὡς παρότερον τὰς τιμωρίας ἐπέηγε· ἔμην τελείως ἐφείδετο τῆς τῶν ἱερωμένων ὀργῆς, εἰ μὴ κοινῶν πραγμάτων ἐπιτηρομένων φροντίδας, ὅσπερ τοιαῦτα συνεχώρην παρεδραζειν γότθοι γὰρ οἱ δὴ πέραν ἰστρού ποταμοῦ τὸ πρῶτον ὄκταν, καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐκέρχοντο, ὅτε λαβέντες παρὰ τῶν καλεσμένων ἔθνων, οἱ ἑδὼ ῥωμαίων ὄρεσ ἐπεσπαιώθησαν τῶν δὲ τὸ ἔθνος, ὡς φασίν, ἀγνωστοὶ ἦν παρὰ τῆς θραξί τοῖς παρὰ τὸν ἰστρον, καὶ γότθοι αὐτοῖς ἐλάμβανον τὴν παρὰ τοῖς ἀλλήλοις καθότι λίμνης μεγίστης ἐν μέσω καλεσμένης ἑκάστοι τελευτῶν ἐπὶ ὄντος εἶναι τὴν καὶ αὐτὴς οἰκεθῆναι μὲν τῆτο δὲ, θαλάσσαν καὶ ὕδατος ἀπέραντον συμβεβηκεν δὲ ὅσπερ οἰσερπλήγη διαδραμεῖν τῶν λίμνην, ἐπὶ κολεσθησε βεγκόλου καὶ τῶν ἀντιπαραγῆν θεασάμενου, ἠγέρισε τοῖς ὁμοφυλοῦσιν ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὡς ἐλασθῶν διαφυγῆσαι τῶν ἔθνων θηρώσιν ἐπέδραξε τῆδε τῆν ὁδὸν.

ἢ Ἐπιπολής καλυπτομένη τοῖς ὕδασι τὰς
 ἢ τότε μὴν ὑποσρέψαι, θάυμαστας τὴν
 χάραν, ἀέρι μετρίωτερον, καὶ γεωργία ἡμε-
 ρον ἔχουσαν ἐπὶ κελεύθῳ ἔθνεσ ἀγέιλαι
 ἀθεάσαντο δι' ὀλίγων ἡτὰ πρῶτα κατα-
 στήναι εἰς πείραν τοῖς γόθοις μὲν δὲ ταῦτα,
 παντοῦ δὲ ἐπιτραπείδου, καὶ μάχῃ κελεύθου
 καὶ πᾶσαν τὴν αὐτῶν γῆν καταχεῖν τὰς δὲ
 διακομένους, εἰς τὴν Ῥωμαίων πραιωθῆναι
 καὶ τὸν πόσιμον διαβάλλει, πρὸς βασιλέα
 καὶ πρὸς βασιλέα, συμμάχους ἔλοιπεν
 ἐσθλῶ σφᾶς, ὑποχνημένους, καὶ δρομένους
 συγχωρεῖν αὐτοῖς ἢ βελόνῳ καὶ οὐκ ἐν ταῦ-
 τῷ ἢ τῶν πρὸς βασιλέα ἀρξῆαι ἐλφίλαν, τὸν ἔ-
 ἔθνεσ Ἐπισκοπον καὶ γνώμην ἢ αὐτοῖς πρὸς
 χρονοσάτης, ἐπιτραπῆναι ἀνά τὴν Θράκην οἰ-
 κείν ἢ πολλὰ δὲ ὑστερον πρὸς σφᾶς αὐτὰς
 σασιάντας, διχῆ διαίρεθῆναι ἡγήτο δὲ,
 ἢ μὴ ἀθανάειχθ' τῶν δὲ Φελιγέρνης
 ἐπὶ ἢ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν, κακῶς
 πρᾶξας ἐν τῇ μάχῃ Φελιγέρνης, ἐδέτο Ῥω-
 μαίων βοηθεῖν αὐτῶν ἔ βασιλέως Ἐπι-
 πρᾶσαι βοηθεῖν καὶ συμμαχεῖν αὐτῶν ἔδεν
 ἐν Θράκῃ στρατιώτας, αὐτῶν συμβαλῶν ἐνί-
 κησε, καὶ ἔδεν ἀμφὶ ἀθανάειχον εἰς φυ-
 γὴν ἔστειλεν ἄπαρ δὲ χάριν διποδιδὲς ἐά-
 λει, καὶ διὰ πάντων φίλῳ εἶναι πωσῶ-
 ῶν, ἐκοινώνησε τῆς αὐτῆς θρησκείας
 καὶ ἔδεν πειθομένους αὐτῶν βαρβάρους,
 ἔπειθεν ὡδὲ φρονηῖν ἔ τῆτο δὲ μόνον
 ἡμῶν αἰτιον γέγονεν, εἰσέπ νῦν πᾶν τὸ
 φύλον πρὸς ἐθῆναι τοῖς τὰ δρεῖς δοξά-
 (ουσι) ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐλφίλας ὁ παρ' αὐ-
 τοῖς τότε ἱερωμένῳ, τὰ μὲν πρῶτα ἐδ' ἐν
 διεφέρετο πρὸς τὴν καθόλου ἐκκλησίαν
 Ἐπὶ ἢ τῆς κωνσταντῆς βασιλείας, ἀπερισκέ-
 πῶς οἶμαι μετὰ τῶν τοῖς ἀμφὶ εὐδόξιον
 καὶ ἀνάκτιον τῆς ἐν κωνσταντῆ πόλει σιωδ' ε,
 δέμενε κοινῶν τοῖς ἱερέσι τῶν ἐν νικαία
 σωελθόντων ὡς ἢ εἰς κωνσταντινὴν πόλιν ἀφί-
 κέσ, λέγει) διαλεχθέντων αὐτῶν πρὸς τὸ δόγ-
 ματῶ τῶν πρὸς ἑσῶν τ' δρεανῆς αἰρέσεως,
 καὶ τὴν πρὸς βασιλέα αὐτῶν συμπεράξεν πρὸς
 βασιλέα ὑποχομένων εἰ ὁμοίως αὐτοῖς δο-
 ξᾶσαι, βιασθ' εἰς ὑπὸ τῆς χρείας, ἢ καὶ ἀλη-
 θῶς νομισθ' ἀμεινον ἔτω πρὸς Θεῶ φρονηῖν

A qua superficie tenuis aquis operata es-
 set. Et istos quidem regionem illam
 admiratos, cum ob cœlitemperiem,
 tum ob frugum ubertatem, statim re-
 diisse, & Principi Gentis sue ea quæ vi-
 derant retulisse. Hunnos vero, ini-
 tio quidem exigua militum manu ten-
 tasse Gothos. Postea vero cum ingenti-
 bus copiis profectos, prælio eos su-
 perasse, universam eorum regionem
 occupavisse. Gothos autem fugien-
 tes, in Romanorum regionem trajecisse:
 se: transmissoque fluvio legatos ad Im-
 peratorem misisse, qui se auxiliares in
 posterum fore Romanis pollicerentur,
 peterentque ut ipsis ubicunque vellent
 degere, concederetur. Hujus lega-
 tionis princeps fuisse dicitur Ulphila,
 Episcopus Gentis Gothorum. Quæ
 quidem legatio cum ex voto eis suc-
 cessisset, permissum illis est, ut in
 Thracia habitarent. Haud multo post
 orta inter eos seditione, duas in par-
 tes divisi sunt. Quarum alteri Atha-
 naricus, alteri præerat Phritigernus.
 Mox commisso inter eos prælio, victus
 Phritigernus, Romanorum auxilium
 imploravit. Quod cum Imperator con-
 cessisset, iussissetque ut milites qui in
 Thracia erant, ei auxilium ferrent, de-
 nuo congressus, victoriam retulit &
 Athanarici copias in fugam vertit. Por-
 ro ut Valenti gratiam referret, seque
 in omnibus fidum atque amicum ei
 fore testificaretur, sectam ejus ac com-
 munionem amplexus est, & Barbaris qui
 sub ipso erant, ut idem quoque sen-
 tirent, persuasit. Neque tamen id so-
 lum, opinor, in causa fuit, ut univer-
 sa Gothorum gens ad hoc usque tem-
 pus, Arianorum dogmati perpetuo
 adhæserit. Nam Ulphila, qui tunc
 apud ipsos erat Episcopus, initio
 quidem nulla in parte dissentit ab
 Ecclesia Catholica. Cumque re-
 gnante Constantio imprudenter, ut
 opinor, unâ cum Eudoxio & Aca-
 cio Constantinopolitanæ Synodo in-
 terfuisset, cum Episcopis Nicæno-
 rum Patrum decreta sectantibus
 communicare perseveravit. Sed cum
 venisset Constantinopolim, & Arianae
 sectæ Antistites de religione cum eo
 differuissent, eique polliciti essent se
 legationem illius adjuvatos esse apud
 Imperatorem: modo idem cum ipsis
 sentire vellet, necessitate compulsus,

Tttt



vel quòd eam de divinitate sententiam A potiore esse existimaret, cum Arianis communicasse dicitur, seque & universam Gentem ab Ecclesia Catholica abrupisse. Gothi enim, in iis quæ ad religionem pertinent, ejus magisterio eruditi, & ad mansuetiorem cultum per eum traducti, cunctis in rebus ei facile obtemperabant: pro certo habentes, nihil eorum quæ ab illo aut dicerentur aut fierent, improbum esse, sed cuncta ad utilitatem eorum qui zelo Dei ducerentur spectare. Quin & virtutis suæ multiplex experimentum dedit. Quip- B pe qui pro Christi fide innumera subierit pericula, dum Barbari adhuc Gentilium ritu simulachra colerent. Primusque apud eos inventor existit literarum, & sacros libros in patrium sermonem convertit. Et hæc quidem causa fuit, cur plerique ex Barbaris qui ad Istrum habitant, opinionem Arij sectentur. Porro ea tempestate multi ex iis qui Phrigiterno parebant, propter Christi confessionem necati sunt. Nam Athanaricus subditos quoque suos, suafu U- C phila Christianam religionem amplecti ægre ferens, tanquam innovatis majorum ceremoniis, multos eorum variis suppliciiis affectit. Et alios quidem in judicium adductos, cum Christi fidem libere ac fortiter professi essent; alios ne loquendi quidem facultate eis concessa, è medio sustulit. Fertur enim eos quibus id mandatum fuerat ab Athanarico, statuat quendam in carpento collocatam, per singula tabernacula eorum, quos Christum colere proditum fuerat, circumduxisse; utque eam supplices adorarent eique sacrificarent, justissime. Qui cum id facere detrectarent, illos tabernacula unà cum ipsis hominibus incendiisse. Sed & aliud quiddam longe atrocius eo tempore accidisse accepi. Nam præ violentia eorum qui sacrificare invitos cogebant, despondentes animum tam viri, quam mulieres, quarum alix pueros secum ducebant: alix recens natos infantes uberibus suis admotos nutriebant, ad tabernaculum Ecclesiæ quæ illicerat confugerunt, cui cum ignem subiecissent Gentiles, cuncti qui intus erant, incendio consumpti sunt. Verum paulo post Gothi ad pristinam concordiam redierunt: & repentina defectione concitati, Thraces vexare,

τοῖς ἀρείς κοινωῆσαι, καὶ αὐτὸν καὶ τὸ πᾶν Φύλον ἀπολεμεῖν τῆς καθόλου ἐκκλησίας ὑπὸ διδασκάλῳ γὰρ αὐτῶν παιδευθέντες, ἵνα γότθοι τὰ πρὸς εὐσέβειαν, καὶ δι' αὐτῶν μαχρόνους πολυετίας ἡμερωτέρας, πάντῃ ἰσχυρῶς αὐτῶν ἐπέθοντο. ὡς περὶ μὲν οὖν εἶναι φασὶν ἅπαντα δὲ σωτηρίαν εἶναι πρᾶξι μὲν ἅπαντα δὲ σωτηρίαν εἶναι χρησίμων τοῖς ζήλοισιν ἔμην ἀλλὰ καὶ πλείστην δέδωκε πείρα τῆς αὐτῆς ἀρετῆς. Μυρίκις μὲν ὑπομείνας κινδύνους ὑπὲρ τῆς δόγματός, ἔτι τῶν εἰρημένων βαρβάρων ἐλλωρικῶς ἰρησκουόντων πρῶτον ἡ γραμματῶν εὐρετής αὐτοῖς ἐγγράβη, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν Φωνῆν μετέφερασε τὰς ἱεράς βίβλους καθότι μὲν ἔν ὡς ἴππικον οἱ αὐτῶν τὸν ἴστρον βάρβαρον τὰ ἀρείς φερόντων, πρὸς φασίς ἠδὲ καὶ ἐκείνο δὲ καὶ πλῆθος τῶν ὑπὸ τὸν Φελικέρην ἐπὶ Χριστὸν μαρτυρήσας, ἀνηρέθησαν ὁ γὰρ ἀθανάσιχος, καὶ ἔδυν ὑπὸ αὐτῶν τῶν μὲν ἐλφίλα παθόντων χριστιανῶν ἀγανακτῶν, ὡς τῆς πατρῴας ἰρησκείας καὶ νομοθεσίας, πολλὰς πολλὰς πικρὰς ὑπέβαλε καὶ ἔδυν μὲν εἰς εὐθύνας ἀγαγὼν, παρρησιασασαμένους ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς δόγματός. ἔδυν δὲ, μὴ ἡ λόγος μετὰ ἀνείλε λέγειται γὰρ ὡς πρὸς ἴστρον ἀρμαμάξην ἐσῶς, οἱ γὰρ τῆτο ποιεῖν ὑπὸ ἀθανάσιχου πρὸς ἐλάχθησαν, καὶ ἐκείνη σκλήνη ἀειάγοντες τῶν χριστιανῶν κατὰ χελλομένων, ἐκέλευον τῆτο πρὸς κινεῖν, καὶ θύειν τῶν δὲ ἀειάγιζμένων, σὺν αὐτοῖς ἀνθρώποις τὰς σκλήνας ἐκπέμπειν. Δειπαθέστρον δὲ τότε καὶ ἕτερον συμβεβηκὸς πάθος ἐπιθύομεν ἀπειρηκότες γὰρ πολλοὶ τῆ βία τῶν θύειν ἀναγκαζομένων, ἀσθενεῖ τε καὶ γυναῖκες, ὧν αἱ μὲν παιδάρεα ἐπιγόντο αἱ ἡ ἀρίτοκα βρέφη ὑπὸ ἔδυν μαζὸς ἔτρενον, ἴππικον σκλήνη τῆς ἐκκλησίας κατέφυγον. ὡς περὶ μὲν οὖν δὴ πρὸς τῶν ἐλλωρικῶν, ἅπαντες διεσπάρησαν ἔδυν εἰς μακρὰν δὲ οἱ γότθοι πρὸς ἀλλήλους ὁμονόησαν καὶ εἰς δόξαν ἐπαρθένης, ἔδυν ἰρᾶκας ἐνακέρως,

καὶ τὰς αὐτῶν πόλεις καὶ κώμας ἐδήην πυθό-
μεν ὃ ἑάλθης, τῆ πείρα μεμάθηκεν ὄθνη-
μαρβεν οἰθθείς γδ αὐτὰ τὲ καὶ τοῖς δεχομένοις
χρησίμους ἐσεαδὲ ἑδὺ γότθους, φοβερὸς δ' ἐ τοῖς
ἐναντίοις, ὡς ἐν ὄπλοις ἀεὶ παρεσκόδιασμένους,
τῶ ρωμαϊκῶν ταγματῶν ἡμέλει καὶ ἀντὶ τῶ
ἐκδοτῶν εἰς στρατίαν Ἰππλέεαδς ἐκ τῶ ἑσθ
ρωμαίαις πόλεων τε Ἐκωμῶν, χρυσίον εἰσε-
πέσθησθε σφαλεῖς ὃ τ' ἐλπιδ' ὅ, καὶ ἀλιπῶν
τῶ ἀντιόχειαν, πωροδ' ἡ εἰρήνη κωνσταντινέπολι
ἀφικέσθε ἡνίκα δ' ἡ ὁ κ' τ' αὐν ἑτέρως αὐτὰ χρεῖστα-
νισίον διωγμὸς ἀνακωχὴν ἐρεῖν ἐν ζωῆς δ' ἐ
τελθῆσθε, πωροδ' ἡ εἰρήνη εἰς τὴν αὐτὰ δ' ὁ-
χὴν θεόδωρ' ὅ, τῶν τὰ δ' ὁ εἰς φερονέτων
πωροδ' ὅ.

urbesque eorum & vicis vastate ceperunt. Qua re audita, Valens experimento iplo didicit quantum errasset. Nam cum sperasset Gothos, sibi quidem ac subditis suis utiles, hostibus vero formidabiles futuros, utpote qui sub armis semper praesto essent; Romanas legiones neglexerit. Et pro tyronibus qui ex urbibus & vicis Imperij Romani eligi solebant ad militiam, aurum exigit, sed spe sua frustratus, relicta Antiochia Constantinopolim propere advenit. Quo quidem tempore persecutio contra Orthodoxos ab illo concitata, velut quibusdam induciis interquievit. Mortuo interim Euzoio, Theodorus in ejus locum subrogatus, Arianis illic praefuit.

Κεφ. λη.

Ἡ ἡμεῖς τῆς τῶν Σαρρακηνῶν Φυλάρχου, καὶ ὡς ἐγγλυθῆσθε
πῶ καὶ ῥωμαίων ἀποδοῦν, μωσῆς ὁ ἐπίσκοπος αὐτῶν τῶ
χριστιανῶν χειροτονθεῖς, αὐτὰς ἀεινώσει καὶ δὴ ἡμεῖς αὐτῶ
ἰεροπλῆτων καὶ τῶν σαρρακηνῶν, καὶ τῶν τῶτοι, θιάν' καὶ ὡς ἐγγ
ζουμυ τ' αὐτῶν Φυλάρχου χριστιανιστῶν
ἠρξασθε.

CAPUT XXXVIII.

De Mavia Saracenorum regina: & quomodo induciae inter Romanos ac Saracenos rupta cum essent, renovatae sunt à Mose, qui Gentis illius Episcopus à Christianis fuerat ordinatus. Item narratio de Ismaelitibus & Saracenis, & de Diis illorum: Et qualiter opera Zocomi illorum Phylarchi, Christum colere ceperint.

ΥΠὸ ὃ τῶν αὐτῶν τῶτον χρόνον, τελεθῆσθε
σαλή' τῶ Σαρρακηνῶν βασιλείας, αὐ
πωροδ' ῥωμαίαις ἀποδοῦν ἐλύθησαν μα-
ρία ὃ ἡ τῶτα γαμελή, τὴν ἡγεμονίαν τῶ ἔθνους
ἐπιτροπέυεσα, ἐδήη τὰς Φοινίκων καὶ παλαι-
πῶν πόλεις, μέχρι καὶ αἰγυπτίων, ἔξουσι-
μων ἀναπλέοντι τὸν νεῖλον, τὸν δ' ἄβιον καλέ-
σθρον κλίμα οἰκόντων ἡν ὃ ἐχ' οἰ' ὅ νομίζε-
σθαι ράδι' ὁ πόλεμος, ὡς πῶτα γυραικὸς
πῶτα κλυαζόμενος, καρῆσαν γδ καὶ δυσκα-
τῶ γῶνισον φασὶ χρεῖαδ' ῥωμαίοις ταύτην τὴν
μάχην, ὡς καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶ ἐν Φοινίκη
εραλιωῶν, εἰς συμμαχίαν Ἰππκαλέσαδς τὸν
εραλιγὸν πάσης τ' ἀνα τὴν ἐὼ ἰππικῆς τῶ καὶ
πῶ τῶ εραλιῶς τὸν δ' ἐ, γλάσσαι μὴ τὴν κλη-
σι, καὶ δ' ὁ πῶτα ποιῆσαι τὸν καλέσαι τῶ
πῶτα εραλιωῶν ὃ πῶτα μανίαν ἀντιεραλη-
γῶσαν, κραπήνη, καὶ μόλις διασώθῆσαι
πῶτα ὃ ἡγεμόν' τῶν παλαισινῶν καὶ Φοινί-
κων εραλιωῶν ὡς γδ εἰδ' ἐν αὐτῶν κινδυνεύοιτα,
ἠμῶν ἐκτός τῆς μάχης καὶ τὴν αὐτὰ πῶτα ε-
ξὺν εὐνησὲ ἐνόμισε πῶτα δ' ἡμῶν τε ἑσθ' ἡ
σε τοῖς βαρβάροις, καὶ τῶ μὴν καιρὸν ἐδω-
κεν ἀσφαλεσέρας φυγῆς αὐτὸς ὃ ἑσθ' ἀνα-
χωρῶν, ἐν τῶ φεύγειν ἐτόξευε, ἑσθ' ὡσε-

Sub idem tempus mortuo Saraceno-
rum rege, soluta sunt eorum foedera cum Romanis. Ejusque uxor Mavia quae principatum Gentis illius administrabat, urbes Provinciae Phoenices ac Palaestinae vastavit, ad Aegyptios usque progressa qui regionem Arabiam dictam incolunt, sitam ad laevum latus Nili adverso flumine naviganti. Neque vero id bellum leve videri poterat, utpote quod a muliere gereretur. Adeo enim asperum ac difficile Romanis hoc certamen fuisse ferunt, ut Dux militum Phoenices, Magistrum pedestris & equestris militiae quae erat in Oriente, ad opem sibi ferendam vocaverit. Et Magister quidem militum risit vocantem, & praetio cum interesse vetuit. Ipse vero acie instructa congressus cum Mavia quae copias suas ex adverso ductabat, in fugam versus, aegre servatus est a Duce militum Palaestinae ac Phoenices. Hic enim cum Magistrum in discrimine versari cerneret, stultum esse existimavit, extra praetium sicut ille iussulat, manere: statimque accurrens, Barbaris sese objecit; ac magistro quidem tuto fugiendi opportunitatem praebuit. Ipse vero sensim pedem referens, inter fugiendum tela jaciebat, hostesque



incumbentes sagitis repellat. Hæc ita gesta multi ex earum regionum incolis etiamnum commemorant: Et apud Saracenos vulgo cantibus celebrantur. Porro cum bellum ingrederetur, legatos de pace ad Maviam necessario mittendos esse Romani decreverunt. At illa legatis ejus rei causâ missis, fœdus cum Romanis percussuram se profus, urajunt, negavit, nisi Gentis suæ ordinaretur Episcopus Moses quidam, qui tum temporis in vicina solitudine philosophabatur; vir tum ob vitæ sanctitatem, tum ob divina signa atque miracula illustris. Itaque duces militum, qui hæc Imperatori nuntiaverant, accepta ab eo potestate, Mosen illico comprehendunt, & ad Lucium perducunt. Moses vero præsentibus Magistratibus & plebe quæ confluxerat, sic Lucium alloquutus est. Sustine: neque enim dignus sum qui Episcopi nomen ac dignitatem geram. Quod si mihi quamvis indigno, munus hoc injungit Deus, testor Creatorem cæli ac terræ, te nunquam manus hæc cæde ac sanguine sanctorum virorum maculatas, mihi impositurum. Cui respondens Lucius: si meam fidem, inquit, ignoras, injuste agis, qui me antequam noveris, averferis. Quod si à quibusdam calumniatoribus accepisti, audi nunc ex me ipso, & judex esto eorum quæ dicuntur. Tum Moses: at enim, inquit, satis manifesta mihi videtur fides tua. Episcopi enim, Presbyteri ac Diaconi, qui in exilio & in metallis miserè vexantur, testes sunt qualis illa sit. Hæc igitur esse censetur de Deo opinionis indicia, quæ profus aliena sunt à Christo, & ab iis qui recte sentiunt de divinitate. His dictis, cum jusjurandum adjecisset, nunquam se sacerdotium suscepturum esse, si Lucius manum ipsi imponere vellet, Magistratus Romani, rejecto Lucio, Mosen ad Episcopos in exilio degentes deduxerunt. A quibus ordinatus Episcopus, perrexit ad Saracenos. Cumque eos amicos ac benevolos reddidisset Romanis, mansit apud illos sacerdotali fungens munere, & multos ad Christi fidem traduxit, cum perpaucos ibi fideles reperisset. Quippe hæc Gens ab Imaële Abrahami filio originem ducens, vocabulum quoque accepit: eosque antiqui ab auctore generis Imaëlitas nominant. Verum ut probrum

Α μίξες ἐπιχειμένους ἀπεκρέβη τοῖς τοξομασί ταῦτα ἢ πολλοὶ τῶν τῆδε περικείμετων, εἰς τὸν ἄπρημιον ἄσιν. ὡς δὲ Ἰσραηλῆες, ὡς δὲ αἰεὶ ἐστὶν ἐπιχειμένους ἢ Ἐπολιμῆ, αἰεὶ καὶ ἰδὸν ἐδοκεῖ ὡς εἰρήνης πρεσβύτατος πρὸς μαριαν τὴν ἢ λόγῳ, τοῖς αἰετῶν πρεσβύτατον ἀνικρυς ἀπειπὴν τὰς πρὸς ῥωμαίους ἀποιδάς, εἰ μὴ τοῖς ἰσραηλῶν χρομένοις ἐπισκοπῶν χειροτονθεῖν μωσῆς τις, ἐν τῇ πέλας ἐρήμω τῶν καδὲ Φιλιππῶν ἀνῆρ δὲ βίβη δρεῖθῆς, σημείων τε δεινῶν. Ἐπὶ δὲ ἀδύξων πρὸς ἀξίω ἐπίσημῳ ἐπισκοπῆς ἢ ὡς βασιλέως οἱ τὰδε μινύσαστες τῶν σαρακηνῶν ἡγεμόνες, συλλαμβάνουσι τὸν μωσῆν, καὶ ὡς τὸν λέκτιον ἀγροσῶν ἢ, παρόντων δρεχόνων καὶ Ἐσπειρότων πληθῆς, ἐπίχευς, ἔφη ἔχ' αἰός τε γὰρ ἔμμε φέρειν δρεχειρέως ὄνομα καὶ πμὴν ἀξίως ἐδὲ ἀρε καὶ ἐπὶ ἀναξίω οἴμι μοι τέτο ἐπινεύοι Θεός, μαρτύρομαι τὸν ἔρανε καὶ γῆς οὐμικρὸν, ὡς τὰς σὰς ὄρα ἠπικαλῆς μὴ χεῖρας, αἵματι καὶ λυθρῶ πεφυρμένος ἀγίων ἀνδρῶν ἰσραηλῶν ἢ λέκτιον, εἰ μὴ ἐπὶ Φησὶν, ἀγνοεῖς τὴν ἐμὴν πίσιν, εἰ δὲ νῦν ποιεῖς, πρὶν μαθεῖν ἄποσρεφόμενοι ἢ ἢ διαβαλλόντων πνῶν, ἀγε δὴ καὶ νῦν ἀκροσῶ πρὸς ἐμῆ, καὶ κελῆς γρὸς τῶν λεγομένων ἀλλ' ἐμοι γε, ἔφη μωσῆς, λῖαν (σαφῆς φαίνε) ἢ σὴ πίστις καὶ μαρτυρῶσιν ὅποια πῆς ἐστὶ ἐπίκουροί τε, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ὄντι πρὸς εἰσὶ φυγαῖς καὶ μετὰ ἄλλοις ταλαπυρρῆμοι ταῦτα ἐν πρὶ Θεῷ νομίζεις τὰ γινώσκουσα ἀπανηλῶς ἐστὶν ἀλλότεια. Χεῖρ καὶ τῶν ὀρθῶν πρὶ Θεῷ δοξαζόντων ἐπεὶ ἢ τοιαῦτα λέγει ἐπὶ μνῆσιν, μὴ τε λέκτις χειροτονῶν ἢ ἰσραηλῶν χεῖρ τὴν ἱερωσύνην, ὡς δὲ ἰσραηλῆες ἀνομοῦ λέκτιον ῥωμαίων ἀρχόντες, ἀγροσῶ μωσῆν πρὸς ἔρα ἐν φυγῇ ὄντας ἐπισκόπους πρὸς ὡν χειροτονθεῖς, οἷς ὄντι Ἰσραηλῆες ἢ ἢ διαλλαξίως αὐτὰς ῥωμαίοις, αὐτόθι διήγρη ἱερωσύνην πολλὰς χειροτονῶσιν πρὸς κεύσασε, καὶ μὴ ὀλίγας ἐυρῶν ἢ δόγμα ἢ μετὰ ὀλίγας τὰ γδ τὸ φθλόν δὲ Ἰσμαὺλ ἢ Ἀεραμ πρὸς ἀπὸ δὲ τὴν δρεχὴν λαβὸν, ἢ τὴν πρὸς ἱερωσύνην εἶχε, καὶ ἰσραηλῆες αὐτὰς οἱ δρεχῶν δὲ πρὸς πρῶτος ὀνόμασαν ἀποστρέφόμενοι

τῆ νόθου τὸν ἐλεγχον, καὶ τῆς Ἄγας τῆς
 Ἰσμαὴλ μητρὸς τῶν δυσχεριαν, δού-
 λην γὰρ ἦν, Ὡρακλιῶς σφᾶς ὠνόμασαν,
 αἷς δὲ τῆς Ἰσραὴλ τῆς Ἀβραάμ γαμῆς κα-
 τὰ γομῆς· τοῦτον δὲ τὸ γένος ἔλκοντες,
 ἅπαντες μὲν ὁμοίως ἐβραίοις πεποιημένοι,
 καὶ ἡσίων κρεῶν ἀπέχονται, καὶ ἄλλα πολ-
 λά τῶν παρ' αὐτοῖς ἔθων φυλάττει. τὸ
 δὲ μὴ πάντα ἴσθις αὐτοῖς ποιεῖν, αἰ-
 χροῦ λογισίον, ἢ ταῖς Ἰπμιξίαις τῶν
 παλαιῶν ἔθων μῶσης τὸ γὰρ πολλοῖς ὕσε-
 B
 ρον χροῖσι γομῆσι, μόνις τοῖς ἔξ
 αἰγυπίας ἔξελθοῦσι ἐνομοθετήσε. καὶ οἱ
 περσοικῆτες αὐτοῖς ὡς ἄγαν δεσποταί-
 μους ὄντες, ὡς εἰκὸς διέφθειραν τῶν Ἰσ-
 μαὴλ πατρῶν ἀγωγῶν, καθ' ἣν μόνον
 ἐπολιτεύοντο οἱ παλαιὸν ἐβραῖοι παρ' τῆς Ἐ-
 μωσῆως νομοθεσίας, ἀγράφοις ἔθεσι κερη-
 μένοι ἀμέλει τὰ αὐτὰ δαιμόνια τοῖς ὁμο-
 ροῖς ἔθετον, καὶ ἀπατησίως αὐτὰ πηρῶ-
 ρες καὶ ὀνομαζόμενες, ἐν τῇ παρὰ τὸν πέλας
 C
 ὁμοιότητι τῆς Ἰσραήλ, τὸ αἰπὸν ἐδείκνυον
 τῆς ἀπατησίως τῶν πατρῶν νόμων
 οἷα δὲ φιλεῖ, χροῖσι πολλοῖς Ἰπμιξίαι-
 ροῖς, τὰ μὲν λήθη παρέδωκε τὰ δὲ περ-
 σῶν παρ' αὐτοῖς ἐποίησε μὲν δὲ ταῦ-
 τὰ τινες αὐτῶν συγενόμενοι ἰουδαίοις,
 ἔμαθον ἀφ' ὧν ἐγένοντο καὶ ἴσθι τὸ συ-
 γγῆς ἐπανήλθον, καὶ τοῖς ἐβραίοις ἔθε-
 τι καὶ νόμοις περσοῖσιν ἔθε-
 τι πολλοὶ παρ' αὐτοῖς εἰσέτη καὶ νόν ἰσραή-
 κως ζῶσιν ἔπερ πολλὰ δὲ τῆς παρῆσθης
 βασιλείας, καὶ χριστιανίζεν ἤρξαντο με-
 τίχρον δὲ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως, ταῖς συν-
 ἰσθίαις τῶν περσοικῆτων αὐτοῖς ἱερέων καὶ
 D
 μοναχῶν οἱ ἐν ταῖς πέλας ἐρημίαις ἐφι-
 λλοσοφῶν, οἱ βιῶντες καὶ θαυματουργῶν-
 τες· λέγεται δὲ τότε καὶ φυλῶν ὄλιν
 εἰς χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν, ζοκόμου
 τῆ ταύτης φυλάρχου ἔξ αἰτίας τοιαύτης
 βαπτισθέντος· ἀπαις ὧν, κατὰ κλέος
 ἀνδρὸς μοναχῆ ἦλθεν αὐτῷ σιωδύξο-
 μῶν, καὶ τῶν συμφορῶν ἀπωδύρε-
 τῶν αἰεὶ πολλὰ γὰρ ἐστὶ παιδοποιία Ἰσρα-
 ῖταις, οἷμαι δὲ καὶ πᾶσι βαρβάρους·

A
 adulterinae originis declinarent, & igno-
 bilitatem Agar matris Ismaelis quae ser-
 va erat, abolerent, ipsi se Saracenos no-
 minarunt, quasi ex Sara conjuge Abra-
 hami orti essent. Tali igitur genere
 prognati, omnes quidem Hebraeorum
 more circumciduntur, & a suillis carni-
 bus abstinent, multoque alios Hebraeo-
 rum ritus observant. Quod vero non
 iisdem quibus illi institutis usquequa-
 que utuntur, id vel longinquitati tem-
 poris tribuendum est, vel quia finitimis
 Gentibus permixti sunt. Nam Moles
 quidem, qui multis postea saeculis vi-
 xit, solis illis qui ex Aegypto egressi sunt,
 leges tulit. Et eorum vicini, cum sicut
 verisimile est, admodum essent supersti-
 tiosi, patriam Ismaelis disciplinam apud
 ipsos corruperunt; qua sola veteres
 Hebraei olim utebantur; quippe qui ante
 leges a Mose conditas, consuetudine
 non scripta regerentur. Eosdem certe
 quos finitimi, coluerunt Deos. Eosque
 simili modo venerantes, iisdemque ap-
 pellantes vocabulis, hac religionis si-
 militudine quam cum vicinis commu-
 nem habent, causam cur patria instituta
 apud ipsos mutata sint, satis declara-
 rantur. Porro ut fieri solet, diuturni
 temporis successio, priora quidem obli-
 vioni tradidit; alia vero ab illis colife-
 cit. Posthaec quidam eorum cum Iu-
 daeis congressi, didicerunt unde origi-
 nem ducerent. Et ad cognatos suos
 reversi, Hebraeorum leges ac ritus sibi
 adsciverunt. Atque ex eo tempore mul-
 ti apud illos Iudaico more etiamnum
 vivunt. Christianam quoque religio-
 nem amplexi sunt, non multo ante hu-
 jus Imperatoris tempora cujus res gestas
 describimus. Tractati sunt autem ad
 fidem Christi, colloquiis sacerdotum &
 monachorum, qui per finitimas ipsis
 solitudines philosophiae operam dabant,
 vitaeque sanctimonia & miraculis reful-
 gebant. Fertur etiam integram eorum
 Tribum eo tempore ad Christi religio-
 nem transiisse, cum Zocomus eorum
 Phylarchus baptismum huiusmodi ob
 causam suscepisset. Hic orbus cum ef-
 fet, ad monachum quendam, fama il-
 lius adductus, accessit, ut cum eo collo-
 queretur: suamque ipsius calamitatem
 deplorare caepit. Quippe apud Sarace-
 nos, & apud reliquos omnes, ut opinor,
 Barbaros, magni fit liberorum procreatio.

Monachus vero illum bono animo esse A
 iussit, & oratione facta, hominem dimisit,
 pollicitus Filium ipsi nasciturum esse, si
 in Christum vellet credere. Postea vero
 cum Deus promissum re ipsa exhibuif-
 set, & filius Zocomo natus esset, tum
 ipse sacramentum Baptismi accepit, &
 subditos suos ad idem suscipiendum ad-
 duxit. Atque ex eo tempore Tribum
 illam felicem ac numerosam fuisse per-
 hibent, Persisque ac reliquis Saracenis
 formidabilem. Quo igitur modo Sara-
 ceni ad Christi religionem primum con-
 versi sint, & de primo illius Gentis Epi-
 scopo, hæc sunt quæ accepimus.

ὁ δὲ θάρρειν ἀνακελευσάμενος, ἠξίωτο καὶ
 ἀπέπεμψεν, ἔξεν αὐτὸν υἱὸν ὑποχωρήσαντα
 εἰ πιστεύσειεν εἰς χριστόν· ἐπεὶ ὁ θεὸς ἐργατικῶς
 ὑποχέσων ἐβεβαίωσε, καὶ ἐτέχθη αὐτῷ παῖς,
 αὐτὸς τε ζόκομος ἐμνήθη, καὶ οὐδὲν ἄλλο αὐ-
 τὸν ἐπὶ τέτο ἡγάγη· ὅξ ἐκείνη τε ταύτην τὴν
 φυλὴν ἡμέας φασὶν εὐδαίμονα καὶ πολυά-
 θρωπον, πέρσαις τε ἔ τοῖς ἄλλοις Καρρα-
 κηνοῖς φοβεροῦν· ὃν μὴν δὴ τέτονος Καρρακηνῶν
 τὴν δόξαν εἰς χριστιανισμόν μετέβαλον, καὶ
 οἷα παρὶ τῶν πρώτων παρ' αὐτοῖς ἐπισκοποῦσαι·
 ΒΓ· παρειλήφαμεν, ὡδ' ἔχει.

CAPUT XXXIX.

Quomodo Petrus Roma reversus, Ecclesias
 Ægypti remoto Lucio obtinuit, & de Valen-
 tis expeditione in Gothos.

CÆterum in singulis civitatibus, hi
 qui Nicænz Synodi doctrinam tue-
 bantur, animos resumere cœperunt :
 præcipue vero in Ægypto Alexandrini,
 qui, cum forte Petrus eo tempore ab
 urbe Roma reversus esset cum literis
 Damasi, quibus & Nicæni Concilij de-
 creta, & ordinatio ipsius confirmabatur,
 Ecclesias ei tradiderunt. Lucius ve-
 ro inde expulsus, Constantinopolim
 navigavit. Verum Imperator Valens
 aliis curis distentus, ut credibile est, istis
 vindicandis haudquaquam vacare po-
 tuit. Nam simulatque venit Constan-
 tinopolim, populus enim suspectum at-
 que invisum habere cœpit. Quippe
 Barbari, Thraciâ vastatâ, usque ad sub-
 urbana regie urbis progressi, jam mœnia
 ipsa oppugnare nemine obsistente ag-
 grediebantur. Ob hæc civitas indigna-
 batur, & Imperatorem in crimen voca-
 bat, quod adversus hostes obviam non
 prodiret, sed bellum differret. Rumores-
 que spargebant, hostes ab illo evocatos
 adductosque esse. Denique cum Cir-
 censes ludos spectarent, aperte contra
 eum vociferati sunt, quod republicam
 neglectui haberet : & arma sibi dari po-
 pulcerunt, tanquam ipsi cum hostibus
 pugnaturi. His igitur contumeliis affe-
 ctus Valens, adversus Barbaros signa mo-
 vit : minatosque est se, si rediret, pœnas
 de populo sumpturum esse, tum ob illas
 contumelias, tum quod antea Procopij
 tyranni partibus sese adjunxissent.

Κεφ. λθ.

Ὅτι ἰσπανθὼν Πίτρου ἐν ρώμῃς, τὰς τ' αἰγυπτιῶν ἐκκλησίας
 κατήχε, λυκίῳ ἀναχωρήσαντος· καὶ περὶ τῆς ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκ-
 σπαιτίας εἰς δόσον ἐβλήθητο.

Οἱ δὲ κατὰ πόλιν τὸ δόγμα τῆς ἐν νικαίας
 συνόδου ζητήσαντες, πάλιν ἀνεβάρησαν,
 καὶ μάλιστα οἱ κατὰ αἰγυπτιῶν ἀλεξάνδρειας
 ἐπανελθόντι ᾧ τότε Πέτρῳ ἀπο τῶν ρώμης ἐπι-
 γραμμάτων δαμάσῳ, τὰ τε ἐν νικαίᾳ δι-
 ξάντα, καὶ τὴν αὐτῆ χειροτονίαν κυρέντων,
 C· παρὲδωκαν τὰς ἐκκλησίας· ὁ δὲ λυκίῳ
 ἐξελθεῖς, ἐπὶ τὴν κωνσταντινουπόλιν ἀπέ-
 πλυσεν· ἑλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς εἰκασθῆναι
 φρονησὶ γρόμδος, ἐπέξινεαι τέτοιοι ὁμοῦ
 ὁμοῦ ἡγήματα γινέσκον εἰς τὴν κωνσταντινουπόλιν,
 ἐν ὑπονοίᾳ πολλῇ καὶ μίσει ἐγένετο ἡ ἀποστασία· καὶ
 μὲν οἱ γὰρ βάρβαροι τὴν θρακίαν ἀποστασίας, καὶ
 μέγιστον τῶν περὶ τὰς εἰρήνας ἡδὴ ἀποκαταστάσεως,
 καὶ αὐτοῖς τείχεσι μηδενὸς κωλύοντος, ἀποστα-
 σάσαν ἐπεχείρουν ἐπὶ τέτοιοι ἡ χαλεπῶς ἡ
 πόλις ἔφερε· ἔ τὸν βασιλέα ὅτι μὴ ἀνέξοιτο,
 D· ἀλλ' ἀνεβάλλετο πολεμεῖν, ἐν αἰτία ἐπιεικῶς
 ἰσοῦ καὶ ἐλογγοποιῶν, ὡς αὐτὸς οὐδὲν πολεμικῶς
 ἐπάγοιτο· τελευτήσαντες δὲ, καὶ ἐν ἰπποδρομίᾳ
 θεώμενοι, εἰς τὸ φανερόν αὐτῶν καλεσθέντων, ὡς
 τὰ κοινὰ πρᾶγματα ἀποιοῦντο, καὶ ὅπια
 ἦσαν, ὡς αὐτοὶ πολεμικῶν ἡδὲ ἑλπίδων ὑπέ-
 σκευάζοντες, ἐπέσχετο τοῖς βαρβάροις ἡπίκοιτος
 ᾧ ἦν ὑποσπέρψη, ἡμωρήσειν αὐτῶν, τῶν τε
 ὑπέροισιν ἔ δὴ μὲν, καὶ ὅτι πρότερον ἀποκοπίων τῶν
 τυραννῶν προσέβητο.

Κεφ. μ.

CAP. XL.

Περὶ τῶν ἰσακίου μοναχοῦ, ὃς προσητύλατο: διὰ τὴν ἀλάθειαν καὶ ἀσφάλειαν, ἐν ἀχυρῶνι εἰσελθὼν κατακαύθη, καὶ ἕως ἀπέβηκε τὴν ψυχὴν.

De sancto Isaacio monacho, qui Valentis mortē prædixit: & quomodo Valens fugiens cum in horreum palæis refertum se recepisset, incendio consumptus interiit.

Ἐελθόντι ἡ αὐτῷ τῷ κωνσταντινουπόλεως, τῷ ἀγαθῷ, καὶ διὰ τὸ θεῖον, κινδύνων καταφρονῶν, ἀποδοθεὶς, ἔφη, ὁ βασιλεὺς τοῖς ὀρθοῖς δοξάζουσι, καὶ τὴν ἀξίωσιν φυλάττειν τῷ ἐν νικαίᾳ συνεληλυθότων, τὰς ἀφαιρέσεις ἐκκλησίας, καὶ νικήσεις τὸν πόλεμον ὀργισθεὶς ἡ ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτὸν συλληφθῆναι καὶ δεσμῶν φυλάττειν, ἀρχὴν ἐπανελθὼν, δίκην εἰσπραξήσασθαι τῷ τολμημαίῳ. ὁ δὲ ὑπολαβὼν, ἀλλ' ἐχ' ὑποστέφης, ἔφη, μὴ ἀποδὲς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ἀπέβη ἕως· ἐπεὶ γὰρ ἅμα τῷ στρατῷ ἐπεξῆλθεν, οἱ μὲν γόθοι διωκόμενοι ὑπεχώρησαν ὁ δὲ ἀπὼν, ἠδὲν ὡς ἀμείβας τὴν θράκη, ἦκεν εἰς τὴν ἀνδριανόπολιν· ὅτι δὲ πολλὰ τε γήροισιν τοῖς βαρβάρους, ἐν ἀσφαλεῖ χώρῳ στρατοπεδεύομενοι, θάπην ἢ ἔδει συμβάλλει, μὴ προσδοκῆς ἢ χεὶρ καὶ ὅτι τάξαι τῷ στρατῷ διασπαδείσης ἡ αὐτῷ τῆς ἵππε, καὶ ἔπιπτικῆς τεραπείῃ, διωκόμενοι ὑπὸ τῷ πολεμίῳ, εἰς π δωματίον ἢ πύργον, ὄντο ἅμα συνεπομῆροι αὐτῷ, ἐν τῷ φεύγειν ἀποδοθεὶς ἡ ἵππε, εἰσέδν καὶ ἔλαβον οἱ ἡ βαρβάρους, ἔθεν ἐπ' αὐτὸν ὡς ἀμύοντες· καὶ ἐπὶ τὸ πρόσω ἰμῶροι, παρέχεον· ἐγὼ ὑπενόησεν αὐτὸν ἐκείσε κρύπτειν· αὐτῷ δ' αὖ σὺ αὐτῷ πνῆς, ἠδὲν τῷ πλείονων βαρβάρων ὑπεβαλόντων τὸν τῆδε χώρον, ὀλίγων δὲ κατόπιν ὄντων, ἐκ τῶ ὀρόφου σὺν παριόντας ἐτόξευον οἱ ἡ ἐπὶ τῷ ἀνέχευον, ἐνθάδε ἑλθὼν ἐστὶν ἀκείσασθαι ἡ οἱ προσυχόντες πλησίον, ἐμπερὶν τε καὶ ὅπως βοῆ τοῖς μετ' αὐτῶς ἐδήλουν ὡς ἐν βραχεῖ καὶ σὺν πορρωτέρω πολεμίας ἀκείσαι, καὶ δια τάχους εἰς ἀντὸν πάντας συνελθεῖν· ἀεὶ λαβόντες δὲ κίχων τὸ δωματίον, καὶ πλείσιν ὑλλῶσθε τῷ συλλέξαντες, πῶς ἐνέβαλον

Porro cum Constantinopoli excederet, accedens ad eum Isaacius quidam monachus; vir tum ob alias dotes eximius, tum in subeundis propter Deum periculis intrepidus: redde, inquit, ὁ Imperator, orthodoxis, & iis qui Nicæni Concilij doctrinam custodiunt, Ecclesias quas abstulisti; & victoriam de hostibus reportabis. Verum Imperator ira succensus, comprehendi eum iussit, & vincitum servari, donec reversus pœnas audaciæ ab eo exigeret. At ille subjiciens, non redibis, inquit, nisi Ecclesias restitueris. Resque ita evenit. Postquam enim cum copiis ad bellum profectus est, Gothi quidem fugientes paulatim retro cessere, Ipse vero eos insequens, prætercursâ jam Thraciâ, venit Hadrianopolim. Cumque haud procul abesset à Barbaris, qui in munito quodam loco castra metati fuerant: citius quam oportuerat pugnam commisit, nec sicut, nec ubi decebat, ordinata prius acie. Dissecto itaque ejus equitatu, & peditibus in fugam versis, cum hostes eum insequerentur, ipse cum paucis qui eum comitabantur, equo desiliens, in catulam aut turrim quandam se recepit, ibique abditus delituit. Barbari vero cursu concito sequebantur, tanquam eum capturi: cumque jam appropinquassent, prætergressi sunt. Neque enim suspicabantur, Imperatorem ibi occultum esse. Porro cum major pars Barbarorum jam præterisset, paucique ex illis à tergo relictî essent, quidam ex his qui cum Imperatore erant, tela in transeuntes jacere ex tecto cœperunt. Quo factò, isti exclamarunt Valentem illic esse. Quod cum audissent hi qui propius aberant, clamore sublato, tam iis qui præibant, quam sequentibus, ea quæ audierant nuntiarunt. Adeo ut ij quoque qui longius aberant, rem audierint, & celeriter in unum omnes confluerint. Domo igitur undique circumfessa, magnaue materiæ copiâ circumquaque congesta, ignem subjiciunt.

Flamma vero ingenti vento tunc forte A orto incitata , universam statim materi- am corripuit. Sed & quæcunque in domo reposita erant, alimentum incendio subministrarunt , & Imperatorem ipsum cum universis comitibus consumpserunt. Mortuus autem est anno ætatis circiter quinquagesimo: Cum regnasset tredecim quidem annis unâ cum fratre; post obitum autem illius annis tribus.

αὐτίκα ἡ φλόξ ὑπὸ ἐπιφόρου πνεύματος ὡδὲ συμβάν ἐλαυνομένη, τὴν ὕλην διηύθη ἅμα ἡ ἐκ τὰ δοσκέμενα ἐν τῷ δωματίῳ, πρὸς μέγαν, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συναλέκασεν ἐτελεύτησεν ὡς γεγινώς ἀμφὶ τὰ πενήηκοῖα ἔτη τρισακίδεκα ἡ σωτῆρ ἀδελφῷ βασιλεύσας, καὶ μετ' ἐπιφθόν τρία.



EJUSDEM
HERMIÆ
SOZOMENI
ECCLESIASTICÆ
HISTORIÆ
LIBER VII

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΕΡΜΕΙΟΥ
ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΜΟΣ Ζ.

CAPUT PRIMUM.

Quomodo Romanis, qui à Barbaris preme- B bantur, Mavia auxilium tulerit, & quidam ex plebe pugnantes victoriam reportarint. Item quomodo Gratianus jussit, ut unusquisque pro arbitrio suo Deum coleret.

Κεφ. α΄.

Ὅτι ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταπειρομένων Ῥωμαίων, μελιτενομαχίαν πέμπεται καὶ τινος δόσι ἡ δὴ μετὰ τὴν ἰσχυρῶτα καὶ ὡς γρατιανὸς ἐκλίνας πιστεύον ὡς βέλτεται ἕκαστος.

AC Valenti quidem hujusmodi exitus vitæ contingit. Barbari vero victoria elati, universam Thraciam populati sunt: tandemque in ipsa Constantinopoleos suburbana incurfionem fecere. Quo quidem tempore rebus in maximum discrimen adductis, egregiam operam navarunt , ex foederatis quidem Saracenis pauci, à Mavia missi ex plebe vero quamplurimi. Nam cum Domnica Valentis uxor, certum illis stipendium ex arario subministraret, singuli ut fors tulerat armati, obviam hostibus prodierunt; & fortior pugnantes, Barbaros procul ab urbe repulerunt. Gratianus vero , qui jam cum fratre universum Romanorum Imperium gubernabat, cum patruī sui acerbitatem erga eos qui in religione ab ipso dissentiebant nunquam proballet omnibus qui religionis causâ in

ΟΥ ΑΛΕΝΤΙ μὲν ὡδὲ θανάτῳ ἐπιπέ- χθη' οἱ δὲ βάρβαροι ἐπαρθείτες ἐπὶ τῆ νίκῃ, πᾶσαν τὴν θράκιαν ἐδάκην καὶ τελοδιδιώντες, τὰ περὶ γὰς εἰα κωνσταντινουπόλεως κατέτερον κινδυνεύσασιν δὲ τότε τοῖς πρῶτοι μᾶσι μέγα γέγονασιν ὄφελος, ἐκ μὲν τῶν ἰσσωπόνδων Σαρακηνῶν, ὀλίγοι ὡς μαρίας σαλέντες, πλείους ἢ δὸς ἡ δὴ μετὰ τὴν ἰσχυρῶτα καὶ ὡς δημοσίᾳ μισθὸν χορηγῶσιν αὐτοῦ δομνίκης τῆς ἐκλεβίης γαμῆτις, ὡς ἐπὶ χεν ἕκαστος ὀπιζόμενος, ἀνεπέξῃσασιν καὶ τὸς πολέμους ἀμυνόμενοι, πόρρω τῆς πόλεως ἀπεδίακον γρατιανὸς ἡ ἅμα τῶ ἀδελφῷ πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων δόξαν διέπλων, ὅσα ἐπαπέσας τὸν θεῖον τῆς γαμῆτις, ἦν ὡς τὸς ἑτέρας αὐτῶν δόξας ὡς διέλεσεν ἔχων, πᾶσι τοῖς ἐπ' ἐμῆς διατῆς θρησκείας